

ΑΝΤΩΝΗ ΣΑΜΑΡΑΚΗ

ΑΡΝΟΥΜΑΙ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Κρατικό Βραβείο Διηγήματος 1962

ΟΔΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ

Πῆγε καὶ στάθηκε μπροστὰ στὸν καθρέφτη. Τὸ μεγάλο ὄβαλ καθρέφτη ποὺ ἔπιανε τὸ κέντρο τῆς σάλας πάνω στὸν μπουφέ.

Κοιτάχτηκε, πέρασε στὸ πρόσωπό του τὸ χέρι του.

—Λοιπὸν, θέλω ξύρισμα..., εἶπε δυνατὰ σὰ νὰ ἦταν κι ἄλλος στὸ δωμάτιο καὶ νὰ εἶχαν συζήτηση.

Ἦεκανε ἔτσι τὸ ἀριστερό του χέρι καὶ εἶδε τὸ ρολόι του.

—“Ἐξι λεπτὰ ἀκόμα, καὶ θάναι ἀκριβῶς δέκα καὶ δέκα.

Ξεκούμπωσε τὸ γιὰκὰ του ποὺ τὸν στενοχωροῦσε ἀπὸ ὦρα.

—Συνεπῶς, ἔλλείψει χρόνου, τὸ ξύρισμα ἀναβάλλεται.

Πῆγε κάτι ἀκόμα νὰ πεῖ καὶ δὲν τὸ εἶπε, μόνο πήρε ἀπὸ τὴν πίσω τσέπη τοῦ παντελονιοῦ τὴν τσατσάρα του καὶ μὲ πολλὴ προσοχὴ ἴσωσε τὴ χωρίστρα του.

Ἐπὶ τὸν καθρέφτη πῆγε στὴν πόρτα τῆς τραπεζαρίας, ἔπιασε τὴν μπετούγια νὰ τὴν ἀνοίξει, ἀλλὰ δὲν τὴν ἀνοίξε. Καὶ πῆγε στὴν τρίφυλλη πόρτα τῆς βεράντας.

Τράβηξε λίγο τὴν κουρτίνα καὶ κόλλησε τὸ πρόσωπό του στὸ τζάμι. Κοίταξε ἔξω τὸν κήπο, τὰ δέντρα, τὴ στέρνα, τὶς πολὺχρωμες γλάστρες, καὶ πάλι τὰ δέντρα, τὸ λάστιχο τοῦ ποτίσματος κουλουριασμένο στὸ χῶμα σὰν πελώριο φίδι ποὺ караδοκεῖ, τὸ σπίτι τοῦ σκύλου μὲ τὴν εἰδοποίηση:

ΕΔΩ ΜΕΝΩ ΕΓΩ
ΚΑΙ ΔΑΓΚΩΝΩ

Μὲ τὴν ἀνάσα του θάμπωσε τὸ τζάμι καὶ πῆγε νὰ γράψει ἓνα ὄνομα... ἓνα μικρὸ ἀγαπημένο ὄνομα.

Καὶ τὸν καιρὸ ποῦ ἦτανε παιδί, ποῦ δὲν ἦταν 25 ἀλλὰ 15 χρονῶν, ἔτσι καὶ τότε πῆγαινε καὶ μὲ τὴν ἀνάσα του θάμπωνε τὸ τζάμι τοῦ δωματίου του κι ἔγραφε ἓνα ὄνομα... ἓνα μικρὸ ἀγαπημένο ὄνομα.

Πῆγε καὶ τώρα νὰ κάνει τὸ ἴδιο, νὰ γράψει στὸ θαμπωμένο τζάμι, τὸ ζεστὸ ἀκόμα ἀπὸ τὴν ἀνάσα του, νὰ γράψει ἓνα μικρὸ ἀγαπημένο ὄνομα... Ἄλλὰ δὲν τόγραψε. Τράβηξε μόνον στὸ τζάμι μιὰ δυνατὴ δαχτυλιά.

Πῆρε τὸ πακέτο του, εἶχε μέσα πέντε τσιγάρα ὀλόκληρα καὶ δύο μισά. Πῆρε ἓνα, ἓνα ὀλόκληρο, ἄναψε ἓνα σπύρτο... Κάποιος σιγοτραγουδοῦσε στὴν τραπεζαρία, πρόσεξε νὰ δεῖ τί τραγοῦδι ἦταν, δὲν τὰ κατάφερε. Τὸ τραγοῦδι ἦτανε πολὺ σιγανό. Κήκε καὶ τὸ σπύρτο στὰ δάχτυλά του δίχως ν' ἀνάψει.

Ξανακοίταξε τὸ ρολόι του.

—Σὲ τέσσερα λεπτὰ θάνατι δέκα καὶ δέκα, εἶπε καὶ πάλι δυνατὰ.

Ἄναψε ἄλλο σπύρτο καὶ τώρα ἀμέσως τὸ τσιγάρο.

Ἄκουμπώντας στὸ κούφωμα τῆς πόρτας, γύρισε πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ τῆς σάλας: τὸ βαρὺ τετράγωνο τραπέζι, τὸ βάζο μὲ τὰ κόκκινα γαρύφαλα πάνω στὸ τραπέζι, οἱ δύο ψαθωτὲς καρέκλες, οἱ δύο ὄχι ψαθωτὲς καρέκλες, ὁ μπουφές κι ὁ μεγάλος ὀβάλ καθρέφτης, ἡ φωτογραφία στὸν τοῖχο, ἀνάμεσα στὴν πόρτα τῆς τραπεζαρίας καὶ στὸν μπουφέ...

Πῆγε καὶ στάθηκε μπροστὰ στὴ φωτογραφία:

ΕΝΘΥΜΙΟΝ ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ ΓΕΝΕΘΛΙΩΝ
ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΕΛΕΝΗΣ — 22 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1945

Ἡ θεία Ἑλένη στὸ κέντρο, ὄχι ἀκριβῶς στὸ κέντρο, λίγο

πρὸς τὰ δεξιά, περικυκλωμένη ἀπὸ τὸ συγγενολόι καὶ χαμογελώντας ἀγγελικά... ἀγγελικά καὶ ἠλίθια.

—Παραπάχυνε τελευταῖα, εἶπε. Θάπρεπε βέβαια νὰ δεῖ τὴν πίεσή της.

“Υστερα, μὲ βήματα μεγάλα κάπως σὰ νὰ ἤθελε νὰ μετρήσει τὸ φάρδος τοῦ δωματίου, πῆγε ἀπὸ τὴ φωτογραφία στὸ παράθυρο, τὸ μοναδικὸ παράθυρο τῆς σάλας.

”Εσκυψε καὶ κοίταξε ἔξω: ὁ δρόμος περιχυμένος ἥλιο, αὐτὸν τὸν ἡμερο φιλικὸ πρωινὸ ἥλιο τοῦ Μαΐου.

Στὴ γωνία, ἡ ὀξειδωμένη κάπως πινακίδα:

ΟΔΟΣ
ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ

Στὸ 44:

ΕΛΕΓΚΑΝΣ
ΚΟΜΜΩΣΕΙΣ ΣΕ ΜΟΝΤΕΡΝΟ ΣΤΥΛ
ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΜΙΖΑΝΠΛΙ

Στὸ 42α:

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΑΞΙΔΙΩΝ Ο ΙΚΑΡΟΣ
ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΔΙ' ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΝ
ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΙΣ ΑΜΕΣΟΣ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1899

Στὸ 42, ἡ εἴσοδος τῆς πολυκατοικίας.

Στὸ 40:

ΜΕΓΑ ΛΑΪΚΟΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ
MON REPOS

Κάτι ἐσώρουχα στὰ παράθυρα στὸν τέταρτο ὄροφο. Καὶ κάτι ἄλλα στὸν τρίτο.

Στὸν τοῖχο, ἀνάμεσα στὴν εἴσοδο τῆς πολυκατοικίας καὶ τοῦ MON REPOS, ἡ μεγάλη πολύχρωμη ἀφίσα:

ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

Πέμπτη 8 Μαρτίου 1945

Ώρα 9.30 μ.μ.

**ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ
ΤΗΣ ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ
ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΜΑΣ**

Μέρος Α΄

W. A. MOZART: Μαγεμένος αὐλός (Εισαγωγή)

L. BEETHOVEN: Κοντσέρτο γιὰ πιάνο καὶ ὀρχήστρα
ἀριθμ. 3 σὲ ντὸ ἔλ.

Διάλειμμα

Μέρος Β΄

W. A. MOZART: Σερενάτα ἀριθμ. 5 σὲ ρὲ μείζ.

Μπροστὰ στὴν ἀφίσα, στὸ πεζοδρόμιο, μπρούμυτα στὸ πεζοδρόμιο, τὸ μεγάλο μαῦρο μὲ ἄσπρες βουῦλες σκυλί...
Κοίταξε τὸ ρολόι του.

—Καὶ ἔντεκα! εἶπε δύνата. Δέκα καὶ ἔντεκα. Γιὰ νὰ κάθομαι καὶ νὰ χαζεύω στὸ παράθυρο, ἓνα λεπτὸ καθυστέρηση!

Πῆγε ἀμέσως στὸν μπουφὲ καὶ πῆρε τὸ μικρόφωνο, τὸ κοίταξε γιὰ λίγα, τόσφιξε στὴ χούφτα του, ἡ φωνή του ἦρθε ζεστή, ζεστή καὶ τρυφερή:

Τὸν πόλεμο αὐτὸν τὸν κάνουμε ἔμεις γιὰ νάρθει, ὅταν τελειώσῃ ὁ πόλεμος, ἓνας καινούριος κόσμος... ἓνας κόσμος ἀλλιώτικος... ἓνας κόσμος ποῦ θὰ δώσει σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐλευθερία καὶ εἰρήνη καὶ ψωμί.

Στάθηκε, ξανακοίταξε τὸ μικρόφωνο, τὸ ξανάσφιξε στὴ χούφτα του, τώρα ἔπρεπε νὰ πεῖ τὰ ἴδια, ἀκριβῶς τὰ ἴδια, ἡ φωνή του ἦτανε καὶ πάλι ζεστή, ζεστή καὶ τρυφερή:

Τὸν πόλεμο αὐτὸν τὸν κάνουμε ἔμεις γιὰ νάρθει, ὅταν τελειώσει ὁ πόλεμος, ἕνας καινούριος κόσμος... ἕνας κόσμος ἀλλιώτικος... ἕνας κόσμος

Ἐδῶ ἦρθε ἡ σφαίρα... Ἦρθε ἀπὸ τὸ παράθυρο, μπόρεσε καὶ πέρασε μέσ' ἀπὸ τὰ σακιά πού εἶχαν φράξει τὸ παράθυρο, κάπου βρῆκε μιὰ χαραμάδα, ἕνα σακὶ μπόσικο καὶ πέρασε, πέρασε σύρριζα στὸ δεξί του χέρι καὶ πῆγε καὶ τσάκισε τὸ βάζο μὲ τὰ μαραμένα ἀπὸ καιρὸ κόκκινα γαρύφαλα.

Ὅτι εἶχε τελειώσει τὸ διάλειμμα καὶ εἶχε ἀρχίσει τὸ Β' μέρος τῆς συναυλίας στὸ Δημοτικὸ Θέατρο, τῆ νύχτα τῆς Πέμπτης 8 Μαρτίου 1945, θὰ ἦταν καὶ πέντε λεπτὰ πού εἶχε ἀρχίσει, ἴσως καὶ περισσότερο, ὅταν στὴ μεγάλη, ἀσφυκτικὰ πλήρη, αἴθουσα ἔσκασε ἡ εἰδηση, κάνοντας τέτοια αἴσθηση πού δὲ θάκανε κι ὁ πελώριος κρυστάλλινος πολυέλεος τῆς ὀροφῆς ἂν ἔπεφτε κείνη τῆ στιγμή καὶ θρυμματιζότανε πάνω στὰ κεφάλια τῶν ἀκροατῶν. Συγκεκριμένα, ἡ ὀρχήστρα ἔπαιζε τῆ Σερενάτα ἀριθμ. 5 σὲ ρὲ μείζονα τοῦ Μότσαρτ καὶ μάλιστα τὸ πιὸ παθητικὸ κομμάτι, τὸ *andante moderato*, ὅταν ἔσκασε ἡ εἰδηση.

Βέβαια, ἔγινε πανικός, μεγάλος πανικός, καθὼς τρέξανε πρὸς τις ἐξόδους ἔξαλλοι κι ὅλοι μαζί οἱ 1.300 περίπου θεατές. Στὸν πανικὸ μέσα, ἄλλοι φώναζαν χωρὶς κανεὶς νὰ καταλαβαίνει τί φώναζαν, οὔτε καὶ οἱ ἴδιοι ἤξεραν καλά καλά τί φώναζαν, ἄλλοι ἔψαλλαν δυνατὰ τὸν Ἑθνικὸ Ὕμνο, ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου φώναζε ὀλοένα, ἀνεβασμένος σ' ἕνα φωτέιγ «διακεκριμένης» θέσεως, φώναζε ὀλοένα «Ζήτω ὁ Αὐτοκράτωρ!» Εἶναι ἀλήθεια πὼς δὲν ὑπῆρχε πουθενὰ κανένας αὐτοκράτωρ, αὐτὸ ὅμως δὲν εἶχε σημασία. Σημασία εἶχε πὼς ἡ εἰδηση διέλυσε σὲ δευτερόλεπτα μέσα τῆ συναυλία, ἔγιναν πολλοὶ τραυματισμοί, διαδόθηκε καὶ πὼς μερικοὶ πατήθηκαν καὶ πῆγαν ἀπὸ ἀσφυξία.

Λοιπὸν, ἡ οὐσία εἶναι πὼς τὸ Δημοτικὸ Θέατρο ἄδειασε

κείνη τή νύχτα ξαφνικά από τούς 1.300 περίπου άκροατές τής συναυλίας που ξεχύθηκαν στους δρόμους τής μικρής πόλης. Άλλά στους ίδιους αυτούς δρόμους είχαν κιόλας ξεχυθεί και οι άλλοι άνθρωποι τής πόλης, φεύγοντας μες στη νύχτα και παίρνοντας μαζί τους ό,τι πρόφταινε ό καθένας, σχεδόν τίποτα.

Έτσι άδειασε ή πόλη τή νύχτα τής Πέμπτης 8 Μαρτίου 1945, άδειασε από τούς 27.000 που θάπρεπε νάναι τότε, κατά προσέγγιση, ό πληθυσμός της.

Όλα αυτά τά χρόνια του πολέμου, αυτός ό πόλεμος δέν είχε δείξει κανένα ενδιαφέρον για τήν πόλη. Τή νύχτα όμως τής συναυλίας έκανε στροφή 180°, στροφή που κανένας δέν τήν είχε ύποψιαστεί.

Όλη τή νύχτα και οι δυό αντίπαλοι κινήθηκαν κατευθείαν προς τήν πόλη, από νοτιοδυτικά ό ένας, ό άλλος από βορρά.

Ή φυγή τών ανθρώπων τής πόλης κράτησε ως τις πρώτες πρωινές ώρες, δέν έμεινε ούτε ένας, μόνο κάτι σκυλιά έμειναν που με πείσμα δέ θέλησαν νά φύγουν.

Οί τελευταίοι φυγάδες διασταυρώθηκαν στη δυτική έξοδο με τά πρώτα τμήματα, μηχανοκίνητα και πεζικό.

Ήρθε λοιπόν έτσι άξαφνα ό πόλεμος στην πόλη, άξαφνα σαν άνοιξιάνικη μπόρα...

Άλλά δέν ξεκαθάρισε καθόλου γρήγορα ή κατάσταση, όπως θά μπορούσε νά περιμένει κανείς. Δέν ξεκαθάρισε ούτε ύπερ του ένός ούτε ύπερ του άλλου.

Έναν όλόκληρο μήνα, ένα μήνα και κάτι μέρες, ή πόλη χτυπιότανε συνέχεια και από τούς δύο. Οί όδομαχίες ήτανε βέβαια άγριες και δίχως οίκτο, πολλά κτίρια έγιναν στάχτη, άλλα έμειναν σχεδόν ανέπαφα.

Δέν έμεινε δρόμος που νά μη ματώσει. Και καθώς οι δρόμοι δέν είχαν φτιαχτεί έξαρχής για πόλεμο, και πόλεμο με τάνκς, ήτανε δρόμοι στενοί οι περισσότεροι, συχνά οι νεκροί έμπόδιζαν τό πέρασμα στους άλλους.

Σκοτώθηκαν και από τὰ σκυλιά πού είχανε μείνει στην πόλη...

Τελικά, ύστερ' από αὐτὸν τὸ μήνα καὶ κάτι μέρες, οὔτε ὁ ἕνας οὔτε ὁ ἄλλος ἀπὸ τοὺς δυὸ παίκτες μπόρεσε νὰ κερδίσει τὸ παιχνίδι, ἡ πόλη ἔμεινε μετέωρη ἀνάμεσα στοὺς δύο, καὶ σύνορό τους, διαχωριστικὴ γραμμὴ, ἡ ὁδὸς Ταχυδρομείου, ὁ κεντρικὸς αὐτὸς δρόμος πού διχοτομοῦσε τὴν πόλη ἀπὸ τὸ Δημαρχεῖο ὡς τὸ σιδηροδρομικὸ σταθμὸ.

Μὲ συνοριακὴ γραμμὴ τὴν ὁδὸ Ταχυδρομείου, ὁ ἕνας βρέθηκε νάχει τὸ πεζοδρόμιο μὲ τοὺς μονοὺς ἀριθμοὺς, ὁ ἄλλος μὲ τοὺς ζυγούς.

Καὶ τότε, ἀκριβῶς πάνω σὲ τούτη τὴ μοιρασιά τῆς ὁδοῦ Ταχυδρομείου, ἦρθε αὐτὸ τὸ ἀπροσδόκητο διάλειμμα.

Βέβαια, τὸ διάλειμμα δὲν ἦτανε παρὰ ἓνα διάλειμμα. Καὶ οἱ δύο εἶχαν ἄμεση ἀνάγκη νὰ σταθοῦν γιὰ λίγο, νὰ πάρουν ἀνάσα, νὰ κοιτάξουν τίς πληγές τους, ν' ἀνασυντάξουν τίς δυνάμεις τους γιὰ τὴν καινούρια ἐπίθεση.

Τὸ διάλειμμα ἦρθε ταυτόχρονα καὶ στὰ δύο πεζοδρόμια τῆς ὁδοῦ Ταχυδρομείου σὰ νὰ τὸ εἶχαν συμφωνήσει καὶ οἱ δυὸ ἀντίπαλοι.

Τὴν ὥρα αὐτὴν, τὴν ὥρα πού ὁ πόλεμος στάθηκε νὰ πάρει ἀνάσα, στὸν τόπο του ἦρθε ὁ «Πόλεμος τῶν Μεγαφῶνων». Τὸν κάλεσε ἓνα πρωὶ ὁ στρατηγός, παρουσία καὶ τοῦ ταγματάρχη του, τοῦ πρόσφερε τσιγάρο...

—'Υπολοχαγέ, προάγεσθε σὲ «Στρατηγὸ τῶν Μεγαφῶνων», τοῦ εἶπε ὁ στρατηγός. Ναί, δὲν πρέπει νὰ μείνει ἀνεκμετάλλευτο τὸ διάλειμμα πού ἔχουμε τώρα στὶς ἐπιχειρήσεις. Ὁ ψυχολογικὸς πόλεμος, ὑπολοχαγέ, ἔχει τεράστια σημασία. Ἡ ἐπίδρασή του στὸ ἠθικὸ τοῦ ἀντιπάλου... Ἄλλὰ δὲ χρειάζεται νὰ ἐπεκταθῶ. Λοιπόν, στὴ δική μας ὄχθη τῆς ὁδοῦ Ταχυδρομείου θὰ τοποθετηθοῦν, σήμερα κιόλας, μεγάφωνα... πολλὰ μεγάφωνα... ὅλα τὰ διαθέσιμα μεγάφωνα. Καὶ σεῖς, ὑπολοχαγέ, ὁ μόνος πού γνωρίζετε τὴ γλῶσσα τοῦ ἀντιπάλου...

“Ετσι, σὲ γενικὲς γραμμὲς, ἓνα μεσημέρι τοῦ Ἀπριλίου 1945, ἀπομεσήμερο ἦτανε, ἄρχισε στὴν ὁδὸ Ταχυδρομείου, στὸ πεζοδρόμιο μὲ τοὺς μονοὺς ἀριθμοὺς, ὁ «Πόλεμος τῶν Μεγαφῶνων». Κι αὐτός, ἀπὸ ἐφεδρὸς ὑπολοχαγὸς - διοικητὴς τοῦ 3ου λόχου τοῦ 144 Τάγματος Πεζικοῦ, βρέθηκε ἀξαφνα «Στρατηγὸς τῶν Μεγαφῶνων».

Τὸ «Στρατηγεῖο» του ἦτανε στὸ ισόγειο ἐνὸς ἄλλοτε τριώροφου σπιτιοῦ, ὁδὸς Ταχυδρομείου 37, τὸ ισόγειο εἶχε διασωθεῖ καὶ σὲ πολὺ καλὴ κατάσταση, εἶχε τὸ μικρόφωνο ἐκεῖ, στὴ σάλα τοῦ σπιτιοῦ ποὺ οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἄγνωστοὶ ποὺ φύγανε μὲς στὴ νύχτα, τὴν εἶχαν ἀφήσει ὅπως ἀκριβῶς ἦτανε, ἀκόμα καὶ τὸ βάζο μὲ τὰ κόκκινα γαρυφάλα πάνω στὸ βαρὺ τετράγωνο τραπέζι.

Εἶχε τὸ μικρόφωνο στὸ «Στρατηγεῖο» του καὶ διοικοῦσε τῶρα 113 μεγάφωνα καμουφλαρισμένα σὲ διάφορα σημεῖα κατὰ μῆκος τοῦ πεζοδρομίου.

Τὸ ἴδιο κεῖνο πρῶτὶ ποὺ τὸν κάλεσε ὁ στρατηγός, τοῦ ἔδωσε καὶ τὸ κείμενο ποὺ θὰ διάβαζε στὸ μικρόφωνο. Δὲν εἶχε δικαίωμα ν’ ἀλλάξει οὔτε λέξη, τὸ ὑπογράμμισε αὐτὸ ὁ στρατηγός: οὔτε λέξη!

Τὸ κείμενο τοῦτο, μεταφρασμένο ἀπὸ τὸν ἴδιον, τὸ διάβασε στὸ μικρόφωνο γιὰ πρώτη φορὰ κεῖνο τὸ μεσημέρι τοῦ Ἀπριλίου, ἀπομεσήμερο ἦτανε, καὶ τὰ 113 μεγάφωνα τὸ πῆραν ἀμέσως καὶ τὸ πολλαπλασίασαν καὶ τὸ μεγέθυναν καὶ τὸ διοχέτευσαν στὸ πεζοδρόμιο μὲ τοὺς ζυγούς ἀριθμοὺς.

Δὲν καθυστέρησε βέβαια καθόλου καὶ τὸ πεζοδρόμιο μὲ τοὺς ζυγούς ἀριθμοὺς νὰ ἐγκαταστήσει τὸ δικό του «Στρατηγεῖο τῶν Μεγαφῶνων» καὶ τὰ δικά του μεγάφωνα. Τὸ ἴδιο κιόλας ἀπόγεμα, ἓνας δεύτερος «Στρατηγὸς τῶν Μεγαφῶνων» μίλησε ἀπὸ τὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο στὴ γλώσσα τῆ δικῆ τους. “Ενας δεύτερος «Στρατηγὸς τῶν Μεγαφῶνων» ποὺ δὲν τὸν ἤξερε καὶ ποὺ μόνο τὴ φωνὴ του ἄκουγε.

Καὶ εἶπε τὰ ἴδια, ἀκριβῶς τὰ ἴδια μὲ κεῖνον, αὐτὸς ὁ ἄλλος «Στρατηγὸς τῶν Μεγαφῶνων». Εἶχε μεταφράσει τὸ

δικό του κείμενο και τὸ διάβαζε ἔτσι μεταφρασμένο, ἀκριβῶς τὸ ἴδιο, λέξη πρὸς λέξη.

Εἶχε αὐτὸς ἐδῶ στὸ πεζοδρόμιο μὲ τοὺς μονοὺς ἀριθμοὺς ὀρισμένες ὥρες πού ἔπρεπε νὰ μιλάει στὸ μικρόφωνο, ὥρες πού ὄφειλε νὰ τις κρατάει μὲ ἀκρίβεια δευτερολέπτου.

Ἄρκετὰ συχνὰ τύχαινε νὰ μιλᾶνε τὴν ἴδια ὥρα κι αὐτὸς κι ὁ ἄλλος ἀπὸ τὸ ἀντικρινὸ πεζοδρόμιο, καὶ τότε τὰ 250 πάνω κάτω μεγάφωνα (ισάριθμα περίπου μεγάφωνα εἶχαν ὑπολογίσει πῶς εἶχανε καὶ οἱ ἄλλοι) ἔδιναν στὴν ὁδὸ Ταχυδρομεῖο ἀτμόσφαιρα ἐφιαλτικὴ.

Μὲ μικρὲς διακοπές, πότε ὁ ἓνας ἐκφωνητῆς, πότε ὁ ἄλλος, ἐκάλυπταν ὀλόκληρο τὸ 24ωρο.

Τὸ διάλειμμα κρατοῦσε τώρα εικοσιτρεῖς μέρες συνεχῆ, ὅμως δὲν ὑπῆρχε καὶ στίς δύο ὄχθες τῆς ὁδοῦ Ταχυδρομεῖο κανένας πού νὰ ξεγελιέται: ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή, ὁ «Πόλεμος τῶν Μεγαφῶνων» θὰ γινότανε ἀπλά: ὁ πόλεμος.

Τὸ διάλειμμα δὲν ἦτανε παρὰ ἓνα διάλειμμα. Μιὰ κουφόβραση πού κυοφοροῦσε τὴν καινούρια καταιγίδα. Ἀκόμα καὶ οἱ ριπές πού πότε πότε διασταυρώνονταν ἀνάμεσα στὰ πεζοδρόμια τῆς ὁδοῦ Ταχυδρομεῖο, δὲν ἄφηναν σὲ κανένα νάχει ψευδαισθήσεις. Ἦτανε σὰν ὑπόμνηση τοῦ πολέμου, τοῦ ἄλλου πολέμου, τοῦ γνήσιου, πού ὅλοι περίμεναν νὰ ξαναρχίσει ἀπὸ ὥρα σὲ ὥρα. Νὰ ξαναρχίσει τὸ ἴδιο σὰν καὶ πρωτίτερα ἀδυσώπητος.

Δὲν ξεγελιότανε κανένας: ἡ καινούρια ἐπίθεση δὲν ἦτανε μακριά. Καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι, μυστικά, ὅσο μπορούσε νὰ γίνεи μυστικά, εἶχαν ἀνασυντάξει τις δυνάμεις τους, ἐνισχύθηκαν καὶ μὲ ἄλλες, τώρα δὲν ἔμενε παρὰ ἡ διαταγὴ γιὰ τὴν καινούρια ἐπίθεση.

—Ἡ διαταγὴ γιὰ τὴν καινούρια ἐπίθεση μπορεῖ νὰ φτάσει ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή, τοὺς εἶχε πεῖ κι ὁ ταγματάρχης τους, ὁ διοικητῆς τοῦ 144 Τάγματος Πεζικοῦ, τὴν

περασμένη Τετάρτη, στην τακτική συγκέντρωση άξιωματικών (κάθε πρωί, γύρω στις 11, περνούσε από το «Στρατηγείο τῶν Μεγαφώνων» ὁ ταγματάρχης).

Κάποιος τὸν ρώτησε τότε κάτι σχετικό, ὕστερα ὁ ταγματάρχης ἐξακολούθησε:

—'Από στιγμή σὲ στιγμή! Ἡ διαταγή θὰ σταλεῖ ἐδῶ μὲ εἰδικὸ ἀγγελιαφόρο. Οἱ πληροφορίες μας εἶναι σαφείς. Τὸ διάλειμμα πηγαίνει πρὸς τὸ τέρμα του. Ἴσως μάλιστα αὐτὸ τὸ τέρμα νάσαι πολὺ κοντά... πάρα πολὺ κοντά. Ἔχω τὴν ἐντολὴ νὰ σᾶς προειδοποιήσω. Ἡ καινούρια ἐπίθεση εἶναι ἐπὶ θύραις! Καὶ τότε, ἐσὺ «Στρατηγὲ τῶν Μεγαφώνων» θὰ καθαιρεθεῖς αὐθωρεὶ ἀπὸ «Στρατηγὸς» καὶ θὰ ξαναγίνεις ὑπολοχαγός... ὑπολοχαγός - διοικητὴς τοῦ 3ου λόχου τοῦ 144 Τάγματος Πεζικοῦ...

Μπήκε ἐδῶ στὴ συζήτηση ὁ λοχίας, ποὺ εἶχε κάτι νὰ φτιάξει στὴ μικροφωνικὴ ἐγκατάσταση κι ἔτσι ἦτανε κι αὐτὸς παρών:

—'Εκτὸς κι ἂν μᾶς προλάβουν οἱ ἄλλοι, κύριε ταγματάρχα. Κι ἀρχίσουν πρῶτοι αὐτοὶ τὴν ἐπίθεση.

Ὁ ταγματάρχης χαμογέλασε, ἦτανε τὸ χαμόγελο τοῦ ἀνθρώπου ποὺ εἶναι σίγουρος γιὰ τὸν ἑαυτό του, τακτοποίησε κάπως τὸ περιστρωφὸ στὴ μέση του.

—'Εν πάσῃ περιπτώσει, δὲν πρόκειται νὰ μᾶς αἰφνιδιάσουν οἱ ἄλλοι, εἶπε. Στὸ ὑπογράφω, λοχία! Κατάλαβες;

—Κύριε ὑπολοχαγέ, ἐντάξει εἶσαι; φώναξε ὁ λοχίας, ὁ πρῶτος ποὺ μόλις ἔπεσε ἡ ριπὴ ἔτρεξε ἀπὸ τὴν τραπεζαρία μ' ἓνα μῆλο δαγκωμένο στὸ χέρι (μάλιστα μὲ τόση ὀρμὴ ἄνοιξε τὴν πόρτα, ποὺ ἦρθε κι ἔπεσε πάνω στὸ τραπέζι μὲ τὸ τσακισμένο τώρα βάζο μὲ τὰ κόκκινα γαρούφαλα).

—'Εντάξει εἶσαι, κύριε ὑπολοχαγέ; ξαναεἶπε.

Δὲν τοῦ ἔδωσε ἀμέσως ἀπάντηση, ἄφησε στὸν μπουφὲ τὸ μικρόφωνο...

—Τὴ γλιτώσαμε, λοχία! εἶπε. Τὴν πλήρωσε ὁμως τὸ βάζο μὲ τὰ κόκκινα γαρύφαλα.

‘Ο λοχίας πῆγε στὸ παράθυρο καὶ ψαχοῦλεψε τὰ σακιά:

—Πῶς διάβολο πέρασε τόσα σακιά! εἶπε.

—Κάπου θὰ βρῆκε μπόσικα. Δὲ χρειάζεται φιλοσοφία, λοχία!

Κεῖνὴ τὴν ὥρα μπήκανε καὶ δυὸ φαντάροι ἀλαφιασμένοι.

—Τί γίνεται; Ἔγινε τίποτα; ρώτησε ὁ ἕνας, ὁ πιὸ ψηλός.

—Τὸ παράθυρο θέλει ἐνίσχυση, ψηλέ, εἶπε ὁ λοχίας. Κι ἐσὺ ὁ ἄλλος... καὶ οἱ δυὸ σας, σακιά! Γρήγορα σακιά... Φέρτε σακιά...

Ἄνάμεσα στὰ σακιά, ἐδῶ κι ἐκεῖ, εἶχε κάτι χαραμάδες ποὺ ἂν κανένας ἔβαζε τὸ μάτι του, μπορούσε νὰ δεῖ, σὰν ἀπὸ παρατηρητήριο, ἓνα κομμάτι, ἀρκετὰ μεγάλο, τῆς ὁδοῦ Ταχυδρομείου.

—Μπορεῖ καὶ νὰ πέτυχε καμιά χαραμάδα, λοχία, εἶπε. Μπορεῖ καὶ νάγινε ἔτσι.

—Λέτε νὰ μᾶς ἔχουν ἐπισημάνει, κύριε ὑπολοχαγέ; ρώτησε ὁ λοχίας. Νάχουν ἐπισημάνει τὸ «Στρατηγεῖο τῶν μεγαφώνων»; Ἄν εἶναι ἔτσι...

—Δὲν μπορῶ νὰ ξέρω, λοχία. Δὲν ξέρω τίποτα. Μπορεῖ καὶ ναί, μπορεῖ καὶ ὄχι.

‘Ο λοχίας δάγκωσε τὸ μῆλο. Ἄμέσως ὕστερα τὸ ξαναδάγκωσε.

Ἄξαφνα, τὰ μεγάφωνα ἀπὸ τὸ ἀντικρινὸ πεζοδρόμιο, ἤ φωνὴ τοῦ ἄλλου:

Τὸν πόλεμο αὐτὸν τὸν κάνουμε ἐμεῖς γιὰ νάρθει, ὅταν τελειώσει ὁ πόλεμος, ἓνας καινούριος κόσμος... ἓνας κόσμος ἀλλιώτικος... ἓνας κόσμος ποὺ θὰ δώσει σ’ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐλευθερία καὶ εἰρήνη καὶ ψωμί.

Πῆρε τὸ πακέτο του καὶ δίνοντας τσιγάρο τοῦ λοχία, εἶπε:

—Τὸν ἀκοῦς, λοχία; Ὁ συνάδελφος δὲ χάνει εὐκαιρία. Μόλις ἔπαψα ἐγώ, ἀμέσως ὁ συνάδελφος ἐπίθεση. Ἴαλλὰ θὰ σοῦ κάνω ἀντεπίθεση, συνάδελφε! Περίμενε καὶ θὰ δεῖς!

—Μοῦ δίνει στὰ νεῦρα αὐτὸς ὁ «Πόλεμος τῶν Μεγαφῶνων», εἶπε ὁ λοχίας. Ὁλοένα μεγάφωνα... μεγάφωνα... μεγάφωνα!

Τὸν κοίταξε ἀνάβοντας τὸ δικό του τσιγάρο.

—Μὴν ἐκνευρίζεσαι λοχία! Δὲν πρόκειται νὰ κρατηθεῖ πολὺ αὐτὴ ἡ κατάσταση Δὲν ἄκουσες τί εἶπε ὁ ταγματάρχης προχτές;

Ὁ λοχίας κάτι ψιθύρισε καὶ δάγκωσε τὸ μῆλο.

Μπήκανε οἱ δυὸ φαντάροι, ὁ ψηλὸς κι ὁ ἄλλος, κουβαλώντας σακιά.

Πῆγε στὸ παράθυρο ὁ λοχίας· καὶ οἱ τρεῖς μαζὶ πιάσανε νὰ βάλουν τὰ σακιά.

Τοὺς ἔριξε μιὰ ματιὰ, τράβηξε μιὰ ρουφηξιὰ ἀκόμα, ὕστερα πῆγε στὸν μπουφὲ καὶ πῆρε τὸ μικρόφωνο. Ἡ φωνή του καὶ τώρα ἦτανε τὸ ἴδιο σάν καὶ πρωτύτερα ζεστή, ζεστή καὶ τρυφερή:

Τὸν πόλεμο αὐτὸν τὸν κάνουμε ἐμεῖς γιὰ νάρθει, ὅταν τελειώσει ὁ πόλεμος, ἕνας καινούριος κόσμος... ἕνας κόσμος ἀλλιώτικος...

...Ὁ ἀγγελιαφόρος εἶχε σταθεῖ στὴν πόρτα τῆς τραπεζαρίας, μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι σκούπισε τὸν ἰδρώτα του, στὸ δεξιὸ εἶχε ἕνα σφραγισμένο γκρι φάκελο.

Πρῶτος ποῦ τὸν εἶδε ἦταν ὁ ἕνας φαντάρος, ὄχι ὁ ψηλός, ἐκεῖ ποῦ ἔσκυβε νὰ πάρει ἕνα σακί:

—Κύριε ὑπολοχαγέ! Ὁ ἀγγελιαφόρος... Ἡ καινούρια ἐπίθεση! φώναξε.

Τότε εἶδανε καὶ οἱ ἄλλοι τὸν ἀγγελιαφόρο.

Ἄφησε τὸ μικρόφωνο πάνω στὸν μπουφὲ:

—Τί συμβαίνει; είπε κάνοντας ένα βήμα πρὸς τὸν ἀγγελιαφόρο.

—Ἐκανε κι αὐτὸς ένα βήμα, ἄλλο ένα, χαιρέτησε:

—“Ἐνα σῆμα γιὰ σὰς, κύριε ὑπολοχαγέ. Ἄμέσου ἐπιδόσεως!

Πῆρε τὸ φάκελο, τὸν ἔσκισε νευρικά, τράβηξε τὸ σῆμα...

—Νά βγοῦμε ἀπ’ αὐτὴν τὴν κουφόβραση! εἶπε ὁ λοχίας καὶ δάγκωσε τὸ μῆλο. Σκουριάσαμε δῶ χάμω.

Ὁ ἕνας φαντάρος, ὁ ψηλός, πῆρε τὸ μῆλο ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ λοχία νὰ τὸ ἀποτελειώσει:

—“Ἐχεις δικιο, λοχία, εἶπε δίνοντας μιὰ δαγκωνιά στὸ μῆλο. Σκουριάσαμε δῶ χάμω.

—Τέρμα ὁ «Πόλεμος τῶν Μεγαφώνων»! Κύριε ὑπολοχαγέ, τ’ ἀκούς; φώναξε ὁ λοχίας. Τέρμα ὁ «Πόλεμος τῶν Μεγαφώνων»... Τέρμα ὁ «Στρατηγὸς τῶν Μεγαφώνων»... Τώρα εἶναι ἡ καινούρια ἐπίθεση... Ναί, ἡ καινούρια...

—Πάψε!.. Πάψε!.. φώναξε καὶ κινήθηκε κατὰ τὸ λοχία σὰ νὰ ἤθελε νὰ τοῦ ἐπιτεθεῖ, στὸ δεξί του χέρι τσαλάκωσε τὸ σῆμα, τόσφιξε μὲ δύναμη στὴ χούφτα του, τὸ τσαλάκωσε νὰ τὸ λιώσει, νὰ τὸ ἀφανίσει. ἔτσι...

Εἶχε σταθεῖ στὴ μέση σχεδὸν τοῦ δωματίου, μπροστὰ στὴ φωτογραφία τῆς θείας Ἑλένης. Ὁ λοχίας, οἱ δυὸ φαντάροι, ὁ ἀγγελιαφόρος, τὸν κοίταζαν καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ καταλάβουν τί εἶχε συμβεῖ.

—Δὲν εἶναι δυνατόν! εἶπε σὰ νὰ μιλοῦσε μὲ τὸν ἑαυτὸ του. “Ὅχι! Δὲν εἶναι δυνατόν... δὲν εἶναι...

Οἱ ἄλλοι ἄλλαξαν ματιὰς καὶ τὸν κοίταζαν πάντα σιωπηλοί.

Πέρασε στὰ μάτια του τὸ χέρι του σὰ νὰ ἤθελε νὰ διώξει ἕναν ἐφιάλτη, ὕστερα κοίταξε τοὺς ἄλλους ἕναν ἕναν.

—Τ’ ἀκούτε; φώναξε. Δὲν εἶναι δυνατόν!.. Αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατόν!.. “Ὅχι αὐτό!.. “Ὅχι αὐτό!..

Πῆγε πλάι στὸν μπουφέ, τράβηξε τὸ τηλέφωνο ἐκτρατείας, γύρισε τὸ χέρι...

—Τὸ στρατηγό!.. Δώσε μου τὸ στρατηγό!.. εἶπε δυνατὰ στοὺς ἀκουστικό. Τηλεφωνητής!.. Τί διάβολο ἔχεις στ' αὐτιά σου;.. Γραμμή, σοῦ λέω... Δώσε μου γραμμή... Ἄμέσως τώρα... Τσακίσου λοιπόν!.. Naί, τὸ στρατηγό... τὸ στρατηγό!.. ὦ, ἐσεῖς, στρατηγέ μου!.. Naί, ἐγὼ εἶμαι... Βέβαια, ὁ «Στρατηγὸς τῶν Μεγαφώνων»... Μὲ καταλάβατε πὼς εἶμαι ἐγώ!.. Τί θέλω;.. Θέλω νὰ σὰς κάνω μιὰ ἐρώτηση, στρατηγέ μου... Αὐτὴν τὴ στιγμή... ἀκριβῶς αὐτὴν τὴ στιγμή, στρατηγέ μου, ἔλαβα ἓνα σῆμα... Ἦρθε ὁ ἀγγελιαφόρος ποὺ ὄλοι μας τὸν περιμέναμε νάρθει... νάρθει ἀπὸ ὦρα σὲ ὦρα... ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή... Naί, στρατηγέ μου... ἦρθε ὁ ἀγγελιαφόρος ποὺ τὸν περιμέναμε ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή νὰ φέρει τὸ σῆμα... τὸ σῆμα... Ἄλλὰ τὸ σῆμα αὐτὸ... τὸ σῆμα, στρατηγέ μου... Θέλω νὰ σὰς ρωτήσω ἂν εἶναι ἀληθινὸ αὐτὸ τὸ σῆμα, στρατηγέ μου... Ἔχει τὴν ὑπογραφή σας... τ' ὄνομά σας, στρατηγέ μου... Ἄλλὰ θέλω νὰ βεβαιωθῶ, στρατηγέ μου... νὰ βεβαιωθῶ πὼς εἶναι πράγματι δικό σας αὐτὸ τὸ σῆμα... Naί σὰς τὸ διαβάσω μιὰ στιγμή... εἶναι πολὺ σύντομο...

Ξεδίπλωσε, ξετσαλάκωσε τὸ χαρτί, ὕστερα, μὲ φωνὴ ἀνθρώπου ποὺ ψήνεται στὸν πυρετό, διάβασε:

**Σῆμα ἀπολύτου προτεραιότητος. Ἄμέσου ἐπιδόσεως.—
Πρὸς ἀπάσας τὰς Μονάδας καὶ Προκεχωρημένα Τμήματα.—
Ἔφθασε τὸ τέλος τοῦ πολέμου.
Ὡραν 11.11 σήμερον ΠΑΥΣΑΤΕ ΠΥΡ.**

Πέρασε τὸ χέρι του στοὺς πρόσωπό του.

—Λοιπόν, στρατηγέ μου;.. Αὐτὸ τὸ σῆμα, στρατηγέ μου, εἶναι... εἶναι ἀληθινό;.. Αὐτὸ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, στρατηγέ μου... τὸ τέλος τοῦ πολέμου... Πῶς;.. Δὲ σὰς ἀκούω, στρατηγέ μου... Δὲν μπορῶ νὰ σὰς ἀκούσω, στρατηγέ μου... Χάθηκε ἡ γραμμή... Στὸ διάλογο ἡ γραμμή!..

Μὲ μανία γύρισε τὸ χέρι τοῦ τηλεφώνου.

—Τηλεφωνητής!.. Τη γραμμή, πού νά πάρει ὁ διάολος!.. Τη γραμμή, σοῦ λέω... Δώσε μου τὴ γραμμή... Naί, τὸ στρατηγό... Μιλοῦσα μὲ τὸ στρατηγό!.. Ἔλα! Τη γραμμή... τὴ γραμμή... Ἄει στὸ διάολο λοιπόν!.. ὦ, στρατηγέ μου... Στὸν τηλεφωνητὴ μιλοῦσα... Μᾶς διέκοψαν... Naί, ἐγὼ εἶμαι... Λοιπόν;.. Αὐτὸ τὸ σῆμα, στρατηγέ μου... αὐτὸ τὸ σῆμα εἶναι ἀληθινό;.. Αὐτὸ τὸ τέλος τοῦ πολέμου εἶναι... εἶναι τὸ τέλος τοῦ πολέμου... τώρα... σὲ λίγο... στίς 11.11;

Ἐκείνος ἀκούγοντας τὸ στρατηγό, τσαλάκωσε ἀξαφνα καὶ πάλι τὸ σῆμα, τὸ τσαλάκωσε μὲ μανία, μὲ πάθος...

—Ὅχι, στρατηγέ μου!.. Δὲν εἶναι δυνατόν... δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι δυνατόν... φώναξε. Τελειώνει ὁ πόλεμος τώρα... ὁ πόλεμος τελειώνει... σὲ λίγο... στίς 11.11; Σὲ δώδεκα δεκατρία λεπτὰ τελειώνει ὁ πόλεμος... τελειώνει ὁ πόλεμος; Ἄλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ τελειώνει ὁ πόλεμος, στρατηγέ μου!.. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τελειώνει ὁ πόλεμος... δὲν μπορεῖ αὐτὸ νάναί τὸ τέλος τοῦ πολέμου, στρατηγέ μου... τώρα ἀμέσως, στίς 11.11... σὲ δώδεκα λεπτὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου... Ὅχι, στρατηγέ μου... δὲν μπορεῖ... δὲν μπορεῖ... Γιατί;.. Γιατί ἐγὼ, στρατηγέ μου, φοβᾶμαι!.. Naί... Μ' ἀκούτε;.. Φοβᾶμαι!.. Τί φοβᾶμαι;.. Τὴ Διάψευση, στρατηγέ μου... φοβᾶμαι τὴ Διάψευση!.. Ἔστερ' ἀπὸ τὸν πόλεμο... ὁ κόσμος πού θάρθει ἔστερ' ἀπὸ τὸν πόλεμο... ἔστερ' ἀπὸ τίς 11.11... Ἄν αὐτὸς ὁ κόσμος, στρατηγέ μου, δὲν εἶναι ὁ κόσμος πού ἐγὼ ὑπόσχομαι εἰκοσιτρεῖς τώρα μέρες... συνέχεια εἰκοσιτρεῖς μέρες... στρατηγέ μου, ἂν δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ κόσμος ἓνας καινούριος κόσμος... ἂν δὲν εἶναι ἓνας κόσμος ἀλλιώς... ἂν δὲν εἶναι ἓνας κόσμος πού θὰ δώσει σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐλευθερία καὶ εἰρήνη καὶ ψωμί... Ἄν αὐτὸς ὁ κόσμος εἶναι ἡ Διάψευση, στρατηγέ μου... ἡ μεγάλη Διάψευση... ἡ μεγάλη, ἡ βαθιά, ἡ ἀγιάτρευτη Διάψευση... Naί, στρατηγέ μου... Ἄν δὲν ἤμουν ὁ «Στρατηγὸς τῶν Μεγαφώνων»... Ἄν δὲν ἔλεγα ἐγὼ ὅλα αὐτὰ σ' ὅλους αὐτοὺς, στρατηγέ μου... Αἰσθάνομαι πὼς ὅλα αὐτὰ τὰ εἶπα...

πώς όλα αυτά τὰ ὑποσχέθηκα ἐγὼ ὄχι μόνο σὲ κείνους στὸ πεζοδρομιο μὲ τοὺς ζυγοὺς ἀριθμοὺς τῆς ὁδοῦ Ταχυδρομείου... ἀλλὰ τὰ ὑποσχέθηκα ὅλα αὐτὰ σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, στρατηγέ μου... Naί, σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους... "Ἐταξα σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐγὼ ἕναν καινούριο κόσμο... ἕναν κόσμο ἀλλιώτικο... "Ἄν δὲν τὰ εἶχα ὑποσχεθεῖ ὅλα αὐτά... τότε, ἴσως... 'Ἀλλὰ τώρα δὲν μπορῶ, στρατηγέ μου! Δὲν μπορῶ νὰ τελειώνει ὁ πόλεμος σὲ λίγο... ἔτοι ἄξαφνα... στίς 11.11... σὲ λίγα λεπτά... σὲ δέκα ἔντεκα λεπτά... Δὲν μπορῶ νὰ δεχτῶ αὐτὸ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, στ'ρατηγέ μου... δὲν εἶμαι ἔτοιμος γι' αὐτὸ τὸ τέλος τοῦ πολέμου... δὲν εἶμαι ἔτοιμος, στρατηγέ μου!.. Φοβᾶμαι, στρατηγέ μου... φοβᾶμαι!.. Τὸ θάνατο δὲν τὸν φοβήθηκα... τὸ ξέρετε πὼς τὸ θάνατο δὲν τὸν φοβήθηκα... 'Ἀλλὰ τὴ ζωὴ... τὴ ζωὴ τώρα ποὺ ἔρχεται ὕστερ' ἀπὸ τὸν πόλεμο... αὐτὴν τὴ φοβᾶμαι, στρατηγέ μου... Δὲν εἶμαι ἔτοιμος γι' αὐτὴν τὴ ζωὴ, στρατηγέ μου!.. Εἰκοσιτρεῖς μέρες τώρα... συνέχεια εἰκοσιτρία 24ωρα... μέρα καὶ νύχτα... ἐγὼ τὰ ὑποσχέθηκα ὅλα αὐτά... ἐγὼ... ἐγὼ!.. Τὰ λόγια ποὺ ἔλεγα... ὀλοένα ἔλεγα... δὲν ἦταν γραμμένα ἀπὸ ἄλλον... σιγὰ σιγὰ, ἔγιναν λόγια δικά μου, στρατηγέ μου... 'Εγὼ τὰ ἔλεγα ὅλον αὐτὸν τὸν καιρὸ... ἐγὼ ἤμουν ποὺ ἔδινα αὐτὴν τὴν ὑπόσχεση σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους... ἐγὼ τοὺς ἔταξα αὐτὸν τὸν κόσμο... τὸν καινούριο... τὸν ἀλλιώτικο... Εἶναι μέρες ποὺ μὲ βασανίζει αὐτὸς ὁ φόβος, μέρες καὶ νύχτες... ἀλλὰ δὲν εἶπα τίποτα... δὲν εἶπα σὲ κανέναν τίποτα... Τώρα ὅμως... τώρα δὲν μπορῶ ἄλλο, στρατηγέ μου!.. Δὲν μπορῶ ἄλλο!.. "Ἄν ἔρθει ἡ Διάψευση, στρατηγέ μου... ἂν δὲν κρατήσω τὴν ὑπόσχεσή μου... Φοβᾶμαι, στρατηγέ μου... φοβᾶμαι!.. "Ἄν ἔρθει ἡ Διάψευση... τότε, πὼς θὰ μπορῶ νὰ κοιτάζω στὰ μάτια... ἴσια στὰ μάτια τοὺς ἀνθρώπους;.. Πὼς θὰ μπορῶ νὰ τοὺς κοιτάζω στὰ μάτια, στρατηγέ μου;.. Φοβᾶμαι, στρατηγέ μου... φοβᾶμαι... φοβᾶμαι τὴ Διάψευση... φοβᾶμαι... φοβᾶμαι!.. Στρατηγέ μου, μ' ἀκούτε;.. 'Ἐμπρός... ἔμπρός!.. Τηλε-

φωνητής!.. Δώσε μου γραμμή!.. Γραμμή γρήγορα... γραμμή άμέσως... γραμμή... γραμμή!.. 'Επιτέλους, στρατηγέ μου!.. Μᾶς διέκοψαν καί πάλι... Πῶς;.. Μιλῶ πολύ γρήγορα;.. 'Αλλά θέλω νά προφτάσω, στρατηγέ μου... νά προφτάσω!.. Εἶναι ἀκόμα καιρός... εἶναι ἔντεκα καί ἓνα... Προφταίνετε, στρατηγέ μου... προφταίνετε νά τήν ἀνακαλέσετε τή διαταγή... προφταίνετε νά τὸ ἀνακαλέσετε τὸ τέλος τοῦ πολέμου... Φοβᾶμαι!.. Φοβᾶμαι αὐτὸν τὸν κόσμο ποῦ θάρθει ὕστερ' ἀπὸ τὸν πόλεμο, στρατηγέ μου... αὐτὸν τὸν κόσμο... αὐτὴν τὴ ζωή, στρατηγέ μου... Προφταίνετε νά τήν ἀνακαλέσετε τή διαταγή... τὴ ζωή, στρατηγέ μου... Σᾶς παρακαλῶ, στρατηγέ μου!.. Σᾶς ἰκετεύω: 'Ανακαλέστε τὴ ζωή!.. 'Ανακαλέστε τὴ ζωή!.. Προφταίνετε... Εἶναι ἀκόμα καιρός... "Ὁχι τὸ τέλος τοῦ πολέμου!.. "Ὁχι ἡ ζωή!.. "Ὁχι ἡ ζωή!.. Τηλεφωνητής!.. Τὴ γραμμή, διάολε!.. Δώσε μου τὴ γραμμή... γρήγορα τὴ γραμμή!.. Δὲ θά προφτάσω... Γρήγορα τὴ γραμμή!.. Στρατηγέ μου... Ναί, μᾶς διέκοψαν γιὰ τρίτη φορά... Στρατηγέ μου, σᾶς παρακαλῶ!.. Προφταίνετε ν' ἀνακαλέσετε τὸ τέλος τοῦ πολέμου... ν' ἀνακαλέσετε τὴ ζωή... τὴ ζωή... "Ἐχω εὐθύνη, στρατηγέ μου... εὐθύνη!.. Εὐθύνη μπροστὰ σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους... εὐθύνη γιὰ ὅλα αὐτὰ ποὺ εἰκοσιτρεῖς μέρες τώρα συνέχισα ὑπόσχομαι... "Ἐχω εὐθύνη, στρατηγέ μου... εὐθύνη μπροστὰ στοὺς ἀνθρώπους τοῦ ἀντικρινοῦ πεζοδρομίου... εὐθύνη μπροστὰ σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους... εὐθύνη... εὐθύνη!.. Τὴ γραμμή!.. Δώσε μου τὴ γραμμή... τὴ γραμμή... τὴ γραμμή!.. Τί;.. Τί εἶπες;.. 'Ὁ στρατηγός!.. 'Ὁ στρατηγός διέκοψε... ὁ στρατηγός... ἔκοψε τὴ γραμμή ὁ στρατηγός!..

"Ἄφησε τὸ ἀκουστικό, τὸ πρόσωπό του τὸ εἶχε μουσκέψει ὁ ἰδρώτας... "Ἄφησε τὸ ἀκουστικό καὶ τότε μόνο εἶδε τὸν ταγματάρχη του, τὸν εἶδε νά στέκεται στὴν πόρτα τῆς τραπεζαρίας.

—Κύριε ταγματάρχα!.. εἶπε. Κύριε ταγματάρχα... πότε ἤρθατε;.. Δὲ σᾶς εἶδα... δὲν ἤξερα πῶς εἰστε ἐδῶ...

‘Ο ταγματάρχης πήγε λίγο πρὸς τὰ δεξιὰ, πρὸς τὴν πόρτα τῆς βεράντας.

—Εἶναι ἀρκετὴ ὥρα ποὺ ἦρθα, ὑπολοχαγέ..., εἶπε κοφτά. Καὶ τ’ ἄκουσα ὅλα, ὑπολοχαγέ... “Ὅλα!..

Κοίταξε τὸν ταγματάρχη, κοίταξε τὸ λοχία, τοὺς δυὸ φαντάρους, τὸν ἀγγελιαφόρο:

—Εἶναι ἀρκετὴ ὥρα;.. Καὶ τ’ ἀκούσατε ὅλα... ὅλα ὅσα εἶπα στὸ στρατηγό!.. Ναί, ἀλλὰ ὁ στρατηγὸς ἔκοψε τὴ γραμμή... ὁ στρατηγὸς ἔκοψε τὴ γραμμή, κύριε ταγματάρχα!.. Δὲν κατάλαβε λοιπὸν ὁ στρατηγός... δὲν κατάλαβε τίποτα;.. Ἄλλὰ οἱ στρατηγοὶ δὲν καταλαβαίνουν ποτέ... ποτέ καὶ τίποτα!.. Δὲν μποροῦν νὰ καταλάβουν οἱ στρατηγοί... ἢ δὲ θέλουν νὰ καταλάβουν...

‘Ο ταγματάρχης ἔκανε ἓνα βῆμα πρὸς τὰ κεῖ ποὺ ἦταν αὐτὸς:

—‘Υπολοχαγέ!.. Τὸ τέλος τοῦ πολέμου ἔφτασε... Ἄκουτε;.. Τὸ τέλος τοῦ πολέμου ἔφτασε... Στὶς 11.11. Σὲ ὀχτῶ λεπτὰ εἶναι τὸ τέλος τοῦ πολέμου... Λοιπὸν, ὑπολοχαγέ... Πρόκειται περὶ διαταγῆς καὶ δὲ χωράει καμιά, κανενὸς εἴδους συζήτηση... Οἱ διαταγὲς δὲ συζητοῦνται, ὑπολοχαγέ... ἀπλῶς ἐκτελοῦνται...

Πῆγε πρὸς τὸ παράθυρο χωρὶς νὰ πεῖ λέξη τοῦ ταγματάρχη, ὕστερα στάθηκε:

—Κύριε ταγματάρχα... Δὲ μὲ ρώτησαν ἐμένα γι’ αὐτό... δὲ μὲ ρώτησαν γι’ αὐτὸ τὸ τέλος τοῦ πολέμου... δὲ μὲ ρώτησαν!.. Δὲν μπορῶ νὰ τὸ δεχτῶ τὸ τέλος τοῦ πολέμου... δὲν τὸ μπορῶ αὐτὸ τὸ τέλος τοῦ πολέμου!.. “Ἐχω εὐθύνη ἐγώ, κύριε ταγματάρχα... εὐθύνη!..

‘Ο ταγματάρχης ἔκανε μισὸ βῆμα ἀκόμα...

—‘Υπολοχαγέ... Σὰς ἐπαναλαμβάνω... Καὶ σὰς διατάσσω νὰ μὲ ἀκολουθήσετε στὸ Στρατηγεῖο... ἀμέσως νὰ μὲ ἀκολουθήσετε! “Ἐχετε ἄμεση ἀνάγκη νὰ μὲ ἀκολουθήσετε στὸ Στρατηγεῖο... Λοιπὸν...

‘Ο ταγματάρχης ἔκανε ἄλλο μισὸ βῆμα...

—Μήν πλησιάζετε! φώναξε τραβώντας τὸ περιστροφὸ του. Κύριε ταγματάρχα, μήν πλησιάζετε!.. Σὰς λέω μήν πλησιάζετε... Σὰς ἀπαγορεύω νὰ πλησιάσετε...

Πῆγε τοῖχο τοῖχο καὶ στάθηκε μὲ τὴ ράχη μπροστὰ στὴ φωτογραφία τῶν γενεθλίων τῆς θείας Ἐλένης.

—Μήν κάνετε οὔτε μισὸ βῆμα!.. εἶπε μὲ τὸ περιστροφὸ κατευθεῖαν στὸν ταγματάρχη. Οὔτε μισὸ βῆμα... γιατί δὲ θὰ προφτάσετε νὰ κάνετε καὶ τ' ἄλλο μισό.

Ὁ ταγματάρχης δὲν κινήθηκε ἀπὸ κεῖ ποῦ ἦτανε.

—Ἐπολοχαγέ... εἶπε μόνο κοιτάζοντάς τον στὰ μάτια. Ἐπολοχαγέ... σὰς διατάσσω ὅτι ὁ πόλεμος τελειώνει... ὁ πόλεμος τελειώνει!..

—Κι ἐγὼ σὰς διατάσσω μήν πλησιάζετε... Γιατὶ ἔχω νὰ ρωτήσω κάποιον... Πρέπει ὅπωςδὴποτε νὰ τὸν ρωτήσω... Ἐχω ἀνάγκη νὰ ρωτήσω τὴ γνώμη του... νὰ μιλήσω μαζί του... Μένουν ἀκόμα μερικὰ λεπτά... λίγα λεπτά... μόλις προφταίνω νὰ τὸν ρωτήσω...

Γλίστρησε πρὸς τὴν ἐξώθυρα, τὴν ἀνοίξε καὶ μ' ἓνα πῆδημα βρέθηκε στὸ δρόμο...

Πῆγε πρὸς τὸ πεζοδρόμιο μὲ τοὺς ζυγοὺς ἀριθμοὺς, δὲν ἀνέβηκε στὸ πεζοδρόμιο, στάθηκε δυὸ μέτρα μπροστὰ.

—Ποῦ εἶσαι;.. Δὲν ξέρω ποῦ εἶσαι;.. φώναξε κι ἔβαλε στὴ θήκη του τὸ περιστροφὸ. Εἰκοσιτρεῖς μέρες τώρα, ἐμεῖς οἱ δυὸ λέμε στοὺς ἄλλους... σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους... δίνουμε τὴν ὑπόσχεση σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους... πῶς ὁ κόσμος ποῦ θάρθει ὕστερ' ἀπὸ τὸν πόλεμο θάναί ἓνας κόσμος καινούριος... ἓνας κόσμος ἀλλιώτικος... ἓνας κόσμος ποῦ θὰ δώσει σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐλευθερία καὶ εἰρήνη καὶ ψωμί... Τὴν ἴδια ἀκριβῶς ὑπόσχεση δίνουμε ἐμεῖς οἱ δυὸ ὅλες αὐτὲς τίς μέρες... τὴν ἴδια ἀκριβῶς ὑπόσχεση σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους... ἐμεῖς οἱ δυό... οἱ δυὸ ἐχθροί... ἀλλὰ σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν ὑπόσχεση; οἱ δυὸ συνέννοχοι... Δὲν ξέρω ποῦ εἶσαι... Εἶσαι κοντά μου;.. Ὁχι;.. Μ' ἀκοῦς;..

Πήγε πρὸς τ' ἀριστερά, πρὸς τὴν εἴσοδο τοῦ MON REPOS, κοίταξε τὰ παράθυρα σὰ νὰ ἦτανε νὰ βγεῖ ὁ ἄλλος σ' ἓνα παράθυρο ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή...

—Δὲν ξέρω ποῦ εἶσαι... Ἄλλὰ μ' ἀκοῦς!.. Ἔτσι δὲν εἶναι... Τὸ ξέρω πὼς μ' ἀκοῦς!.. Τώρα μιλῶ μὲ τὴ φωνή μου... τὴ δική μου φωνή... Ξαναβρῆκα τὴ φωνή μου τώρα... τώρα δὲ μιλῶ μὲ τὴ φωνή τῶν μεγαφώνων... δὲ μιλῶ μὲ τὴ φωνή τῶν ἄλλων... Μ' ἀκοῦς!.. Τὸ ξέρω πὼς μ' ἀκοῦς... Εἶμαι ἐγὼ ὁ ἴδιος ποῦ σοῦ μιλῶ τώρα... καθαυτὸ ὁ ἴδιος... μὲ τὴ δική μου... τὴν καταδική μου φωνή...

Στάθηκε καὶ ξανακοίταξε πρὸς τὰ παράθυρα τοῦ MON REPOS, ὕστερα κοίταξε τὰ παράθυρα τῆς πολυκατοικίας, ὕστερα τὴν κατακομματιασμένη βιτρίνα τοῦ Γραφείου Ταξιδίων καὶ Τουρισμοῦ Ο ΙΚΑΡΟΣ... Ὑστερα κοίταξε τὸ ρολόι του.

—Δὲν ἔχουμε πολὺν καιρό! φώναξε. Μένουν ἀκόμα ἑξι λεπτά... ἑξι λεπτά καὶ θὰ εἶναι ἀκριβῶς 11.11... Μίλησέ μου λοιπόν!.. Μίλησέ μου μὲ τὴ δική σου φωνή κι ἐσύ. Πές μου, τί θὰ κάνουμε... τί θὰ κάνουμε;.. Κι ἐσύ αἰσθάνεσαι εὐθύνη γιὰ ὅλα αὐτὰ ποῦ ὑποσχέθηκες στοὺς ἀνθρώπους... Τὸ ξέρω! Αἰσθάνεσαι φοβερὴ εὐθύνη, ὅλη τὴν εὐθύνη γιὰ ὅλα αὐτά... Γιατί κι ἐσύ σὰν καὶ μένα δὲν εἶσαι στρατηγός... Μόνο οἱ στρατηγοὶ δὲν αἰσθάνονται εὐθύνη... γιὰ τίποτα καὶ ποτὲ δὲν αἰσθάνονται εὐθύνη οἱ στρατηγοί!..Τὸ ξέρω πὼς κι ἐσύ αἰσθάνεσαι εὐθύνη... Καὶ φοβάσαι κι ἐσύ σὰν καὶ μένα... φοβάσαι τὴ Διάψευση!.. Ἄν ὁ κόσμος ποῦ θάρθει... ποῦ ἔρχεται... ἂν δὲν εἶναι αὐτὸς ποῦ ὑποσχέθηκες στοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ αὐτὸ τὸ πεζοδρόμιο τῆς ὁδοῦ Ταχυδρομείου μὲ τοὺς ζυγοὺς ἀριθμούς... Ἄν ὁ κόσμος ποῦ ἔρχεται δὲν εἶναι αὐτὸς ποῦ ὑποσχέθηκες κι ἐγὼ ἀπὸ κεῖνο τὸ πεζοδρόμιο τῆς ὁδοῦ Ταχυδρομείου μὲ τοὺς μονοὺς ἀριθμούς... Ἄν δὲν κρατήσεις τὴν ὑπόσχεσή σου, πὼς θὰ μπορεῖς νὰ κοιτάξεις ἴσια στὰ μάτια τοὺς ἀνθρώπους;.. Αὐτὸ σὲ βασανίζει καὶ σένα... Τὸ ξέρω... τὸ ξέρω καλά!.. Φοβάσαι

κι έσύ άκριβώς όπως φοβάμαι κι έγώ... Φοβόμαστε και οι δυό... οι δυο συνένοχοι... οι δυο συνένοχοι...

Πήγε πρός τά δεξιά, ξανακοίταξε τó ρολόι του...

—Πές μου λοιπόν τί νά κάνουμε... τί νά κάνουμε έμεις όι δυό... όι δυο συνένοχοι!.. Τέσσερα λεπτά έχουμε ακόμα... Πές μου!.. Μίλησέ μου με τή φωνή σου τώρα... με τή δική σου φωνή έτσι καθώς κι έγώ σοῦ μιλω τώρα με τή δική μου φωνή... "Όχι με τή φωνή τών στρατηγών!.. Μίλησέ μου με τή δική σου φωνή τώρα, όχι με τή φωνή τών στρατηγών... Πές μου, τί νά κάνουμε;.. Τρία λεπτά έχουμε ακόμα... Φοβάμαι κι έγώ όπως άκριβώς κι έσύ... Πές μου, τί νά κάνουμε;.. Φοβόμαστε και οι δυό... "Έχουμε ευθύνη και οι δυό... "Αν έρθει ή Διάψευση... αν έρθει ή Διάψευση... Φοβόμαστε και οι δυό... Είμαστε ένοχοι και οι δυό... "Έχουμε ευθύνη και οι δυό... φοβερή ευθύνη μπροστά στους ανθρώπους και τών δύο πεζοδρομίων τής όδοῦ Ταχυδρομείου... μπροστά στους ανθρώπους όλης τής γής... Ευθύνη!.. Είμαστε ένοχοι... έμεις όι δυό... έμεις όι δυο συνένοχοι... Πές μου, τί νά κάνουμε;.. "Ο πόλεμος τελειώνει... τελειώνει... "Έρχεται ή ζωή, άκους;.. Πές μου, τί νά κάνουμε... τί νά κάνουμε... τί νά κάνουμε!..

...Πρώτα έβαλε τó δεξί του χέρι κι έπιασε τó στόμα του σά νά είχε άξαφνα στραβομασήσει, κείνη τή στιγμή κοίταζε τά παράθυρα του MON REPOS, σχεδόν δέν άκούστηκε ή ριπή, ήρθε μαλακά, πολύ μαλακά, ήρθε μ' ένα πνιχτό σφύριγμα σά συνθηματικό σφύριγμα φίλου ή συνένοχου, πρώτα έβαλε τó δεξί του χέρι κι έπιασε τó στόμα του σά νά είχε άξαφνα στραβομασήσει, ύστερα βούλιαξε ήσυχα ήσυχα στην άσφαλτο, λίγο παρακεί από τó μεγάλο μαῦρο με άσπρες βούλες σκυλί κάτω από τήν άφίσα τής συναυλίας, λίγο πρός τά δεξιά από τó μεγάλο μαῦρο με άσπρες βούλες σκυλί πού ήτανε μπρούμυτα στό πεζοδρόμιο με κείνο τó πηγμένο αίμα στό μουσούδι.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΔΕΩΝ

Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴ ρεπούμπλικα πῆγε καὶ στάθηκε ἀκριβῶς μπροστὰ στὴν εἴσοδο, μὲ τὴ ράχη στὸ θαμπὸ τζάμι.

Ὁ κ. Καββαδίας, ποὺ κείνη τὴν ὥρα τακτοποιοῦσε κάτι στὸ κάρντεξ, τὸν εἶδε ἄξαφνα νάχει σταθεῖ στὸ κούφωμα τῆς πόρτας, νὰ βγάζει τὴ ρεπούμπλικά του καὶ νὰ τὴν τινάζει ἀπὸ τὰ νερά.

Ἡ βροχὴ ὄχι μόνο δὲν ἔλεγε νὰ κόψει, ἴσια ἴσια ὅσο πήγαινε καὶ δυνάμωνε.

—Αὐτὸς ὁ ἔξυπνος βρῆκε νὰ σταθεῖ στὴν εἴσοδο τοῦ γραφείου, μονολόγησε ὁ κ. Καββαδίας. Ἐδῶ εἶναι γραφεῖο, κύριε... Δὲν εἶναι καταφύγιο γιὰ τὴ βροχὴ!

Καὶ ξανάσκυψε στὸ κάρντεξ καὶ στίς καρτέλες του, δίνοντας τόπο τῆς ὀργῆς.

Ὅταν ξανακοίταξε στὴν πόρτα, ἓνα δυὸ λεπτὰ ὕστερα, ὁ ἄνθρωπος ἦτανε πάντα ἐκεῖ. Ἡ φιγούρα του διαγραφότανε, ἀχνὰ βέβαια, στὸ θαμπὸ τζάμι, καὶ πότε πότε γινότανε πιὸ συγκεκριμένη σὰν περνοῦσε αὐτοκίνητο καὶ πέφτανε πάνω του οἱ προβολεῖς του.

—Τί νὰ γίνει!.. Αὐτὰ εἶναι τὰ τυχερὰ τῶν γραφείων ποὺ ἔχουν εἴσοδο κατευθείαν στὸ δρόμο, εἶπε ὁ κ. Καββαδίας κουβεντιάζοντας μὲ τὸν κ. Καββαδία κατὰ τὴ συνήθειά του. Πότε καταφύγιο γιὰ τὴ βροχὴ... πότε καταφύγιο ἔρωτος...

Ἦρθε στὸ νοῦ του ἐκεῖνο τὸ ἐπεισόδιο πρὸ μηνῶν, εἶχανε σταθεῖ ἀκριβῶς στὴν εἴσοδο δυὸ ἐρωτευμένοι καὶ δὲν ἐννοοῦσαν νὰ τὸ κουνήσουν ἀπὸ κεῖ ἂν δὲν τακτοποιοῦσαν πρῶτα ὅλα τὰ αἰσθηματικά τους ζητήματα. Πῦρ καὶ

μανία ὁ κ. Καββαδίας πού τοῦ εἶχανε φράξει τὴν εἴσοδο τοῦ γραφείου, βγήκε ἔξω, τοὺς ἔμπηξε τὶς φωνές. «Τὸ πεζοδρόμιο εἶναι δημόσιο!» λέγανε ἀναιδέστατα, μὲ τὰ πολλὰ φύγανε. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτανε νὰ ταραχτεῖ ὁ κ. Καββαδίας, τοῦ ἀνέβηκε ἡ πίεση καὶ δὲν ἔκλεισε μάτι ὅλη τὴ νύχτα. Ὅρκίστηκε ἀπὸ τότε νὰ κάνει ὑπομονὴ σὲ τέτοιες περιπτώσεις, τὰ νεῦρα του καὶ ἡ πίεσή του δὲ σήκωναν τὴν πολυτέλεια τοῦ καβγά.

—“Ὅσο βαστάει ἡ βροχὴ, ὁ κύριος δὲν πρόκειται νὰ τὸ κουνήσει ἀπὸ τὴν εἴσοδο... Κι ὅλη τὴ νύχτα ἂν βρέχει..., εἶπε καὶ τακτοποίησε τὰ γυαλιά του πού εἶχανε πέσει χαμηλὰ στὴ μύτη.

Ἄφησε τὸ κάρντεξ καὶ πῆγε στὸ γραφεῖο του. Κάθισε στὴν περιστροφικὴ πολυθρόνα του, πήρε τὸ πακέτο του κι ἄναψε τσιγάρο. Ὑστερα διάλεξε ἓνα ντοσιέ ἀπὸ τὰ πολλὰ πού ἦτανε πάνω στὸ γραφεῖο καὶ ἄρχισε νὰ διαβάζει ἓνα ἔγγραφο. Δὲν μπόρεσε ὅμως νὰ προχωρήσει, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος πού εἶχε φράξει τὴν εἴσοδο τοῦ ἔδινε στὰ νεῦρα.

Τὸ ρολόι στὸν τοῖχο ἔδειχνε 8.07.

—“Ἄν δὲν ξεκολλήσει ὡς τὶς 8.10, θὰ βγῶ νὰ τοῦ κάνω φασαρία..., εἶπε ὁ κ. Καββαδίας. Στὸ κάτω κάτω, φαίνεται τοῦ χεριοῦ μου... Μετρίου ἀναστήματος, μετρίας διαπλάσεως... Ἐκτὸς ἂν ξέρει τζοῦντο, μᾶλλον ἀπίθανο...

Ξανάσκυψε στὸ ἔγγραφο πού εἶχε ἀρχίσει νὰ διαβάζει ἀλλὰ καὶ πάλι δὲν προχώρησε. Τούτῃ τῇ φορᾷ δὲν πρόφτασε νὰ προχωρήσει... Γιατὶ πρόφτασε ν’ ἀνοίξει τὴν πόρτα, καὶ μάλιστα κάπως ἀπότομα, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴ ρεπούμπλικα...

—Στάθηκα πρῶτα ν’ ἀδειάσω ἀπὸ πάνω μου τὴ βροχὴ..., εἶπε μπαίνοντας. Ἐπιτέλους, ὄση βροχὴ μπόρεσα ν’ ἀδειάσω...

Ἐκλεισε τὴν πόρτα, καθόλου ἀπότομα τώρα, καὶ μὲ πολλὴ προσοχὴ ἄρχισε νὰ σκουπίζει τὰ παπούτσια του στὸ χαλάκι.

—Φοβάμαι ωστόσο πώς δὲν κατάφερα καὶ πολλὰ πράγματα καὶ θὰ σᾶς κάνω θάλασσα ἐδῶ μέσα, εἶπε.

—Δὲν ἔχει σημασία... Σᾶς παρακαλῶ, μὴν ἐνοχλεῖσθε μὲ τέτοιες λεπτομέρειες, εἶπε ὁ κ. Καββαδίας πού εἶχε συνέλθει ἀπὸ τὴν ἀπρόοπτη ἐξέλιξη πού ἔπαιρνε τὸ ζήτημα.

«Τί βλάκας πού εἶμαι!» συλλογίστηκε. «Πελάτης εἶναι, κι ἐγὼ παραλίγο νὰ βγῶ ἔξω νὰ τοῦ κάνω φασαρία!»

—Βροχὴ καὶ τούτη! εἶπε ὁ ἄνθρωπος καὶ ἔκανε μιὸ βῆμα πατώντας στὶς μύτες τῶν παπουτσιῶν.

—Πατήστε κανονικά!.. φώναξε ὁ κ. Καββαδίας. Σᾶς εἶπα, μὴ δίνετε σημασία σὲ τέτοιες λεπτομέρειες. Πατήστε κανονικά... μὲ τὴν ἄνεσή σας!

—Λοιπόν, νὰ δεῖτε πού θὰ βρέχει ἔτσι ὅλη τὴ νύχτα... Καλησπέρα σας!

—Καλησπέρα σας! εἶπε καὶ ὁ κ. Καββαδίας πού αὐτὸ τὸ καθυστερημένο «Καλησπέρα σας!» τὸν αἰφνιδίασε κάπως.

—Θὰ μπορούσα νὰ πάω στοίχημα πὼς θὰ βρέχει ἔτσι ὅλη τὴ νύχτα..., ξαναεἶπε ὁ ἄνθρωπος καὶ ἔκανε ἄλλο ἓνα μιὸ βῆμα.

“Υστερα κοίταξε γύρω σὰ νὰ γύρευε κάποιον ἄλλον πού δὲν τὸν ἔβλεπε κεῖ:

—Λοιπόν, θὰ ἤθελα νὰ μιλήσω στὸν κύριο διευθυντὴ τοῦ Γραφείου Ἰδεῶν...

Ὁ κ. Καββαδίας στερῶσε καὶ πάλι στὴ μύτη του τὰ γυαλιά, στάθηκε ὅσο μπορούσε πιὸ εὐθυτενής.

—Ὁ κύριος διευθυντὴς τοῦ Γραφείου Ἰδεῶν εἶμαι ἐγώ! εἶπε μὲ ἔμφαση σὰ νὰ ἤθελε νὰ πείσει γι' αὐτὸ πρῶτα πρῶτα τὸν ἑαυτό του.

—“Ὡ!.. ἔκανε ὁ ἄνθρωπος σὰ νὰ εἶχε ἀκούσει ξαφνικά κάτι φοβερὰ ἀπροσδόκητο.

Αὐτὸ τὸ “Ὡ!..» ὀλοκλήρωσε τὴ δυσარέσκεια τοῦ κ. Καββαδία πού ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶχε ἀμέσως ἀντιληφθεῖ πὼς βρισκότανε μπροστὰ στὸ διευθυντὴ τοῦ Γραφείου Ἰδεῶν.

—Δὲ μὲ πιάνει τὸ μάτι του γιὰ διευθυντή, σκέφτηκε. Κι ὁμως εἶμαι ὁ διευθυντής... Ἄκριβῶς ὁ διευθυντής!

—Ὁραϊά!.. Πολὺ ὠραϊά... εἶπε ὁ ἄνθρωπος καὶ ἔκανε ἕνα ὀλόκληρο βῆμα ἔμπρός.

Τώρα εἶχε σταθεῖ πιὸ πολὺ στὸ φῶς, καὶ ὁ κ. Καββαδίας μπόρεσε νὰ τὸν δεῖ καλὰ: ἕνας ἄνθρωπος ἀπὸ κείνους ποὺ τοὺς λένε «ἕνας ἀνθρωπάκος», δὲ θὰ ἦτανε παραπάνω ἀπὸ 1.65, ἀδύνατος, χλωμός, μὲ ὕφος συνεσταλμένο.

—Καθίστε, κύριε! εἶπε ὁ κ. Καββαδίας.

—Φοβᾶμαι μὴν εἶναι ἀργά... εἶπε ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴ ρεπούμπλικα, μιὰ καφὲ ρεπούμπλικα, σὰ νὰ δίσταζε νὰ καθίσει.

—Ἄργά; Καθόλου ἀργά! Τὸ Γραφεῖον Ἰδεῶν λειτουργεῖ ἀπὸ τὶς ἑννέα τὸ πρωὶ ὡς τὶς ἑννέα τὸ βράδυ, καὶ χωρὶς μεσημβρινὴ διακοπὴ, εἶπε ὁ κ. Καββαδίας. Ἄκριβῶς πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν πελατῶν του. Τώρα εἶναι... εἶναι 8.11. Συνεπῶς, δὲν εἶναι καθόλου ἀργά.

—Ὁραϊά!.. Πολὺ ὠραϊά... ἔκανε ὁ ἄνθρωπος καὶ κάθισε ἐπιτέλους. Φοβερὰ πρωτότυπη ἡ ἰδέα σας, κύριε διευθυντά, νὰ ἰδρύσετε τὸ Γραφεῖον Ἰδεῶν. Τὸ πρῶτο καὶ μοναδικὸ Γραφεῖον Ἰδεῶν στὴ χώρα μας, ἔτσι;

—Ἄκριβῶς ἔτσι. Καλοσύνη σας!

—Παρακαλῶ! Ἔχω ἀκούσει πολλὰ γιὰ τὸ Γραφεῖον Ἰδεῶν. Ἡ φήμη του...

Ἐδῶ χτύπησε τὸ τηλέφωνο.

—Μὲ συγχωρεῖτε... τὸν διέκοψε ὁ κ. Καββαδίας. Ἔχουμε καὶ τοὺς πελάτες ποὺ ζητᾶνε ἰδέες διὰ τηλεφώνου.

Πέρασε πίσω ἀπὸ τὸ γραφεῖο του καὶ πῆρε τὸ ἀκουστικό:

—Ἄλλό! Ναί, ἐδῶ Γραφεῖον Ἰδεῶν. Μάλιστα, ὁ διευθυντὴς τοῦ Γραφείου. Καλησπέρα σας! Ὁ κύριος; Ἄναγνωστίδης; Ἄναγνωστίδης; Ἄναγνωστίδης ἦτανε ὁ ἐπιλοχίας μου στὸ στρατό. Πῶς; Ἰατρός Ἄναγνωστίδης... Τότε πρόκειται περὶ συνωνυμίας. Λοιπόν, σὰς ἀκούω, γιαιτρέ μου. Μιὰ ἰδέα

για αισθηματικό μυθιστόρημα; "Άλλο τίποτα! Γιατρέ μου, τὸ Γραφεῖον Ἰδεῶν διαθέτει πλουσιοτάτη κολεξιὸν ἰδεῶν γιὰ αισθηματικά μυθιστορήματα. Μπορεῖτε νὰ διαλέξετε ἀπὸ τὴν κολεξιὸν τοῦ Γραφείου Ἰδεῶν τὴν ἰδέα ποὺ σᾶς τραβάει περισσότερο, ποὺ σᾶς συγκινεῖ περισσότερο. Naί, καθημερινῶς, ἐννέα τὸ πρωὶ μὲ ἐννέα τὸ βράδυ χωρὶς διακοπὴ. "Α, ναί! Μιὰ διευκρίνιση: τὸ μυθιστόρημα, γιατρέ μου, τὸ προτιμᾶτε σκέτο... σκέτο ἢ μὲ γέμιση; Τί ἐννοῶ; Ἐννοῶ σκέτο αἶσθημα θέλετε ἢ καὶ λίγη περιπέτεια μέσα; Naί σᾶς πῶ, τὸ Γραφεῖον Ἰδεῶν διαθέτει ἀπ' ὅλα τὰ εἶδη, γιὰ ὅλα τὰ γούστα. Ἡ προσωπικὴ μου γνώμη; Naί σᾶς πῶ, προτιμῶ νάχει καὶ λίγη περιπέτεια. Αἶσθημα πασπαλισμένο μὲ λίγη περιπέτεια ἔχει πιὸ πολὺ γούστο. Δὲ νομίζετε; Ὁραῖα! Λοιπὸν, σᾶς ἀναμένω αὔριο. Καὶ χάρηκα πολὺ! Ὁρεβουάρ, γιατρέ μου. Ὁρεβουάρ!

"Ἐκλείσε τὸ τηλέφωνο ὁ κ. Καββαδίας καὶ πῆγε στὸν ἄνθρωπο μὲ τὴν καφεῖ ρεπούμπλικα:

—Ἐπιτέλους μόνοι! τοῦ εἶπε. Σᾶς ζητῶ συγνώμην γιὰ τὴν καθυστέρηση, ἀλλὰ... Τὸ Γραφεῖον Ἰδεῶν ἔχει φοβερὴ κίνηση... Ἐπισκέψεις πελατῶν ἐδῶ, τηλέφωνα, γράμματα ἀπὸ τὶς ἐπαρχίες, τηλεγραφήματα... Ἀφῆστε τα! Λοιπὸν, τί λέγαμε;

Ὁ ἄνθρωπος σκούπισε μὲ τὸ μανίκι του τὸ μπὸρ τῆς ρεπούμπλικας:

—Τί λέγαμε; Λέγαμε γιὰ τὸ Γραφεῖον Ἰδεῶν. Θερμά, θερμότατα συγχαρητήρια, κύριε διευθυντά. Ἡ πρωτοβουλία σας εἶναι πράγματι θαυμασιά. Καὶ τιμᾶ τὴν πατρίδα μας. Τιμᾶ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἑλλάς, ἡ αἰωνία πρωτοπόρος εἰς τὸν πολιτισμόν, αὐτὴ ἡ Ἑλλάς ἡ ὁποία ἔδωσε εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς τὰ φῶτα τοῦ πολιτισμοῦ... Τὸ «Ἑλληνικὸν Θαῦμα» συνεχίζεται ἐσαεὶ ἀνὰ τοὺς αἰῶνας... Ὁ ἑλληνοχριστιανικὸς πολιτισμός...

—Αὐτὸς ἐδῶ φαίνεται δημόσιος ὑπάλληλος. Καὶ μάλιστα κατώτερος, συλλογίστηκε ὁ κ. Καββαδίας. Θὰ τὸν ἔχουν

βάλει νά έκφωνήσει τόν πανηγυρικό τῆς ἡμέρας. Ἡ Ἐθνική Ἑορτὴ πλησιάζει. Καὶ ἤρθε νά μοῦ ζητήσῃ ἰδέα γιὰ τόν πανηγυρικό. Βάζω στοίχημα πῶς γιὰ τόν πανηγυρικό ἤρθε!

—Ὠραϊά!.. Πολὺ ὠραϊά.., εἶπε ὁ ἄνθρωπος.

—Νὰ σὰς πῶ, μὲ κολακεύει ἐντελῶς ἰδιαιτέρως, μὲ κολακεύει καὶ μὲ συγκινεῖ βαθέως ἡ γνώμη ποῦ ἔχετε γιὰ τὸ Γραφεῖον Ἴδεῶν, εἶπε ὁ κ. Καββαδίας. Ἀλλὰ ἐγὼ αἰσθάνομαι ὅτι ἐπὶ τῆς ἐπάλξεως αὐτῆς... ἐπὶ τῆς ἐπάλξεως τοῦ Γραφείου Ἴδεῶν, δὲν κάμνω τίποτε ἄλλο ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκπληρῶ ἓνα χρέος. Χρέος πρὸς τὴν κοινωνίαν, πρὸς ὅλους τοὺς συνανθρώπους μας οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀνάγκη ἰδεῶν. Τὸ Γραφεῖον Ἴδεῶν δὲν εἶναι κερδοσκοπικὴ ἐπιχείρησις. Εἶναι — ἄλλωστε, σύμφωνα καὶ μὲ τὸ ὄνομά του, — εἶναι μία ἰδεαλιστικὴ, καθαρῶς ἰδεαλιστικὴ προσπάθεια. Ἐναντι μικρᾶς ἀμοιβῆς, διαθέτει ιδέες γιὰ ὅλα τὰ θέματα ποῦ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐνδιαφέρουν τὸν ἄνθρωπο, τὸ σύγχρονο ἄνθρωπο, στὴ ζωὴ του. Γιὰ ὅλα τὰ θέματα ζωῆς!

Ξαναχτύπησε τὸ τηλέφωνο. Ὁ κ. Καββαδίας στερέωσε τὰ γυαλιὰ του:

—Λυποῦμαι.., εἶπε. Σὰς εἶπα, δὲν ἔχω ἡσυχία μ' αὐτὸ τὸ τηλέφωνο. Ἀλλὰ τί μπορῶ νὰ κάνω;

Πῆγε καὶ πήρε τὸ ἀκουστικό:

—Ναί, Γραφεῖον Ἴδεῶν. ὦ, χαίρετε κύριε Μυλωνά! Πῶς εἶσθε; Πῶς εἶναι ἡ κυρία Μυλωνά; Τὰ παιδιὰ; Ὅλοι καλά; Πάντα καλά! Λοιπόν, ἡ ἰδέα γιὰ τὴν οἰκογενειακὴ ἑορτὴ ποῦ σὰς ἔδωσε τὸ Γραφεῖον Ἴδεῶν ἀπεδείχθη καλὴ; Πῶς; Ἐξοχη! Μὲ κολακεύετε, κύριε Μυλωνά! Πάντοτε στὴ διάθεσή σας. Τί ἐπιθυμεῖτε σήμερα; Πῶς; Γιὰ ἐρωτικὴ ἐξομολόγησι! Μιὰ ἰδέα γιὰ ἐρωτικὴ ἐξομολόγησι... Ναί... βεβαίως! Τὸ Γραφεῖον Ἴδεῶν διαθέτει τὰ πάντα, κύριε Μυλωνά. Τὰ πάντα! Σύμφωνα. Μιὰ ἰδέα γιὰ ἐρωτικὴ ἐξομολόγησι... Πῶς; Σὲ μαθήτρια; Σὲ μαθήτρια τοῦ Ἀρσακείου; Νὰ σὰς πῶ, αὐτὴ ἢ περίπτωσις εἶναι μία περίπτωσις... ἀντιλαμβάνεσθε... μία περίπτωσις ἰδιάζουσα, σπέσιαλ. Τί; Γιὰ μαθήτρια τοῦ Ἀρσα-

κείου έσωτερική; "Ε, τώρα ή περίπτωσης γίνεται άκόμα πιο πολύ σπέσιαλ. 'Εντάξει! Θα σάς τακτοποιήσω. Θα έτοιμάσω κάτι ειδικώς για σάς, κύριε Μυλωνά. Κάτι έξτρα. Και άποκλειστικό. 'Εντάξει... 'Αποκλειστικό! Μόνο για σάς! Θα ύπάρξει βέβαια μιá διαφορά στην τιμή... Σύμφωνοι. 'Εχεμύθεια; Τί λέτε, κύριε Μυλωνά! 'Η έχεμύθεια είναι τó άλφα και τó ώμέγα του Γραφείου 'Ιδεών. "Άκρα έχεμύθεια! Λοιπόν, είπαμε: μιá ιδέα για έρωτική έξομολόγηση σε μαθήτρια του 'Αρσακείου έσωτερική. 'Εντάξει. Καληνύχτα σας, κύριε Μυλωνά. Τά σέβη μου στην κυρία Μυλωνά. Και νά μου φιλήσετε τά παιδιά. Και τά τέσσερα!

Στερέωσε και πάλι τά γυαλιά του και ξαναπήγε στον άνθρωπο με την καφέ ρεπούμπλικα που διάβαζε την πινακίδα στον τοίχο, κάτω δεξιά από τó ρολόι:

ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΚΥΒΕΡΝΟΥΝ
ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΙΔΕΕΣ

—Βλέπετε τó κάρντεξ έκει στη γωνία; του είπε ó κ. Καββαδίας. "Όλα τά θέματα ζωής είναι τακτοποιημένα έκει. "Όλα! Κάθε θέμα έχει και την καρτέλα του. 'Ιδέες... χιλιάδες ιδέες!

—"Εξοχα! 'Η όργάνωση του Γραφείου 'Ιδεών είναι, βλέπω, άψογη... μοντέρνα... όρθολογισμένη...

—'Ακριβώς! Τά πάντα τακτοποιημένα στο κάρντεξ. "Ό,τι ένδιαφέρει τον άνθρωπο στη ζωή του. "Όλα τά θέματα ζωής είναι έκει, στο κάρντεξ... Για όλα τά θέματα ζωής τó Γραφείον 'Ιδεών διαθέτει ιδέες. "Εχουμε στοκ ιδεών για κάθε περίπτωση, για κάθε θέμα ζωής.

—'Ωραία!.. Πολύ ώραία.., είπε και ξαναπέρασε τó μανίκι του στη ρεπούμπλικα.

—Λοιπόν, έσεις..;

—Λοιπόν, έγώ... είπε ó άνθρωπος και τώρα ή φωνή του

ήτανε ἀλλιώτικη, κάπως πιό βαθιά καί κάπως πιό ζεστή. Λοιπόν, ἐγώ, κύριε διευθυντά, θέλω μιὰ ἰδέα... μιὰ ἰδέα γιὰ θάνατο.

Ἡ ἰδέα γιὰ τὸ Γραφεῖον Ἰδεῶν ἦρθε στὸν κ. Καββαδία μὲ τὸν ἴδιο ἀκριβῶς τρόπο πού ἔρχονται πάντα ὅλες οἱ μεγάλες ἰδέες: ξαφνικά καί χωρὶς νάχει τίποτα προϋπολογίσει.

Σὲ γενικὲς γραμμές, τὰ γεγονότα συνέβησαν ὡς ἐξῆς: τὸν περασμένο Σεπτέμβριο, ὁ κ. Καββαδίας εἶχε στείλει, δακτυλογραφημένο μὲ πολλή προσοχή, τὸ μυθιστόρημά του «Περιπέτειες μιᾶς εὐαίσθητης καρδιάς» στὸ διαγωνισμό μυθιστορήματος πού εἶχε προκηρύξει ἡ «Φιλολογικὴ Ἐπιθεώρηση». Καί δὲν εἶχε τὴν παραμικρὴ ἀμφιβολία πὼς θάπαιρνε παμψηφεί τὸ πρῶτο βραβεῖο.

Ἄκριβῶς γιὰτὶ ἦταν ἀπόλυτα σίγουρος γιὰ τὸ βραβεῖο, πῆγε καί ἔφτιαξε καινούριο κοστούμι, ἓνα μαῦρο μὲ λεπτὴ ἄσπρη ρίγα, εἰδικὰ γιὰ τὴν περίπτωση. Θὰ τόβαζε γιὰ πρώτη φορά τὸ βράδυ πού θὰ δίνανε τὰ βραβεῖα, στὴν εἰδικὴ συγκέντρωση πού θὰ γινότανε καί πού θὰ ἦτανε φιλολογικὸ ἀλλὰ καί κοσμικὸ γεγονός.

Αὐτὸ τὸ καινούριο κοστούμι δὲν ἦτανε καί τόσο ἀπλὴ ὑπόθεση γιὰ τὸν κ. Καββαδία. Τὰ οἰκονομικά του ἦτανε πολὺ ζορισμένα ἐκεῖνο τὸν καιρό... ἀλλὰ καί πότε δὲν ἦτανε; Εἶχε πατήσει τὰ 44 καί δὲν εἶχε ἀκόμα στεριώσει σ' ἓνα ἐπάγγελμα. «Ἐλεύθερος σκοπευτὴς τῆς ζωῆς», συνήθιζε νὰ λέει γιὰ τὸν κ. Καββαδία ὁ κ. Καββαδίας.

Γιὰ νὰ παραγγεῖλει λοιπὸν τὸ καινούριο κοστούμι ὁ κ. Καββαδίας, πάει νὰ πεῖ πὼς ἦτανε 100% βέβαιος γιὰ τὸ πρῶτο βραβεῖο πού θάπαιρναν οἱ «Περιπέτειες μιᾶς εὐαίσθητης καρδιάς». Ἄλλωστε, θὰ τόβγαζε καί μὲ τὸ παραπάνω τὸ ἔξοδο μὲ τὸ σεβαστὸ χρηματικὸ ποσὸν τοῦ βραβείου. Χώρια ἢ δόξα.

Τὸ μυθιστόρημα «Περιπέτειες μιᾶς εὐαίσθητης καρδιάς» ἦταν ἡ πρώτη ἀνάμειξη τοῦ κ. Καββαδία μετὰ τὴ λογοτεχνία. Ἡ πρώτη ἀλλὰ καὶ ἡ τελευταία! Γιατὶ ὁ κ. Καββαδίας δὲν πῆρε οὔτε τὸ πρῶτο οὔτε τὸ δεύτερο οὔτε τὸ τρίτο βραβεῖο. Καὶ τοῦ ἔμεινε ἀμανάτι τὸ καινούριο κοστούμι, αὐτὸ τὸ μαῦρο μετὰ τὴ λεπτὴ ἄσπρη ρίγα.

Πολὺ βαριά τὸ πῆρε ὁ κ. Καββαδίας τὸ ζήτημα. Στὶς τόσες ἄλλες περιπέτειες τῆς εὐαίσθητης καρδιάς του — γιατί βέβαια ἡ «εὐαίσθητη καρδιά» τοῦ μυθιστορήματος ἦταν ἡ δική του καρδιά, — στὶς τόσες ἄλλες περιπέτειες τῆς εὐαίσθητης καρδιάς του ἤρθε νὰ προστεθεῖ ἄλλη μιὰ.

Τὸ βράδυ τῆς ἀπονομῆς τῶν βραβείων τοῦ διαγωνισμοῦ, ὁ κ. Καββαδίας, ποὺ ἀλλιῶς τὰ εἶχε ὑπολογίσει καὶ ἀλλιῶς τοῦ ἤρθαν, εἶχε πολὺ μεγάλη στενοχώρια. Στὸ σπίτι του ἦτανε καὶ κάπνιζε συνέχεια, δὲν ἔλεγε ὅμως νὰ φύγει μετὰ τὸ τσιγάρο ἢ στενοχώρια, ἴσια ἴσια ὀλοένα καὶ φούντωνε. Ἔβαλε τότε, γιὰ πρώτη φορά, τὸ καινούριο κοστούμι καὶ πῆγε νὰ πιεῖ κάτι.

Ἐκεῖ ποὺ καθότανε κι ἔπινε τὸ ἕνα κονιάκ πάνω στ' ἄλλο, στὴ γωνιά τοῦ μισοσκότεινου μπάρ, εἶχε καὶ τὴ «Φιλολογικὴ Ἐπιθεώρηση», τὸ τελευταῖο τεῦχος, ποὺ τὸ πρῶι μόλις εἶχε κυκλοφορήσει μετὰ τ' ἀποτελέσματα τοῦ διαγωνισμοῦ καὶ τὸ πρακτικὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ποὺ ἔκανε λόγο γιὰ ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ μυθιστορήματα ποὺ εἶχαν ὑποβληθεῖ.

Καὶ μετὰ πολλὴ πίκρα διάβαζε τὸ κομμάτι γιὰ τὸ δικό του μυθιστόρημα:

Τὸ μυθιστόρημα τοῦ κ. Καββαδία «Περιπέτειες μιᾶς εὐαίσθητης καρδιάς» δὲν εἶναι ἐπιτυχημένο. Εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητο πῶς ὁ συγγραφεὺς του ἔχει τὸ θεῖο δῶρο τῶν ἰδεῶν. Ἔχει ἄφθονες καὶ πράγματι πρωτότυπες ἰδέες ὁ κ. Καββαδίας, χειμάρρους ἰδεῶν, καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ θεωρεῖ χρέος τῆς νὰ ὑπογραμμίσαι τὸ γεγονός.

Λοιπόν, την ώρα που ό κ. Καββαδίας, πίνοντας ολόενα κοινιάκ και ανάβοντας το ένα τσιγάρο πάνω στ' άλλο, διάβαζε και ξαναδιάβαζε ολόενα την κρίση της Έπιτροπής για τις «Περιπέτειες μιᾶς εὐαίσθητης καρδιάς»... λοιπόν, αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ὥρα τοῦ ἤρθε ἡ ἰδέα γιὰ τὸ Γραφεῖον Ἴδεῶν.

Πῆγε καὶ νοίκιασε ἓνα δωμάτιο στὸ ἰσόγειο τῆς πολυκατοικίας Βερανζέρου 30α, ἓνα δωμάτιο ἀρκετὰ εὐρύχωρο μὲ εἴσοδο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, εἶχε καὶ τηλέφωνο. Ἔβαλε καὶ στὶς ἔφημερίδες μιὰ ἀγγελία:

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΔΕΩΝ

Διατίθενται ἰδέαι ἐπὶ παντός θέματος ἐνδιαφέροντος τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ζωὴν του.

Ἰδέαι διὰ τὴν ὀργάνωσιν οἰκογενειακῶν ἑορτῶν, καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσεων, πανηγυρικῶν συγκεντρώσεων καὶ πανηγυρικῶν μνημοσύνων.

Ἰδέαι διὰ τὴν συγγραφὴν διαφόρων κειμένων πολιτικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ πατριωτικοῦ περιεχομένου.

Ἰδέαι διὰ τὴν συγγραφὴν μυθιστορημάτων, θεατρικῶν ἔργων, ἐμμέτρων καὶ μῆ.

Ἰδέαι δι' ἀγορεύσεις εἰς τὴν Βουλὴν (καὶ διὰ κυβερνητικούς βουλευτὰς καὶ διὰ βουλευτὰς τῆς ἀντιπολιτεύσεως).

Ἄκρα ἐχεμύθεια.

Βερανζέρου 30α — Τηλ. 51 5550

ἽΩραι λειτουργίας 9 π.μ. - 9 μ.μ., ἄνευ διακοπῆς.

Δὲ χρειάστηκε νὰ τὴ δημοσιεύσει πολλές φορές τὴν ἀγγελία του ὁ κ. Καββαδίας. Οἱ πελάτες ἄρχισαν νὰ περνᾶνε τὸ κατῶφλι τοῦ Γραφείου Ἴδεῶν, οἱ πρῶτοι ἔφεραν δεύτε-ρους, οἱ δεῦτεροι τρίτους. Καὶ ὅσο πῆγαινε, δυνάμωνε ὁ ρυθμὸς τῆς πελατείας.

Ἔτσι ἀξιοποίησε ὁ κ. Καββαδίας τὸ «θεῖο δῶρο» τῶν ἰδεῶν, ὄχι γράφοντας ἄλλα μυθιστορήματα ἀλλὰ δημιουρ-γώντας τὸ Γραφεῖον Ἴδεῶν.

Βέβαια, σὲ κάθε περίπτωση ποὺ τοῦ παρουσιαζότανε, ἔδινε τὴν ἰδέα καὶ τίποτα παραπάνω, δὲν εἶχε καμιὰ ἀνάμειξη στὴν ἐκτέλεση, καμιὰ εὐθύνη γιὰ τὴν ἐκτέλεση. Τὰ περαιτέρω ἦτανε δουλειὰ τοῦ πελάτη. Ἔτσι δὲν εἶχε τὸν κίνδυνο νὰ τὴν πάθει σὰν τὶς «Περιπέτειες μιᾶς εὐαίσθητης καρδιάς», δηλαδὴ νάναί ἄριστα ἡ ἰδέα καὶ μηδὲν ἢ ἐκτέλεση.

“Ὅλα πῆγαιναν καλά, κάτι παραπάνω ἀπὸ καλά, θαυμάσια. Οἱ πελάτες εἶχανε γίνεи ζωντανὴ καὶ δωρεὰν ρεκλάμα τοῦ Γραφείου Ἰδεῶν. Τὸ κάρντεξ ὀλοένα καὶ πλουτιζότανε μὲ καινούριες καρτέλες ἰδεῶν, τὸ στόκ ἰδεῶν ὀλοένα καὶ πλουτιζότανε μὲ νέες ποικιλίες.

Εἶχε πολλὲς φιλοδοξίες γιὰ τὸ Γραφεῖον Ἰδεῶν. Τὸ σχέδιό του γιὰ τὸ ἄμεσο μέλλον ἦτανε νὰ καθιερώσει 24ωρη συνεχῆ λειτουργία, ἔτσι ποὺ τὸ Γραφεῖον Ἰδεῶν νὰ γίνεи: Σταθμὸς Πρώτων Βοηθειῶν Ἰδεῶν.

Ἐφτὰ μῆνες τώρα ποὺ εἶχε ἀνοίξει τὸ Γραφεῖον Ἰδεῶν ὁ κ. Καββαδίας, καὶ τὰ οἰκονομικά του εἶχανε πάψει νάναί ζορισμένα.

Ἐφτὰ μῆνες τώρα ποὺ εἶχε ἀνοίξει τὸ Γραφεῖον Ἰδεῶν ὁ κ. Καββαδίας, καὶ εἶχε ράψει κιόλας ἑφτὰ καινούρια κοστούμια, σὲ διάφορους χρωματισμοὺς καὶ σχέδια...

Ἦ ἄνθρωπος περίμενε μερικὰ δευτερόλεπτα νὰ πάρει μιὰν ἀπάντηση ἀπὸ τὸν κ. Καββαδία, ἢ νὰ δεῖ ἔστω μιὰ ὀποιαδήποτε ἀντίδρασή του, ἀλλὰ ὁ κ. Καββαδίας εἶχε μείνει καὶ τὸν κοίταζε μὲ τέτοιο ὕφος σὰ νὰ εἶχε ἄξαφνα καταπιεῖ ἓνα μεγάλο κομμάτι ἀχλάδι γκόρτσο καὶ νὰ τοῦ εἶχε σταθεῖ στὸ λαιμό.

—Μιὰ ἰδέα γιὰ θάνατο... ξαναεἶπε ὁ ἄνθρωπος σπάζοντας αὐτὴν τὴν ἐνοχλητικὴ σιωπὴ.

«Ἔτσι δὲν ἦτανε γιὰ τὸν πανηγυρικό τῆς Ἐθνικῆς Ἑορτῆς!» μπόρεσε νὰ σκεφεῖ ὁ κ. Καββαδίας.

—Λοιπόν;.. εἶπε ὁ ἄνθρωπος.

—Λοιπόν;.. έκανε και ό κ. Καββαδίας, και μήν έχοντας τί άλλο νά πει, χαμογέλασε (βέβαια, άμέσως συλλογίστηκε πώς ήτανε χωρίς νόημα αυτό τό χαμόγελο, αλλά δέν μπορούσε τώρα νά διορθώσει τίποτα: είχε κιόλας χαμογελάσει).

‘Ο άνθρωπος σηκώθηκε και πήγε πρός τό κάρντεξ.

—Λοιπόν;.. Ξαναείπε.

—Νά σās πώ... Μιά ιδέα για θάνατο.., είπε ό κ. Καββαδίας. Λοιπόν, έχετε χιούμορ. Και δέ φαίνεστε έκ πρώτης όψεως.

Πήγε νά χαμογελάσει και πάλι αλλά δέν πρόφτασε. ‘Ο άνθρωπος ήρθε και στάθηκε μπροστά του, έντελώς μπροστά του, τόν κοίταξε άμίλητος, τόν κοίταξε ίσια στά μάτια.

«Νά πάρει ή όργή, γαργαλιέμαι...» είπε από μέσα του ό κ. Καββαδίας πού άν τύχαινε νά τόν κοιτάζει κανείς έτσι, γαργαλιότανε.

‘Ο άνθρωπος έπαιξε τά δάχτυλά του στο μπόρ της ρεπούμπλικας.

—Κύριε διευθυντά, δέν πρόκειται για χιούμορ. Σās είπα: μια ιδέα για θάνατο.

Ξανάγινε αυτή ή έκνευριστική σιωπή.

—Προσέξτε όμως! είπε με βιάση τώρα ό άνθρωπος σά νά ήθελε νά προσθέσει κάτι πολύ σπουδαίο πού του είχε διαφύγει. Προσέξτε! Βέβαια, έπρεπε νά σās τό πώ ευθύς άμέσως: όχι για έναν όποιοδήποτε θάνατο. Άλλά μια ιδέα για ένα θάνατο παράλογο.

Έκανε με τό δεξί του χέρι μια μικρή κίνηση στον άέρα, ένα σχήμα άόριστο. ‘Ο κ. Καββαδίας παρακολούθησε αυτό τό σχήμα στον άέρα σά νά περιμένε νά βρει εκεί μια έξήγηση.

—Όχι για έναν όποιοδήποτε θάνατο... ένα θάνατο της σειράς.. ένα συνήθη θάνατο. Όχι, κύριε διευθυντά! Σās έπαναλαμβάνω: δέ ζητώ μια ιδέα για ένα θάνατο «της παραδόσεως», τυποποιημένο. Όχι! Θέλω μια ιδέα για ένα

θάνατο πού νά ταιριάζει τοῦ κόσμου μας, αὐτοῦ ἐδῶ τοῦ κόσμου πού ζοῦμε ὅλα τοῦτα τὰ χρόνια. “Ἐνα θάνατο σὰ μέτρα τοῦ κόσμου πού ζοῦμε, συνεπῶς ἕνα θάνατο παράλογο.

‘Ο κ. Καββαδίας δὲν εἶπε τίποτα, καί πάλι τίποτα, μόνο μπόρεσε καί πῆγε στήν περιστροφική πολυθρόνα του, κάθισε καί περίμενε...

‘Ο ἄνθρωπος, μὲ μιὰν ἀπότομη κίνηση, φόρεσε τὴ ρεπούμπλικά του, ἔσιαξε μὲ τὸ δεξί του χέρι τὸ μπῶρ πού τόχε στραβῶσει ἢ βροχή, ὕστερα, μὲ τὴ ρεπούμπλικα στὸ κεφάλι, ἔκανε μερικά βήματα στὸ δωμάτιο. Τελικὰ πῆγε πρὸς τὴν πόρτα, κοίταξε μέσ’ ἀπὸ τὸ θαμπὸ τζάμι. Δὲν ἔφτανε νὰ δεῖ καλὰ καί ἀνασηκώθηκε στὶς μύτες τῶν παπουτσιῶν.

—‘Ακόμα βρέχει, εἶπε δυνατὰ σὰ νὰ μὴν ὑπῆρχε πιά στὸ δωμάτιο ὁ κ. Καββαδίας. Βρέχει πολύ. Καί δὲ φαίνεται νὰ κόβει. Θὰ βρέχει ὀληνύχτα ἔτσι.

Γύρισε στὸν κ. Καββαδία, πῆγε μπροστὰ στὸ γραφεῖο, ἔβγαλε τὴ ρεπούμπλικα, σὰ νὰ εἶχε ρθεῖ μόλις ἐκείνη τὴ στιγμή:

—Θὰ σᾶς πληρώσω πολὺ καλὰ, εἶπε. “Ὅ,τι μοῦ ζητήσετε. Θὰ πληρώσω ὅ,τι μοῦ ζητήσετε. Κύριε διευθυντά, ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ μιὰ ἰδέα γιὰ ἕνα θάνατο παράλογο σὰν καί τὸν κόσμο μας. Εἶμαι βέβαιος πῶς συμφωνεῖτε μαζί μου πῶς ὁ κόσμος μας, αὐτὸς ὁ μεταπολεμικὸς κόσμος, εἶναι ἕνας κόσμος παράλογος. ”Ἐτσι;

—Νὰ σᾶς πῶ..., εἶπε ὁ κ. Καββαδίας. ‘Οφείλω νὰ ὁμολογήσω πῶς οἱ περιστάσεις πού μὲ βρῆκαν... νά, οἱ διαφορὲς περιστάσεις... δὲ μοῦ ἔδωσαν τὰ χρονικὰ περιθώρια νὰ ἐγκύψω στὸ ζήτημα αὐτό.

‘Ο ἄνθρωπος ἔκανε μιὰ κίνηση ἀνυπομονησίας:

—‘Αλλὰ δὲ χρειάζεται νάχετε «ἐγκύψει». Δὲν εἶναι φιλοσοφικὸ πρόβλημα, κύριε διευθυντά, αὐτὰ πού συμβαίνουν γύρω μας ὅλα τοῦτα τὰ χρόνια. Δὲ χρειάζεται καμιά

φιλοσοφία, κύριε διευθυντά. Φτάνει νά τὰ ζεῖ κανεὶς ὅλα αὐτὰ ποὺ συμβαίνουν στὸν κόσμον μας, ποὺ συμβαίνουν συνέχεια ὅλα τοῦτα τὰ χρόνια ὕστερ' ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ πολέμου. Νά τὰ ζεῖ κανεὶς μὲ τὰ μάτια ἀνοιχτά, κύριε διευθυντά. Ἄλλὰ καὶ χωρὶς ἰδιοτέλεια. Μὲ καταλαβαίνετε;

—Ναί... Ὑποθέτω ναί.

—Λοιπὸν, ἂν ζεῖτε σ' αὐτὸν τὸν κόσμον μας μὲ τὰ μάτια ἀνοιχτά καὶ χωρὶς ἰδιοτέλεια, δὲν μπορεῖ παρὰ νά σταθεῖτε μιὰ στιγμή μπροστὰ στὸ θέαμα ποὺ ἐμφανίζει ὁ κόσμος μας σήμερα... νά σταθεῖτε καὶ νά βάλετε μιὰ φωνή: «Ἄλλὰ τοῦτος ἐδῶ ὁ κόσμος εἶναι παράλογος!» Ναί, κύριε διευθυντά.

—Παράλογος..., ἐπανελάβε ὁ κ. Καββαδίας.

Ὁ ἄνθρωπος πῆρε τὸ πακέτο τὰ τσιγάρα του ἀπὸ τὴν τσέπη τοῦ σακακιοῦ του, τὸ ἄνοιξε.

—Μοῦ δίνετε ἓνα τσιγάρο..., εἶπε στὸν κ. Καββαδία. Ἔμεινα δίχως τσιγάρο καὶ δὲν τὸ πῆρα εἰδηση ἐγκαίρως.

Πῆρε τὸ τσιγάρο ποὺ τοῦ πρόσφερε ὁ κ. Καββαδίας, ὄχι ὅμως καὶ τὴ φωτιά τοῦ ἀναπτήρα.

—Εὐχαριστῶ. Προτιμῶ τὰ σπύρτα.

Τράβηξε ἓνα σπύρτο, τὸ κράτησε ἀναμμένο στὸ χέρι του, ἔσβηνε σχεδὸν σὰν ἄναψε τὸ τσιγάρο.

—Λυποῦμαι ποὺ σὰς κουράζω, κύριε διευθυντά. Ἄλλὰ πρέπει νά σὰς δώσω ὅλα τὰ στοιχεῖα, ὅλα τὰ δεδομένα, ἀκριβῶς γιὰ νά μπορέσετε κι ἐσεῖς νά μοῦ δώσετε αὐτὸ ποὺ θέλω: μιὰ ἰδέα γιὰ ἓναν παράλογο θάνατο.

Πῆγε καὶ πάλι στὴν πόρτα, κοίταξε ἔξω.

—Μπράβο βροχή! εἶπε. Σὰ νά θέλει ὁ οὐρανὸς ν' ἀδειάσει ἀπόψε κιάλας ὅλα τ' ἀποθέματα ποὺ ἔχει.

Στάθηκε ἔτσι γιὰ λίγο μπροστὰ στὸ θαμπὸ τζάμι ποὺ ὀλοένα τὸ χτύπαγε ἡ βροχή, τράβηξε μιὰ δυὸ ρουφηξιές, ὕστερα γύρισε στὸν κ. Καββαδία:

—Θὰ εἶμαι σύντομος. Ἄλλωστε, κατὰ βάθος, τὰ πράγματα εἶναι ἀπλά, πολὺ ἀπλά. Λοιπὸν, θὰ εἶμαι σύντομος.

Ἐδῶ καὶ μερικὰ χρόνια τέλειωσε ὁ πόλεμος. Ὁ «Δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος» ὅπως γράφει τὸ «Δελτίον ταυτότητός» του... Τί ἀκριβῶς συνέβη στὸν πόλεμο αὐτόν, τὸ γνωρίζετε καλά. Ἐκατομμύρια ἄνθρωποι σ' ὅλη τὴ γῆ δῶσανε τὴ ζωὴ τους. Αἷμα, πάρα πολὺ αἷμα χύθηκε. Καὶ ὅλα αὐτὰ μὲ τὸ ὄραμα τοῦ κόσμου ποὺ θαρχότανε ὕστερ' ἀπὸ τὸν πόλεμο... Ἄκριβῶς γιὰ νάρθει αὐτὸς ὁ κόσμος ποὺ ὅλοι μας τὸν περιμέναμε μὲ λαχτάρια, αὐτὸς ὁ κόσμος ποὺ θὰ ἦτανε ὁ καινούριος κόσμος, ὁ ἀλλιῶτικος. Ἕνας κόσμος ποὺ θὰ ἔδινε σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐλευθερία καὶ εἰρήνην καὶ ψωμί. Καὶ λοιπὸν ἦρθε αὐτὸς ὁ κόσμος. Καὶ τί εἶναι; Τί εἶναι; Εἶναι ἕνας κόσμος παράλογος! Παράλογος!

Κοίταξε κατάματα τὸν κ. Καββαδία, μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ποὺ τὸν εἶχε κοιτάξει καὶ πρῶτα, καὶ ὁ κ. Καββαδίας ἔνιωσε καὶ πάλι νὰ γαργαλιέται.

—Ἕνας κόσμος παράλογος.., ἐξακολούθησε. Πρῶτα πρῶτα, ὁ κόσμος ὁ μεταπολεμικὸς δὲν ἔφερε τὴν εἰρήνην. Καλὰ καλὰ δὲν εἶχε τελειώσει ἀκόμα ὁ πόλεμος καὶ ἦρθε ἀμέσως ὁ φόβος γιὰ τὸν καινούριο πόλεμο. Καὶ γιὰ νὰ μὴ χάνεται χρόνος, «τοπικοὶ» πόλεμοι ἐδῶ κι ἐκεῖ, ποὺ μεταφράζονται βέβαια κι αὐτοὶ σὲ αἷμα, πολὺ αἷμα. Καὶ ἂν ξεσπάσει ὁ καινούριος πόλεμος...

Ὁ κ. Καββαδίας ἀναψε τσιγάρο. Ὁ ἄνθρωπος εἶχε σταθεῖ κι ἔφτιαχνε πάλι τὸ μπόρ.

—Δὲν μπορεῖτε νὰ μοῦ πεῖτε πῶς δὲν εἶναι παράλογος αὐτὸς ὁ κόσμος μας. Καὶ τί παράλογος! Τεράστια ποσὰ ξοδεύονται γιὰ ἐξοπλισμοὺς τὴν ὥρα ποὺ ἡ πείνα ἐξακολουθεῖ νάναί πανίσχυρη στὴ γῆ μας. Τὴν ἐλευθερία εὐαγγελίζονται οἱ πάντες... Καὶ μόλις γίνεις «δικός τους», τότε βλέπεις, ἀργὰ βέβαια, τί ἐννοοῦσαν λέγοντας «ἐλευθερία». Λοιπόν;

Ξαναπῆγε πρὸς τὴν πόρτα.

—Λοιπόν, βρέχει... βρέχει... ὀλοένα βρέχει..., εἶπε. Ἄλλὰ δὲν ἔχει βέβαια σημασία ἡ βροχὴ. Ἐκεῖνο ποὺ ἔχει σημασία

είναι αυτό που θέλω ἐγώ: μιὰ ἰδέα γιὰ ἕναν παράλογο θάνατο. Γιὰ ἕνα θάνατο κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωση τοῦ καιροῦ μας. Naί, μιὰ ἰδέα γιὰ ἕνα θάνατο τοῦ καιροῦ μας, κύριε διευθυντά. Na σὰς πῶ, μὲ βασανίζει ἡ σκέψη πῶς θὰ ἦτανε δυνατὸν νάχω ἕνα θάνατο ὄχι τοῦ καιροῦ μας, ἕνα θάνατο ποῦ θὰ ταίριαζε σὲ ἄλλους καιρούς, ἕνα θάνατο μικροαστικό, «τῆς παραδόσεως». Ἄλλὰ σκεφτεῖτε, κύριε διευθυντά! Σκεφτεῖτε ἕναν τέτοιο θάνατο στὸν κόσμο ποῦ ζοῦμε, στὸν καιρὸ ποῦ ζοῦμε. "Ἐνα θάνατο «καθωσπρέπει», μὲ ζεστὲς παντοῦφλες, σ' ἕνα ζεστὸ δωμάτιο, σ' ἕνα κρεβάτι, μὲ συγγενεὶς καὶ φίλους γύρω γύρω. "Ἐνα θάνατο μὲ στοργὴ καὶ τρυφερότητα καὶ ἀξιοπρέπεια. "Ὅχι, δὲν μπορῶ νὰ δεχτῶ ἕναν τέτοιο θάνατο, κύριε διευθυντά! Δὲν μπορῶ νὰ δεχτῶ ἕναν τέτοιο θάνατο σήμερα, ἕνα θάνατο λογικό. "Ἐνας λογικὸς θάνατος στὸν καιρὸ μας, στὸν κόσμο αὐτὸν ποῦ ζοῦμε... ἀλλὰ ἕνας τέτοιος θάνατος εἶναι ἀπαράδεκτος, κύριε διευθυντά! Ἄπαράδεκτος!

Στάθηκε καὶ πέρασε στὸ μέτωπό του τὸ χέρι.

—"Ὅχι, δὲν μπορῶ νὰ δεχτῶ ἕνα λογικὸ θάνατο! εἶπε μὲ ἀνανεωμένο πάθος. "Ἐνας τέτοιος θάνατος εἶναι ὕβρις ἐμπρὸς στὸν πόνο... ὕβρις ἐμπρὸς στὸ βαθὺ πόνο ποῦ ἔχει ὁ κόσμος μας, ὁ καιρὸς ποῦ ζοῦμε. Στὸ κάτω κάτω, ἕνας θάνατος παράλογος εἶναι τὸ μόνο πράγματι λογικὸ συμπέρασμα μιᾶς ζωῆς παράλογης σὰν τῆ δική μας.

Στάθηκε τώρα, κοίταξε τὸν κ. Καββαδία ποῦ εἶχε σηκωθεί ἀπὸ τὴν πολυθρόνα του, ὕστερα πῆγε κοντὰ του, πολὺ κοντὰ.

—Λοιπόν;.. εἶπε.

—Λοιπόν;.. εἶπε καὶ ὁ κ. Καββαδίας ὑποχωρώντας μιὸ βῆμα.

—Μιὰ ἰδέα γιὰ ἕναν παράλογο θάνατο.

Ἄ κ. Καββαδίας ἐπαιξε νευρικά τὰ δάχτυλά του.

—Λυποῦμαι... Εἰλικρινῶς λυποῦμαι, ἀλλὰ δὲ νομίζω πῶς... πῶς θὰ μπορέσω νὰ σὰς ἐξηγητηρέσω, εἶπε καὶ

ξανάπαιξε τὰ δάχτυλά του. Ἀνεξαρτήτως τῆς θελήσεώς μου. Λυπούμαι. Τὸ Γραφεῖον Ἴδεῶν, ὅπως σᾶς ἀνέπτυξα πρὸ ὀλίγου, διαθέτει πλουσιότατο στόκ ἰδεῶν γιὰ κάθε θέμα ζωῆς. Naί, γιὰ κάθε θέμα ζωῆς. Ὅχι ὅμως καὶ

—Ὅχι ὅμως καὶ γιὰ θάνατο, τὸν διέκοψε μὲ κάποιο σαρκασμὸ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν καφὲ ρεπούμπλικα. Ἔτσι; Αὐτὸ ἀκριβῶς δὲ θέλετε νὰ πεῖτε, κύριε διευθυντά; Ὅχι ὅμως καὶ γιὰ θάνατο. Τὸ Γραφεῖον Ἴδεῶν διαθέτει ἰδέες γιὰ ὅλα τὰ θέματα ζωῆς. Ἀλλὰ ὄχι γιὰ τὸ θάνατο. Ὁ θάνατος... Ἐπιτέλους, τί εἶναι ὁ θάνατος, κύριε διευθυντά; Δὲν εἶναι «θέμα ζωῆς» ὁ θάνατος;

Ὁ κ. Καρβαδίας δὲν ἔνιωθε καὶ πολὺ καλά, εἶχε μιὰ δυσφορία.

—Ὁ θάνατος εἶναι «θέμα ζωῆς», κύριε διευθυντά. Βασικό, κρίσιμο «θέμα ζωῆς»... Ζωτικὸ θέμα, ἂν θέλετε. Ἕνας ὡραῖος θάνατος ἔρχεται νὰ δικαιώσει μιὰ ζωὴ ποὺ κύλησε στὴν ἀθλιότητα. Ἕνας θάνατος γενναῖος, ἀντρίκειος, ἕνας θάνατος χωρὶς συμβιβασμὸ, εἶναι πράξη ζωῆς ἕνας τέτοιος θάνατος. Εἶναι «θέμα ζωῆς». Λοιπόν;..

Ὁ κ. Καρβαδίας ἔπιασε τὸν κόμπο τῆς γραβάτας του.

—Λυπούμαι. Σᾶς εἶπα καὶ πρὸ ὀλίγου... Λυπούμαι, ἀλλὰ δὲ μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ ἐγκύψω σὲ παρόμοια ζητήματα. Λυπούμαι. Τὸ Γραφεῖον Ἴδεῶν διαθέτει τεράστιο στόκ ἰδεῶν. Νά, τὸ κάρντεξ αὐτὸ...

Πῆγε καὶ ἄνοιξε τὸ κάρντεξ.

—Τὸ κάρντεξ αὐτὸ ἔχει ὡς τὴν ὥρα 3.317 καρτέλες. Ἀλλὰ τὸ θέμα ποὺ σᾶς ἐνδιαφέρει... Νά, ἔχουμε..., εἶπε καὶ ἄρχισε νὰ ψάχνει τίς καρτέλες. «Θάλασσα»... Ἔχουμε «Θάλασσα»... «Θαλάσσιαι ἐκδρομαί»... «Θαλάσσιος τουρισμός»... Καὶ ὕστερα πᾶμε κατευθεῖαν «Θαυματοποιός»... Λοιπόν, «Θάνατος» δὲν ὑπάρχει. Τὸ βλέπετε καὶ μόνος σας. «Θάνατος» δὲν ὑπάρχει. Λυπούμαι. Εἰλικρινῶς λυπούμαι!

—Κι ἐγὼ λυπούμαι, κύριε διευθυντά, ποὺ εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ σᾶς ἐνοχλήσω καὶ πάλι. Θὰ ξανάρθω νὰ σᾶς δῶ

μιὰ φορά ἀκόμα. Σήμερα εἶναι Τρίτη. Λοιπόν, τὴν Πέμπτη, μεθαύριο Πέμπτη, θὰ εἶμαι καὶ πάλι ἐδῶ, στὸ Γραφεῖον Ἰδεῶν. Πέμπτη βράδυ. Ἄς ποῦμε τὴν ὥρα... Λοιπόν, 8.20. Ὁραία! Πέμπτη βράδυ, μεθαύριο, 8.20 θὰ εἶμαι ἐδῶ. Ἄκριβῶς 8.20. 48 ὥρῶν προθεσμία, κύριε διευθυντά, γιὰ νὰ μοῦ δώσετε μιὰ ἰδέα. Μιὰ ἰδέα γιὰ ἓναν παράλογο θάνατο. Ἐλπίζω νὰ κατανοεῖτε τὴν περίπτωσή μου. Ἐχω ἀνάγκη, μεγάλη ἀνάγκη, ἔχω ζωτικὴ ἀνάγκη ἀπὸ μιὰ ἰδέα γιὰ ἓναν παράλογο θάνατο. Λυποῦμαι, ἀλλὰ εἶναι κάτι ἀνώτερο τῶν δυνάμεών μου. Θὰ σᾶς πληρώσω καλά. Ὅ,τι μοῦ πεῖτε θὰ τὸ πληρώσω ἀσυζητητί. Ὁραία! Μεθαύριο, Πέμπτη βράδυ, 8.20 ἀκριβῶς.

Πῆγε γρήγορα πρὸς τὴν πόρτα, τὴν ἀνοίξε, ἡ βροχὴ μπήκε ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα. Χωρὶς νὰ βάλει τὴ ρεπουμπλικὰ του, πέρασε τὸ κατώφλι, ἄξαφνα στάθηκε στὰ μισά, κοίταξε τὸν κ. Καρβαδία, κάτι πῆγε νὰ πεῖ... Ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτα. Ἐφυγε μὲς στὴ νύχτα καὶ μὲς στὴ βροχῇ.

—Καὶ εἰκοσιέξι... Ὅχτώ καὶ εἰκοσιέξι! εἶπε δυνατὰ ὁ κ. Καρβαδίας, ὀλομόναχος, Πέμπτη βράδυ, στὸ Γραφεῖον Ἰδεῶν καὶ βαδίζοντας ὀλοένα πάνω κάτω στὸ δωμάτιο. Μοῦ τὴν ἔσκασε ὁ φαρσέρ! Ἰσια ἴσια ποῦ μ' ἔβαλε σὲ ἀνησυχία, καὶ ὕστερα ἔγινε καπνός.

Πῆγε καὶ κάθισε στὴν περιστροφικὴ πολυθρόνα.

—Μιὰ ἰδέα γιὰ ἓναν παράλογο θάνατο! εἶπε μὲ σαρκασμό. Τὸν ἄτιμο τὸ φαρσέρ! Ποῦ πῆγε καὶ τὰ σοφίστηκε ὅλα αὐτά!

Ἐγειρε δεξιὰ καὶ πῆρε τὸ ἐσωτερικὸ τηλέφωνο ποῦ εἶχε γραμμὴ μὲ τὸ καφενεῖο τοῦ κτιρίου. Εἶπε νὰ τοῦ φέρουν καφέ.

—Τί ἀνόητος ποῦ εἶμαι! Τὸν πῆρα στὰ σοβαρὰ τὸν κύριο. Καὶ τὸν περιμένα ἀπόψε νὰ ξανάρθει. «Ὅχτώ καὶ εἴκοσι... ἀκριβῶς ὀχτώ καὶ εἴκοσι»! Εἶναι ὀχτώ καὶ εἴκοσιεν-

νέα, και οϋτε φωνή οϋτε ακρόαση. 'Ο φαρσέρ! 'Ο γελοϊος!
'Ο γελοϊος φαρσέρ!

Ἦρθε τὸ γκαρσόνι μὲ τὸν καφέ.

—Ἐπιασε βροχή, εἶπε ἀφήνοντας τὸν καφέ πάνω στὸ γραφεῖο. Καὶ δυναμώνει ὅσο πάει...

'Ο κ. Καββαδίας δὲν εἶχε πάρει εἶδηση πῶς εἶχε πιάσει βροχή. Σὲ λίγο θὰ ἐκκλινει, δὲν μπορούσε βέβαια νὰ φύγει νωρίτερα ἀπὸ τὶς ἑννέα. Στὶς ἑννέα θὰ ἔφευγε, θὰ ἔπαιρνε ταξὶ καὶ θὰ πήγαινε στὸ «'Αττικὸν» νὰ δεῖ τὸ καινούριο φιλμ μὲ τὴ Μαίριλιν Μονρόε, ποῦ ἦτανε πολὺ «σέξυ» καθὼς εἶχε διαβάσει στὶς ἔφημερίδες.

'Η ἀλήθεια εἶναι πῶς, τὴν Τετάρτη ποῦ μεσολάβησε, ὁ κ. Καββαδίας τὸν εἶχε μιὰ δυὸ φορές σκεφετῆ τὸν ἄνθρωπο μὲ τὴν καφέ ρεπούμπλικα, ὕστερα τὸν ἀπορρόφησε ἡ τρέχουσα δουλειὰ καὶ δὲν τὸν ξανασκέφτηκε. Καὶ τὴν Πέμπτη σχεδὸν τὸν εἶχε ξεχάσει ὡς τὸ μεσημέρι. Ἄλλα ἀπὸ τὸ μεσημέρι καὶ πέρα, καὶ ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴ ρεπούμπλικα εἶχε χωθεῖ στὸ νοῦ του καὶ τὸν βασάνιζε καὶ δὲν τὸν ἄφηνε σὲ ἡσυχία. Δὲν ἤξερε τί σοὶ ἄνθρωπος ἦτανε, δὲν μπορούσε νὰ ξέρει. Ἄν ἐρχότανε, δὲ θὰ ἦτανε καθόλου εὐχάριστο γιὰ τὸν κ. Καββαδία, δὲν εἶχε βέβαια καμιὰ ἰδέα γιὰ παράλογο θάνατο νὰ τοῦ δώσει, ἀπολύτως καμιὰ ἰδέα, τὰ νεῦρα του, ὅσο πλησίαζε 8.20, τὰ ἐνιωθε ὅλο καὶ πιὸ ἄσχημα.

—Καὶ τριανταδύο, εἶπε. Πάει, τέλειωσε ὀριστικὰ αὐτὴ ἡ ἱστορία... αὐτὴ ἡ γελοία ἱστορία!

Σηκώθηκε κι ἔσβησε τὸ ἓνα φῶς, τὸ μεγάλο, τὴν ἔειχε λίγο φῶς στὸ γραφεῖο. Πῆρε τὸ πακέτο τὰ τσιγάρα του καὶ τόβαλε στὴν τσέπη τοῦ σακακιοῦ του, ὕστερα πῆρε τὴν «Ἐστία».

—Ἐτοιμοὶ πρὸς ἀναχώρησιν. Ἄπόψε θὰ κλείσω νωρίτερα.

Ἄλλαξε ξαφνικὰ ἰδέα γιὰ τὴ Μονρόε, σκέφτηκε νὰ πάει νὰ δεῖ κανένα γουέστερν ποῦ τοῦ ἄρεσε. Πῆγε καὶ ξανακά-

θισε στην περιστροφική πολυθρόνα, άνοιξε την «Έστία» κι άρχισε να ψάχνει στους κινηματογράφους...

—Τό ξέρω πώς είμαι άδικαιολόγητος για την καθυστέρηση, είπε ό άνθρωπος με την καφέ ρεπούμπλικα.

Ήφησε την έφημερίδα ό κ. Καββαδίας, σήκωσε τά μάτια του, δέν τόν είχε άκούσει νά μπαίνει.

—Καλησπέρα σας, κύριε διευθυντά. Μέ συγχωρείτε πού δέ σάς χαιρέτησα μόλις μπήκα. Καί προχτές, άν θυμάμαι καλά, έκανα τήν ίδια άπρέπεια. Ήπόψε όμως είναι κι άλλη άπρέπεια εις βάρος μου. Αύτή ή καθυστέρηση, ή φοβερή καθυστέρηση. Τέλος πάντων, ζητώ συγνώμην. Λυπούμαι. Λυπούμαι πού δέν ύπήρξα συνεπής στην ώρα πού είχαμε πεί.

Ήτανε βρεγμένος πολύ, στους ώμους πιό πολύ, δέ φορούσε παλτό ή άδιάβροχο, σακάκι μόνο, στο δεξι χέρι είχε τήν καφέ ρεπούμπλικα κι έσταζε νερά, στο άριστερό είχε ένα πράσινο βαλιτσάκι με κάτι έτικέτες ξενοδοχείων κολλημένες.

—Ήλεγα πώς... έκανα τή σκέψη πώς δέ θά ρθειτε, είπε ό κ. Καββαδίας, άκόμα αίφνιδιασμένος.

Του φάνηκε πώς ό άνθρωπος σά νά χαμογέλασε.

—Μέ τó δίκιο σας, κύριε διευθυντά. Νά όμως πού ήρθα. Με καθυστέρηση βέβαια. Ήπιτέλους ήρθα. Λοιπόν;..

Ήφησε τó βαλιτσάκι σέ μιá καρέκλα και περίμενε.

—Τίποτα, είπε ό κ. Καββαδίας.

—Δηλαδή;

—Δηλαδή, τίποτα, έκανε ό κ. Καββαδίας πιό έντονα τώρα. Λυπούμαι πού δέν μπόρεσα νά σάς έτοιμάσω κάτι. Ήλλά, βλέπετε, οί ιδέες... οί ιδέες δέν είναι κονσέρβες νά τις έχετε πάντα στη διάθεσή σας. Είναι ζήτημα έμπνεύσεως οί ιδέες. Πολλές φορές συμβαίνει νά είναι φοβερά δύστροπες.

Ή άνθρωπος κοίταξε χωρίς νά πεί λέξη τόν κ. Καββαδία, πήγε πρós τήν πόρτα, στάθηκε.

—Ήστε, τίποτα! Ή ιδέα για έναν παράλογο θάνατο...

Τίποτα! Τὸ Γραφεῖον Ἴδεῶν δὲν ἔχει νὰ μοῦ δώσει μιὰ ἰδέα γιὰ ἓναν παράλογο θάνατο.

—Λυποῦμαι. Σᾶς ἐπαναλαμβάνω, λυποῦμαι βαθύτατα. Εἴσθε ἓνας πελάτης... ἓνας πολὺ ἐξαιρετικός, ἓνας πολὺ καθωσπρέπει πελάτης. Λυποῦμαι ποὺ δὲν εἶμαι εἰς θέσιν, παρὰ τὴ θέλησή μου, νὰ σᾶς ἐξυπηρετήσω.

Ἔπαιξε τὰ δάχτυλά του ὁ ἄνθρωπος.

—Δὲ θέλετε νὰ μ' ἐξυπηρετήσετε! Αὐτὴ εἶναι ἡ σωστὴ ἔκφραση, κύριε διευθυντά. Δὲ θέλετε! Ἄλλὰ τὴν τελευταία λέξη θὰ τὴν ἔχω ἐγώ..., εἶπε καὶ στὸ δεξί του χέρι εἶχε τώρα ἓνα μικρὸ πλακὲ περίστροφο.

Δὲν τὸν εἶχαν συνηθίσει σὲ τέτοιου εἴδους συμπεριφορὰ τὸν κ. Καββαδία οἱ πελάτες του, ὕστερα ἦτανε καὶ ἡ πίεση καὶ ἡ γενικὴ κατάσταση τῶν νεύρων του, λοιπὸν μὲ τὸ δίκιο του ἔνωσε νὰ παγώνει.

—Δὲ θέλετε νὰ μ' ἐξυπηρετήσετε, κύριε διευθυντά! Ξαναεἶπε ὁ ἄνθρωπος σημαδεύοντας μὲ τὸ περίστροφο τὸν κ. Καββαδία. Ἔτσι; Ὠραία! Ἐλπίζω τώρα νὰ μ' ἐξυπηρετήσετε...

Ὁ κ. Καββαδίας ξανακοίταξε τὸ περίστροφο, πῆγε νὰ σκεφτεῖ κάτι, δὲν τὰ κατάφερε.

—Λοιπὸν; εἶπε ὁ ἄνθρωπος. Μιὰ τελευταία εὐκαιρία. Σᾶς δίνω μιὰ τελευταία εὐκαιρία. Πληρώνω ὅσα ὅσα. Βιάζομαι, καταλαβαίνετε; Βιάζομαι, κύριε διευθυντά! Μιὰ ἰδέα γιὰ ἓναν παράλογο θάνατο... Ἐμπρός, κύριε διευθυντά! Μιὰ ἰδέα γιὰ ἓναν παράλογο θάνατο!

Ὁ κ. Καββαδίας δὲν μποροῦσε νὰ πεῖ λέξη, εἶχε παγώσει ὀλόκληρος, ἤθελε μόνο, ἤθελε μ' ὅλη του τὴν καρδιά νάμπαινε κάποιος κείνη τὴν ὥρα, κάποιος... ἓνας πελάτης, ἓνας γνωστός, τὸ γκαρσόνι νὰ πάρει τὸ σερβίτιο.

Σὰ νὰ εἶχε μεταδώσει τὴ σκέψη του στὸν ἄνθρωπο μὲ τὸ μικρὸ πλακὲ περίστροφο, τὸν εἶδε ἄξαφνα νὰ πηγαίνει πισωπατώντας στὴν πόρτα καὶ μὲ μιὰ γρήγορη κίνηση νὰ τὴν κλειδώνει, γύρισε μάλιστα δυὸ φορές τὸ κλειδί.

—Λοιπόν; Τίποτα; Ξαναείπε έρχόμενος και πάλι πρὸς τὸν κ. Καββαδία. Τίποτα;

—Τίποτα..., τραύλισε ὁ κ. Καββαδίας. Λυπούμαι... Λυπούμαι, ἀλλὰ τίποτα... τίποτα...

—'Εντάξει, κύριε διευθυντά... Τὸ εἶχα προϋπολογίσει αὐτὸ τὸ «τίποτα», κύριε διευθυντά... Καὶ ἔλαβα ἐγκαίρως τὰ μέτρα μου.

Περίστροφο και μάτια καρφωμένα πάντα στὸν κ. Καββαδία, πήγε και πήρε ἀπὸ τὴν καρτέκλα τὸ βαλιτσάκι. Τὸ πήρε και τὸ ἀκούμπησε ἄκρη ἄκρη στὸ γραφεῖο τοῦ κ. Καββαδία.

Ὁ κ. Καββαδίας κοίταξε τὸ βαλιτσάκι, χτυπημένο στὶς γωνίες ἀπὸ τὰ ταξίδια, δὲν καταλάβαινε τί νόημα εἶχε αὐτὸ τὸ βαλιτσάκι.

—Βάλτε αὐτί, κύριε διευθυντά. Βάλτε αὐτί στὸ βαλιτσάκι. Καὶ θ' ἀκούσετε μιὰ καρδιά νὰ χτυπάει... τὴν καρδιά μιᾶς μικρῆς ἀλλὰ πολὺ δυνατῆς ὠρολογιακῆς βόμβας, ποὺ τὴν ἔχω βάλει ὁμορφα ὁμορφα στὸ βαλιτσάκι. "Ἦμουν βέβαιος πὼς δὲ θὰ μοῦ δίνετε καμιὰ ἰδέα γιὰ ἓναν παράλογο θάνατο, κύριε διευθυντά. Εἶχα προϋπολογίσει τὴν ἄρνησή σας, αὐτὸ τὸ σκληρὸ «τίποτα» ποὺ μοῦ εἶπατε πρὶν ἀπὸ λίγο. Λοιπόν, τί με κοιτᾶτε; Βάλτε αὐτί ν' ἀκούσετε τὴν καρδιά ποὺ χτυπάει ἐκεῖ μέσα!

"Ἐσκυψε βέβαια ὁ κ. Καββαδίας και ἀφουγκράστηκε. "Ἀκουσε τὴ βόμβα νὰ δουλεύει, νὰ δουλεύει σὰ μιὰ καρδιά...

—Δὲν εἶναι δυνατόν! μπόρεσε μόνο νὰ πει και ἔνωσε ναυτία.

Ὁ ἄνθρωπος ἐδῶ γέλασε, ἓνα μικρὸ στεγνὸ γέλιο.

—Καὶ ὅμως εἶναι... εἶναι δυνατόν, κύριε διευθυντά! 'Εννέα ἀκριβῶς... 'Εννέα ἀκριβῶς θὰ γίνει ἡ ἔκρηξη. Τὴν ὥρα ποὺ κλείνετε κάθε βράδυ τὸ Γραφεῖον 'Ἰδεῶν. Μὲ μιὰ μικρὴ διαφορά: θὰ τὸ κλείσετε και πάλι στὶς ἔννεα ἀκριβῶς τὸ Γραφεῖον 'Ἰδεῶν ἀπόψε... ἀπόψε ἀλλὰ και γιὰ πάντα. Γιὰ πάντα! Δὲν μπορεῖτε ὅμως νάχετε παράπονο, κύριε διευθυντά... Σ' αὐτὸ τὸ «γιὰ πάντα» θάμαι κι ἐγὼ μαζί σας. Καὶ

πολλοί άλλοι από την πολυκατοικία. ‘Η μικρή μου βόμβα είναι ισχυρότατη. Θα τὸ διαπιστώσετε σὲ λίγο. Στὶς ἐννέα ἀκριβῶς.

Τὸ μάτι του πήγε στὸ φλιτζάνι τοῦ καφέ καὶ στὸ ποτήρι.

—Κύριε διευθυντά... πάρτε ἀμέσως... ἀμέσως τώρα τὸ τηλέφωνο, τὸ ἐσωτερικὸ τηλέφωνο, καὶ πείτε νὰ μὴν ἔρθει τὸ γκαρσόνι γιὰ τὸ σερβίτιο. Πείτε πῶς ἔχετε σοβαρὴ ἀπασχόληση καὶ δὲ θέλετε νὰ σᾶς διακόψουν. Ναί!

Βέβαια, δὲν μπορούσε νὰ κάνει τίποτα ὁ κ. Καββαδίας, δὲν μπορούσε παρὰ νὰ ὑπακούσει... Πῆρε τὸ ἀκουστικὸ:

—Καφενεῖον; Καββαδίας ἐδῶ. Ναί, Γραφεῖον Ἰδεῶν. Παρακαλῶ, τὸ σερβίτιο τὸ παίρνετε αὔριο. Πῶς; Ναί, ἔχω μιὰ σοβαρὴ συζήτηση αὐτὴν τὴν ὥρα, μιὰ πολὺ σοβαρὴ συζήτηση, καὶ δὲ θέλω νὰ με διακόψει κανεὶς. Ἐντάξει; Εὐχαριστῶ.

Ἔφησε τὸ ἀκουστικὸ καὶ στάθηκε μὲ τὴν πλάτη στὸν τοῖχο, εἶχε δυσφορία καὶ τάση πρὸς ἔμετο.

—Μένουν ἀκόμα ἔξι λεπτά... ἔξι λεπτά καὶ θὰ γίνουν ὅλα ἐδῶ στάχτη... στάχτη! εἶπε ὁ ἄνθρωπος, καὶ βλέποντας τὸν κ. Καββαδία νὰ σηκώνει τὸ δεξί του χέρι πρὸς τὸ δεξί του αὐτί, φώναξε:

—Μὴν κινεῖσθε... Μή!

—Μὲ τρώει τ’ αὐτί μου..., εἶπε σχεδὸν μὲ παράπονο ὁ κ. Καββαδίας. Οὔτε αὐτό;

—Οὔτε αὐτό! εἶπε κοφτὰ ὁ ἄνθρωπος. Ἕσυχία! Τὴν ἀκοῦτε πῶς χτυπάει ἡ μικρὴ μου βόμβα; Τὴν ἀκοῦτε;

Ἄ κ. Καββαδίας δὲν εἶπε τίποτα, δὲν εἶχε κουράγιο νὰ πεῖ τίποτα, ἔνωθε ἄσχημα, πολὺ ἄσχημα.

Ἄ ἄνθρωπος πήγε καὶ χαίδεψε τὸ βαλιτσάκι, ἔχοντας ὀλοένα τὸ περιστροφὸ καταπάνω στὸν κ. Καββαδία.

—Ἡ μικρὴ μου βόμβα., εἶπε καὶ ἡ φωνὴ του ἦταν τρυφερή, πολὺ τρυφερή. Ἡ μικρὴ μου βόμβα... ἡ μικρὴ μου ἀγαπημένη βόμβα. Λοιπὸν, πέντε λεπτά κύριε διευθυντά, πέντε λεπτά καὶ κάτι δευτερόλεπτα. Νὰ πάρει ἡ ὄργη! Τὸ

κορδόνι του ἄριστερου μου παπουτσιου λύθηκε. Καὶ τὸ ἔχω γιὰ κακὸ αὐτό! "Ἄν ἦτανε τὸ δεξί, δὲ θὰ εἶχε καμιά, ἀπολύτως καμιά, σημασία. Ἄλλὰ τὸ ἄριστερό! Πάει νὰ πει πῶς θὰ μοῦ συμβεῖ κάτι κακό. Πρέπει νὰ τὸ δέσω ἀμέσως, ἴσως προλάβω τὸ κακό...

Ἐχοντας στὸ δεξὶ χέρι τὸ περίστροφο μὲ κατεύθυνση τὸν κ. Καββαδία, ἔσκυψε καὶ πῆγε νὰ δέσει τὸ κορδόνι μὲ τὸ ἄριστερό. Ὁ κ. Καββαδίας δὲν ἔβλεπε ἀπὸ κεῖ ποῦ ἦτανε τὰ παπούτσια τοῦ ἀνθρώπου, ἔβλεπε μόνο τὸ δεξί του χέρι, αὐτὸ τὸ χέρι ποῦ κρατοῦσε τὸ μικρὸ πλακὲ περίστροφο.

—Στὸ διάβολο! εἶπε ὁ ἄνθρωπος. Δὲν μπορῶ νὰ τὸ καταφέρω. Κι ὅμως πρέπει νὰ τὸ δέσω αὐτὸ τὸ κορδόνι!

Ἄξαφνα, ἄφησε τὸ περίστροφο πάνω στὸ γραφεῖο, ἔσκυψε νὰ δέσει τὸ κορδόνι καὶ μὲ τὰ δυὸ του χέρια... Βέβαια, τὰ παρακάτω ἤρθαν μὲ ταχύτητα ἀστραπῆς. Ὁ κ. Καββαδίας ἄρπαξε τὸ περίστροφο, πότε πρόφτασε καὶ τὸ ἄρπαξε, πότε τὸ στύλωσε καταπάνω στὸν ἄνθρωπο!

—Τί βλακεία ποῦ ἔκανα! φώναξε ὁ ἄνθρωπος μόλις ἓνα δευτερόλεπτο ἀφοῦ ἄφησε τὸ περίστροφο. "Ἄς μείνει τὸ κορδόνι ἔτσι...

Ἦταν ὅμως ἄργά, πολὺ ἄργά. Τὸ περίστροφο εἶχε τώρα ἀλλάξει στόχο.

—Κύριε διευθυντά..., τραύλισε. Αὐτὸ εἶναι φάουλ.

Ἦκανε νὰ ὀρμησει νὰ πάρει ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ κ. Καββαδία τὸ μικρὸ πλακὲ περίστροφο, δὲν πρόφτασε... ἡ σφαῖρα τὸν πρόφτασε στὴ μέση τοῦ δρόμου, μιὰ καὶ μόνη σφαῖρα ἀλλὰ στὴν καρδιά, δῖπλωσε τὰ χέρια του, ὕστερα δῖπλωσε τὰ γόνατα καὶ κατρακύλησε πέφτοντας μὲ τὸ δεξὶ πλευρὸ μπροστὰ στὸ γραφεῖο τοῦ κ. Καββαδία.

Ἡ συνέχεια ἦρθε ραγδαία, ὁ κ. Καββαδίας ὀρμησε στὴν πόρτα, τὸ ρολοῖ στὸν τοῖχο ἔδειχνε παρὰ τέσσερα, ἐννέα παρὰ τέσσερα, ὀρμησε στὴν πόρτα, τὴν ξεκλείδωσε, τὴν ἄνοιξε, βγήκε στὸ δρόμο, ἔβαλε τὶς φωνές...

Ἄναστατώθηκε ὁ δρόμος, ἀναστατώθηκε ἡ πολυκατοί-

κία, άλλοι τρέχανε πάνω κάτω χωρίς να ξέρουν γιατί, άλλοι με νυχτικά και με παντουφλες βγήκανε στο δρόμο, ό κ. Καββαδίας με λίγα λόγια φώναξε πώς ή πολυκατοικία θα τυναζότανε στον άερα στις έννέα άκριβώς, γίνηκε μεγάλος πανικός, επιτέλους βρέθηκε ένας με πιό πολύ θάρρος, έτρεξε στο Γραφείον Ίδεών, οί άλλοι στο άπέναντι πεζοδρόμιο, μακριά, άνοιξε τό βαλιτσάκι, τό ρολόι έδειχνε έννέα παρά δύο...

—Δέν ύπάρχει έδω καμιά βόμβα! φώναξε αύτός πού άνοιξε τό βαλιτσάκι. Άκούτε; Δέν ύπάρχει έδω καμιά βόμβα!

Τότε ό κ. Καββαδίας και οί άλλοι ξεθάρρεψαν και πήγανε να δοϋν.

—Δέν ύπάρχει καμιά βόμβα στο βαλιτσάκι αύτό., είπε ό άνθρωπος. Μόνο ένα ξυπνητήρι... ένα παλιό ξυπνητήρι και κάτι έσώρουχα.

—Δέν καταλαβαίνω., είπε ό κ. Καββαδίας κοιτάζοντας τό ξυπνητήρι. Δέν είναι δυνατόν! Ήγώ άκουσα τη βόμβα να δουλεύει... την άκουσα πολύ καλά.

—Τό ξυπνητήρι τό πήρε για βόμβα, είπε κάποιος.

—“Ωστε δέν είναι βόμβα! είπε ό κ. Καββαδίας σχεδόν με άπογοήτευση.

Τά σχόλια ήτανε πολλά και διάφορα, ή κυκλοφορία στην όδο Βερανζέρου είχε σταματήσει από τό πλήθος πού συγκεντρώθηκε, οί άνθρωποι της πολυκατοικίας πού είχανε τρέξει με τά νυχτικά τους στο δρόμο διαμαρτύρονταν κατά του κ. Καββαδία...

Ήρθε κείνη την ώρα κι ένας άστυφύλακας, ό κ. Καββαδίας άφηγήθηκε και πάλι την ιστορία, την πρώτη έπίσκεψη του ανθρώπου, τη δεύτερη, τό μικρό πλακέ περίστροφο, τό κορδόνι του άριστερου παπουτσιού πού είχε λυθεί...

Άπό μακριά άκούστηκε ή σειρήνα του άστυνομικού αυτοκινήτου.

—Τί μάς είπατε για τό κορδόνι; είπε ό άστυφύλακας πού

έξετάζε το πτώμα χωρίς να το άγγιξει. Τί άκριβώς μάς είπατε για το κορδόνι του άριστερου παπουτσιού;

—Σάς είπα πώς είχε λυθεί και πήγε να το δέσει, το είχε για κακό. Άλλά δέν πρόφτασε να το δέσει γιατί

—Άρκετά! είπε ό άστυφύλακας άπότομα. Σάς πληροφορώ, κύριε... σάς πληροφορώ πώς δέν ύπάρχει έδω κανένα λυμένο κορδόνι. Άκούτε; Και τά δύο κορδόνια είναι δεμένα. Και μάλιστα σφιχτοδεμένα!

Ό κ. Καββαδίας πλησίασε, ό άστυφύλακας είχε δίκιο, και τά δύο κορδόνια ήτανε δεμένα...

—Δέν καταλαβαίνω..., είπε. Δέν μπορώ να καταλάβω τίποτα!

Τότε είδε τά μάτια του άνθρώπου με την καφέ ρεπούμπλικα καρφωμένα πάνω του, όλάνοιχτα, ένωσε και πάλι να γαργαλιέται ό κ. Καββαδίας μπροστά σ' αυτά τά δυο μάτια.

—Ούτε κι έγώ καταλαβαίνω τίποτα..., είπε ό άστυφύλακας και κοίταξε τόν κ. Καββαδία καχύποπτα.

—Δέν το είδα βέβαια το κορδόνι... Άλλά ήμουν σίγουρος πώς ήτανε λυμένο, είπε ό κ. Καββαδίας προσπαθώντας να μην κοιτάζει άλλο τά μάτια του άνθρώπου.

Ά σειρήνα του άστυνομικού αύτοκινήτου άκούστηκε πιό κοντά τώρα.

—Έγώ, το μόνο που καταλαβαίνω..., είπε ένας ψηλός με πράσινη γραβάτα, το μόνο που καταλαβαίνω είναι πώς αύτός ό θάνατος είναι ένας παράλογος θάνατος.

Η ΕΦΕΥΡΕΣΗ

Σταδίου και Κοραή, εκεί που διέσχιζε κάθετα την Κοραή, άκουσε να τρέχουν πίσω του. Φούντωσε στην καρδιά του ή άνησυχία, έκανε και πάλι τη σκέψη πώς ήταν άγνωστοι πράκτορες που έτρεχαν, έτρεχαν να τον αϊφνιδιάσουν και να του άρπάξουν από τὰ χέρια τὸ χαρτί, τὸ χαρτί, αὐτὸ τὸ φύλλο τὸ χαρτί που γιὰ τὸν Ἡλία Καλφόπουλο ἦτανε τὸ πᾶν.

Ἐκρυσσε ἀμέσως τὸ χαρτί στὴν τσέπη τοῦ σακακιοῦ και γύρισε ν' ἀντιμετωπίσει τοὺς πράκτορες...

—Τί διαβάζετε, κύριε; Τί διαβάζετε; τοῦ φώναξε ὁ ἀστουφύλακας που τρέχοντας τράκαρε πάνω του.

—Δὲν καταλαβαίνω..., τραύλισε βγάζοντας τὸ μιραμπώ του ἔμπρὸς στὸ ὄργανο τῆς τάξεως. Δὲν καταλαβαίνω τί θέλετε νὰ πεῖτε, συμπλήρωσε και τὴν ἴδια στιγμή συλλογίστηκε: «Ἄνέμειξαν λοιπὸν και τὴν ἀστυνομία γιὰ νὰ μοῦ ὑποκλέψουν τὴν ἐφεύρεση! Οἱ ἀλιτήριοι!»

Ἦρθε κι ἓνας ἀστυνόμος Β' ἀπὸ τὴν πλατεία Κλαυθμῶνος και κάτι εἶπε τοῦ ἀστουφύλακα. Τότε ὁ τροχαῖος ἔβγαλε τὸ μπλόκ του, ἔγραψε σ' ἓνα φύλλο, ὕστερα τὸ σάλιωσε και παιδευότανε νὰ τὸ κόψει.

—Δεκαπέντε δραχμάς πρόστιμον! εἶπε ξανασαλιώνοντας τὸ διπλότυπο που δὲν ἔννοοῦσε νὰ κοπεῖ. Δεκαπέντε δραχμάς! Και εἰς τὸ μέλλον νὰ βαδίζετε μόνον ἐπὶ τῶν διαβάσεων. Και νὰ μὴ ἀναγινώσκετε καθ' ὄν χρόνον βαδίζετε εἰς τὸ κατὰστρομα τῆς ὁδοῦ.

—Μπράβο καθαρεύουσα! εἶπε ἀρκετὰ σιγὰ και ἀρκετὰ

δυνατά ένας από τους περίεργους που παρακολουθούσαν με μεγάλο ενδιαφέρον. Μπράβο καθαρεύουσα! Φαίνεται, έκτος από την εκπαίδευση για το «πράσινο κύμα», τους έκαναν και φροντιστήριο... φροντιστήριο γραμματική και συντακτικό.

Ό αστυφύλακας ξανασάλωσε το διπλότυπο που επιτέλους έδேησε να κοπεί.

—Όρίστε ή απόδειξις, είπε και άπλωσε το χέρι του σύρριζα στη μύτη του Ήλίου Καλφόπουλου.

Με το δεξι χέρι πήρε το διπλότυπο, με το άριστερο έδωσε στον τροχαίο ένα εικοσάδραχμο. Το έδωσε όχι άπλως χωρίς αντίρρηση αλλά και πάρα πολύ εύχαρίστως, με κέφι μάλιστα, κέφι που δεν κατάφεραν να το χαλάσουν ούτε και τα μαυροκίτρινα από τον καπνό δάχτυλα του αστυφύλακα που σε άλλη περίπτωση θα του χαλούσαν όπωσδήποτε τη διάθεση. Τώρα όμως ήταν εύτυχής, πανευτυχής, που οι φόβοι του βγήκαν ψεύτικοι, που δεν ήταν στη μέση καμιά, κανενός είδους συνωμοσία για να του κλέψουν το φύλλο το χαρτί, την έφεύρεση...

Φόρεσε το μιραμπώ και πήγε να φύγει.

—Μη φεύγετε! φώναξε ο αστυφύλακας. Τα ρέστα σας...

—Ό, δεν πειράζει..., είπε και χαμογέλασε και έκανε μια χειρονομία εύγενικής άρνησης.

—Τί έκανε λέει; Δε θάμαστε καλά!.. Δε θάμαστε καλά! έβαλε τις φωνές ο τροχαίος που άφησε τώρα κατά μέρος την καθαρεύουσα.

Πήρε λοιπόν το τάλιρο ο Ήλιος Καλφόπουλος και τράβηξε για του Γαμβέττα.

Άνέβηκε κατευθείαν στο πατάρι. Θα καθότανε σε μιá γωνιά. Ήθελε πάντα νάχει την πλάτη στον τοίχο, ένιωθε ασφάλεια έτσι.

Είχε κόσμο στοΰ Γαμβέττα. Πολύν κόσμο. Άλλά δεν τον ένοχλούσε τον Ήλίου Καλφόπουλο ο κόσμος του καφενειού. Ήσια ίσια, ή βουή, ή πολυφωνική, ή συγκεχυμένη βουή που

έρχότανε από τη μεγάλη αίθουσα θά τὸν βοηθοῦσε νὰ συγκεντρώσει τὴ σκέψη του.

Δυὸ γκαρσόνια στέκονταν στὴ ρίζα τῆς σκάλας καὶ τὰ λέγανε. Ἔσκυψε στὸ κάγκελο καὶ χτύπησε παλαμάκια. Τὸ ἓνα γκαρσόνι σήκωσε τὸ κεφάλι του καὶ τὸν κοίταξε καὶ εἶχε ὕφος παρεξηγημένο.

—Παρακαλῶ, πολλὰ βαρὺ μὲ ὀλίγην.

Κάθισε καὶ περίμενε τὸν καφέ.

Στὸ πατάρι ἦταν ἄλλοι τρεῖς. Οἱ δύο, σὲ χωριστὸ τραπέζι ὁ καθένας, κοίταζαν πρὸς τὴν αίθουσα ἀφηρημένα. Ὁ τρίτος, μ' ἓνα μολύβι στὸ χέρι, μελετοῦσε τὰ προγνωστικὰ τῶν ἵπποδρομιῶν.

Ἔριξε μιὰ ματιὰ στὴν αίθουσα. Ὅλοι αὐτοὶ βέβαια ποὺ κάθονταν στὰ τραπεζάκια, ποὺ κυκλοφοροῦσαν γυρεύοντας κάποιον, ποὺ ἔκαναν οὐρὰ γιὰ νὰ τηλεφωνήσουν... ὅλοι αὐτοὶ βέβαια εἶχαν τὰ δικά τους, τίς ἐγνοιες τους, τίς κομπίνες τους... Κι ἐκεῖνος, ὁ Ἡλίας Καλφόπουλος, στὴν ἀριστερὴ τσέπη τοῦ σακακιοῦ εἶχε τὸ χαρτί, τὸ χαρτί ποὺ τὸν پاίδεψε δεκατρία ὀλόκληρα χρόνια!

Ἦρθε ὁ καφές. Τὸ γκαρσόνι εἶχε τὸ ἴδιο παρεξηγημένο ὕφος, σὰ νὰ εἶχαν προηγούμενα οἱ δυὸ τους, ἄφησε τὸ σερβίτιο στὸ μάρμαρο, χτύπησε μάλιστα τὸ φλιτζάνι μὲ δύναμη καὶ χύθηκε στὸ πιατάκι καφές.

Ἔμεινε καὶ πάλι μόνος... Ἦπие μιὰ γουλιὰ καφέ. Καὶ πῆρε ἀπὸ τὴν τσέπη του τὸ χαρτί, ἓνα φύλλο χαρτί ἀρρίγωτο.

Ἦπие δευτέρη γουλιὰ, ἔριξε μιὰ καχύποπτη ματιὰ στοὺς ἄλλους τρεῖς τοῦ παταριοῦ, ἠσύχασε ποὺ εἶδε τοὺς δύο νὰ κοιτάζουν πάντα πρὸς τὴν αίθουσα ἀφηρημένα καὶ τὸν τρίτο νὰ μελετᾷ πάντα τὰ προγνωστικὰ τῶν ἵπποδρομιῶν...

Ἦπие τρίτη γουλιὰ καὶ διάβασε τὸ χαρτί:

ΤΥΠΟΣ ΧΗΜΙΚΟΥ ΜΕΙΓΜΑΤΟΣ
ΔΙΑ ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΥ ΤΑ ΑΥΓΑ
ΒΡΑΖΟΥΝ ΕΙΣ 17 ΔΕΥΤΕΡΟΛΕΠΤΑ

Καὶ παρακάτω ἦταν τὰ κινέζικα, ὁ τύπος τοῦ μείγματος γραμμένος μὲ τὰ σύμβολα τῆς χημείας, κινέζικα γιὰ τὸν κοινὸ ἄνθρωπο, ὄχι ὅμως καὶ γιὰ τὸν Ἡλία Καλφόπουλο ποῦ σὲ λίγο, στὶς 7.30 γιὰ τὴν ἀκρίβεια, θὰ ἀποκάλυπτε τὴν ἐφεύρεσή του στὸ ἀκροατήριό ποῦ θὰ εἶχε πλημμυρίσει τὴν ἀπέραντη αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Ἦπιε τέταρτη γουλιὰ καὶ ἔβγαλε τὸ πορτοφόλι του, αὐτὸ τὸ ταλαιπωρημένο μαῦρο μπόξ πορτοφόλι ποῦ τοῦ τὸ εἶχε κάνει μποναμά ἐπὶ Παγκάλου ὁ νονός του.

Πῆρε τὸ ἀπόκομμα τῆς «Καθημερινῆς», ποῦ τὸ εἶχε κρύψει στὸ πορτοφόλι του τὸ πρωί, καὶ διάβασε:

Σήμερα καὶ ὥραν 7.30 μ.μ. εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς παρ' αὐτοῦ ἀναληφθείσης σταυροφορίας διὰ τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγικότητος, παρουσιάζει τὸν κ. Ἡλίαν Καλφόπουλον, συνταξιούχον καθηγητὴν τῶν φυσικῶν, ὁ ὁποῖος καὶ θὰ προβῆ εἰς πρώτην ἀνακοίνωσιν ἐφευρέσεώς του ὑπὸ τὸν τίτλον «Τύπος χημικοῦ μείγματος διὰ τοῦ ὁποίου τὰ αὐγὰ βράζουν εἰς 17 δευτερόλεπτα». Εἴσοδος ἐλευθέρᾳ.

—Αὐτὸ τὸ «Εἴσοδος ἐλευθέρᾳ» δὲ μοῦ ἀρέσει καθόλου, συλλογίστηκε. Θὰ ἦταν καλύτερα νὰ δοθοῦν προσκλήσεις, ὥστε νὰ ὑπάρχει ἐλεγχος τοῦ ἀριθμοῦ. Τώρα ὅμως, λόγῳ τῆς συρροῆς τοῦ πλήθους, θὰ δημιουργηθεῖ ἀφεύκτως κίνδυνος δυστυχημάτων...

Χτύπησε ξύλο στὴν καρέκλα του καὶ ἔβαλε τὸ ἀπόκομμα στὸ πορτοφόλι.

Ἦπιε πέμπτη γουλιὰ καὶ ξαναδιάβασε τὸ χαρτί:

**ΤΥΠΟΣ ΧΗΜΙΚΟΥ ΜΕΙΓΜΑΤΟΣ
ΔΙΑ ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΥ ΤΑ ΑΥΓΑ**

Δὲν τὰ κατάφερε νὰ προχωρήσει παρακάτω. Τὸ χέρι

του, τὸ δεξί του χέρι ποὺ κρατοῦσε τὸ χαρτί, ἔτρεμε τώρα καὶ τὸν εἶχε πιάσει ταχυπαλμία καὶ στὰ μάτια του ἤρθαν δάκρυα.

Δεκατρία ὀλόκληρα χρόνια ὁ Ἡλίας Καλφόπουλος εἶχε χαθεῖ ἀπὸ προσώπου γῆς.

Τὴν τελευταία χρονιά ποὺ ἦταν στὸ Βαρβάκειο καθηγητῆς τῆς χημείας, τοῦ ἤρθε ἡ ἰδέα γιὰ τὴν ἐφεύρεση. Πῆρε σὲ λίγο τὴ σύνταξή του, ἡ ἰδέα γιὰ τὴν ἐφεύρεση τὸν βασάνιζε ὀλοένα. Καὶ ἄρχισε τὶς ἐρευνες καὶ τὰ πειράματα.

Δεκατρία ὀλόκληρα χρόνια στερήθηκε τὶς χαρὲς τῆς ζωῆς, αὐτὲς τὶς πολὺ καθημερινὲς καὶ πολὺ ἀνθρώπινες χαρὲς. Ἄρνήθηκε τὰ συνοικέσια ποὺ κατὰ καιροὺς τοῦ ἔκαναν, γιατί ἤθελε νὰ μείνει πιστὸς στὸ ἰδανικό του, τὴν ἐφεύρεση. Νὰ ἐξακολουθήσει τὶς ἐρευνες καὶ τὰ πειράματα χωρὶς ἔγνοιες οἰκογενειακὲς καὶ τὰ παρόμοια.

Τὴ σύνταξή του τὴν ξόδευε γιὰ τὴν ἐφεύρεση. Γιὰ τὸν ἑαυτό του ξόδευε κάτι λίγα, ἴσια ἴσια νὰ φυτοζωεῖ.

Δεκατρία ὀλόκληρα χρόνια στὸ ἐργαστήριό του, ἐκεῖνο τὸ φουκαρτζίδικο ἐργαστήριο στὸ πλυσταριὸ τοῦ σπιτιοῦ του. Ἔρευνες καὶ πειράματα, χωρὶς νὰ πεῖ σὲ κανέναν τίποτα, μυστικότης ἀπόλυτη...

Καὶ νὰ ποὺ ἔφτασε ἡ Μεγάλῃ "Ωρα! Καὶ νὰ ποὺ δὲν πῆγαν στράφι οἱ κόποι καὶ οἱ θυσίες καὶ ἡ στερημένη ζωὴ! Τώρα εἶχε τὸ χαρτί, εἶχε τὴν ἐφεύρεση. Ἡ ἐπιτυχία, ἡ μεγάλη ἐπιτυχία, ἤρθε νὰ τὸν ἀποζημιώσει γιὰ τὰ δεκατρία ὀλόκληρα χρόνια...

Στις 7.30 κείνο τὸ βράδυ στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, τὸ ἀκροατήριο θὰ τὸν παρακολουθοῦσε ἄφωνο. Θὰ ἦταν ἐκεῖ 1.000 ἄτομα ὅπωςδήποτε, ἴσως καὶ 1.500, ἴσως καὶ 2.000. Καὶ ὁ Ἡλίας Καλφόπουλος θὰ ἀποκάλυπτε τὴν ἐφεύρεσή του.

"Ἦτανε κάτι ἀπλό, κάτι πολὺ ἀπλό:

«Ρίπτετε ένα κουταλάκι του γλυκού μείγμα εις ποσότητα ύδατος, έμβαπτίζετε τὰ αὐγά... καὶ τὰ αὐγά βράζουν με ταχύτητα άστραπήσ: εις 17 δευτερόλεπτα!»

Ξανακοίταξε τούς άνθρώπους πού είχαν άράξει ή κυκλοφοροῦσαν στο κάφενείο. Συλλογίστηκε πώς δέν ήταν εκείνη τήν ώρα στοῦ Γαμβέττα οὔτε ένας πού νά υποψιάζεται πώς αὐτός ό ισχνός, ό ηλικιωμένος άνθρωπάκος, με τό τριμμένο μαῦρο κοστούμι, πού καθότανε σέ μιá γωνιά στοῦ πατάρι, είχε στήν άριστερή τσέπη τοῦ σακακιού του μιá έφεύρεση, μιá καινούρια έφεύρεση για τό καλό τής ανθρωπότητας.

Τά συλλογίστηκε όλα αὐτά καὶ τόν πιάνει καὶ πάλι ταραχή, μεγάλη ταραχή, σηκώνεται, προχωρεῖ στο κάγκελο, νά, θά χτυπήσει τώρα παλαμάκια καὶ θά γίνει ήσυχία, καὶ βέβαια πού θά γίνει ήσυχία, καὶ θά μιλήσει στους άνθρώπους τοῦ Γαμβέττα πού θά τόν κοιτάζουν συνεπαρμένοι, θά τούς μιλήσει για τήν έφεύρεσή του, για τό ιερό πάθος πού τοῦ φλογίζει τή ζωή δεκατρία όλόκληρα χρόνια, τό πάθος νά προσφέρει κι αὐτός στήν ανθρωπότητα κάτι, νά δώσει τή συμβολή του σέ μιá καλύτερη ζωή, σέ μιá καλύτερη καθημερινή ζωή.

Χτύπησε παλαμάκια ό 'Ηλίας Καλφόπουλος, ὄρθιος έμπρός στο κάγκελο τοῦ παταριού...

Γύρισαν πολλοί στήν αίθουσα καὶ τόν κοίταξαν. 'Από τούς τρεῖς τοῦ παταριού, οί δύο, πού κοίταζαν πρὸς τήν αίθουσα άφηρημένα, στύλωσαν τὰ μάτια επάνω του, ό τρίτος, πού μελετοῦσε τὰ προγνωστικά τῶν ίπποδρομιῶν, έξακολούθησε νά μελετάει τὰ προγνωστικά τῶν ίπποδρομιῶν.

Χτύπησε άκόμα μιá φορά παλαμάκια καὶ πήγε νά βγάλει τό χαρτί.

—Χτύπος!.. φώναξε τό γκαρσόνι στήν αίθουσα, τό γκαρ-

σόνι πού του εἶχε φέρει τὸν καφέ, καὶ τὸν κάρφωσε μὲ τὴ ματιά του.

—Τί ἐπιθυμεῖ ὁ κύριος;

Ἡ ἀπροσδόκητη παρέμβαση τοῦ γκαρσονιού τὸν συνέφερε.

—Τί ὀφείλω, παρακαλῶ;

Τὸ γκαρσόνι ἀνέβηκε στὸ πατάρι...

—Δύο καὶ ἐβδομήντα, εἶπε.

Τοῦ ἄφησε τρεῖς, πῆρε τὸ καπέλο του, τὸ μιραμπῶ πού τὸ εἶχε ἀγοράσει τὸ πρωὶ εἰδικὰ γιὰ τὴν περίσταση, τὸ φόρεσε, κατέβηκε τὴ στριφτὴ σκάλα, διέσχισε τὴ μεγάλη αἴθουσα, βγῆκε στὴν Κοραῆ.

Τὸν φύσηξε δροσερὸ ἀεράκι καὶ τοῦ ἔκανε καλὸ.

Ἡ ἀπογευματινὴ κίνηση ὅσο πῆγαινε καὶ ζωῆρευε, τώρα περισσότερα αὐτοκίνητα, τώρα περισσότερα τρόλεϋ, τώρα περισσότεροι Ἀθηναῖοι πού βιάζονταν καὶ ἀκόμα περισσότεροι πού χάζευαν.

Ἀπὸ τὸ τσεπάκι τοῦ γιλέκου ἔβγαλε τὸ ρολόι του, πού εἶχε στὸ καντράν μιὰ ἀτμομηχανή, ἀρχαῖο ρολοῖ, πανάρχαιο, μισοφαγωμένα τὰ νούμερα, δούλευε ὅμως σκυλί.

—Πέντε καὶ εἰκοσιεπτὰ, μονολόγησε.

Εἶχε δυὸ ὥρες ἀκόμα, δυὸ ὥρες καὶ τρία λεπτά. Θὰ μπορούσε βέβαια νάχει μείνει σπίτι του κεῖνο τὸ ἀπόγεμα καὶ νάβγαινε κατευθείαν γιὰ τὴν Ἀρχαιολογική. Ἀλλὰ πού νὰ τὸν χωρέσει τὸ σπίτι! Νωρὶς νωρὶς τὸ ἀπομεσήμερο, ντύθηκε, πῆρε τὸ φύλλο τὸ χαρτί καὶ ξεπόρτισε.

Βαδίζοντας τώρα στὴν Πανεπιστημίου, συλλογίστηκε τί πῆγε νὰ κάνει πρὶν ἀπὸ λίγο στοῦ Γαμβέττα.

—Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω πῶς συνέβη! εἶπε δυνατὰ. Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω! Νευρικὴ κόπωση προφανῶς.

Πανεπιστημίου καὶ Ὁμήρου, στὸ πεζοδρόμιο τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, στάθηκε καὶ περιεργάστηκε τὸ κτίριο

της Ἀρχαιολογικῆς, τὸ καινούριο, τὸ ξαναχτισμένο κτίριο μὲ τὴ βαριά χρυσοποίκιλτη ἐξώθυρα. Αὐτὴ ἡ ἐξώθυρα ἦταν τώρα κατάκλειστη, ὅμως ὁ Ἥλιος Καλφόπουλος τὴν ἔβλεπε ὀλάνοιχτη καὶ νὰ περνάει πλῆθος ἀμέτρητο, 1.000 ἄτομα ὀπωσδήποτε, ἴσως καὶ 1.500, ἴσως καὶ 2.000... Καὶ ὅλοι αὐτοὶ νὰ μπαίνουν στὴν ἀπέραντη αἴθουσα, νὰ τσακώνονται ποῖος θὰ πιάσει καλύτερη θέση, καὶ ὅλα αὐτὰ γιὰ νὰ τὸν ἀκούσουν, ναί, γιὰ ν' ἀκούσουν τὸν Ἥλία Καλφόπουλο ν' ἀποκαλύπτει τὴν ἐφεύρεσή του.

Προχώρησε Πανεπιστημίου...

“Ὅ,τι εἶχε περάσει τὴν Ἀμερικῆς καὶ σκόνταψε στὸ πεζοδρόμιο.

—Τὸ νοῦ σου, Ἥλία! εἶπε δυνατά. “Ὡρα εἶναι νὰ ἔχουμε κανένα ἀπευκταῖον!

Ξαναπροχώρησε Πανεπιστημίου... Δὲν πρόφτασε νὰ πάει πολὺ καὶ τὸν σταμάτησε ἡ βιτρίνα ἡ κατάφορη ἠλεκτρικὲς κουζίνες, ἠλεκτρικὰ ψυγεῖα, ἠλεκτρικὲς σκούπες, ἠλεκτρικὲς παρκετέζες, ἠλεκτρικὲς βούρτσες γιὰ τὸ γυάλισμα τῶν παπουτσιῶν.

Πῆγε καὶ κόλλησε στὴ βιτρίνα.

Τὸ καθετὶ ἐκεῖ εἶχε καὶ μιὰ πινακίδα μὲ δυὸ λόγια γιὰ τὸ θεατὴ - ὑποψήφιο πελάτη.

—Κοίταξε, φίλε μου! Κοίταξε τί ἐφευρέσεις... Πρακτικὲς, χρήσιμες ἐφευρέσεις, ποὺ κάνουν τὴ ζωὴ μας πιὸ ἀνετη, πιὸ χαρούμενη... Αὐτὴν ἐδῶ τὴν καθημερινὴ ζωὴ μας.

Μηχανικὰ ἔβαλε τὸ χέρι του στὴν τσέπη τοῦ σακακιοῦ κι ἔπιασε τὸ χαρτί. Ναί, εἶχε χαρὰ, χαρὰ καὶ συγκίνηση ποὺ θὰ ἔδινε κι αὐτὸς τὸ «παρῶν» στὴν ἀέναη, τὴ θαυμαστὴ προσπάθεια γιὰ μιὰ καλύτερη ζωὴ.

Στὴ βιτρίνα ἦταν τώρα καὶ μιὰ ἄλλη ἐφεύρεση, ἡ δική του ἐφεύρεση, ἡ ἐφεύρεση τοῦ Ἥλία Καλφόπουλου, καὶ μιὰ πινακίδα:

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΛΕΞΙΣ
ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΟΥΖΙΝΑΣ
ΧΗΜΙΚΟΝ ΜΕΙΓΜΑ
ΔΙΑ ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΥ ΤΑ ΑΥΓΑ
ΒΡΑΖΟΥΝ ΕΙΣ 17 ΔΕΥΤΕΡΟΛΕΠΤΑ
ΑΠΙΣΤΕΥΤΟΝ ΚΑΙ ΟΜΩΣ ΑΛΗΘΕΣ!

Στὸ βάθος τοῦ καταστήματος, τὸ ἠλεκτρικὸ ρολοὶ στὸν τοῖχο ἔδειχνε 6.05.

—Δὲν περνάει αὐτὴ ἡ ὥρα! μονολόγησε.

Τὸν ἔκαιγε ἡ ἀνυπομονησία, δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα καὶ τὴ στιγμή ν' ἀνεβεῖ στὸ βῆμα, στὴν αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς.

Ἐκεῖ ποῦ ἦταν ἀκόμα κολλημένοι στὴ βιτρίνα μὲ τὶς λογιῆς λογιῆς ἐφευρέσεις, ἔνιωσε νὰ τὸν παρακολουθοῦν. Ἔριξε μιὰ κλεφτὴ ματιὰ ἀριστερά: μιὰ νέα γυναίκα, καὶ νέα καὶ νόστιμη, χτυπητὰ βαμμένη, τὸν περιεργαζότανε καὶ τοῦ χαμογελοῦσε.

—Τὸ νοῦ σου, Ἥλία! εἶπε μέσ' ἀπὸ τὰ δόντια του. Ἄλλου εἴδους ἐφευρέσεις αὐτή!

Καὶ βιάστηκε ν' ἀπομακρυνθεῖ.

Στὸν ἄγνωστο, στάθηκε καὶ χάζεψε τοὺς τουρίστες ποῦ ὀλοένα ἔπαιρναν φωτογραφίες. Ἐνας Ἀμερικάνος ναύτης, ποῦ δὲ μασοῦσε τσίκλα, εἶχε μιὰ κινηματογραφικὴ μηχανή.

Ἐνα πλῆθος περιστέρια σεργιάνιζαν, ἀνάμεσα Ἑλληνες καὶ ἄλλοδαπούς, καὶ συνέχεια κατάπιναν τὰ διάφορα ποῦ τοὺς ἔριχναν.

Ἐνα πλῆθος περιστέρια... Τὰ μέτρησε: 44.

Στὴν πλατεία Κλαυθμώνος, περνώντας νωρίτερα κεῖνο τὸ ἀπόγεμα, πῆρε ἓνα κουλούρι, ἔφαγε τὸ μισό, τὸ ἄλλο μισό τόβαλε στὴν τσέπη τοῦ σακακιοῦ, δὲ θυμότανε σὲ ποιά

ἀπὸ τὶς δυό. Κοίταξε στὴ δεξιὰ τσέπη γιὰ τὸ κουλούρι, νὰ φιλέψει τὰ περιστέρια, δὲν ἦταν στὴ δεξιὰ, ἦταν στὴν ἀριστερή. Βγάζοντας ἀπὸ τὴν τσέπη τὸ κουλούρι, βγήκε καὶ τὸ χαρτί, βγήκε κι ἔπεσε στὶς πλάκες...

Ἔσκυψε νὰ πιάσει τὸ χαρτί, δὲν πρόφτασε, τὸ ἀεράκι τὸ πήγε παραπέρα, πήγε κι αὐτὸς παραπέρα, ἔσκυψε νὰ πιάσει τὸ χαρτί, δὲν πρόφτασε, τὸ ἀεράκι τὸ ξαναπήγε παραπέρα, εἶδε τὸ φύλλο τὸ χαρτί νὰ προσγειώνεται ἀνάμεσα στὰ 44 περιστέρια, εἶδε δυὸ περιστέρια νὰ τὸ τσιμπᾶνε μὲ πολλὴ ὄρεξη, ἓνα τρίτο ἦρθε καὶ τόβαλε πείσιμα νὰ τὸ γαντζώσει μὲ τὸ ράμφος του, ὥρα ἦταν νὰ κάνει φτερὰ τὸ χαρτί, τὸ χαρτί μὲ τὴν ἐφεύρεση... Ὁ Ἡλίας Καλφόπουλος ἔτρεξε, γλίστρησε, ξαπλώθηκε στὶς πλάκες ἀνάσκελα, ἀλλὰ τὸ χαρτί τὸ εἶχε τώρα στὰ χέρια του.

Τὰ 44 περιστέρια, ἐνοχλημένα ἀπὸ τὸν ἀπροσδόκητο ἀλεξιπτωτιστὴ, φτερούγισαν πρὸς τὴ «Μεγάλῃ Βρετάννιᾳ». Ὅσο γιὰ τὸν Ἡλία Καλφόπουλο, αὐτὸς, σκονισμένος καὶ τσαλακωμένος καὶ ξεγοφιασμένος καὶ εὐτυχῆς, ἀναστηλώθηκε, δὲν ἔδωσε τὴν παραμικρὴ σημασία στὰ εἰρωνικὰ χαμόγελα ποὺ τὸν περικύκλωναν, πήρε τὸ μιραμπώ του ποὺ εἶχε κατρακυλήσει κάμποσα μέτρα, καὶ τράβηξε γιὰ τὸν Ἐθνικὸ Κῆπο.

Στάθηκε γιὰ λίγο στὸ ἡλιακὸ ρολοί, ἔδωσε ἐξηγήσεις σὲ δυὸ τρεῖς ποὺ δὲν ἤξεραν πῶς βρίσκεται ἡ ὥρα, ὕστερα προχώρησε στὰ ἐνδότερα.

Βαδίζοντας, ἀναρωτήθηκε πόσα χρόνια εἶχε νάρθει στὸν Κῆπο. Δὲν μπόρεσε νὰ βρεῖ λογαριασμό, θὰ ἦταν πολλὰ χρόνια, πάρα πολλὰ...

Ξετρύπωνε μιὰ ἀπόμερη γωνιά, ἦταν ἐκεῖ ἓνα παγκάκι καὶ πολλὰ καὶ πυκνὰ δέντρα.

Κοίταξε τὸ ρολοί του: 6.27.

—Προφταίνουμε νὰ ξεσκονιστοῦμε καὶ νὰ ἡρεμήσουμε, εἶπε δυνατά.

Ξεσκόνισε τὸ σακάκι του. Ξεσκόνισε τὸ παντελόνι του. Ξεσκόνισε τὸ μισομπώ. Καὶ κάθισε στὸ παγκάκι.

«Μέλισσα, μέλισσα...»

«Μέλι γλυκύτατον...»

«Εἰς ποῖον παραγγείλατε;»

Παιδιά παίζανε κάπου κοντὰ καὶ οἱ φωνές τους ἔφταναν ὡς τὸν Ἡλία Καλφόπουλο, πότε καθαρές, πότε ὄχι.

Σκέφτηκε πὼς ἡ ὥρα περνοῦσε, σὲ λίγο θ' ἀνέβαινε στὸ βῆμα, στὴν ἀπέραντη κατάφωτη αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς. Μέθυσε προκαταβολικὰ ἀπὸ χαρὰ καὶ συγκίνηση, δάκρυα ἤρθαν στὰ μάτια του. Ἔβγαλε τὸ μαντίλι του, τὸ πέρασε στὰ μάτια του, καὶ τότε εἶδε τὴ «Βραδυνή». Ἔσκυψε καὶ τὴν πῆρε.

—Σημερινὴ εἶναι, εἶπε σὰν εἶδε τὴ χρονολογία.

Ἦνοιξε στὴν 7η σελίδα, νὰ δεῖ ἂν ἔγραφε γιὰ τὴν ὁμιλία του. Δεύτερη στὴ σειρά, ἡ δημοσίευση ποῦ τὸν ἐνδιέφερε:

Σήμερα καὶ ὥραν 7.30 μ.μ. εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς παρ' αὐτοῦ ἀναληφθείσης σταυροφορίας διὰ τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγικότητος, παρουσιάζει τὸν κ. Ἡλίαν Καλφόπουλον

—Τὴν ξέρουν καλὰ τὴ δουλειὰ τους στὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος, εἶπε. Δὲν ἔμεινε ἐφημερίδα ποῦ νὰ μὴ δημοσιεύσουν...

Ἔριξε μιὰ ματιὰ στὶς ἄλλες σελίδες.

Στὴ 2η σελίδα, τρίστηλο γιὰ μιὰ «βεντέτα» τοῦ ἑλληνικοῦ κινηματογράφου, ποῦ γυρίζοντας τὸ τελευταῖο τῆς φιλμ, κρουλόγησε.

Στὴν «Κοσμικὴ Κίνηση», ρεπορτάζ γιὰ ἔντεκα κοκταίηλ. Διάβασε ποιοὶ ἦταν παρόντες, ὀνόματα καὶ τίτλους. Παρατήρησε πὼς οἱ περισσότεροὶ καθηγητὲς τῆς Ἱατρικῆς Σχο-

λῆς ἔκαναν τῆ φιγούρα τους καὶ στὰ ἔντεκα κοκταίηλ. Καὶ μάλιστα τὰ ἴδια πρόσωπα καὶ πέντε καὶ ἕξι καὶ ἑπτὰ φορές.

—Υπάρχει, φαίνεται, μυστηριώδης συνάφεια μεταξὺ τοῦ νὰ εἶναι κανεὶς καθηγητὴς τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς καὶ νὰ μετέχει ἀνελλιπῶς στὴν κοσμικὴ κίνηση, εἶπε δυνατά.

Στὴν 5ῃ σελίδα, πελώριοι τίτλοι:

Η ΧΘΕΣΙΝΗ ΤΙΤΑΝΟΜΑΧΙΑ
ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟΣ - Α.Ε.Κ.: 2 - 1
ΤΟΥΣ ΗΡΩΙΚΟΥΣ ΑΣΟΥΣ
ΕΠΕΥΦΗΜΗΣΑΝ 33.000 ΦΙΛΑΘΛΟΙ
ΚΑΙ ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΙ,
ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΙ ΚΑΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ

Διάβασε τὶς πρῶτες ἀράδες:

“Ὡρας ὑπερτάτης δραματικῆς συγκινήσεως ἔζησαν χθὲς εἰς τὸ γήπεδον τῆς λεωφόρου Ἀλεξάνδρας οἱ 33.000 φιλαθλοὶ οἱ ὅποιοι κατῶρθωσαν νὰ ἐξασφαλίσουν εἰσιτήριοι διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὴν συγκλονιστικὴν σύρραξιν τῶν γιγάντων Παναθηναϊκοῦ - Α.Ε.Κ. Τὴν μεγαλειώδη τιτανομαχίαν ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας των ὑπουργοί, ὑφυπουργοὶ καὶ βουλευταί. Ἐκ τῶν μελῶν τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου παρέστησαν οἱ κάτωθι

Μέτρησε ἑπτὰ ὑπουργοὺς καὶ πέντε ὑφυπουργοὺς. Καὶ κάτι εἶπε μέσ’ ἀπὸ τὰ δόντια του...

Προχώρησε:

Ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ παρέστησαν οἱ κάτωθι

Μέτρησε τοὺς «ἐκλεκτοὺς»: 75.

—Μπράβο! Τουλάχιστον τριπλάσιοι ἀπὸ ὅσους συχνάζουν στὴ Βουλὴ! φώναξε.

Δίπλωσε τὴν ἑφημερίδα, κι ἐκεῖ ποὺ πῆγε νὰ τὴν ἀφήσει στὸ παγκάκι, εἶδε στὴν πρώτη σελίδα ἄλλους πελώριους τίτλους:

Η ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΣ ΔΙΕΡΧΕΤΑΙ
ΚΡΙΣΙΜΟΥΣ ΩΡΑΣ
Η.Π.Α. ΚΑΙ Ε.Σ.Σ.Δ.
ΕΙΣ ΦΟΒΕΡΟΝ ΣΥΝΑΓΩΝΙΣΜΟΝ
ΕΞΟΠΛΙΣΜΩΝ ΔΙΑ ΝΕΩΝ ΟΠΛΩΝ
ΟΛΟΝΕΝ ΚΑΙ ΝΕΑΙ ΕΦΕΥΡΕΣΕΙΣ
ΑΠΕΙΛΟΥΝ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΝ ΓΕΝΟΣ
ΜΕ ΤΕΛΕΙΑΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΝ
ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, ΠΑΡΙΣΙΟΙ, ΛΟΝΔΙΝΟΝ,
ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ, ΜΟΣΧΑ
ΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ ΚΟΝΙΟΡΤΟΠΟΙΗΘΟΥΝ
ΕΙΣ ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΔΕΥΤΕΡΟΛΕΠΤΑ

Δέν προχώρησε παρακάτω. Καί δέν προχώρησε γιατί δέν μπορούσε νά προχωρήσει.

“Άξαφνα σηκώθηκε στήν καρδιά του άέρας, δυνατός άέρας, πού τόν πήγε πέρα δώθε σά νά ήταν ένα ξερόφυλλο, ένα τίποτα...

—“Άλλά τó ένδιαφέρον τó δικό μου περιορίζεται στá αύγά... καί μόνο στá αύγά, είπε σά νά έδινε άπολογία σέ άόρατο άνακριτή. “Η έφεύρεσή μου άφορά τά αύγά... Δέν είναι δυνατόν νά χρησιμοποιηθεί γιά πολεμικούς σκοπούς... “Όχι, όχι, δέν είναι δυνατόν νά χρησιμοποιηθεί γιά τόν πόλεμο!.. Καί πώς δέν είναι δυνατόν; Ποιός μπορεί νά ξέρει; Ποιός μπορεί νά έγγηθηεί; Τόσες καί τόσες έφευρέσεις πού οί δημιουργοί τους τις προόριζαν γιά τó καλό τού άνθρώπου, δέ χρησιμοποιήθηκαν γιά τήν καταστροφή, γιά τó θάνατο; Λοιπόν; Ποιός μπορεί νά βεβαιώσει πώς καί αύριο θά είναι μόνο τά αύγά πού θά βράζουν σέ 17 δευτερόλεπτα; Καί δέ θά είναι άνθρωποι πού θά βράζουν σέ 17 δευτερόλεπτα; Ναι, άνθρωποι... έκατομμύρια άνθρωποι!

Τόν είχε κόψει ίδρώτας. Πέρασε τó χέρι του στό μέτωπο καί στίς ρίζες τών αύτιών.

«Μέλισσα, μέλισσα...»

«Μέλι γλυκύτατον...»

«Εἰς ποῖον παραγγείλατε;»

Οἱ φωνές τῶν παιδιῶν ἤρθαν καὶ πάλι καὶ φούντωσαν ἀκόμα περισσότερο τὴν ταραχὴ πού εἶχε.

—Ἐκατομμύρια παιδιά νὰ βράζουν σὲ 17 δευτερόλεπτα... νὰ βράζουν, νὰ πεθαίνουν μὲ φοβεροὺς πόνους χάρη στὴν ἐφεύρεσή μου... χάρη στὸν Ἡλία Καλφόπουλο!

Δίπλωσε νευρικά τὴν ἐφημερίδα καὶ τὴν πέταξε στὴν ἄκρη στοῦ παγκάκι, μακριά του, τὴν πέταξε καὶ ἔνωθε ἀηδία, σὰ νὰ κρατοῦσε τόση ὥρα, χωρὶς νὰ τὸ ὑποψιάζεται, κάτι γλοιώδες, ἓνα ἐρπετό.

Ξαναπέρασε τὸ χέρι του στοῦ μέτωπο.

—Ἄν χρησιμοποιηθεῖ ἡ ἐφεύρεσή μου σὰν ἓνα ἀπὸ τὰ νέα ὄπλα... Ἄν χρησιμοποιηθεῖ γιὰ τὸν πόλεμο, γιὰ νὰ δώσει τὸ θάνατο... ὦ, θεέ μου! Δὲν μπορῶ! Δὲν μπορῶ!

Χωρὶς νὰ τὸ θέλει, ἴσια ἴσια ἀντίθετα πρὸς τὴν προσπάθειά του νὰ μὴν ξανακοιτάξει τὴν ἐφημερίδα, τὸ βλέμμα του γύρισε ἀριστερά, γύρισε περισσότερο ἀριστερά, εἶδε καὶ πάλι τοὺς πελώριους τίτλους, σπασμένους τώρα ἔτσι καθὼς ἡ ἐφημερίδα ἦταν διπλωμένη:

Η ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΣ ΔΙΕΡΧΕΤ
ΚΡΙΣΙΜΟΥΣ ΩΡΑΣ
Η.Π.Α. ΚΑΙ Ε.Σ.Σ.Δ.
ΕΙΣ ΦΟΒΕΡΟΝ ΣΥΝΑΓΩΝΙΣ
ΕΞΟΠΛΙΣΜΩΝ ΔΙΑ ΝΕΩΝ
ΟΛΟΝΕΝ ΚΑΙ ΝΕΑΙ ΕΦΕΥ
ΑΠΕΙΛΟΥΝ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝ
ΜΕ ΤΕΛΕΙΑΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦ
ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, ΠΑΡΙΣΙΟΙ, Λ
ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ, ΜΟΣΧΑ
ΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ ΚΟΝΙΟΡΤΟΠ
ΕΙΣ ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΔΕΥΤΕΡΟΛ

Οί έναγώνιες σκέψεις ξαναήρθαν, σπασμένες κι αυτές σαν τούς τίτλους:

—Ποιός μπορεί νά έγγηθεῖ; Ποιός; "Οχι αὐγά... ὄχι ἑκατομμύρια αὐγά... ἄνθρωποι νά βράζουν... ἑκατομμύρια ἄνθρωποι! Ὁ θάνατος σὲ 17 δευτερόλεπτα!

"Έβαλε στὰ μάτια καὶ τὶς δυὸ παλάμες γιὰ νά ξεφύγει ἀπὸ τὸ ἐφιαλτικὸ ὄραμα.

Εἶχε σηκωθεῖ ἀέρας. Τὰ φύλλα στὸ χῶμα παίζανε κυνηγητό.

Κοίταξε τὸ ρολόι του: 7.03.

—Φοβᾶμαι! εἶπε.

Οἱ φωνές τῶν παιδιῶν ξαναήρθαν:

«Μέλισσα, μέλισσα...»

«Μέλι γλυκύτερον...»

«Εἰς ποῖον παραγγείλατε;»

Πέρασε τὸ χέρι του στὸ μέτωπο, ὕστερα ἔπαιξε νευρικά μ' ἓνα κουμπὶ τοῦ σακακιοῦ του.

—Τὰ παιδιά... τὰ παιδιά δὲν ἔχουν φταίξει σὲ τίποτα! Τὰ παιδιά δὲν εἶναι οἱ ἔνοχοι τοῦ κόσμου μας, αὐτοῦ ἐδῶ τοῦ παράλογου κόσμου... τοῦ κόσμου τῶν μεγάλων!

"Ένα χτύπημα τοῦ ἀέρα πῆρε τὴν ἔφημερίδα καὶ τὴν ἔριξε στὸ χῶμα, ἓνα μέτρο μακριὰ ἀπὸ τὸ παγκάκι. Ἡ ἔφημερίδα ξεδιπλώθηκε καὶ ἤρθε ἀνάποδα πρὸς τὸν Ἡλία Καλφόπουλο. Τὸ βλέμμα του ἔπεσε καὶ πάλι στοὺς πελώριους τίτλους ποὺ τώρα ἦταν ἀνάποδα:

ΕΙΣ ΕΝΑΧΙΣΤΑ ΔΕΥΤΕΡΟΛΕΠΤΑ
ΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ ΚΟΝΙΟΡΡΟΠΟΙΗΘΩΝ
ΒΕΡΟΙΝΟΝ, ΜΟΧΧΑ
ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, ΠΑΡΙΣΙΟΙ, ΝΟΝΔΙΝΟΝ
ΜΕ ΤΕΛΕΙΑΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΝ
ΑΠΕΙΝΟΥΝ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΝ ΓΕΝΟΣ
ΟΝΟΜΕΝ ΚΑΙ ΝΕΑΙ ΕΦΕΥΡΕΣΙΣ

Οί σκέψεις ξαναἤρθαν, ἀνακατωμένες, συγκεχυμένες, ἀνάποδα κι αὐτὲς σὰν τοὺς τίτλους:

—‘Ἡ ἐφεύρεσή μου...’ Ὅχι, ὄχι, δὲν εἶναι δυνατόν! Naί, εἶναι... εἶναι δυνατόν! ‘Ἡ ἐφεύρεσή μου ὄργανο θανάτου;’ Ὅχι! ‘Ἡ ἐφεύρεσή μου εἶναι μιὰ ἀθῶα ἐφεύρεση... γιὰ ν’ αὐξηθεῖ ἡ παραγωγικότης...’ Ἡ παραγωγικότης; Naί, ἡ παραγωγικότης τοῦ θανάτου!

Ξερίζωσε τὸ κουμπὶ τοῦ σακακιοῦ του καὶ τόσφιξε στὴν παλάμη του νὰ τὸ λιώσει.

«Μέλισσα, μέλισσα...»

«Μέλι γλυκύτατον...»

«Εἰς ποῖον παραγγείλατε;»

Οἱ φωνὲς τῶν παιδιῶν δυνάμωναν τὴ θύελλα ποῦ εἶχε στὴν καρδιά του. Σηκώθηκε, ἔκανε μερικὰ βήματα.

Ἔβαλε τὸ χέρι του στὴν ἀριστερὴ τσέπη, πήρε τὸ χαρτί, διάβασε:

ΤΥΠΟΣ ΧΗΜΙΚΟΥ ΜΕΙΓΜΑΤΟΣ

ΔΙΑ ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΥ ΤΑ ΑΥΓΑ

—Φοβᾶμαι! εἶπε.

Ἐκανε ἀκόμα δυὸ βήματα, ἄξαφνα τὸ χαρτί γλίστρησε ἀπὸ τὰ χέρια του, τὸ πήρε ὁ ἀέρας μὲ κάτι ξερόφυλλα καὶ τὸ πήγε σ’ ἓνα δρομάκι δεξιὰ, χάθηκε ἀπὸ τὰ μάτια του... Ἔτρεξε στὸ δρομάκι δεξιὰ, τὸ εἶδε τὸ χαρτί τέσσερα μέτρα ἀπόσταση, ἦταν ἐκεῖ μιὰ μικρὴ λίμνη καὶ γύρω γύρω παίζανε παιδιὰ.

Κοίταξε τὸ ρολοῖ του: 7.23. Κοίταξε τὸ χαρτί, τέσσερα μέτρα μακριὰ. Πρόφταινε νὰ τὸ πάρει καὶ νὰ εἶναι στὴν Ἀρχαιολογικὴ χωρὶς καθυστέρηση.

—Φοβᾶμαι! εἶπε.

Τὰ παιδιὰ παίζανε γύρω γύρω στὴ μικρὴ λίμνη, ἄλλα λέγανε τὰ δικά τους, ἄλλα εἶχαν ρίξει στὰ νερὰ караβάκια καὶ τὰ καμάρωναν ποῦ ταξίδευαν.

Κοίταξε τὸ ρολοὶ του: 7.27. Κοίταξε τὸ χαρτί, τέσσερα μέτρα μακριά. Πρόφταινε νὰ τὸ πάρει καὶ νὰ εἶναι στὴν Ἀρχαιολογικὴ μὲ λίγη καθυστέρηση.

«Μέλισσα, μέλισσα...»

«Μέλι γλυκύτατον...»

«Εἰς ποῖον παραγγείλατε;»

Ἕνα καινούριο χτύπημα τοῦ ἀέρα πῆγε τὸ χαρτί καταπάνω στὰ παιδιά, τώρα δὲν ἦταν ἓνα φύλλο χαρτί, ἓνα φύλλο χαρτί ἀρρίγωτο, τώρα ἦταν ἓνας πύρινος χείμαρρος ποὺ χυνότανε καταπάνω στὰ παιδιά, τώρα ἦταν ὁ θάνατος ποὺ χυνότανε καταπάνω στὰ παιδιά ποὺ παίζανε κείνη τὴν ὥρα σὲ κείνη τὴ γωνιά τοῦ Ἐθνικοῦ Κήπου, ὁ θάνατος ποὺ χυνότανε καταπάνω στὰ παιδιά ποὺ παίζανε κείνη τὴν ὥρα σὲ κάθε γωνιά τῆς γῆς...

Ἔτρεξε καὶ πῆρε τὸ χαρτί, τὸ πῆρε καὶ τὸ δίπλωσε, τὸ δίπλωσε καὶ τὸ ἔφτιαξε караβάκι, τὸ ἔφτιαξε караβάκι καὶ το ἔριξε στὰ νερὰ τῆς μικρῆς λίμνης.

Η ΖΟΥΓΚΛΑ

Μὲ τὸ πρῶτο «Πιάστε τον!» ἄρχισε νὰ τρέχει... νὰ τρέχει μ' ὅλη του τῆ δύναμη.

Κολλητὰ στὸ πρῶτο «Πιάστε τον!» ἦρθε τὸ δεῦτερο κι ἀμέσως ὕστερα τὸ τρίτο καὶ τὸ τέταρτο καὶ τὸ πέμπτο καὶ τὸ ἕκτο... Καὶ τὸ κάθε καινούριο «Πιάστε τον!» τὸν ἔκανε νὰ τρέχει ἀκόμα πιὸ γρήγορα, ἀκόμα πιὸ γρήγορα, ἀκόμα πιὸ... Καὶ φώναζαν ὅλοι ὀλοένα κι ἀπὸ παντοῦ «Πιάστε τον!» Ἄλλὰ δὲ φώναζαν... ὄχι, δὲ φώναζαν... πυροβολοῦσαν! Τὸν πυροβολοῦσαν ὅλοι ὀλοένα κι ἀπὸ παντοῦ, τοῦ ρίχνανε αὐτὲς τὶς δυὸ μικρὲς φαρμακερὲς ἀδυσώπητες σφαῖρες «Πιάστε τον!» «Ὅλοι ὀλοένα κι ἀπὸ παντοῦ εἶχανε πιστόλια καὶ τὸν πυροβολοῦσαν... τοῦ ρίχνανε, ὅλοι τοῦ ρίχνανε αὐτὲς τὶς δυὸ μικρὲς φαρμακερὲς ἀδυσώπητες σφαῖρες «Πιάστε τον!»

Καὶ σ' αὐτὴ μέσα τῆ βροχῆ ἀπ' αὐτὲς τὶς σφαῖρες, ἔτρεχε νὰ ξεφύγει, ὀλοένα ἔτρεχε νὰ ξεφύγει... ὅπωςδὴποτε νὰ ξεφύγει! Ἄλλὰ κι αὐτοὶ ὅλοι ὀλοένα κι ἀπὸ παντοῦ τὸν πυροβολοῦσαν... τοῦ ρίχνανε συνέχεια καὶ δίχως οἶκτο. Τοῦ ρίχνανε ἀπὸ τὰ δεξιὰ, ἀπὸ τ' ἀριστερά, ἀπ' αὐτὸ τὸ πεζοδρόμιο, ἀπὸ τὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο, ἀπὸ τὰ περίπτερα, ἀπὸ τὰ δέντρα, ἀπὸ τὶς στοῆς, ἀπὸ τὶς γωνίες, ἀπὸ τῆ μέση τοῦ δρόμου, ἀπὸ τ' αὐτοκίνητα ποῦ ἦταν σταματημένα, ἀπὸ τ' αὐτοκίνητα ἐν κινήσει, ἀπὸ τὰ μαγαζιά, ἀπὸ τὰ σπίτια, ἀπὸ τὶς πολυκατοικίες, ἀπὸ τὰ παράθυρα, ἀπὸ τὰ μεγάλα παράθυρα τῶν σαλονιῶν, ἀπὸ τὰ μικρὰ παράθυρα τῶν ἀποχωρητηρίων, ἀπὸ τοὺς φεγγίτες, ἀπὸ τὶς στέγες, ἀπὸ τὶς αὐλές, ἀπὸ τὰ μπαλκόνια, ἀπὸ τὶς ταράτσες, ἀπὸ τὰ ὑπόγεια, ἀπὸ τοὺς ὑπονόμους...

Κι αυτός, έπρεπε να ξεφύγει... όπωσδήποτε να ξεφύγει!

Πού έτρεχε έτσι, πόση ώρα έτρεχε έτσι, δέν ήξερε... τίποτα δέν ήξερε αυτήν την ώρα... τίποτα δέ σκεφτότανε αυτήν την ώρα... αυτήν την ώρα όλόκληρος αυτός δέν ήτανε παρά μονάχα αυτό τó ένστικτο πού άξαφνα είχε μέσα του άγριέψει, τó ένστικτο να ξεφύγει... όπωσδήποτε να ξεφύγει!

Σέ τούτη την ξέφρενη φυγή, περνούσε δρόμους πού δέν ήξερε, πού δέν έφερνε στο νοϋ του, ίσως πρώτη φορά περνούσε από κεί, έτρεχε δίχως κανένα σχέδιο, τó ένστικτο τó ίδιο τόν πήγαινε σωστά, του έδινε τή σωστή κατεύθυνση. "Έπεσε σε κάτι γυναίκες πού είχανε καταμεσής του δρόμου συζήτηση και τις διέλυσε, γκρέμισε τρεις τέσσερις τενεκέδες σκουπιδιών παρατημένους στο πεζοδρόμιο, γκρέμισε ένα ποδήλατο, μπήκε σ' ένα γιαπί, μπήκε σε μιάν αύλη πού είχε κι άλλη έξοδο στον πίσω δρόμο και περνώντας μ' όλη του τή φόρα βούλιαξε σε μιá θάλασσα άπλωμένα να στεγνώσουν έσώρουχα και δίνοντας όλοένα κεφαλιές σε σώβρακα και μισοφόρια τά κατάφερε έπιτέλους να βγει στην έπιφάνεια και να βγει και στην άλλη έξοδο στον πίσω δρόμο και πάλι να τρέχει, να τρέχει, να τρέχει, να τρέχει, να τρέχει... και άξαφνα να σταθει.

Έκει πού είχε φτάσει ήτανε μιá μεγάλη έρημιά.

Κοίταξε γύρω του καλά καλά. Είχε ξεφύγει!

Πήγε και κάθισε σε μιá μεγάλη πέτρα παραπέρα.

—Ξέφυγα! είπε δυνατά και σηκώθηκε άμέσως από την πέτρα, δέν τόν χωρούσε ó τόπος, είχε ξεφύγει... είχε ξεφύγει!

—Ξέφυγα! είπε κι έδωσε μιá κλωτσιά, μιá δυνατή κλωτσιά στην πέτρα και του πόνεσε τó πόδι, του πόνεσε πολύ αλλά δέν τόν έννοιαζε, τó μόνο πού τόν έννοιαζε ήταν πού είχε ξεφύγει... όπωσδήποτε είχε ξεφύγει!

Τότε ήταν πού είδε τó σκυλί. "Ένα λιγνό μαυριδερό σκυλί, λιγνό και μακρύ, κάπως πιό μακρύ από τó συνηθισμέ-

νο. Στεκόταν έξι έφτά μέτρα μακριά και τόν περιεργαζότανε.

—Ξέφυγα! του φώναξε. Τ' άκούς; Ξέφυγα! Σου λέω, Ξέφυγα!

Τό σκυλί τόν κοίταξε μέ κείνο τό μυστήριο ύφος που είτε σκυλιά είτε άνθρωποι τόχουν, δέν ξέρει κανείς τί από τά δύο συμβαίνει, δηλαδή τά έχουν καταλάβει όλα ή δέν έχουν καταλάβει άπολύτως τίποτα.

—Ξέφυγα! φώναξε και πάλι του σκυλιού που δέν είχε σαλέψει από τη θέση του. Ξέφυγα, φίλε!

“Υστερα πήγε και ξανακάθισε στη μεγάλη πέτρα, τό σκυλί έκανε τώρα λίγο παρακει.

—Πώς μόρεσα να τρέξω έτσι! είπε. Πώς μόρεσα! Που τό βρήκα τό κουράγιο! Ούτε τότε που έτρωγα κάθε μέρα, ταχτικά κάθε μέρα, ούτε τότε δε θα μπορούσα να τρέξω έτσι. Κι όμως έχω να βάλω μπουκιά...

Στά δάχτυλα του δεξιού χεριού άρχισε να μετράει τις μέρες. ‘Αλλά δέν του φτάσανε αυτά τα δάχτυλα και πήρε άλλα δύο... άλλα τρία από τ’ άριστερό.

—‘Οχτώ μέρες... όχτώ μέρες που δέν έχω βάλει μπουκιά. Και μόρεσα να τρέξω έτσι! Είναι γιατί έπρεπε να ξεφύγω... όπωςδήποτε να ξεφύγω! Αυτό τό ένστικτο να ξεφύγω, αυτό μούδωσε τό κουράγιο να τρέξω, να τρέξω... και να ξεφύγω!

Τράβηξε κάτι φυτρωμένο πλάι του, σα στάχυ ήτανε, τό δάγκωσε. “Ητανε πικρό και τό έφτυσε.

—Ξέφυγα! είπε.

Και τότε... σα να έγινε άξαφνα ένα φώς στο νοū του:

—Ξέφυγα; Τί πάει να πει «Ξέφυγα»;

Κοίταξε να δει που ήτανε τό σκυλί. Τό είδε κάτω μακριά, ένα μαύρο σημάδι.

Είχε τώρα εμπρός στα μάτια του όλο αυτό τό επεισόδιο, εκεί στην όδο ‘Αδριανού, τέρμα ‘Αδριανού προς τό Μοναστηράκι, πήγαινε για Αιόλου. Αιόλου 22 ήταν ή διεύθυνση

πού ήθελε. Γραφείον Χερσαίων Μεταφορῶν, Αιόλου 22, 7ος ὄροφος, ἔγραφε ἡ ἔφημερίδα, ἀριθμὸς γραφείου 717, τὸ ἀπόκομμα τὸ εἶχε στὴν τσέπη τοῦ σακακιοῦ. Ζητοῦσαν ὑπάλληλο στὸ γραφεῖο τοῦτο, μὲ ἀπολυτήριο γυμνασίου, 25-35 ἐτῶν.

Κεῖνο τὸ πρωί, εἶχε δυὸ ἀποκόμματα μὲ «Ζητεῖται ὑπάλληλος...» στὴν τσέπη, τὴ δεξιὰ τσέπη, τοῦ σακακιοῦ. Αὐτὸ τοῦ Γραφείου Χερσαίων Μεταφορῶν πού εἶχε κινήσει νὰ πάει πρῶτα, καὶ τ' ἄλλο, Πειραιῶς 56, «Ο.Ε. Ἰπλιξιάν καὶ Υἱὸς» πού θὰ πήγαινε ὕστερα, ἂν δὲν ἔκανε τίποτα μὲ τὸ πρῶτο.

Μακριά, κάπου μακριά, ἓνα ρολοῖ ἐκκλησίας χτύπησε 10.

Εἶχε τώρα καθαρὰ στὸ νοῦ του, πολὺ καθαρὰ, ὅλο αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιο, ὁδὸς Ἀδριανοῦ, τέρμα Ἀδριανοῦ πρὸς τὸ Μοναστηράκι, ὅ,τι θὰ ἔκανε δεξιὰ τὴν Αἰόλου γιὰ τὸ Γραφεῖον Χερσαίων Μεταφορῶν, Αἰόλου 22. Βάδιζε μὲ κόπο, μὲ πολὺν κόπο, ὄχτῳ μέρες νὰ βάλει μπουκιά. Καὶ πέντε μῆνες καὶ κάτι μέρες πού ἦταν ἄνεργος καὶ γύριζε γιὰ δουλειά... ὀλοένα γύριζε γιὰ δουλειά... ὀλοένα ἀνέβαινε σκάλες... ὀλοένα ἀνέβαινε σκάλες... ὀλοένα καὶ τίποτα... τίποτα!

—Ξέφυγα! Ἀλλὰ δὲν ἤμουν ἐγώ... δὲν ἦτανε γιὰ μένα, εἶπε καὶ σκούπισε μὲ τὸ μανίκι τὸν ἰδρώτα.

Τὸ ἐπεισόδιο αὐτό, ἐκεῖ κοντὰ στὴ διασταύρωση Ἀδριανοῦ καὶ Αἰόλου, ἦτανε τώρα καθαρὸ στὸ νοῦ του, πεντακάθαρο. Ἐκεῖ πού ἐβάδιζε, σέρνοντας ἐβάδιζε, ἄκουσε «Πιάστε τον!», δὲν ἦτανε γι' αὐτὸν τὸ «Πιάστε τον!», τώρα πού εἶχε κάπως ἡρεμήσει ἤξερε πῶς δὲν ἦτανε γι' αὐτὸν τὸ «Πιάστε τον!», αὐτὸς δὲν εἶχε κάνει τίποτα κακὸ, τὸ μόνο πού ἦτανε ἄνεργος πέντε μῆνες καὶ κάτι μέρες, καὶ πού ἦτανε πεινασμένος, πεινασμένος ὄχτῳ μέρες, ἄλλο τίποτα δὲν εἶχε κάνει, δὲν ἦτανε γι' αὐτὸν τὸ «Πιάστε τον!», κι ἀπ' ὅ,τι ἤξερε δὲν εἶχε ἀκόμα βγεῖ νόμος νὰ πιάνουνε τοὺς πεινασμένους, νὰ τοὺς πιάνουν ἔτσι στὸ δρόμο μόνο καὶ

μόνο γιατί τόλμησαν νάναι πεινασμένοι, νά τους πιάνουν και νά τους τραβάνε κατευθείαν Αυτόφωρο, βέβαια οί νόμοι βγαίνανε πολλοί, πάρα πολλοί αὐτὸν τὸν καιρό, ἀλλὰ ἀπ' ὅ,τι ἤξερε δὲν εἶχε ἀκόμα βγεῖ νόμος νά πιάνουνε τοὺς πεινασμένους... Ὅμως, μὲ τὸ πρῶτο «Πιάστε τον!» τὸν δάγκωσε στὴν καρδιά κείνος ὁ φόβος, ὁ φόβος ποὺ αὐτὸν τὸν καιρό, ὅλους αὐτοὺς τοὺς πέντε μῆνες καὶ κάτι μέρες γύριζε ὀλοένα στὴν καρδιά του, τὸν ἔπιασε ἄξαφνα αὐτὸς ὁ φόβος... κι ἄρχισε νά τρέχει, νά τρέχει νά ξεφύγει... ὀπωσ-δηποτε νά ξεφύγει!

Γιὰ κάποιον ἄλλον ἦτανε τὸ «Πιάστε τον!», δὲν ἤξερε γιὰ ποιὸν και γιὰ τί, ἀλλὰ τὸν ἔπιασε ἄξαφνα αὐτὸς ὁ φόβος, ὁ φόβος... Καὶ μὲ τὸ πρῶτο «Πιάστε τον!» ἄρχισε νά τρέχει, νά τρέχει... Καὶ τὸ δεῦτερο καὶ τὸ τρίτο καὶ τὸ τέταρτο... καὶ ὅλα τ' ἄλλα «Πιάστε τον!» ποὺ ὀλοένα ἔπεφταν τὸ ἓνα πάνω στ' ἄλλο... ἀπανωτὰ καὶ δίχως οἶκτο σὰν πυροβολισμοί... ὅλα αὐτὰ τὰ «Πιάστε τον!»... ὅλοι αὐτοὶ οἱ πυροβολισμοί... τὸν ἔκαναν νά τρέχει ὀλοένα καὶ πιὸ γρήγορα, ὀλοένα καὶ πιὸ γρήγορα...

—Εἶμαι τρελός, εἶπε. Ὅχι, δὲν εἶναι αὐτό. Πεινασμένος εἶμαι. Πεινασμένος καὶ μ' αὐτὸν τὸ φόβο... τὸ φόβο!

Τοὺς πέντε μῆνες καὶ κάτι μέρες ποὺ ἀλώνιζε τὴν Ἀθήνα ζητώντας, ἰκετεύοντας δουλειά, δουλειά... ὀλοένα εἶχε αὐτὸν τὸ φόβο, τὴν αἴσθησι πὼς εἶναι ἔνοχος, ἔνοχος καὶ παράνομος, ἡ ἀνεργία ποὺ εἶχε... ἡ πείνα ποὺ εἶχε... ἡ ἀθλιότητα ποὺ εἶχε... ὅλα αὐτὰ τοῦ εἶχανε δώσει αὐτὸν τὸ φόβο... αὐτὸν τὸ βαθὺ ἄγριο φόβο. Δὲν ἦτανε ἄνθρωπος τώρα, ἓνα ζῶο ἦτανε, ἓνα φοβισμένο ζῶο, ἓνα σκυλί, ἓνα φοβισμένο σκυλί. Ὅμοια στὴν παρανομία, ἔξω ἀπὸ τὴν «καλὴ κοινωνία» τῶν σκυλιῶν, ἔξω...

Ὅλους αὐτοὺς τοὺς πέντε μῆνες καὶ κάτι μέρες ποὺ ἀλώνιζε τοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας, εἶχε αὐτὸν τὸ φόβο... ὀλοένα καὶ πιὸ βαθὺ, ὀλοένα καὶ πιὸ ἄγριο αὐτὸν τὸ φόβο. Εἶχε τὴν αἴσθησι πὼς τὸν κοιτάζαν οἱ ἄλλοι περίεργα, μὲ

ύποψία, πώς τόν παρακολουθοῦσαν, πώς εἶχε κάτι πάνω του πού κινουῦσε τὴν ὑποψία, κάτι, ἓνα σημάδι. Πῶς ἦτανε αὐτὸς ὁ σηματοῦμένος ἀνάμεσα σ' ὅλους τοὺς ἄλλους, αὐτοὺς τοὺς ἄλλους μὲ τὰ πολὺ καθαρά καὶ τὰ πολὺ ἄσφογα πρόσωπα.

Ἔξαφνα κείνο τὸ πρωὶ, πρὶν ἀπὸ λίγο, ἐκεῖ πού πήγαινε γιὰ τὸ Γραφεῖον Χερσαίων Μεταφορῶν, Αἰόλου 22, 7ος ὄροφος, γραφεῖον 717... ἔξαφνα αὐτὸς ὁ φόβος, μὲ τὸ πρῶτο «Πιάστε τον!» φούντωσε μέσα του. Κι ἄρχισε νὰ τρέχει, νὰ τρέχει νὰ ξεφύγει, ὅπωςδὴποτε νὰ ξεφύγει!

—Αὐτὸς ὁ φόβος ἦτανε, εἶπε. Αὐτὸς ὁ φόβος.

Πῆρε ἀπὸ τὴν τσέπη του τὸ ἀπόκομμα τῆς «Καθημερινῆς» πού ἔγραφε γιὰ τὸ Γραφεῖον Χερσαίων Μεταφορῶν. Τὸ πήρε καὶ τὸ ξαναδιάβασε:

Ζητεῖται ὑπάλληλος 25-35 ἐτῶν, μὲ ἀπολυτήριον γυμνασίου, ἔχων ἐκπληρώσει τὰς στρατιωτικὰς του ὑποχρεώσεις. Γραφεῖον Χερσαίων Μεταφορῶν, Αἰόλου 22, 7ος ὄροφος, γραφεῖον 717.

Ἐκεῖνο τὸ ρολοὶ ἐκκλησίας ξαναχτύπησε τώρα, χτύπησε μιὰ φορά.

—Καὶ τέταρτο, εἶπε. Δέκα καὶ τέταρτο. Κι ὅμως πρέπει νὰ πάω. Βέβαια, πρέπει νὰ πάω.

—Πῶς; Γιὰ τὴ θέση; εἶπε ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ χοντρά μαῦρα γυαλιά. Ὁραῖα. Πολὺ ὠραῖα...

Καὶ τὸν περιεργάστηκε ὀλόκληρον σὰ νὰ ἦτανε τῆς Ἀσφαλείας.

Στεκότανε μπροστὰ στὸν ἄνθρωπο μὲ τὰ χοντρά μαῦρα γυαλιά καὶ δὲν εἶπε λέξη, εἶχε κουραστεῖ πολὺ μὲ τὶς σκάλες ὡς τὸν 7ο ὄροφο, τὸ κτίριο ἦτανε παλιό, πανάρχαιο, καὶ δὲν εἶχε ἀσασέρ.

Στὸ μέσα γραφεῖο, πού ἡ πόρτα ἦτανε μισάνοιχτη, δούλευε ἀσταμάτητα μιὰ γραφομηχανή.

—Λοιπόν, έτσι; Ἦρθατε γιὰ τὴ θέση..., εἶπε ὁ ἄνθρωπος.
Ἵωραϊά. Πολὺ ὥραϊά...

Ἡ μεσαία πόρτα ἀνοίξε πιὸ πολὺ καὶ ἦρθε μιὰ μικρο-
σωμη μελαχρινὴ κοπέλα:

—Κύριε διευθυντά, σὰς ζητοῦν στὸ τηλέφωνο.

—Διευθυντῆς εἶναι! σκέφτηκε. Ἵλλά πῶς δὲν ἄκουσα
τὸ τηλέφωνο! Θὰ εἶναι ἀπὸ τὴν πείνα.

Ἵ ἄνθρωπος μὲ τὰ χοντρά μαῦρα γυαλιὰ δὲ σηκώθηκε
ἀπὸ τὴν καρέκλα του. Γύρισε πρὸς τὴν κοπέλα καὶ εἶπε
ἐνοχλημένος:

—Τηλέφωνο; Ποιὸς διάβολος εἶναι στὸ τηλέφωνο;

Ἵ κοπέλα ἦρθε πιὸ κοντά:

—Ἵπὸ τὴν Ἵδελφότητα Θεολόγων...

Δὲν πρόφτασε νὰ τελειώσει τὸ λόγο της κι ὁ ἄνθρωπος
τινάχτηκε πάνω σὰ νὰ τὸν εἶχε ἄξαφνα δαγκώσει σφήκα:

—Πές το τόση ὥρα, κοπέλα μου! Πές το! Τέτοιους
πελάτες τοὺς ἀφήνουν νὰ περιμένουν;

Πῆγε γρήγορα στὸ μέσα γραφεῖο, πῆγε καὶ ἡ κοπέλα,
ἔμεινε αὐτὸς μόνος, ὄρθιος κοντὰ στὸ καλοριφέρ καὶ
περίμενε.

—Προσκυνῶ, πάτερ... προσκυνῶ! ἄκουσε τὴ φωνὴ τοῦ
ἀνθρώπου μὲ τὰ χοντρά μαῦρα γυαλιὰ. Καλὴ σας μέρα!
Βεβαίως, πάτερ μου. Βεβαιότατα. Πῶς; Τὸ φρέσκο βούτυρο;
Τί λέτε, πάτερ μου! Ἵλφα ἄλφα! Ἵλφα ἄλφα, σὰς λέω...
Μοσκοβολάει. Παραλαμβάνεται, σὺν θεῶ, σῆμερα. Τὰ λου-
κάνικα καὶ ἡ μυζήθρα φθάνουν, σὺν θεῶ, τὸ ἀπόγευμα,
ἐνωρὶς τὸ ἀπόγευμα. Ναί, πάτερ μου. Πάντα πρόθυμος. Γιὰ
σὰς, τί λέτε! Γιὰ τὴν Ἵδελφότητα... τὰ καλύτερα προϊόντα.
Τὴν ἀφρόκρεμα πάντοτε. Λοιπόν, ἔχω θαυμάσια νέα γιὰ τὸ
ἄλλο ζήτημα. Ναί, γιὰ τὸ «βασιλικὸ πολτό». Ἵεντὸς τῆς
ἐβδομάδος, σὺν θεῶ, θὰ τὸν παραλάβω. Ναί, τὸ πρῶτο
φορτίο. Ἵπονται τὰ ὑπόλοιπα φορτία. «Βασιλικὸς πολτός»
πρῶτης διαλογῆς. Πῶς; Δυναμωτικός; Τί λέτε, πάτερ μου!
Ἵν εἶναι δυναμωτικός; Μὲ μιὰ μπουκιά... μ' ἔνα κουταλάκι

τοῦ γλυκοῦ, πάτερ μου, παίρνετε ἀμέσως ἓνα μάτσο βιταμίνες. Τί; Δὲ σᾶς ἀκούω εὐκρινῶς... Τὸ κρασί; "Α, τὸ κρασί... "Εννοια σας, σᾶς ἔχω παραγγεῖλει ἓνα κρασί! Νέκταρ. Νέκταρ τοῦ Ὀλύμπου... Πῶς; Τὴν Κυριακή; Τὸ Συνέδριο εἶναι τὴν Κυριακή; Οὐδεις λόγος ἀνησυχίας, πάτερ μου. Τὸ Γραφεῖον Χερσαίων Μεταφορῶν εἶναι πανταχοῦ παρόν... μετὰ τὸν Ὑψιστον βέβαια. Μὴν ἀνησυχεῖτε, πάτερ μου. Τὸ κρασί, σὺν θεῷ, Σάββατον ἑσπέρας θὰ εὐρίσκεται στὴν ἀποθήκη σας. Παρὸν ντ' ὄνερ! Τέτοιο κρασί, πάτερ μου... τέτοιο νέκταρ δὲν ἔχει ξαναδεῖ ἢ κάβα σας. Σᾶς τὸ δηλῶ ὑπευθύνως. Θὰ τὸ δοκιμάσετε καὶ θὰ δεῖτε. Θὰ δεῖτε τί Κυριακή θὰ περάσετε, σὺν θεῷ, πάτερ μου... κι ἐσεῖς καὶ ὄλο τὸ Συνέδριο. Μὲ κάμνετε καὶ κοκκινίζω... Τίποτε δὲν ἔκαμα, ἀπολύτως τίποτε. Τὸ χρέος μου μόνο, τὸ χρέος μου πρὸς τὴν Ἀδελφότητα Θεολόγων. Παρακαλῶ! Καλὴ σας μέρα... καλὴ σας μέρα!

"Ἀκουσε τὸ τηλέφωνο ποῦ τὸ κατέβασε μὲ δύναμη ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ χοντρά μαῦρα γυαλιά, ὕστερα τὸν ἄκουσε νὰ λέει κάτι τῆς κοπέλας ποῦ δὲν τὸ ξεχώρισε, ὕστερα τὸν εἶδε νὰ μπαίνει ἀπὸ τὴ μεσαία πόρτα καὶ νάρχεται μὲ φόρα κατευθεῖαν ἐκεῖ ποῦ εἶχε σταθεῖ αὐτὸς πλάι στὸ καλοριφέρ, μὲ τέτοια φόρα ποῦ τὸν ἔπιασε φόβος.

—«Πάτερ ἡμῶν»! τοῦ φώναξε ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ χοντρά μαῦρα γυαλιά σημαδεύοντάς τον μὲ τὸ δάχτυλο, ἔτσι ποῦ τοῦ φάνηκε σὰν πιστόλι ἔτοιμο νὰ πάρει φωτιά. «Πάτερ ἡμῶν»! «Πάτερ ἡμῶν»! Πές μου τὸ «Πάτερ ἡμῶν»... "Ελα! Τί μὲ κοιτᾶς σὰ χάνος; «Πάτερ ἡμῶν»! Πές το, διάβολε!

Δὲν μπορούσε οὔτε μισὸ βῆμα νὰ κάνει, ὁ ἄνθρωπος ἦτανε κεῖ μπροστά του σημαδεύοντάς τον ὁλοένα μὲ κείνο τὸ χοντρὸ βρώμικο δάχτυλο, ὁ φόβος τὸν εἶχε παραλύσει. Τὸ ἤξερε τὸ «Πάτερ ἡμῶν», τὸ ἤξερε τὸν πολὺ καλά, ἀπὸ παιδί τὸ ἤξερε. Ἄλλὰ κείνη τὴ στιγμή δὲν μπορούσε νὰ πεῖ λέξη ἀπὸ τὸ «Πάτερ ἡμῶν», λέξη... Τίποτα δὲν μπορούσε νὰ πεῖ κείνη τὴ στιγμή, τίποτα δὲν μπορούσε. Ὁ φόβος ἦτανε στὸ

αίμα του, ό φόβος, αυτός ό βαθύς άγριος φόβος. Κοίταζε σάν ύπνωτισμένος τó χοντρό κίτρινο μαυροκίτρινο πρασινοκίτρινο κιτρινοκίτρινο δάχτυλο τού άνθρώπου βιζαβί του, και ήθελε νά τó βάλει στά πόδια, νά τρέξει έξω, νά τρέξει, νά τρέξει, νά ξεφύγει από τó δάχτυλο, νά ξεφύγει από τó «Πάτερ ήμών».

—Ώραϊα. Πολύ ώραϊα... είπε ό άνθρωπος και κατέβασε τó δάχτυλο. Λοιπόν, τó Γραφεϊον Χερσαίων Μεταφορών δέν έχει ανάγκη τών ύπηρεσιών σου, νεαρέ μου. Τó «Πάτερ ήμών» είναι τó είσιτήριο για έδω μέσα. Δέν τó έχεις τó είσιτήριο, δέν μπαίνεις έδω μέσα. "Α, όλα κι όλα! Παστρικές δουλειές. Έμένα μ' άρέσουν οί παστρικές δουλειές. "Απαξ και άγνοείς τó «Πάτερ ήμών»... 'Αλλά τί νόμισες; Αυτό είναι τó δικό μου τέστ, κύριε. Μάλιστα. Τó δικό μου τέστ. Μοϋ τó έδωσε ένας ψυχίατρος, ό άποκλειστικός ψυχίατρος τής 'Αδελφότητος Θεολόγων. Τόν πλήρωσα βέβαια. 'Αλλά τώρα έχω τó δικό μου τέστ. Μοϋ τó έγγυήθηκε. 'Αλάνθαστο τέστ, μοϋ είπε. 'Αλάνθαστο. Πρόσεξε, μοϋ είπε, νά παίρνεις φόρα... μεγάλη φόρα, και νά τόν σημαδεύεις με τó δάχτυλο. "Αν τó πει άμέσως τó «Πάτερ ήμών», έ, τότε κάνει για σένα. "Αν δέν τó πει άμέσως, άντίο σας. Λοιπόν, άντίο σας!

Είχε κιόλας φύγει με τó πρώτο «άντίο σας», είχε γλιστρήσει στήν πόρτα, τήν είχε ανοίξει, είχε βγει στό μισοσκότεινο διάδρομο που μύριζε άσχημα, είχε βγει στή μισοφαγωμένη ατέλειωτη σκάλα, τώρα τήν κατέβαινε αύτην τή σκάλα, τήν κατέβαινε γρήγορα, όσο πιό γρήγορα μπορούσε.

'Ανάμεσα τέταρτο και τρίτο όροφο, ίσως ανάμεσα τρίτο και δεύτερο, στάθηκε ξαφνικά. Τώρα είχε στό νοϋ του όλόκληρο τó «Πάτερ ήμών», ναι, τó είχε όλόκληρο, λέξη πρòς λέξη. Στάθηκε. "Υστερα, με τή δύναμη που δίνει στόν άνθρωπο ή απόγνωση, ή απόγνωση που ή σέ βουλιάζει στό βυθó ή σου δίνει άπίθανη δύναμη... ύστερα άρχισε ν' ανεβαίνει τίς σκάλες, ν' ανεβαίνει...

Φτάνοντας στόν 7ο όροφο, έτρεξε στό μισοσκότεινο

διάδρομο που μύριζε άσχημα, έτρεξε. Τò γραφείο 717 ήταν εκεί, άπλωσε τò χέρι του στò πόμολο. Άλλά τò χέρι του έμεινε μετέωρο, δέν άνοιξε... όχι, δέν άνοιξε. Ό φόβος τόν είχε τσακίσει, δέν μπορούσε ν' άνοιξει, δέν μπορούσε. Ό άνθρωπος με τὰ χοντρά μαύρα γυαλιά ήταν εκεί, πίσω άπό τήν πόρτα... και μόλις έμπαινε, θά τόν πυροβολούσε με κείνο τò χοντρώ κίτρινο μαυροκίτρινο πρασινοκίτρινο κιτρινοκίτρινο δάχτυλο.

Βγήκε στò δρόμο, βγήκε στους δρόμους, τούς πρωινούς άνοιξιάντικους δρόμους τής Άθήνας. «Πάτερ ήμών...» έλεγε όλοένα βαδίζοντας, «Πάτερ ήμών...» έλεγε, τόν κοίταζαν περιέργα οί άλλοι, μερικοί έκαναν νοήματα, «Πάτερ ήμών...» έλεγε όλοένα, «Πάτερ ήμών...», «Πάτερ ήμών...»

Ένωσε τέτοια χαρά μόλις είδε τή μεγάλη φέρ - φορζέ πόρτα με τήν έπιγραφή «Ο.Ε. Ήπλιξιάν και Υίός», που ένωσε νά παραλύει άπό χαρά τò ίδιο καθώς πρωτύτερα είχε παραλύσει άπό φόβο.

Στάθηκε λίγο νά ήρεμήσει, νά συνέλθει άπό τή χαρά. Ναί, αύτή ή μεγάλη φέρ - φορζέ πόρτα μ' αύτήν τήν έπιγραφή «Ο.Ε. Ήπλιξιάν και Υίός» ήτανε στò ισόγειο του κτιρίου Πειραιώς 56, στò ισόγειο. Τώρα δέν είχε ν' άνεβεί σκάλες... όχι τώρα σκάλες, όλα αύτά ήτανε στò ισόγειο. Παραλίγο νά φωνάξει «Ζήτω!»

Έκανε ένα βήμα πρòς τήν πόρτα, ήτανε μισάνοιχτη, μπήκε άπό τò άνοιγμα, γλίστρησε μέσα, στην άρχή δέν είδε πολλά πράγματα, άκουγε συζητήσεις, κουβέντες πολλές, μιά βουή... “Υστερα είδε, είδε πώς ήτανε πολλοί εκεί, ένα μεγάλο γραφείο ήτανε και μέσα δέκα, δεκαπέντε, ίσως και είκοσι και πιò πολλοί, άλλοι συζητούσαν, άλλοι πηγαινοέρχονταν με χαρτιά στα χέρια ή δίχως χαρτιά, άλλοι τηλεφωνούσαν.

Στάθηκε για λίγο σέ μιá γωνιά, τόν είχανε δεί αλλά ήτανε σα νά μήν τόν είχανε δεί, σα νά ήταν ό άόρατος άνθρωπος, κανένα δέν του έδωσε σημασία.

Γιῆγε καὶ ρώτησε κάποιον, τοῦ εἶπε πὼς εἶχε ἔρθει γιὰ τὴ θέση, αὐτὸς εἶπε πὼς δὲν ἔχει ἰδέα.

Πῆγε καὶ ρώτησε κάποιον ἄλλον, αὐτὸς τοῦ εἶπε νὰ ρωτήσῃ αὐτὸν ποῦ κάθεται στὴν καρέκλα πλάι στὸ παράθυρο.

Πῆγε καὶ ρώτησε αὐτὸν στὴν καρέκλα πλάι στὸ παράθυρο, κάτι διάβαζε, δὲν τοῦ ἔδωσε καμιὰ προσοχή, καμιὰ κανενὸς εἶδους προσοχή, πέρασαν ἔτσι μερικὰ δευτερόλεπτα ποῦ ὅμως δὲν ἦτανε δευτερόλεπτα ἀλλὰ ὥρες, ἐπιτέλους ὁ ἄνθρωπος μισοσήκωσε τὰ μάτια του:

—'Ακούω..., εἶπε.

—'Ἐπαιξε τὰ δάχτυλά του πρῶτα:

—"Ἦθελα νὰ σὰς πῶ..., εἶπε ὕστερα. Ἦρθα γιὰ τὴ θέση... γιὰ τὴ θέση ποῦ δημοσιεύετε...

—"Α, ναί... τὴ θέση..., εἶπε ὁ ἄνθρωπος καὶ φώναξε: «Ὁ κύριος ἦρθε γιὰ τὴ θέση!»

—'Ἐγινε ἄξαφνα ἡσυχία, ἀπόλυτη ἡσυχία, σ' ἐκεῖνο τὸ πολύβουο ἴσαμε αὐτὴν τὴ στιγμή γραφείου, ἄκρα ἡσυχία. Καὶ ἦρθανε ὅλοι πρὸς τὰ ἐκεῖ, ὅλοι αὐτοὶ οἱ δέκα ἢ δεκαπέντε ἢ εἴκοσι ἢ πιὸ πολλοί. "Ἐνωθε τὰ μάτια τους καρφωμένα πάνω του, νὰ τὸν περιεργάζονται, νὰ τὸν ἐξετάζουν σὰ νὰ τὸν εἶχανε κάτω ἀπὸ μικροσκόπιο, ἔνωσε ἓνα μυρμήγκιασμα σ' ὄλο του τὸ σῶμα, μιὰ φαγούρα, ἦτανε ποῦ τὸν κοιτάζαν ἔτσι ὅλοι αὐτοί...

—Λοιπὸν, γιὰ τὴ θέση..., εἶπε ὁ ἄνθρωπος τῆς καρέκλας πλάι στὸ παράθυρο. Ἀπολυτήριο γυμνασίου...;

—Ναί, τοῦ Β' Ἀθηνῶν.

—'Ἐντάξει. Τί ἄλλο;

—Τί ἄλλο...;

—Λογιστικά; Γραφομηχανή;

—Ἦθελε νὰ πιεῖ κάτι, ἔκαιγε ὁ λαιμός του, εἶχε αὐτὴν τὴ φαγούρα, αὐτοὶ οἱ ἄλλοι τὸν κοιτάζανε ὀλοένα σὰν περιέργο ζῶο.

—Λοιπὸν;

—Λοιπόν... Λοιπόν, ξέρω λογιστικά... όχι πολύ καλά.

—Μηχανή;

—Καί μηχανή. "Ολιβερ και... και Ρουαγιάλ. "Οχι πολύ καλά.

—"Άλλο;

—"Άλλο..;

—Γλώσσες; 'Αγγλικά..;

—"Α, ναι, άγγλικά. "Οχι πολύ καλά.

‘Ο άνθρωπος τής καρτέκλας πλάι στο παράθυρο ξπαιξε λίγο μ’ ένα χαρτοκόπτη, ύστερα ξαναπήρε τὸ χαρτί που διάβαζε πρωτύτερα.

—Λοιπόν, αὐτά.., εἶπε καὶ κροτάλισε τὴ γλώσσα του παίζοντας μὲ τὸ χαρτοκόπτη.

Κατάλαβε πὼς τὸ χάνει τὸ παιχνίδι, τὸν ἔπιασε πανικός, κοίταξε τὸν ἄνθρωπο τής καρτέκλας πλάι στο παράθυρο, κοίταξε τοὺς ἄλλους δέκα ἢ δεκαπέντε ἢ εἴκοσι ἢ πὶο πολλοὺς που ὀλοένα τὸν κοιτάζανε ἀμίλητοι, ἀνέκφραστοι, τὸν ἔτρωγε ὄλο του τὸ σῶμα κάτω ἀπὸ ὄλα αὐτὰ τὰ μάτια, ἢ φαγούρα καὶ ὁ πανικός πὼς τὸ χάνει τὸ παιχνίδι τὸν εἶχανε ἀναστατώσει.

—Καὶ τὸ «Πάτερ ἡμῶν»! φώναξε. Καὶ τὸ «Πάτερ ἡμῶν»! Αὐτὸ ὅμως τὸ ξέρω πολὺ καλά. Τὸ «Πάτερ ἡμῶν» τὸ ξέρω πολὺ καλά. Τὸ ξέρω πολὺ καλά! Πολὺ καλά!

Δὲν μπορούσε νὰ πεῖ ποῦ ἀκριβῶς γύριζε ἔπειτα ἀπὸ τὴν «Ο.Ε. Ἰπλιξιάν καὶ Υἱός». Γύριζε ἔτσι στοὺς δρόμους, χωρὶς νὰ ξέρει ποῦ πάει, γιατί πάει... Λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ μεσημέρι ἦτανε που βρέθηκε νὰ περνάει μπροστὰ ἀπὸ τὴν ἐκκλησία. Κάπου ἐκεῖ στο κέντρο τής Ἀθήνας, δὲν μπορούσε νὰ φέρει στο νοῦ του ποῦ ἀκριβῶς, εἶχε ἕνα σύννεφο στο νοῦ του.

"Ἄν στάθηκε ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, στάθηκε ἀπὸ τ’ αὐτοκίνητα. "Ἐφτανε τὸ ἕνα ὕστερ’ ἀπὸ τ’ ἄλλο, φρέναραν

ἀπότομα μερικά. Αὐτοὶ ποὺ βγαίνουν, ἀνέβαιναν βιαστικοὶ τὶς μαρμάρινες σκάλες.

Περνοῦσε στὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιο, ὅταν στάθηκε. Κοίταξε μὲ μάτι θολὸ τ' αὐτοκίνητα. Ἐκείσε ἀκούσε νὰ ψέλνουν.

Προχώρησε. Στὸ σῦλο τοῦ ἠλεκτρικοῦ, στὴ γωνία, εἶδε ἓνα ἀγγελτήριο πένθιμο, φρεσκοκολλημένο. Τὸ διάβασε. Προσπάθησε νὰ τὸ διαβάσει. Μνημόσυνο ἦτανε, μνημόσυνο ἐκείνη τὴν ὥρα ἐνὸς στρατηγοῦ ἐν ἀποστρατεία. Δὲν μπορούσε νὰ συγκρατήσει πιὸ πολλά.

Ἐκούμπησε στὸ σῦλο. Ἦρθε κι ἄλλο αὐτοκίνητο, ἀμέσως ὕστερα ἄλλο... Βγήκανε καὶ τώρα ἀπὸ τ' αὐτοκίνητα κι ἀνέβηκαν βιαστικοί. Ἐκούσε νὰ ψέλνουν ὁλοένα.

Ἐκεῖ ποὺ εἶχε ἀκουμπήσει στὸ σῦλο, τοῦ ἦρθε ἀξαφνα ἡ ἰδέα: θὰ πῆγαινε κι αὐτὸς στὴν ἐκκλησία, στὸ μνημόσυνο, ὄχι γιὰ τὸ στρατηγὸ βέβαια, γιὰ τὰ κόλλυβα θὰ πῆγαινε. Naί, θὰ πῆγαινε νὰ πάρει κόλλυβα, θὰ κοίταζε νὰ πάρει ὅσο πιὸ πολλὰ μπορούσε.

Θὰ πῆγαινε νὰ πάρει κόλλυβα... ἀλλὰ οἱ σκάλες; Ἄρχισε νὰ μετράει τὰ σκαλοπάτια: ἓνα... δύο... τρία... τέσσερα... πέντε... Κάπου ἐκεῖ στὸ ἔντεκα ἢ στὸ δώδεκα ἔχασε τὸ λογαριασμό. Δὲν μπορούσε νὰ ἐξακολουθήσει τὸ μέτρημα, εἶχε αὐτὴν τὴ ζάλη, αὐτὸ τὸ σύννεφο στὸ νοῦ.

Ὅμως τὸ μνημόσυνο θὰ τέλειωνε, τὰ κόλλυβα θὰ τὰ δίνανε στοὺς ἄλλους. Ἐπρεπε νὰ κάνει μιὰ προσπάθεια, νὰ κάνει κουράγιο καὶ νὰ πάει...

Μὲ μιὰν ἀπελπισμένη προσπάθεια, ξεκόλλησε ἀπὸ τὸ σῦλο, πέρασε τὸ δρόμο, ἔφτασε στὴ ρίζα τῆς μεγάλης σκάλας. Πιάστηκε στὴν ἄκρη τῆς σκάλας ἀριστερά, ἔκλεισε τὰ μάτια του νὰ μὴ βλέπει τὰ πολλὰ σκαλοπάτια καὶ τοῦ φέρνουν ἱλιγγο, ἄρχισε ν' ἀνεβαίνει ἀργὰ ἀργά...

Μπαίνοντας στὴν ἐκκλησία, τὸ πρῶτο ποὺ εἶδε ἦτανε πῶς δὲν μπορούσε νὰ δεῖ τίποτα. Καὶ τὸ σκοτάδι ἐκεῖ καὶ τὰ μάτια του τσακισμένα ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ τὴν κούραση.

Είχε σταθεῖ κοντὰ στὴν πόρτα, σύρριζα στὴν πόρτα, ἔψελναν ὀλοένα... Ἔκανε ζέστη, κακὴ ζέστη. Καὶ μύριζε καὶ ἰδρώτα.

Σιγὰ σιγὰ, ἄρχισε νὰ ξεχωρίζει. Εἶχε πολὺν κόσμον τὸ μνημόσυνο, πάρα πολὺν κόσμον.

Ἔστερα κοίταξε γιὰ τὰ κόλλυβα. Τὰ εἶχανε δυὸ κοπέλες, πλάι στὸ παγκάρι, καὶ τακτοποιοῦσαν τὰ σακουλάκια.

Ἐκεῖ ποῦ εἶχε σταθεῖ ἦτανε καλὰ γιὰ τὰ κόλλυβα. Θὰ ἦταν ἀπὸ τοὺς πρῶτους ποῦ θὰ πήγαινε στὸ παγκάρι, θ' ἄπλωνε τὸ χέρι του... καὶ θάπαιρνε παραπάνω ἀπὸ μιὰ φορά, μὲ κάθε τρόπο ἔπρεπε νὰ πάρει παραπάνω!

Ἄξαφνα, ἔπαψαν νὰ ψέλνουν... ἔγινε ἡσυχία, μόνο κάτι λυγμοὶ ἀκούγονταν, κι αὐτοὶ πνιγμένοι σὰ νὰ στραγγαλίζανε κάποιον ἢ κάποιους...

—Τελειώνει! σκέφτηκε. Τὰ κόλλυβα τώρα... τελειώνει!

Κοίταξε νὰ δεῖ ἂν κινήθηκαν πρὸς τὴν ἔξοδο... τίποτα!

Στὸ παγκάρι, δυὸ ἐπίτροποι κι ἓνας πολὺ χοντρός δεσπότης συζητοῦσαν σιγὰ, ὅμως ἔπαιρνε τ' αὐτί του ποῦ καὶ ποῦ κουβέντες.

—Ἐπρεπε νὰ εἰσπράξετε προκαταβολήν! ἔλεγε ὁ δεσπότης. Ἐδῶ εἶναι ἐκκλησία, δὲν εἶναι φιλανθρωπικὸν κατάστημα. Τί εἶναι ἐδῶ; Ἄσυλον; Τὰ δικαιώματα τῆς ἐκκλησίας, πρῶτον καὶ κύριον!

—Παραδρομή, σεβασμιότατε! Ζητοῦμε συγγνώμην..., εἶπε ὁ ἓνας ἐπίτροπος. Θὰ τοὺς φουσκώσουμε τὸ λογαριασμὸ κι ἔτσι θὰ πατίσουμε τὴ διαφορά. Ἐξάλλου, πρόκειται περὶ μνημοσύνου πρώτης τάξεως καὶ συνεπῶς ὑπάρχουν περιθώρια...

—Εὔγε, ἅγιο ἐπίτροπε! εἶπε ὁ δεσπότης. Ἐσὺ, παιδί μου, ἔπρεπε νὰ γίνεις τραπεζίτης.

Κεῖνη τὴ στιγμή ἀνέβηκε τὰ πρῶτα σκαλιὰ τοῦ δεσποτικοῦ ἓνας χοντρός μὲ χρυσὰ γυαλιά. Ἐβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη του κάτι φύλλα χαρτί, ἔβγαλε καὶ τὸ μαντίλι του καὶ σκούπισε τὸν ἰδρώτα του.

—Στρατηγέ! 'Αείμνηστε συμπολεμιστὰ καὶ φίλε! ἄρχισε νὰ διαβάζει. Τὴν ἡμέραν ταύτην... τὴν πικρὰν ταύτην ἡμέραν τοῦ τεσσαροκο.. τοῦ τεσσαρακα... μέρου μνημοσύνου σου, εἰς ἐμὲ ἔλαχεν ἡ ὀδυνηρὰ τιμὴ, στρατηγέ, νὰ ἐκφωνήσω... νὰ ἐκφωνήσω, ἀείμνηστε στρατηγέ...

—Τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας, ἄκουσε νὰ λέει ἓνας.

—Νὰ ἐκφωνήσω, στρατηγέ, ὀλίγας τινὰς λέξεις..., ἔξακολούθησε ὁ ὁμιλητὴς καὶ ξανασκοῦπισε μὲ τὸ μαντίλι τὸ καταϊδρωμένο πρόσωπό του. Στρατηγέ! "Ἀπαντες ἐνταῦθα ἰστάμεθα τὴν στιγμὴν ταύτην εἰς προσοχήν. "Ἀπαντες ἔχομεν σταθεῖ «Προσοχή!» ἐνώπιον τῆς περιπτamenῆς ψυχῆς σου. Διότι ἔχομεν σταθεῖ «Προσοχή!» ἐνώπιον τῆς ψυχῆς σου ὡσεὶ ἂν εἴμεθα τὴν στιγμὴν ταύτην ἐμπρὸς εἰς τὴν Γαλανόλευκον... τὴν Γαλανόλευκον, στρατηγέ μου. Διότι τὴν στιγμὴν ταύτην περιίπταται ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ἡ ὠραία ψυχὴ σου... ἡ ὠραία καὶ λευκὴ ψυχὴ σου... ἡ ὠραία καὶ λευκὴ... καὶ λευκὴ... καὶ γαλανόλευκος ψυχὴ σου!

Ὁ ἄνθρωπος σκοῦπισε καὶ πάλι τὸν ἰδρώτα του μὲ τὸ μαντίλι.

Ἦθελε νὰμποροῦσε νὰ πάρει ἓνα σακουλάκι κόλλυβα, ἃς ἦταν κι ἓνα μόνο, καὶ νὰ βγεῖ ἔξω, νὰ βγεῖ νὰ πάρει ἀέρα, τὸν εἶχε πιάσει ναυτία ἐκεῖ μέσα, αὐτὸς μὲ τὸ λόγο δὲ θὰ τέλειωνε πολὺ εὐκόλα.

—Στρατηγέ μου! Ὁμολογῶ ὅτι τὴν στιγμὴν ταύτην δὲν αἰσθάνομαι... δὲν αἰσθάνομαι... ὁμολογῶ ὅτι δὲν αἰσθάνομαι καθόλου καλά, στρατηγέ μου! φώναξε ὁ ἄνθρωπος.

—Λόγω τῆς ζέστης..., εἶπε ἓνας.

—Ὁφείλω ὅμως, στρατηγέ μου, νὰ κρατήσω ἄμυνα μέχρι τέλους, ὡς παλαιὸς συμπολεμιστῆς σου. Ἄμυνα μέχρι τέλους. Καὶ τὸ μαντίλι αὐτό... τὸ μαντίλι αὐτό, στρατηγέ μου, τὸ μουσκεμένο στὰ δάκρυα...

Ξανασκοῦπισε τὸν ἰδρώτα του καὶ ὕστερα στράγγιξε ἀπὸ ψηλὰ τὸ μαντίλι πάνω στὰ κεφάλια τῶν ἄλλων.

Δὲ θὰ τέλειωνε εὐκόλα αὐτὸς μὲ τὸ λόγο, δὲ θὰ

ύποχωροῦσε εὐκόλα, θὰ βάσταγε ὡς τὸ τέλος ἄμυνα. Ἔπρεπε ν' ἀντέξει, ἔβαλε ὅλη του τὴ δύναμη ν' ἀντέξει, τὰ κόλλυβα ἦταν ἐκεῖ, στὸ παγκάρι.

—Καταστρέφων τὸν λόγον, ἀναφωνῶ: Στρατηγέ! Γενναίε στρατηγέ! Χώρει γενναῖος πάντοτε! Ἔφιππος καὶ γενναῖος εὐρέθης πάντοτε εἰς ὅλας τὰς ἐπιχειρήσεις... Ἔφιππος καὶ ἔμπρός, πάντα ἔμπρός, καὶ εἰς τὴν νέαν αὐτὴν ἐπιχείρησιν: τὴν ἐπιχείρησιν τῆς Αἰωνιότητος!

Δὲν περίμενε νὰ τελειώσῃ ἔτσι ξαφνικὰ ὁ ἄνθρωπος, καλὰ καλὰ δὲν εἶχε πεῖ τις τελευταῖες λέξεις καὶ ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος κινήθηκε πρὸς τὰ ἐκεῖ, πρὸς τὴν ἔξοδο.

Ἐπιτέλους θάπαιρνε τὰ κόλλυβα, θὰ πήγαινε στὸ παγκάρι νὰ πάρει κόλλυβα, θὰ πήγαινε... ἀλλὰ δὲν πρόφτασε νὰ πάει, τὸ πλῆθος τὸν πρόφτασε, δὲν κατάλαβε πότε πρόφτασαν νὰ γίνουν ὅλα αὐτά, πότε τὸν ἀπομόνωσαν, οἱ συγγενεῖς τοῦ στρατηγοῦ στάθηκαν ἐφ' ἑνὸς ζυγοῦ μπροστὰ στὸ παγκάρι καὶ δίχως νὰ τὸ καταλάβει βρέθηκε τελευταῖος στὴ σειρὰ τῶν συγγενῶν, τελευταῖος πρὸς τὴν πόρτα, δεξιὰ του ὅλοι αὐτοὶ οἱ συγγενεῖς τοῦ στρατηγοῦ, ὅλα αὐτὰ ἔγιναν πολὺ γρήγορα, ἄρχισαν ἀμέσως νὰ περνᾶνε γιὰ συλλυπητήρια, οὔτε κατάλαβε πῶς εἶχε καθηλωθεῖ ἐκεῖ, οὔτε κατάλαβε πῶς ἦρθε μπροστὰ του ὁ πρῶτος ἀπὸ τὸ πλῆθος, ἓνας μὲ λιγδωμένο ἀπὸ τὸν ἰδρώτα χέρι, τοῦ πήρε μὲ δύναμη τὸ δικό του χέρι:

—Τὰ συλλυπητήριά μου. Θερμὰ συλλυπητήρια! τοῦ εἶπε καὶ τοῦ ξανάσφιξε τὸ χέρι στὶς ἰδρωμένους χουφτες του.

Ἔστερα, ἀμέσως ἕστερα, ἦρθε ὁ δεύτερος, ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος, ὁ πέμπτος... Ἔστερα ἄρχισαν νάρχονται ὅλοι αὐτοί, ἓνας ἓνας, τοῦ παίρνανε τὸ χέρι καὶ τὸ σφίγγανε, ἓνας ἓνας περνοῦσε μπροστὰ του καὶ τοῦ ἔσφιγγε τὸ χέρι, ἔβλεπε τὰ καλάθια μὲ τὰ κόλλυβα ν' ἀδειάζουν, ὅλοένα ν' ἀδειάζουν, δὲν μποροῦσε νὰ κινήθῃ ἀπὸ κεῖ, τὸν εἶχανε μπλοκάρει ἄσχημα, τὸν εἶχε πιάσει αὐτὸς ὁ φόβος, στὸ νοῦ του εἶχε ἓνα σύννεφο, ὅλα γύρω του ἦταν ἓνα σύννεφο. «Τὰ

συλλυπητήριά μου!» τοῦ ἔλεγαν ὀλοένα καὶ ὀλοένα τοῦ ἔπαιρναν καὶ τοῦ ἔσφιγγαν τὸ χέρι, «Ἄν ἐπιθυμεῖτε κηδεῖαν πολυτελείας, βεβαίως τότε ἔχομεν ἄλλην τιμὴν» ἄκουσε νὰ λέει στὸ τηλέφωνο πλάι στὸ παγκάρι ὁ ἕνας ἐπίτροπος καὶ παρακολουθοῦσε καὶ συγκατένευε ὁ δεσπότης, «Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πελάτου ἢ τιμῆ, ἂν ὁ πελάτης ἐπιθυμῇ κηδεῖαν πολυτελείας ἢ κηδεῖαν πρώτης τάξεως... Βεβαίως, ἔχομεν καὶ διακεκριμένην... Βεβαίως, ἢ τιμῆ διὰ κηδεῖαν διακεκριμένην εἶναι ἠὺξημένη», τὸ πλῆθος δὲν εἶχε τέλος, «Τὰ συλλυπητήριά μου. Θερμὰ συλλυπητήρια!» ὀλοένα τοῦ λέγανε καὶ ὀλοένα τοῦ σφίγγανε τὸ χέρι καὶ ὀλοένα ἄκουγε τὸν ἐπίτροπο «Ἔχομεν ὀρισμένην ταρίφαν, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν πελάτην», «Συλλυπητήρια. Θερμὰ συλλυπητήρια!», τὰ κόλλυβα τέλειωναν, δὲν πρόφτανε τίποτα, τίποτα, εἶδε τότε ἀντίκρου του, λίγο πρὸς τὰ δεξιὰ, τὸν Ἐσταυρωμένο, τὸν εἶδε ἄξαφνα νὰ στέκεται μέσα σὲ ὅλους αὐτοὺς καὶ μέσα σὲ ὅλα αὐτά, «Ἄν ὁ πελάτης ἐπιθυμῇ κηδεῖαν διακεκριμένην, τότε ἢ ταρίφα...» ἔλεγε ὁ ἐπίτροπος, ξανακοίταξε τὸν Χριστό, τὸν Ἐσταυρωμένο Χριστὸ ἀντίκρου του, λίγο πρὸς τὰ δεξιὰ, ἔνιωσε ἄξαφνα πόνο, βαθὺ πόνο γι' αὐτὸν ποὺ ἦταν ἀντίκρου του, λίγο πρὸς τὰ δεξιὰ, «Ἡ ταρίφα, ἀγαπητὲ...» ἔλεγε ὁ ἐπίτροπος κι ὁ δεσπότης ἔκανε μὲ τὸ κεφάλι «Ναί... ναί», ἔνιωσε πόνο, μεγάλο πόνο γι' αὐτὸν ποὺ ἦταν ἀντίκρου του, λίγο πρὸς τὰ δεξιὰ, τί γύρευε αὐτὸς ἐκεῖ μέσα, ἔνιωσε πόνο γι' αὐτόν, τὸν ἔνιωθε τώρα σὰν τὸ μικρὸ του ἀδερφὸ ποὺ ἔχει πάρει τὸν κακὸ δρόμο, τὰ μάτια του βούλιαξαν ἄξαφνα στὰ δάκρυα, «Συλλυπητήρια. Ἀντιλαμβάνομαι τὸν πόνο σας!» τοῦ εἶπε ἕνας ψηλὸς σφίγγοντάς του μὲ δύναμη τὸ χέρι, ὁ πόνος του βέβαια εἶναι γι' αὐτόν ἀντίκρου του, λίγο πρὸς τὰ δεξιὰ, τὸν νιώθει πῶς εἶναι ξένος ἐκεῖ μέσα, ὀλότελα ξένος, πῶς ἔχει μπλέξει αὐτὸς ὁ μικρὸς του ἀδερφὸς μὲ ὅλους αὐτοὺς καὶ μὲ ὅλα αὐτά, πῶς ἔχει μπλέξει ἔτσι ἄσχημα, πῶς ἔχει πάρει τὸν κακὸ δρόμο...

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Στή διασταύρωση τῆς Λεωφόρου Μαζικῆς Ζωῆς μὲ τὴ Λεωφόρο Μαζικῆς Πρωτοβουλίας, τὸ σῆμα τῆς τροχαίας καθῆλωσε τοὺς πεζοὺς στὰ πεζοδρόμια. Τώρα εἶχαν σειρά τ' αὐτοκίνητα...

“Υψωσε τὸ δεξί του χέρι ποὺ κρατοῦσε τὴ σάκα τοῦ γιου του, τὸ ὕψωσε ἄλλη μιὰ φορά ἔτσι σὰ νὰ ἤθελε νὰ δεῖ τί βάρος εἶχε ἡ σάκα.

—Δὲ μοῦ λές, τί ἔχεις βάλει στὴ σάκα σου σήμερα;” Ἐ, κατεργαράκο; Πέτρες ἔβαλες; Πρώτη φορά εἶναι τόσο βαριά... Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω!

Τὸν διέκοψε τὸ σῆμα τῆς τροχαίας ποὺ ἔδωσε κείνη τὴ στιγμή διάβαση στοὺς πεζοὺς. Καὶ οἱ πεζοὶ ξεχύθηκαν τώρα στὴν ἄσφαλο...

Κάθε πρωί, ἡ διασταύρωση αὐτὴ εἶχε πολὺν κόσμο καὶ πολλὰ αὐτοκίνητα... κάθε πρωί, ὄχτῳ μῆνες τώρα ποὺ περνοῦσε ἀπὸ κεῖ, ἀπὸ τὸν περασμένο Ὀκτώβριο, πηγαίνοντας τὸ γιό του σχολεῖο, κρατώντας στὸ δεξί του χέρι τὴ σάκα τοῦ παιδιοῦ καὶ στ' ἄλλο τὸ μικρὸ λιγνὸ χερράκι.

—Λοιπόν, τὸ δίχως ἄλλο πέτρες ἔχεις βάλει! Ξαναεῖπε καὶ χαμογέλασε.

Ἐδῶ ἄρχισαν καὶ πάλι τὰ μεγάφωνα, κάθε ἓνα λεπτὸ, ἀκριβῶς κάθε ἓνα λεπτὸ μιλοῦσαν τὰ μεγάφωνα... μιλοῦσαν κι ἔλεγαν ὀλοένα τὰ ἴδια... ὅλα τὰ μεγάφωνα σ' ὅλη τὴν πόλη μιλοῦσαν κι ἔλεγαν ὀλοένα τὰ ἴδια... κάθε ἓνα λεπτὸ ἀκριβῶς... ἡ πόλη ὀλόκληρη ἦταν ἓνα πελώριο μεγάλφωνο, ἑκατομμύρια μεγάφωνα σ' ὅλη τὴν πόλη, σ' ὅλους τοὺς δρόμους, σ' ὅλες τὶς πλατεῖες, σ' ὅλα τὰ πάρκα, σ' ὅλους

τούς σταθμούς, σ' όλες τις γέφυρες, σ' όλες τις στοές, σ' όλους τους στύλους του ηλεκτρικού, σ' όλους τους στύλους τῶν τρόλεϋ, σ' όλα τὰ δημόσια καταστήματα, σ' όλα τὰ δημόσια ἀποχωρητήρια... Μεγάφωνα, μεγάφωνα παντού, πού κάθε ἓνα λεπτό μιλοῦσαν ὅλα μαζί κι ἔλεγαν ὁλοένα τὰ ἴδια:

**Βαδίζετε ἀκριβῶς ἐπάνω εἰς τὴν Γραμμὴν
τὴν ὁποῖαν ἔχει χαράξει ἡ τροχαία,
μόνον τότε εἴσθε ἐν ἀσφαλείᾳ...
Βαδίζετε ἀκριβῶς ἐπάνω εἰς τὴν Γραμμὴν
τὴν ὁποῖαν ἔχει χαράξει τὸ Κράτος,
μόνον τότε εἴσθε ἐν ἀσφαλείᾳ...**

Ἐκεῖ πού πῆγε ν' ἀνεβεῖ στοῦ πεζοδρόμιου τῆς Λεωφόρου Μαζικῆς Πρωτοβουλίας, γλίστρησε καὶ παραλίγο νὰ βρεθεῖ στὴν ἄσφαλτο.

Ἔσφιξε πιὸ πολὺ στοῦ δεξί του χέρι τὴ σάκα τοῦ γιου του καὶ εἶπε:

—Εἶδες πού γλιστράει ἡ ἄσφαλτος; Εἶναι ἀκόμα ἀπὸ τὴ βροχὴ πού ἔριξε τὴ νύχτα. Δὲν τὴν πῆρες εἴδηση τὴ βροχὴ... ἔπιασε ἀργά, περασμένα μεσάνυχτα... ἐσύ κοιμόσουν... Τὸ νοῦ σου μὴ γλιστρήσεις κι ἐσύ σὰν καὶ μένα! Πρόσεχε!

Τώρα ἦταν μιὰ διασταύρωση ἀκόμα, ἡ τελευταία: τῆς Λεωφόρου Μαζικῆς Παραγωγῆς μὲ τὴ Λεωφόρο Μαζικῆς Πειθαρχίας. Ἀπὸ κεῖ τὸ σχολεῖο δὲν ἦταν μακριά, καθόλου μακριά, τέσσερα λεπτά βαδίζοντας κανονικά...

Ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα πού ὁ γιός του, κλείνοντας τὰ ἔφτα, πῆγε σχολεῖο, τὸν περασμένο Ὀκτώβριο, τὸν πήγαινε αὐτὸς κάθε πρωί, κάνοντας τὸ ἴδιο πάντα δρομολόγιο. Τὸν πήγαινε καὶ τὸν ἄφηνε στὴ μεγάλη ἐξώθυρα τοῦ σχολείου πού διάπλατα ἀνοιχτὴ περίμενε τὰ παιδιὰ... Στεκότανε καὶ τὸν καμάρωνε πού ἔτρεχε στὴν αὐλὴ νὰ βρεῖ τοὺς φίλους του.

Τὸν καμάρωνε!.. Μοναχοπαίδι του, ὄρφανὸ ἀπὸ μάνα — ἢ γυναίκα του εἶχε πεθάνει στὴ γέννα. Ἐφτὰ ὀλόκληρα χρόνια στὸ σπίτι ἦτανε μόνο οἱ δυὸ τους, ὁ πατέρας καὶ ὁ γιός.

Στεκότανε λοιπὸν γιὰ λίγο στὴν ἐξώθυρα καὶ τὸν καμάρωνε τὸ γιό του... Γύριζε κι αὐτὸς καὶ τὸν χαιρετοῦσε ἀκόμα μιὰ φορά ἀπὸ μακριά, ὕστερα χανότανε μὲς στὸ πλῆθος τῶν παιδιῶν.

Ἄπὸ τὸ σχολεῖο ἔφευγε καὶ πήγαινε κατευθεῖαν στὴν ὑπηρεσία του, στὸ Ὑπουργεῖο Μαζικῆς Πρωτοβουλίας, ἓνα μόνις τετράγωνο παρακάτω. Δεκαεφτὰ ὀλόκληρα χρόνια εἶχε ὑπάλληλος στὸ Ὑπουργεῖο Μαζικῆς Πρωτοβουλίας, στὴν ἱεραρχία δὲν ἦτανε ψηλά, κατώτερος ὑπάλληλος... Ὅ,τι εἶχε κλείσει τὰ 28 ποὺ διορίστηκε στὸ ὑπουργεῖο.

Τὸ γραφεῖο του ἦτανε στὸν 4ο ὄροφο, εἶχε παράθυρα, δύο μεγάλα παράθυρα, στὸ δρόμο. Ἐκεῖ, κάθε πρωί, 10.10 κάθε πρωί, ἀκριβῶς 10.10, ἄκουγε τὸ κουδούνι τοῦ σχολεῖου ποὺ χτύπαγε διάλειμμα, τὸ πρῶτο διάλειμμα. Τὸ κουδούνι ἀκουγότανε στὸ γραφεῖο του καθαρά, πολὺ καθαρά... Ἐφευγε τότε, κατέβαινε γρήγορα στὸ δρόμο, στὴν πρώτη γωνία δεξιὰ ἔφτιαχναν κάτι πολὺ νόστιμα σάντουιτς, ἔπαιρνε ἓνα μὲ ζαμπὸν ποὺ τοῦ ἄρесе τοῦ γιοῦ του καὶ τοῦ τὸ πήγαινε τρέχοντας νὰ προλάβει τὸ διάλειμμα. Ὁ γιός του τὸν περίμενε στὴν ἐξώθυρα. Δὲν ἦτανε τόσο γιὰ τὸ σάντουιτς ποὺ πήγαινε, ἦτανε γιὰ νὰ ξαναδεῖ τὸ γιό του, ἦτανε ἢ λαχτάρια του νὰ τὸν ξαναδεῖ!..

Ἐπειτα δὲν εἶχανε στὸ σχολεῖο ἄλλο διάλειμμα, 1.20 σκόλαγε ὁ γιός του, πήγαινε καὶ τὸν ἔπαιρνε καὶ κατευθεῖαν σπίτι. Τὸν βόλευε ἡ ὥρα, γιατί 1.15 τέλειωνε ἡ ὑπηρεσία, ἡ πρωινή, στὸ ὑπουργεῖο. Εἶχανε καὶ τ' ἀπόγεμα, πλὴν Σαββάτου, 5-8.

—Εἶδες λοιπὸν ποὺ δὲ στέγνωσε ἀκόμα ἡ βροχὴ τῆς

νύχτας; Τὸ νοῦ σου μὴ γλιστρήσεις στὴν ἄσφαλτο! Κράτα με καλὰ ἀπ' τὸ χέρι... εἶπε φτάνοντας στὴ διασταύρωση τῆς Λεωφόρου Μαζικῆς Παραγωγῆς μὲ τὴ Λεωφόρο Μαζικῆς Πειθαρχίας.

Τὸ μεγάλο ρολοὶ στὴν εἴσοδο τοῦ Ταχυδρομικοῦ Γραφείου ποὺ ἦτανε στὴ γωνία ἔδειχνε 8.03.

—Καὶ τέταρτο ποὺ χτυπάει τὸ κουδούνι, λοιπὸν θὰ φτάσουμε καὶ πέντε ἕξι λεπτὰ νωρίτερα. Καὶ νὰ δεῖς ποὺ ἔλεγα πὼς θ' ἀργούσαμε σήμερα...

Τὸ σῆμα τῆς τροχαίας ἔγινε πράσινο καὶ προχώρησαν τώρα οἱ πεζοί.

—Δὲ μένει παρὰ νὰ πάρουμε τὶς καραμέλες πορτοκάλι, ὅπως κάθε πρωί, καὶ ὕστερα... ὕστερα κατευθεῖαν σχολεῖο!

Ἦτανε ἀκόμα αὐτὸς ὁ μικρὸς σταθμὸς, ὁ σταθμὸς γιὰ τὶς καραμέλες πορτοκάλι ποὺ τοῦ ἔπαιρνε κάθε πρωὶ τοῦ γιοῦ του. Ἐκεῖ στὸ ἰσόγειο τοῦ κτιρίου ποὺ ἦτανε τὸ Ταχυδρομικὸ Γραφεῖο, στὴ στοὰ μέσα, ἔκαναν πάντα ἕνα σταθμὸ. ἦταν ἕνας γεράκος καὶ εἶχε πολλὰ καὶ διάφορα στὸ μαγαζάκι του, εἶχε καὶ καραμέλες πορτοκάλι. Εἶχανε πιάσει οἱ δύο τους φίλιες μὲ τὸ γεράκο, ποὺ κάθε πρωὶ περιμένε τὴν ἐπίσκεψή τους.

Τὰ μεγάφωνα ξανάρχισαν:

**Βαδίζετε ἀκριβῶς ἐπάνω εἰς τὴν Γραμμὴν
τὴν ὁποῖαν ἔχει χαράξει ἡ τροχαία,
μόνον τότε εἴσθε ἐν ἀσφαλείᾳ...**

**Βαδίζετε ἀκριβῶς ἐπάνω εἰς τὴν Γραμμὴν
τὴν ὁποῖαν ἔχει χαράξει τὸ Κράτος,
μόνον τότε εἴσθε ἐν ἀσφαλείᾳ...**

Φτάνοντας στὸ μαγαζάκι, ὁ γεράκος ἦτανε σκυμμένος πίσω ἀπὸ τὸν πάγκο καὶ κάτι τακτοποιοῦσε.

—Καλημέρα! Μποροῦμε νάχουμε τὶς καραμέλες πορτοκάλι καὶ σήμερα; εἶπε καὶ ἄνοιξε τὴ σάκα τοῦ γιοῦ του νὰ βάλει τὶς καραμέλες.

—Καλημέρα! Καλημέρα! Καί βέβαια τίς καραμέλες...
άμέσως! εἶπε ὁ γεράκος καί μισοσηκώθηκε. "ὦ, μέ ξανάπια-
σε ἡ μέση μου! Μόλις βρέξει, μέ πιάνει ἡ μέση μου.
Ἄρθριτικά... ἀρθριτικά καί γεράματα...

Πῆρε τίς καραμέλες πορτοκάλι ὁ γεράκος κι ἄπλωσε τὸ
χέρι του νὰ τίς δώσει τοῦ παιδιοῦ...

—"Ἐλα, μικρούλη.., εἶπε καί σηκώθηκε ἐντελῶς. Πάρε
τίς καραμέλες σου...

"Ἐμεινε μετέωρο τὸ χέρι τοῦ γέρου, τὸ λιγνὸ μαυροκί-
τρινο χέρι μέ τίς διογκωμένες φλέβες...

—Καλὰ... ὁ γιός σου;.. Ποῦ πῆγε ὁ γιός σου;..

Δὲν τοῦ εἶπε λέξη, σὰ νὰ μὴν εἶχε ἀκούσει τὴν ἐρώτηση,
σὰ νὰ μὴν εἶχε γίνει καμιὰ ἐρώτηση, ἄπλωσε τὸ χέρι του καί
πῆρε αὐτὸς τίς καραμέλες πορτοκάλι, τίς ἔβαλε στὴ σάκα,
ξανάδεσε τὰ λουριά μέ πολλὴ προσοχή, ἄφησε τὰ χρήματα
στὸν πάγκο, ὕστερα, κοιτάζοντας πρὸς τὸ δρόμο, εἶπε:

—"Ὁ γιός μου... ὁ γιός μου... χτὲς τὴ νύχτα... δὲν εἶχε
ἀκόμα πιάσει ἡ βροχή... ὁ γιός μου... ἄξαφνα... ἐκεῖ ποῦ
διάβαζε τὰ μαθήματά του γιὰ σήμερα... τὴν ἀριθμητικὴ του
διάβαζε... ἄξαφνα... ὁ γιός μου... ὁ γιός μου... πέθανε!

Μὲ τὴ σάκα τοῦ γιοῦ του στὸ δεξί του χέρι, πέρασε τὴν
κεντρικὴ εἴσοδο τοῦ Ἐπιχειρηματικοῦ Μαζικῆς Πρωτοβουλίας,
περίμενε τὴ σειρά του νὰ χτυπήσει στὸ ρολοὶ παρουσίας τὴν
καρτέλα του, ὕστερα περίμενε τὴ σειρά του γιὰ τὸ
ἀσανσέρ...

Γιὰ τοὺς 3.307 ὑπάλληλους τοῦ Ἐπιχειρηματικοῦ Μαζικῆς
Πρωτοβουλίας τὰ 22 μεγάλα ἀσανσέρ δὲν ἐπαρκοῦσαν τὸ
πρῶτο ποῦ ἐπεφταν ὅλοι μαζί. Ἀναγκαστικά οἱ ὑπάλληλοι
ἔκαναν οὐρὰ μπροστὰ στὰ 22 ἀσανσέρ καί τὸ τεράστιο χῶλο
μόλις ποῦ τοὺς χωροῦσε.

Εἶχε σταθεῖ στὴν οὐρὰ μπροστὰ στὸ ἀσανσέρ 10 καί
ἀργὰ ἀργὰ προχωροῦσε... "Ἄξαφνα, τὸ χῶλο ἀντιβούιξε ἀπὸ

τὰ μεγάφωνα, τὰ μεγάφωνα ποὺ ἦταν παντοῦ στὸ κτίριο τοῦ ὑπουργείου... μεγάφωνα σὲ κάθε ὄροφο, σὲ κάθε διάδρομο, σὲ κάθε γραφεῖο, σὲ κάθε σκάλα, σὲ κάθε ἀσανσέρ, σὲ κάθε W.C.:

Προσοχή!.. Προσοχή!.. Ἐκτακτος ἀνακοίνωσις πρὸς ὅλους τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ Ἑπουργείου Μαζικῆς Πρωτοβουλίας! Ὁ Μαζικός Ἑπεύθυνος τοῦ Ἑπουργείου Μαζικῆς Πρωτοβουλίας καλεῖ ὅλους τοὺς ὑπαλλήλους εἰς ἕκτακτον Μαζικὴν συγκέντρωσιν εἰς τὴν Αἴθουσαν Μαζικῶν Ἐκδηλώσεων, σήμερον τὸ πρωὶ καὶ ὥραν 8.50 ἀκριβῶς... Ὁ Μαζικός Ἑπεύθυνος θὰ προβῆ εἰς ἀνακοίνωσιν Μαζικῆς διὰ τοὺς πολίτας σημασίας. Προσοχή!.. Προσοχή!.. Ὅλοι εἰς τὴν Αἴθουσαν Μαζικῶν Ἐκδηλώσεων, τὸ βραδύτερον μέχρι τῆς 8.50.

Βέβαια, μόλις ἀκούστηκαν τὰ μεγάφωνα στὸ κτίριο τοῦ Ἑπουργείου Μαζικῆς Πρωτοβουλίας, καὶ στοὺς 17 ὀρόφους τοῦ κτιρίου, ἀκίνητοποιήθηκαν στὴ στιγμὴ καὶ ἄνθρωποι καὶ ἀσανσέρ. Τέτοια ὥρα, πρωὶ πρωί, νὰ μεταδίδουν τὰ μεγάφωνα ἀνακοίνωσις γιὰ ἕκτακτη Μαζικὴ συγκέντρωσις, σήμερις πῶς ἦταν πάρα πολὺ σπουδαῖο.

Μὲ τὸ τέλος τῆς ἀνακοίνωσις, τὰ 22 ἀσανσέρ ξανάρχισαν νὰ δουλεύουν, τῶρα ὀδηγοῦσαν τοὺς ὑπαλλήλους στὸν 3ο ὄροφο ὅπου ἦταν ἡ Αἴθουσα Μαζικῶν Ἐκδηλώσεων.

Πλησίαζε νὰ μπεῖ στὸ ἀσανσέρ 10, κοίταξε τὸ μεγάλο ρολοὶ στὸ βᾶθος τοῦ χῶλου: 8.17.

—Τώρα εἶναι ἀκόμα στὴν αὐλή!.. σκέφτηκε. Τοὺς ἔχουν βάσει στὴ γραμμὴ!.. ζυγιάζονται!.. σὲ λίγο θὰ μπεῖ στὴν τάξη!..

Χωρὶς νὰ τὸ καταλάβει, βρέθηκε στὸ ἀσανσέρ, μύριζε ἄσχημα ἐκεῖ, τὰ μεγάφωνα ξανάρχισαν τὴν ἀνακοίνωσις, ὅλοι στὸ ἀσανσέρ σιωπηλοί, περίμεναν νὰ τοὺς βγάλει στὸν 3ο ὄροφο.

Ἐπιτέλους ἀνοίξε ἡ αὐτόματη δίφυλλη πόρτα, βγήκε

έξω... Μιά πυκνή μάζα πήγαινε πρὸς τὴν Αἴθουσα, πήγε κι αὐτός...

Ἐκείνη τὴν ὥρα ἀπὸ τὴν 15 μεγάλες πόρτες ἔμπαιναν ὀλοένα στὴν Αἴθουσα οἱ ὑπάλληλοι τοῦ ὑπουργείου. Ἡ τεράστια μακρόστενη Αἴθουσα μὲ τοὺς γυμνοὺς γκριζοὺς τοίχους σὲ λίγο θὰ ἦτανε πλήρης, ἀσφυκτικά πλήρης.

Κάθισε στὴν προτελευταία σειρά, ἀριστερὰ τοῦ διαδρόμου πρὸς τὸν τοῖχο, πρῶτο, δεῦτερο, τρίτο κάθισμα ἀπὸ τὸν τοῖχο.

Ἐβαλε πάνω στὰ γόνατά του τὴ σάκα τοῦ γιοῦ του καὶ περίμενε...

Τὰ μεγάφωνα ὀλοένα ἔδιναν τὴν ἀνακοίνωση:

Προσοχή!.. Προσοχή!.. Ἐκτακτὸς ἀνακοίνωσις...

Τὸ μεγάλο ρολοὶ στὸ βᾶθος τῆς Αἴθουσας, ἀκριβῶς πάνω ἀπὸ τὸ βῆμα ποῦ ἦταν ἴδιο μὲ ἔδρα Δικαστῆ, ἔδειχνε 8.33.

—Τώρα ἔχουν μπεῖ στὴν τάξη..., σκέφτηκε. Θάχει βγάλει τὰ βιβλία του... τὰ τετράδιά του...

Τὸ μάτι του καρφώθηκε στὴ σάκα τοῦ γιοῦ του.

—Δὲν ξέρω πιά τί λέω..., εἶπε σιγά.

Παρόλο ποῦ καὶ τὰ 20 μεγάλα παράθυρα τῆς Αἴθουσας ἦτανε διάπλατα ἀνοιχτά, ὅμως εἶχε καὶ πάλι τὴ δυσφορία ποῦ εἶχε στὸ ἀσανσέρ, ἔνωθε ἀσφυξία...

Ἐμπαιναν ἀκόμα καὶ ἀκόμα στὴν Αἴθουσα... Μπήκε καὶ ἡ μπάντα τοῦ ὑπουργείου καὶ πήγε στὴ μόνιμη θέση της: κάτω ἀπὸ τὸ βῆμα, πρὸς τ' ἀριστερά, κολλητὰ στὸν τοῖχο κατὰ τὸ δρόμο.

—Νά καὶ ἡ μπάντα!.. εἶπε ἓνας δεξιὰ του. Λοιπόν, θὰ πρόκειται γιὰ κάτι φοβερὰ σπουδαῖο!

Κοίταξε τὸ ρολοὶ στὸν τοῖχο: 8.41.

—Ἴσως νὰ τὸν σήκωσαν στὸ μάθημα... Νὰ πήγε καλὰ ἄραγε; συλλογίστηκε.

—Μπά!.. ‘Η σάκα του γιοῦ σου!.. Καλά, δὲν πῆγε σχολεῖο σήμερα; Τόσκασε; τοῦ εἶπε αὐτὸς ποὺ καθότανε ἀριστερά του.

Γύρισε καὶ τὸν εἶδε, ἦτανε ὁ συνάδελφός του στὸ ἴδιο γραφεῖο, συνάδελφος καὶ φίλος στενός, ἀδερφικός, τοὺς εἶχε ἀδερφώσει ἢ ὑπηρεσία στὸ ἴδιο ὑπουργεῖο, στὸ ἴδιο γραφεῖο οἱ δυὸ τους μόνο, δεκαπέντε ὀλόκληρα χρόνια...

Δὲν τοῦ εἶπε τίποτα, ἔσφιξε μόνο, τὸ ἓνα λουρὶ τῆς σάκας, πῆγε νὰ μιλήσει, ἢ φωνὴ του πνίγηκε...

—Σκασιαρχεῖο λοιπόν, ἔ;.. Ξαναεἶπε ὁ φίλος του. Τόσκασε σήμερα ὁ γιός σου...

Χωρὶς νὰ τὸν βλέπει στὸ πρόσωπο, εἶπε σιγά, πολὺ σιγά, σχεδὸν ψιθυριστὰ:

—Τόσκασε;.. ‘Ο γιός μου... ὄχι, δὲν τόσκασε... δηλαδή, τόσκασε... χτὲς τὴ νύχτα τόσκασε... χτὲς τὴ νύχτα... δὲν εἶχε πιάσει ἀκόμα ἢ βροχὴ... Ξαφνικά... ἔτρωγε ἓνα μούσμουλο... ἓνα μούσμουλο... τρελαινότανε γιὰ μούσμουλα... τὸ κουκούτσι... διάβαζε τὰ μαθήματά του... τὴν ἀριθμητικὴ του ἔγραφε... πῆγε τὸ κουκούτσι στὸ λαιμό του... πέθανε ὁ γιός μου... πέθανε!.. Λοιπόν, ναί... τόσκασε ὁ γιός μου... τόσκασε γιὰ σήμερα... καὶ γιὰ πάντα!..

‘Ο φίλος του τοῦ ἔπιασε τὸ χέρι καὶ τοῦ τόσφιξε στοργικὰ:

—Φτωχὲ πατέρα!.. Εἶναι φοβερό!.. ‘Ο γιός σου... ὁ μοναχογιός σου... τὸ μόνο σου παιδί... "Ἄν ἤξερες πῶς σὲ συμπονῶ!.. Φίλε μου!.. Καλὲ μου φίλε!.. Πονᾷς πολὺ... πάρα πολὺ... τὸ νιώθω!..

—Ναί... εἶμαι ἓνας δυστυχισμένος πατέρας... ἓνας τρομαχτικὰ δυστυχισμένος πατέρας!..

Εὐκίνητος σάν αἴλουρος, μπῆκε κείνη τὴ στιγμή ἀπὸ τὴν πόρτα στὸ βάθος βάθος ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος. Τὸ ρολοὶ ἔδειχνε ἀκριβῶς 8.50.

Τὴν ἴδια κίβλας στιγμή ποὺ μπῆκε ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος, οἱ 3.307 ὑπάλληλοι τοῦ Ὑπουργείου Μαζικῆς Πρωτο-

βουλίας σηκώθηκαν όλοι μαζί, όλοι μαζί σά νά τούς είχαν ζουλήξει τó ίδιο έλατήριο, και τήν ίδια άκριβώς στιγμή ή μπάντα άρχισε νά παίξει τó Έμβατήριο τού Μαζικού Ένθουσιασμού...

‘Ο Μαζικός ‘Υπεύθυνος είχε άνεβεί στό βήμα, στεκότανε όρθιος και άκίνητος και άνέκφραστος.

—Δέν είχε διαβάσει καλά γεωγραφία... ”Αν τόν σήκωσε ó δάσκαλος, ποιός ξέρει πώς νά τά είπε..., συλλογίστηκε εκεί πού όρθιος κι αυτός περίμενε νά τελειώσει ή μπάντα τó Έμβατήριο τού Μαζικού Ένθουσιασμού... όρθιος και μέ τή σάκα τού γιου του στό δεξί του χέρι...

Μόλις τέλειωσε ή μπάντα, ó Μαζικός Υπεύθυνος έκανε νόημα νά καθίσουν. ”Όρθιος τώρα ήτανε μόνο ó Μαζικός ‘Υπεύθυνος. ”Ανοιξε τó φάκελο πού είχε φέρει μαζί τού, τώρα θά μιλούσε... Μικρόφωνο δέν υπήρχε γιατί ή Αϊθουσα είχε σπουδαία άκουστική, έτσι πού δέ χρειαζότανε μικρόφωνο.

‘Ο Μαζικός ‘Υπεύθυνος άρχισε:

—Είναι για μένα ύψιστη τιμή νά σάς ανακοινώσω τώρα, πρώτος έγώ σέ σάς... νά σάς ανακοινώσω ένα καταπληκτικό, ένα μεγαλειώδες γεγονός: χτές τή νύχτα... τή νύχτα πού μάς πέρασε, άκριβώς στίς 01.55, έξεδόθη ó Νόμος 11.113.303... Λοιπόν, ó Νόμος αυτός, ó Νόμος 11.113.303, είναι τó καταπληκτικό, τó μεγαλειώδες γεγονός... Είναι ένα γεγονός Μαζικής σημασίας... ένα γεγονός πού ανοίγει καινούριους δρόμους στήν καταπληκτική, τή μεγαλειώδη Μαζική πορεία πρós τά έμπρός τού Κράτους μας...

Στάθηκε και κοίταξε τó άκροατήριο: τά πρόσωπα, τά μάτια καρφωμένα πάνω του... Έξακολούθησε:

—‘Ο Νόμος 11.113.303 είναι μιá καταπληκτική, μιá μεγαλειώδης έκτίναξη τού Κράτους μας πρós νέα ύψη... ‘Ο Νόμος 11.113.303 είναι ένας σταθμός Μαζικής σημασίας στήν πορεία τού Κράτους μας μέσ στήν ‘Ιστορία... ‘Αλλά τó κείμενο τού Νόμου τó έχω έδω... τó κείμενο τού καταπλη-

κτικοῦ, τοῦ μεγαλειώδους Νόμου 11.113.303... Τὴν ὥρα αὐτὴν ἀκριβῶς ὅλοι οἱ πολῖτες τοῦ Κράτους μας, ὅλοι οἱ πολῖτες, πληροφοροῦνται τὴν ἔκδοση τοῦ Νόμου 11.113.303 ... Οἱ Μαζικοὶ Ἑπεύθυνοι σ' ὅλο τὸ Κράτος ἀνακοινώνουν αὐτὴν τὴν ὥρα σὲ ἑκτακτες Μαζικὲς συγκεντρώσεις τὴν ἔκδοση τοῦ Νόμου 11.113.303 καὶ τὸ κείμενο τοῦ Νόμου... τοῦ καταπληκτικοῦ, τοῦ μεγαλειώδους Νόμου 11.113.303...

Γάντζωσε τὰ δάχτυλά του στὰ λουριά τῆς σάκας. Τὸ ρολοὶ στὸ βᾶθος ἔδειχνε 9.03.

—Νὰ εἶπε καλὸ μάθημα;.. Ἴσως..., συλλογίστηκε.

Ἐὸ Μαζικὸς Ἑπεύθυνος ὕψωσε τὸ δεξί του χέρι:

—Ἐὸλοι οἱ πολῖτες τοῦ Κράτους μας αὐτὴν τὴν ὥρα πληροφοροῦνται πῶς ἐξεδόθη ὁ καταπληκτικὸς, ὁ μεγαλειώδης Νόμος 11.113.303... Οἱ Μαζικοὶ Ἑπεύθυνοι σ' ὅλο τὸ Κράτος ἀνακοινώνουν αὐτὴν τὴν ὥρα τὴν ἔκδοση τοῦ Νόμου 11.113.303 σὲ ἑκτακτες Μαζικὲς συγκεντρώσεις παντοῦ... παντοῦ: σὲ ὅλα τὰ ὑπουργεῖα, σὲ ὅλα τὰ ἐργοστάσια, σὲ ὅλα τὰ γραφεῖα, σὲ ὅλα τὰ οἰκοδομικὰ τετράγωνα, σὲ ὅλες τὶς πόλεις, σὲ ὅλα τὰ χωριά, σὲ ὅλα τὰ τραῖνα ποὺ ταξιδεύουν, σὲ ὅλα τὰ πλοῖα ποὺ ταξιδεύουν, σὲ ὅλα τ' ἀεροπλάνα ποὺ ταξιδεύουν... παντοῦ!.. Ἐλλά τὸ κείμενο τοῦ Νόμου, ποὺ τὸ ἔχω ἐδῶ, μιλάει μόνο του, εἶναι σύντομο καὶ σαφές, ἀπόλυτα σαφές... Λοιπόν, διαβάζω τὸν καταπληκτικὸ, τὸ μεγαλειώδη Νόμο 11.113.303...

Στάθηκε ἕνα δευτερόλεπτο, ὕστερα ἄρχισε νὰ διαβάζει ἀργὰ ἀργὰ, λέξη πρὸς λέξη:

Ἐρθρον 1ον

Ἐπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος Νόμου ὁ «ἔσωτερικὸς κόσμος» τῶν πολιτῶν ὑπάγεται εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα καὶ τὸν ἔλεγχον τοῦ Κράτους, ἐντασσόμενος καὶ αὐτὸς εἰς τὸ 20ετὲς Σχέδιον Μαζικῆς Παραγωγῆς καὶ ἀποτελῶν ἐφεξῆς ὀργανικὸν τομέα τοῦ ἐν λόγῳ Σχεδίου.

Ἄρθρον 2ον

Ἡ τοιαύτη ὡς ἀνωτέρω ρύθμισις καθίσταται ἀναγκαία διὰ τὴν ἐπίτευξιν πλήρους συντονισμοῦ εἰς τὴν Μαζικὴν παραγωγικὴν δραστηριότητα τοῦ Κράτους. Οὕτω, ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος Νόμου ἀπαγορεύεται πᾶν συναίσθημα καὶ ἐν γένει πᾶσα κατάστασις καὶ ἀπόχρωσις τοῦ «ἐσωτερικοῦ κόσμου» δυναμένη, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, νὰ ἐπιδράσῃ δυσμενῶς καὶ ἀνασταλτικῶς ἐπὶ τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος ἐνὸς ἐκάστου πολίτου καὶ κατὰ συνέπειαν ἐπὶ τῆς Μαζικῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος τοῦ Κράτους.

Ὁ «ἐσωτερικὸς κόσμος» τῶν πολιτῶν θὰ κινεῖται τοῦ λοιποῦ αὐστηρῶς καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς παρεκκλίσεως ἐπάνω εἰς τὴν Γραμμὴν τὴν ὁποίαν ἐκάστοτε θὰ χαράσῃ τὸ Κράτος.

Διὰ τῆς ὑπαγωγῆς τοῦ «ἐσωτερικοῦ κόσμου» τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα καὶ τὸν ἔλεγχον τοῦ Κράτους, ἐπιτυγχάνεται αὐτομάτως καὶ κατὰ τρόπον ὀριστικὸν καὶ τελειωτικὸν ἢ πλήρης ἀπαλλαγὴ τῶν πολιτῶν ἐκ τῶν ποικίλων φροντίδων καὶ ἐν γένει ἐνοχλήσεων τὰς ὁποίας ἐδημιούργει μέχρι τοῦδε εἰς αὐτοῦς ὁ «ἐσωτερικὸς κόσμος».

Ἄρθρον 3ον

1.—Τὸ Κράτος διὰ τοῦ παρόντος Νόμου καθορίζει τὸ περιεχόμενον τοῦ «ἐσωτερικοῦ κόσμου» τῶν πολιτῶν, ἐπιφυλάσσει εἰς ἑαυτὸ τὸ δικαίωμα, ἂν ἤθελε παρουσιασθῇ ἀνάγκη σχετικὴ πρὸς τὴν Μαζικὴν Παραγωγὴν, νὰ καταργήσῃ, συμπληρώσῃ ἢ ὅπωςδῆποτε τροποποιήσῃ τὰ διὰ τοῦ παρόντος Νόμου ὀριζόμενα.

2.—Εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ἀνωτέρω, ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος Νόμου, ὀριζομένης διὰ σήμερον καὶ ὥραν 09.22 ἀκριβῶς, εἰς τὸν «ἐσωτερικὸν κόσμον» ἀπάντων τῶν πολιτῶν καὶ καθ' ἅπαν τὸ Κράτος κηρύσσεται κατάστασις Μαζικῆς Εὐτυχίας.

Κατὰ συνέπειαν, ἀπὸ τῆς 09.22 ἀκριβῶς ὥρας τῆς σήμερον πάντες οἱ πολῖται αὐτομάτως καὶ φυσιολογικῶς καθίστανται εὐτυχεῖς, ἀποκλειομένης οἰασδῆποτε παρεκκλίσεως ἐκ τῆς ὡς ἀνωτέρω καταστάσεως τοῦ «ἐσωτερικοῦ κόσμου» αὐτῶν.

Ἐδῶ στάθηκε ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος... Στάθηκε καὶ κοίταξε τὸ ἀκροατήριον... Ἡ ματιά του ἦτανε σὰ νὰ κοίταζε καὶ ὄλους μαζί καὶ χωριστὰ ἕναν ἕναν.

—Καὶ τώρα, τὸ τελευταῖο ἄρθρο τοῦ Νόμου 11.113.303, εἶπε.

Καὶ διάβασε:

Ἄρθρον 4ον

Κυρώσεις ἐναντίον τῶν παραβατῶν τοῦ παρόντος Νόμου

Στάθηκε καὶ πάλι. Καὶ ξανακοίταξε τὸ ἀκροατήριον...

Ἔστερα προχώρησε:

Κυρώσεις ἐναντίον τῶν παραβατῶν τοῦ παρόντος Νόμου δὲν προβλέπονται, διότι βεβαίως δὲν προβλέπεται ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ υπάρξουν παραβάται τοῦ παρόντος Νόμου.

Ραγδαῖα χειροκροτήματα ξέσπασαν σ' ὅλη τὴν Αἴθουσα, τὴν ἴδια ἀκριβῶς στιγμή ἢ μὲν πάντα ἄρχισε νὰ παίξει τὸ Ἐμβατήριον τοῦ Μαζικοῦ Ἐνθουσιασμοῦ, ὅλοι εἶχαν σηκωθεί ὄρθιοι καὶ χειροκροτοῦσαν, ὀλοένα χειροκροτοῦσαν, ἢ μὲν πάντα ὀλοένα ἔπαιζε τὸ Ἐμβατήριον τοῦ Μαζικοῦ Ἐνθουσιασμοῦ...

Ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος, ὄρθιος στὸ βῆμα, χειροκροτοῦσε κι αὐτός...

Ὅλη αὐτὴν τὴν ὥρα, εἶχε ἀφήσει τὴ σάκα τοῦ γιοῦ του στὸ κάθισμα καὶ χειροκροτοῦσε, χειροκροτοῦσε σὰν τοὺς ἄλλους... Ἄλλὰ μὲ πολὺν κόπο χειροκροτοῦσε, τὰ χέρια του

τάνωθε παγωμένα, μουδιασμένα, όμως δὲν μπορούσε νὰ μὴ χειροκροτήσει, ἔπρεπε βέβαια νὰ χειροκροτήσει ἀκριβῶς ὅπως χειροκροτοῦσαν καὶ οἱ ἄλλοι στὴν Αἴθουσα...

Τὸ μεγάλο ρολοὶ ἔδειχνε 9.20.

—“Ἴσως καὶ νὰ πῆγε καλὰ στὴ γεωγραφία..., συλλογίστηκε χειροκροτώντας ὀλοένα. “Ἄν δὲ βιάστηκε ν’ ἀπαντήσει...

Μὲ μιὰ μικρὴ κίνηση τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ, ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος ἔκανε στὴ στιγμή νὰ πάψουν καὶ τὰ χειροκροτήματα καὶ τὸ Ἐμβατήριο τοῦ Μαζικοῦ Ἐνθουσιασμοῦ.

—“Ἦμουν βέβαιος... ἦμουν ἀπόλυτα βέβαιος γιὰ τὸ Μαζικὸ ἐνθουσιασμὸ ποῦ θὰ προκαλοῦσε σὲ σὰς... καὶ στοὺς 3.307 ὑπαλλήλους τοῦ Ὑπουργείου Μαζικῆς Πρωτοβουλίας, καὶ στοὺς 3.307 χωρὶς καμιὰ ἐξαίρεση, ὁ Νόμος 11.113.303... ὁ καταπληκτικός, ὁ μεγαλειώδης Νόμος 11.113.303... ὁ Νόμος αὐτὸς ποῦ ἀνοίγει καινούριες ἀσύλληπτες προοπτικὲς στὴ Μαζικὴ Παραγωγή τοῦ Κράτους μας καὶ συνεπῶς στὴ Μαζικὴ Ζωή... Μὲ τὸ Νόμο 11.113.303, τὸ Κράτος ἔρχεται καὶ παίρνει ἐπάνω του τὸ βάρος τοῦ «ἐσωτερικοῦ κόσμου» τῶν πολιτῶν... Οἱ πολῖτες ἀπαλλάσσονται αὐτομάτως ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ «ἐσωτερικοῦ κόσμου»... Ὁ «ἐσωτερικὸς κόσμος» τῶν πολιτῶν ρεγουλάρεται σύμφωνα μὲ τὶς διατάξεις τοῦ Νόμου... Τί καταπληκτικὴ, τί μεγαλειώδης ἀπλοποίηση!.. Νά, εἶναι ἀκριβῶς 9.22... Ἡ μεγάλη στιγμή ἔφτασε... Ὁ νόμος 11.113.303 ἄρχισε τὴ στιγμή αὐτὴν νὰ ἰσχύει... Ἀπὸ τὴ στιγμή αὐτὴν ὁ «ἐσωτερικὸς κόσμος» τῶν πολιτῶν εἶναι ὑπόθεση τοῦ Κράτους, ἀποκλειστικὰ τοῦ Κράτους!.. Πρὸς τί ὅλα αὐτὰ τὰ συναισθήματα ποῦ ἀνακόπτουν τὴν ὀρμὴ μας γιὰ τὴ Μαζικὴ Παραγωγή; Πρὸς τί ὅλες αὐτὲς οἱ φροντίδες καὶ οἱ ἔγνοιες γιὰ τὸν «ἐσωτερικὸ κόσμο»; “Ἄς τὸν ἀφήσουμε λοιπὸν τὸν περιβόητο αὐτὸν «ἐσωτερικὸ κόσμο» στὰ χέρια, τὰ σιδερένια χέρια τοῦ Κράτους... ἀκριβῶς ὅπως ἔχουμε ἀφήσει στὰ χέρια τοῦ Κράτους καὶ τὴ Μαζικὴ Παραγωγή... τὸ μεγάλο, τὸ ὑψηλό, τὸ μοναδικὸ Ἰδεῶδες τῆς Μαζικῆς Ζωῆς μας: τὴ Μαζικὴ Παρα-

γωγή. Ἡ ὥρα εἶναι 9.25... Τρία λεπτά πού ἄρχισε νά ἰσχύει ὁ Νόμος 11.113.303... Τρία λεπτά πού αὐτομάτως ἀπλώθηκε σ' ὅλο τὸ Κράτος μας ἡ Μαζικὴ Εὐτυχία... στὸν «ἔσωτερικὸ κόσμο» ὄλων τῶν πολιτῶν ἀπλώθηκε αὐτομάτως ἡ Εὐτυχία... Ὁ τύπος τοῦ νέου πολίτη δημιουργήθηκε σήμερα... ἔτσι φτάσαμε σὲ πλήρη ἐνότητα... σὲ τέλειο συντονισμό στὸν τομέα τῆς Μαζικῆς Παραγωγῆς... Δημιουργήθηκε ὁ τύπος τοῦ νέου πολίτη!.. "Ὅλοι μας γνωρίζουμε πῶς τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὠμέγα στὴ Μαζικὴ Παραγωγή εἶναι ἡ τυποποίηση τῶν προϊόντων... "Ἐχουμε τώρα τυποποιημένη καὶ τὴν Εὐτυχία... τὴ Μαζικὴ Εὐτυχία... καὶ θὰ καλπάζουμε ὅλοι μαζὶ στὴν καταπληκτικὴ, τὴ μεγαλειώδη ἐξέδρμηση γιὰ τὴ Μαζικὴ Παραγωγή...

Καὶ πάλι θύελλα ξέσπασαν τὰ χειροκροτήματα, καὶ πάλι ἡ μπάντα ἄρχισε νά παίζει τὸ Ἐμβατήριο τοῦ Μαζικοῦ Ἐνθουσιασμοῦ...

Ὁ Μαζικὸς Ὑπεύθυνος ἔκανε νόημα νά πάσουν...

—Θὰ γίνεαι ἕνα μικρὸ διάλειμμα.., εἶπε. Δέκα λεπτά διάλειμμα... "Ὅταν ἐπιστρέψω στὴν Αἴθουσα, θὰ εἶμαι ἔτοιμος ν' ἀπαντήσω σὲ ὅποιαδῆποτε ἐρώτηση. "Ὅποιος θέλει, θὰ μπορεῖ νά μὲ ρωτήσει ὅ,τι θέλει. "Ἄν ἔχει μιὰ ἐρώτηση, μιὰ ἀπορία... "Ὅποιος θέλει, νά ρωτήσει ὅ,τι θέλει... σὲ δέκα λεπτά...

Κατέβηκε ἀπὸ τὸ βῆμα ὁ Μαζικὸς Ὑπεύθυνος καὶ γλίστρησε τὸ ἴδιο ἀνάλαφρα καθὼς ὅταν ἦρθε.

Τὸ ρολοῖ στὸν τοῖχο ἔδειχνε 10 παρὰ 20.

—"Ἄν δὲ βιάστηκε ν' ἀπαντήσει, θὰ πῆγε καλὰ στὴ γεωγραφία, σκέφτηκε.

—Λοιπὸν;.. τοῦ εἶπε ὁ φίλος του, ὁ συνάδελφός του, πού καθότανε ἀριστερά του.

Δὲν τὸ ἄκουσε αὐτὸ τὸ «Λοιπὸν;..», εἶχε ἄλλοῦ τὸ νοῦ του...

Ὁ φίλος του ἔσκυψε καὶ τοῦ ξαναεἶπε πιὸ δυνατὰ:

—Λοιπὸν;..

Τὸν ἄκουσε τώρα, γύρισε καὶ τὸν κοίταξε καὶ δὲν εἶπε τίποτα.

—‘Ὁ καινούριος Νόμος... ὁ Νόμος 11.113.303 εἶναι... εἶναι καταπληκτικός... εἶναι μεγαλειώδης..., ἐξακολούθησε ὁ ἄλλος.

—Ναί..., ψιθύρισε καὶ τὰ δάχτυλά του σφίξανε τὰ λουριὰ τῆς σάκας.

‘Ὁ φίλος του ἄπλωσε τὸ χέρι του καὶ τοῦ ἔπιασε τὸ δικό του χέρι, τόσφιξε στοργικά, ἔτσι ποῦ μόνο ἓνας ἀληθινὸς φίλος, ἓνας ἀδερφὸς μπορεῖ νὰ κάνει.

—“Ἄν ἤξερες πὼς σὲ νιώθω!.. Πὼς νιώθω τὸν πόνο σου!.. Φίλε μου... καλέ μου φίλε!.. τοῦ εἶπε καὶ σκύβοντας ἀκόμα πιὸ κοντά του τοῦ ἔσφιξε ἀκόμα πιὸ πολὺ τὸ χέρι.

Καὶ πάλι μίλησε ὁ φίλος του:

—Τὸ νιώθω βέβαια πὼς ἐσύ... πὼς δὲν μπορεῖς ἐσύ... τὸ παιδί σου... τὸ μοναχοπαίδι σου... ὁ γιός σου... Δὲν μπορεῖς ἐσύ νάσαι...

—“Ὁχι, δὲν μπορῶ νάμαι... δὲν μπορῶ..., μπόρεσε νὰ πεῖ τοῦ φίλου του.

—Τὸ ξέρω πὼς ὁ Νόμος... ὁ Νόμος 11.113.303 εἶναι καταπληκτικός, μεγαλειώδης... ἀλλὰ δὲν μπορεῖς ἐσύ νὰ αισθάνεσαι... αὐτὸ ποῦ σοῦ συνέβη εἶναι φοβερό... Σὲ νιώθω, φίλε μου!.. Σὲ νιώθω, καὶ νὰ ξέρεις: ὁ πόνος σου εἶναι καὶ δικός μου πόνος!..

—Εὐχαριστῶ!.. εἶπε καὶ τὰ μάτια του εἶχαν θολώσει.

—Δὲν ἔπρεπε νάρθεις σήμερα στὴν ὑπηρεσία...

—Δὲν μπορούσα νὰ μὴν ἔρθω... Γιατὶ ἀκόμα δὲν τὸ ἔχω πιστέψει πὼς ὁ γιός μου, τὸ παιδί μου... Δὲν μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω!.. Τὸ πρωὶ σήμερα ἦτανε σὰν ὅλα αὐτὰ νὰ μὴν εἶχαν συμβεῖ... Τὸ πρωὶ σήμερα ἦτανε σὰν ὅλα τ’ ἄλλα πρωινά, ὀχτῶ μῆνες τώρα... Εἶχα τὴν αἴσθηση πὼς ὁ γιός μου ἦτανε μαζί μου, πλάι μου... πὼς τὸν κρατοῦσα ἀπ’ τὸ χέρι... μὲ τὸ δεξί μου χέρι κρατοῦσα τὴ σάκα τοῦ γιου μου, ὅπως κάθε πρωί, καὶ μὲ τὸ ἀριστερό μου χέρι κρατοῦσα τὸ

χέρι του γιου μου, όπως κάθε πρωί... 'Αλλά δεν είναι έτσι! Το ξέρω πώς δεν είναι έτσι!..

—Καλά, μην ταράζεσαι περισσότερο... του είπε ο φίλος του. Καταλαβαίνω... Καταλαβαίνω πολύ καλά... Δεν μπορείς νάσαι εύτυχής... Δεν μπορείς... "Έτσι;..

—Δεν μπορώ νάμαι εύτυχής!.. Δεν μπορώ!.. Δεν είμαι εύτυχής!..

"Υστερα έγειρε λίγο το κεφάλι και σφάλισε τα μάτια του με το δεξί του χέρι, το άριστερό το είχε πάντα ο φίλος του σφιχτά στο δικό του χέρι, σφιχτά και στοργικά...

—Φτωχέ πατέρα!.. Καλέ μου φίλε, αν ήξερες πώς σε νιώθω!.. είπε ο φίλος του κι άμέσως ψιθύρισε κάτι σ' έναν που καθότανε ακριβώς πίσω του στην τελευταία σειρά κι αυτός σηκώθηκε άθόρυβα και βγήκε από την Αΐθουσα...

Δεν άργησε να γυρίσει, ούτε τρία λεπτά δεν έκανε, κάθισε και πάλι το ίδιο άθόρυβα στη θέση του, έκανε με τα μάτια του ένα νόημα στον άλλον, μιá κίνηση καθησυχαστική, σά να ήθελε να πει «'Εντάξει!..»

Είχε ακόμα το δεξί του χέρι στα μάτια του, το άριστερό το είχε μες στο δικό του ο φίλος του, όταν μπήκε ο Μαζικός 'Υπεύθυνος. Τότε σηκώθηκαν όλοι όρθιοι, σηκώθηκε κι αυτός...

'Ο Μαζικός 'Υπεύθυνος έκανε νόημα να καθίσουν, μόνο αυτός έμεινε όρθιος στο βήμα.

—Και τώρα που τέλειωσε το διάλειμμα... τώρα είμαι στη διάθεσή σας, είπε ο Μαζικός 'Υπεύθυνος. Ποιός θέλει να ρωτήσει κάτι;.. Ποιός θέλει συμπληρωματικές πληροφορίες για το Νόμο 11.113.303... για τον καταπληκτικό, το μεγαλειώδη Νόμο 11.113.303;.. Είμαι στη διάθεσή σας, έτοιμος να δώσω απάντηση σε κάθε ερώτηση... Ποιός θέλει να ρωτήσει;..

'Η ματιά του έκανε τον κύκλο της Αΐθουσας... 'Αλλά δεν υπήρχε καμιά ερώτηση...

—'Ωραία!.. Πολύ ώραία!.. είπε ο Μαζικός 'Υπεύθυνος.

Και μόνο αυτή ή σιωπή... αυτή ή βαθιά, ή απόλυτη σιωπή, είναι ή καλύτερη απόδειξη τής Μαζικής συμμετοχής του προσωπικού του Υπουργείου Μαζικής Πρωτοβουλίας στον καταπληκτικό, τὸ μεγαλειώδη Νόμο 11.113.303... Ἡ σιωπή αυτή είναι πάρα πολύ εὐγλωττη... φοβερά εὐγλωττη...

Στάθηκε... Κοίταξε καὶ πάλι τὸ ἀκροατήριο...

—Θὰ ἤθελα ὅμως νὰ κάνω ἐγὼ μιὰ μικρὴ δοκιμὴ., εἶπε κοιτάζοντας πάντα τὸ ἀκροατήριο. Μιὰ μικρὴ δοκιμὴ... μιὰ δειγματοληψία... Θὰ ἤθελα νὰ ρωτήσω ἐγὼ κάτι... νὰ ρωτήσω ἕναν ἀπὸ σὰς...

Τώρα κοίταξε αὐτοὺς ποὺ κάθονταν στὶς πρῶτες πρῶτες σειρές...

—“Ἄς ἔρθει ἕνας ἀπὸ τὶς πρῶτες σειρές., εἶπε καὶ ὕψωσε τὸ δεξί του χέρι σὰ νὰ ἦταν ἔτοιμος νὰ δείξει ἕναν ἀπὸ τὶς πρῶτες σειρές... τὸ χέρι του ἔμεινε στὸν ἀέρα μερικὰ δευτερόλεπτα, ὕστερα χαμήλωσε...

—“Ἄλλὰ γιατί ἀπὸ τὶς πρῶτες σειρές; εἶπε. “Ἄς κάνω σήμερα κάτι πρωτότυπο. “Ἄς ρωτήσω ἕναν ἀπὸ τὶς τελευταῖες σειρές...

“Ὑψωσε καὶ πάλι τὸ δεξί του χέρι, ἢ ματιὰ του τώρα ἦτανε στὶς τελευταῖες σειρές, πρῶτα ἀριστερὰ τοῦ διαδρόμου, ἔπειτα δεξιὰ...

—“Λοιπόν, ἄς ἔρθει... ἄς ἔρθει ὁ τρίτος ἀπὸ τὸν τοῖχο... προτελευταία σειρά, ὁ τρίτος ἀπὸ τὸν τοῖχο... Αὐτὸς ποὺ ἔχει μιὰ σάκα...

Εἶχε πάντα τὴ σάκα τοῦ γιοῦ του πάνω στὰ γόνατά του, ὅλη αὐτὴν τὴν ὥρα τὰ μάτια του τὰ εἶχε στυλωμένα στὸ Μαζικὸ Ὑπεύθυνο, εἶχε ἀκούσει πολὺ καλά τι εἶχε πεῖ ὁ Μαζικὸς Ὑπεύθυνος, ἔβλεπε τὸ χέρι του ἀπλωμένο νὰ τὸν δείχνει... ὅμως δὲ σηκώθηκε.

Δὲ σηκώθηκε γιατί εἶχε τὴν αἴσθησι πὼς σὲ κάποιον ἄλλον μιλοῦσε ὁ Μαζικὸς Ὑπεύθυνος, πὼς κάποιον ἄλλον καλοῦσε, πὼς κάποιον ἄλλον ἔδειχνε μὲ τὸ χέρι...

Ἐξακολούθησε νὰ κάθεσαι σὰ νὰ μὴ συνέβαινε τίποτα,

τὰ χέρια του μπλεγμένα στὰ λουριά τῆς σάκας, τὰ μάτια του καρφωμένα στὸ Μαζικὸ Ὑπεύθυνο...

—Ὁ τρίτος, λέω... Ὁ τρίτος ἀπὸ τὸν τοῖχο... Προτελευταία σειρά, ὁ τρίτος ἀπὸ τὸν τοῖχο..., ξαναεῖπε ὁ Μαζικὸς Ὑπεύθυνος καὶ τὸν κοίταξε πιὸ ἔντονα τώρα...

Καὶ τότε γύρισαν καὶ τὸν κοίταξαν καὶ οἱ ἄλλοι στὴν Αἴθουσα... εἶδε ξαφνικὰ χιλιάδες μάτια καρφωμένα πάνω του, εἶδε ὅλα τὰ μάτια καρφωμένα πάνω του...

Τότε, σὰ νὰ εἶδε μόλις τότε τὸ χέρι τοῦ Μαζικοῦ Ὑπεύθυνου νὰ τὸν δείχνει, σὰ νὰ τὸν ἄκουσε μόλις τότε νὰ λέει «Προτελευταία σειρά, ὁ τρίτος ἀπὸ τὸν τοῖχο...», τότε σηκώθηκε, στὸ δεξί του χέρι εἶχε τὴ σάκα τοῦ γιοῦ του... σηκώθηκε, προχώρησε πρὸς τὸ Μαζικὸ Ὑπεύθυνο ποῦ τὸν περίμενε ἐκεῖ, στὸ βάθος τῆς Αἴθουσας, ὄρθιος, ἀκίνητος, ἀνέκφραστος...

Πῆγε καὶ στάθηκε μπροστὰ στὸ βῆμα, κάτω ἀπ' τὸ βῆμα καὶ λίγο ἀριστερά, ὄρθιος.

Καὶ τώρα τὰ μάτια, τὰ χιλιάδες μάτια, ὅλα τὰ μάτια καρφωμένα πάνω του.

Εἶχε σὰ μιὰ ζάλη στὸ νοῦ του.

—Ὡραϊά!.. εἶπε ὁ Μαζικὸς Ὑπεύθυνος.

Δὲν κατάλαβε τί νόημα εἶχε αὐτὸ τὸ «Ὡραϊά!..», δὲν μπορούσε νὰ καταλάβει τί νόημα εἶχε, ὅμως ἀντὶ νὰ τὸν ἡσυχάσει, ἴσια ἴσια τοῦ ἔφερε ταραχή. Τὰ δάχτυλά του σφίχτηκαν στὸ λουρί τῆς σάκας...

Καὶ τὰ 20 παράθυρα τῆς Αἴθουσας ἦτανε διάπλατα ἀνοιχτά, ὥστόσο ἐνιωθε ζέστη, μεγάλη ζέστη...

—Ὡραϊά!.. ξαναεῖπε ὁ Μαζικὸς Ὑπεύθυνος. Δὲν πρόκειται νὰ σὰς ἀπασχολήσω πολὺ... Μιὰ ἐρώτηση ἔχω νὰ σὰς κάνω... μόνο μιὰ ἐρώτηση: Πῶς αἰσθάνεσθε...;

Ξανάσφιξε τὸ λουρί τῆς σάκας.

—Πῶς αἰσθάνεσθε...; Ξαναρώτησε ὁ Μαζικὸς Ὑπεύθυνος.

Κοίταξε τὸ Μαζικὸ Ὑπεύθυνο, κοίταξε τοὺς ἄλλους...

—Αισθάνομαι ζέστη...

‘Ο Μαζικός ‘Υπεύθυνος έκανε μιá κίνηση έκνευρισμού με τó δεξί του χέρι.

—Φαίνεται πώς ή έρώτησή μου δέν ήταν άπόλυτα σαφής. Τήν έπαναλαμβάνω λοιπόν συμπληρωμένη: Μετά τήν έναρξιν τής ισχύος του Νόμου 11.113.303, πώς αισθάνεσθε...;

—Πώς αισθάνομαι...; είπε καί κοίταξε τīs μύτες τών παπουτσιών του.

—Θά γίνω άκόμα πιό σαφής, είπε ó Μαζικός ‘Υπεύθυνος. Αισθάνεσθε συμφώνως πρós τās διατάξεις του Νόμου; Καί ειδικότερα, συμφώνως πρós τās διατάξεις του άρθρου 3 παράγραφος 2 του Νόμου;

Είδε τó μάτι του Μαζικού ‘Υπεύθυνου καρφωμένο πάνω του.

—Βεβαίως!.. είπε. Βεβαίως καί αισθάνομαι συμφώνως πρós τās διατάξεις του Νόμου 11.113.303... Συμφώνως πρós τās διατάξεις του άρθρου 2 παράγραφος 3...

—Του άρθρου 3 παράγραφος 2, τόν διόρθωσε ó Μαζικός ‘Υπεύθυνος. ‘Ωραία!.. ‘Επομένως αισθάνεσθε εύτυχής... “Ετσι;.. Εύτυχής!..

Ξαναείδε τó μάτι του Μαζικού ‘Υπεύθυνου, σκοτεινό, παγωμένο... “Ενωσε πώς δέν μπορούσε νά κάνει τίποτ’ άλλο παρά νά έπαναλάβει τή λέξη που είπε ó Μαζικός ‘Υπεύθυνος...

—Εύτυχής!.. είπε. Ναί, εύτυχής... Πολύ εύτυχής!.. Πάρα πολύ εύτυχής!..

‘Ο Μαζικός ‘Υπεύθυνος τόν κοίταξε για λίγο χωρίς νά πει λέξη.

—Καλώς! είπε. ‘Η δοκιμή που ήθελα νά κάνω, τέλειωσε... Δέ σās χρειάζομαι άλλο.

Προχώρησε τώρα πρós τή θέση του, προχώρησε διασχίζοντας τó στενόμακρο διάδρομο με τά μάτια χαμηλά, όλα τά μάτια ήτανε στυλωμένα πάνω του, αυτός όμως ένιωθε μόνο

δυο καστανά μάτια νά τόν κοιτάζουν με άπορία, με παράπονο, δυο καστανά παιδικά μάτια...

Κόντευε νά φτάσει στην προτελευταία σειρά, νά καθίσει και πάλι στη θέση του...

—Σταθείτε μιá στιγμή!.. άκουσε νά τόν φωνάζει ό Μαζικός ‘Υπεύθυνος.

Στάθηκε, γύρισε τό κεφάλι...

—Σταθείτε!.. ”Έχω νά σάς ρωτήσω άκόμα κάτι... Μιά μικρή έρώτηση.., είπε ό Μαζικός ‘Υπεύθυνος.

Ξαναπήγε και ξαναστάθηκε μπροστά στο βήμα, κάτω άπ’ τό βήμα, και πάλι πρós τ’ άριστερά.

—Λοιπόν..; είπε ό Μαζικός ‘Υπεύθυνος μ’ ένα περίεργο χαμόγελο.

”Ηθελε πάρα πολύ νά καθίσει, ένιωθε τά πόδια του νά μñν τόν βαστάνε άλλο.

—Λοιπόν,.. ξαναείπε ό Μαζικός ‘Υπεύθυνος με τό περίεργο κείνο χαμόγελο άκόμα πιό έντονο τώρα.

Γάντζωσε τά δάχτυλά του στο λουρι τής σάκας σά νά γύρευε άπό κάποιον βοήθεια. Είχε τñν αίσθηση μιås άπειλής, μιá άπειλή ήτανε κοντά του, πάρα πολύ κοντά του...

—Λοιπόν,.. είπε ό Μαζικός ‘Υπεύθυνος. Λοιπόν, τί ιδέα έχετε για τά μούσμουλα;

”Άξαφνα γίνηκε φώς στο νοũ του, κατάλαβε άμέσως πώς τόν είχανε προδώσει, τόν είχε προδώσει ό φίλος του και συνάδελφός του, ό μόνος που ήξερε για τά μούσμουλα, κατάλαβε πώς δέν ήτανε καθόλου τυχαίο που ό Μαζικός ‘Υπεύθυνος είχε διαλέξει αυτόν άπό τούς 3.307, κατάλαβε πώς ό Μαζικός ‘Υπεύθυνος δέ θά τόν άφηνε εύκολα νά ξεφύγει... Κατάλαβε άκόμα πώς φοβότανε κείνη τñ στιγμή, είχε μπει στην καρδιά του ό φόβος, ένας βαθύς άμείλικτος φόβος!..

—”Η έρώτησή μου είναι πολύ άπλή και σαφής, άπόλυτα σαφής, μίλησε και πάλι ό Μαζικός ‘Υπεύθυνος. Τί ιδέα έχετε για τά μούσμουλα;

”Εσφιξε τόσο πολύ δυνατά τὸ λουρί τῆς σάκας ποὺ ἡ ἀγκράφα τοῦ πλήγωσε τὰ δάχτυλα... Ὁ φόβος τοῦ ἔτρωγε τὰ σπλάχνα τώρα, αὐτὸς ὁ βαθὺς ἀμειλικτος φόβος εἶχε μπήξει τὸ ρύγχος του τὰ δόντια του τὰ νύχια του στὴν καρδιά του καὶ τὴν ἐσπάραζε τὴν καρδιά του... Καὶ τότε εἶπε:

—Ὁμολογῶ!

—Ὦστερα ἐγίνε σιωπὴ...

—”Ἐχω τὴ γνώμη πὼς ἡ ἀπάντησή σας στὴν ἐρώτησή μου χρειάζεται μιὰ κάποια ἀνάπτυξη, εἶπε ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος διακόπτοντας τὴ σιωπὴ.

”Ἐνιωθε τὸ φόβο νὰ κατακομματιάζει τὴν καρδιά του, πνιγότανε...

—Ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ παντός, εἶπε ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος. Ἐσεῖς, μὲ τὴν ἀπάντηση ποὺ δώσατε πρὸ ὀλίγου, ἐκάνατε τὴν ἀρχή... μιὰ καλὴ ἀρχή... Ἄλλὰ χρειάζεται καὶ τὸ ἄλλο ἥμισυ. Ἀπομένει νὰ δώσετε τώρα τὴ συνέχεια...

Κοίταξε τὸ Μαζικὸ Ὑπεύθυνο, ὄρθιο πάνω στὸ βῆμα, τὸν εἶδε πρὸ ψηλὸ τώρα, τὸν εἶδε νὰ ψηλώνει, ὀλοένα νὰ ψηλώνει, ἦταν ἔτοιμος νὰ χιμήξει πάνω του ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος...

—Ὁμολογῶ! Ξαναεἶπε.

—Ὡραϊά!.. εἶπε ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος καὶ κάθισε. Ὡραϊά!.. Περιμένω... ὅλοι ἐδῶ στὴν Αἴθουσα περιμένουμε τὴ συνέχεια...

Σ’ ἓνα καινούριο κύμα φόβου, ξέσπασε:

—Ὁμολογῶ πὼς εἶμαι ἔνοχος! φώναξε. Ὁμολογῶ πὼς εἶμαι ἔνοχος παραβάσεως τοῦ ἄρθρου 2 παράγραφος 3...

—Μιὰ μικρὴ διακοπὴ, εἶπε ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος. Ἀνάποδα τὰ εἶπατε: τοῦ ἄρθρου 3 παράγραφος 2...

—Ναί, εἶμαι ἔνοχος παραβάσεως τοῦ ἄρθρου 3 παράγραφος 2 τοῦ Νόμου... τοῦ καταπληκτικοῦ, τοῦ μεγαλειώδους Νόμου 11.113.303... Ὁμολογῶ!

“Εγινε και πάλι σιωπή...

—Μας ενδιαφέρει και η συνέχεια... ή συνέχεια!.. επέμενε ο Μαζικός ‘Υπεύθυνος.

“Εκανε κουράγιο να πει κι άλλα... κι άλλα!.. Καταλάβαινε πως έπρεπε να πει κι άλλα... κι άλλα πολλά!

—Βέβαια, είναι αλήθεια πως ο γιός μου, το παιδί μου... το μοναχοπαιδί μου... πέθανε... χτές τη νύχτα... Δεν είχε ακόμα αρχίσει ή βροχή... ‘Εκεί που διάβαζε τα μαθήματά του για σήμερα... διάβαζε ακριβώς την αριθμητική του... ‘Η μητέρα του πέθανε στη γέννα του. “Όλα αυτά τα χρόνια, έφτα’ ολόκληρα χρόνια, στο σπίτι ήμαστε οι δυό μας, ο γιός μου κι εγώ... Λοιπόν, ναι... Πέθανε χτές τη νύχτα... άξαφνα... εκεί που έτρωγε ένα μούσμουλο... ένα μούσμουλο... Πήγε στραβά το κουκούτσι στο λαιμό του και... και τίποτ’ άλλο... Πέθανε... Τίποτ’ άλλο απ’ αυτό... Το παιδί μου, το μοναχοπαιδί μου... ο γιός μου... πέθανε!

Στάθηκε και πήρε ανάσα.

—Ναί, όμολογώ πως είμαι ένοχος παραβάσεως του άρθρου 2 παράγραφος 3...

—Και πάλι μιά μικρή διακοπή..., είπε ο Μαζικός ‘Υπεύθυνος. Γιατί και πάλι τὰ είπατε άνάποδα... Λοιπόν, τὸ σωστό είναι: του άρθρου 3 παράγραφος 2...

—Ναί, είμαι ένοχος παραβάσεως του άρθρου 3 παράγραφος 2... Γιατί πριν από λίγο, ο Νόμος 11.113.303 είχε αρχίσει να ισχύει... Θα ήταν πέντε, ίσως και δέκα λεπτά που είχε αρχίσει να ισχύει... ‘Εγώ... εγώ... αισθανόμουν όχι συμφώνως προς τὰς διατάξεις του Νόμου... ‘Ετόλμησα να μην αισθάνομαι συμφώνως προς τὰς διατάξεις του Νόμου... να μην αισθάνομαι συμφώνως προς τὸ άρθρο 3 παράγραφος 2... ‘Ετόλμησα να μην αισθάνομαι εύτυχής... ‘Ετόλμησα... ‘Όμολογώ πως δεν αισθανόμουν εύτυχής!.. ‘Όμολογώ την ένοχή μου!.. ‘Όμολογώ!..

‘Ο φόβος στην καρδιά του όσο πήγαινε και άγριευε, τὸν είχε κάνει ο φόβος παίγνιο στα σιδερένια του χέρια, έπρεπε

νά τὰ πεί όλα αὐτά, ὄχι μόνο όλα αὐτά, νά πεί κι ἄλλα ἔπρεπε, νά πεί κι ἄλλα πολλά, πάρα πολλά καί γρήγορα, γρήγορα, τώρα ἀμέσως νά τὰ πεί, ἤξερε πολύ καλά πῶς ἂν δὲν τάλεγε όλα αὐτά... πῶς ἂν δὲν τάλεγε όλα αὐτά...

Κοίταξε τούς ἄλλους στήν Αἴθουσα, ὅλοι εἶχαν τὰ ἴδια πάντα πρόσωπα - μάσκες, τὰ ἴδια ἀνέκφραστα τιμεντένια γύφινα πρόσωπα, ἔνιωσε σά νά εἶχαν ὅλοι αὐτοί οἱ 3.306 τὸ ἴδιο ὅλοι πρόσωπο, ἀκριβῶς τὸ ἴδιο πρόσωπο, ἓνα πρόσωπο καί οἱ 3.306 καί ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος...

—'Ἄλλὰ πῶς ἐτόλμησα ἐγὼ νά παραβῶ τὸ Νόμο... τὸ μεγαλειώδη, τὸν καταπληκτικὸ Νόμο 11.113.303... Καί μάλιστα τὸ ἄρθρο 3 παράγραφος 2... Νά παραβῶ τὸ μεγαλειώδες, τὸ καταπληκτικὸ ἄρθρο 3 μὲ τὴ μεγαλειώδη, τὴν καταπληκτικὴν παράγραφο 2... Ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας δὲν ἔχει ξαναδεῖ τέτοιο μεγαλειώδες, τέτοιο καταπληκτικὸ ἄρθρο 3, οὔτε ἔχει ξαναδεῖ τέτοια μεγαλειώδη, τέτοια καταπληκτικὴν παράγραφο 2... Καί ὅμως ἐγὼ, ὁ ἄθλιος ἐγὼ, ἐτόλμησα νά ἐπιτρέψω στὸν ἐσωτερικὸ μου κόσμο νά λειτουργήσει παρανόμως... Τοῦ ἐπέτρεψα νά αἰσθάνεται κατὰ παράβασιν τοῦ Νόμου... Ἐτόλμησα νά βάλω παραπάνω ἀπὸ τὸ Νόμο 11.113.303... νά βάλω τί;.. Τὸ θάνατο τοῦ γιοῦ μου... τὸ θάνατο τοῦ παιδιοῦ μου... τὸ θάνατο ἐνὸς παιδιοῦ... ἓναν κάποιον θάνατο... Ἄλλὰ πῶς μπορεῖ ἓνας φυσιολογικὸς ἀνθρώπος νά κάνει αὐτὸ ποῦ ἔκανα ἐγὼ;.. Πῶς μπορεῖ ἓνας ἀνθρώπος φυσιολογικὸς νά βάλει τὸ θάνατο τοῦ παιδιοῦ του, τοῦ μόνου του παιδιοῦ, παραπάνω ἀπὸ τὸ μεγαλειώδη, τὸν καταπληκτικὸ Νόμο 11.113.303;.. Παραπάνω δηλαδὴ ἀπὸ τὴ Μαζικὴ Παραγωγή;.. Γιατί βέβαια τὸ ἀληθινὸ νόημα τοῦ Νόμου 11.113.303 εἶναι ἡ Μαζικὴ Παραγωγή... Ἡ Μαζικὴ Παραγωγή εἶναι τὸ ἀληθινὸ νόημα τοῦ Κράτους μας... Naί, ἡ Μαζικὴ Παραγωγή εἶναι τὸ ἀληθινό, τὸ μοναδικὸ νόημα τῆς ζωῆς μας... τὸ μοναδικὸ νόημα τῆς Μαζικῆς Ζωῆς μας... Τί νόημα μπορεῖ νάχει αὐτὸς ὁ θάνατος, αὐτὸς ὁ ἓνας κάποιος θάνατος, μπροστὰ στὴ Μαζικὴ

Παραγωγή;.. Μπροστά στη μεγαλειώδη, την καταπληκτική πορεία του Κράτους μας πρὸς τις ὑψιστες κορυφές τῆς Μαζικῆς Παραγωγῆς;.. Καὶ μάλιστα, τί λογῆς θάνατος!.. Ὁ θάνατος ἑνὸς παιδιοῦ, ἑνὸς μικροῦ παιδιοῦ... ἑνὸς παιδιοῦ μόλις ἑπτὰ χρονῶν... Ἄλλὰ ἓνα παιδί ἑπτὰ χρονῶν, ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς Μαζικῆς Παραγωγῆς... ἓνα παιδί ἑπτὰ χρονῶν γιὰ τὴ Μαζικὴ Παραγωγή εἶναι... εἶναι ἓνα... ἓνα τίποτα... Μὴδὲν εἶναι!.. Μὴδέν!..

Στάθηκε, ἔνωθε μεγάλη ἐξάντληση, ὅμως ἔπρεπε νὰ ἐξακολουθήσει, πάση θυσίᾳ νὰ ἐξακολουθήσει, ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος τὸν κοίταζε ὀλοένα καὶ τὰ μάτια του ἔδειχναν ὀλοφάνερα πὼς ἤθελε κι ἄλλα, κι ἄλλα... κι ἄλλα πολλὰ γιὰ νὰ χορτάσει!..

—Ἐν ὄψει τῆς Μαζικῆς Παραγωγῆς, ἓνα παιδί ἑπτὰ χρονῶν εἶναι Μὴδέν... Τί λέω;.. Εἶναι ὑπὸ τὸ Μὴδέν!.. Γιατί δὲν προσφέρει τίποτα στὴ Μαζικὴ Παραγωγή... δὲν ἔχει προσφέρει καὶ δὲν προσφέρει τίποτα... ἴσια ἴσια, εἶναι βάρος γιὰ τὴ Μαζικὴ Παραγωγή... εἶναι στοιχεῖο ἀρνητικό, ὑπὸ τὸ Μὴδέν... Καὶ ὅμως ἐγώ... ἐγώ... ἐτόλμησα ν' ἀσεβῆσω στὴ Μαζικὴ Παραγωγή... Ἐτόλμησα νὰ μὴν αἰσθάνομαι εὐτυχῆς ἐξαιτίας ἑνὸς τέτοιου συμβάντος... ἑνὸς συμβάντος ποῦ εἶναι μιὰ λεπτομέρεια χωρὶς καμιά, ἀπολύτως καμιά σημασία μπροστὰ στὴ Μαζικὴ Παραγωγή... Ὁμολογῶ!.. Ὁμολογῶ πὼς εἶμαι ἔνοχος, καὶ αἰσθάνομαι βαθύτατη εὐγνωμοσύνη ποῦ μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ συνειδητοποιήσω τὴν ἐνοχὴ μου... ποῦ μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ ὁμολογήσω τὴν ἐνοχὴ μου καὶ νὰ βρῶ ἔτσι τὴ γαλήνη... Ὁμολογῶ πὼς εἶμαι ἔνοχος παραβάσεως τοῦ ἄρθρου 3 παράγραφος 2 τοῦ Νόμου 11.113.303... τοῦ καταπληκτικοῦ, τοῦ μεγαλειώδους Νόμου 11.113.303... Βέβαια... βέβαια, ἂν δὲν ἦτανε αὐτὸ τὸ μούσμουλο... αὐτὸ τὸ μούσμουλο...

Καὶ πάλι στάθηκε, τώρα ἔπρεπε νὰ βάλει ὅλη του τὴ δύναμη νὰ τελειώσει ἀκόμα πιὸ ἔντονα, ἀκόμα πιὸ...

—Ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος μὲ ρώτησε στὴν ἀρχὴ τί ἶδεα

έχω για τὰ μούσμουλα... Λοιπόν, τὰ μούσμουλα ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς Μαζικῆς Παραγωγῆς... τὰ μούσμουλα... Ξέρετε, ὁ γιός μου τρελαινότανε γιὰ μούσμουλα... τοῦ ἄρεσαν πάρα πολύ... ἔτρωγε πολλὰ μούσμουλα, πάρα πολλὰ μούσμουλα... Καὶ ὕστερα τὸν ἔπιανε... τὸν ἔπιανε εὐκοιλιότητα... Μὲ συγχωρεῖτε δηλαδῆ, ἀλλὰ τὸν ἔπιανε αὐτό... ἀκριβῶς αὐτό... εὐκοιλιότητα... Ἡ πραγματικότητα εἶναι πῶς τὸν ἔπιανε εὐκοιλιότητα... Πρέπει νὰ εἶμαι ρεαλιστής... Πρέπει νὰ εἶμαστε ρεαλιστές... Τὸ Κράτος μας εἶναι ἓνα ρεαλιστικὸ Κράτος... Λοιπόν, τὸν ἔπιανε τὸ γιό μου εὐκοιλιότητα κάθε φορὰ ποῦ ἔτρωγε μούσμουλα... εὐκοιλιότητα... Ἀλλὰ σκεφτεῖτε ἓνα Κράτος ποῦ οἱ πολίτες του τρελαίνονται γιὰ μούσμουλα... ποῦ τρῶνε πολλὰ μούσμουλα... Καὶ βέβαια τοὺς πιάνει ὅλους αὐτοὺς εὐκοιλιότητα... Τότε τί γίνεται ἡ Μαζικὴ Παραγωγή;.. Δὲ χρειάζεται νὰ ἐπιμείνω, τὸ καταλαβαίνουμε ἀμέσως πῶς ἡ εὐκοιλιότητα ρίχνει τὴ Μαζικὴ Παραγωγή... Τὸ Ἰδεῶδες, τὸ ὕψιστο Ἰδεῶδες ποῦ εἶναι γιὰ ὅλους μας ἡ Μαζικὴ Παραγωγή, κινδυνεύει, κλονίζεται... Γιατί ἡ εὐκοιλιότητα... ἡ εὐκοιλιότητα εἶναι ὁ ὑπ' ἀριθμὸν 1 κίνδυνος... ὁ φοβερότερος σαμποτέρ τῆς Μαζικῆς Παραγωγῆς... Μαζικὴ Παραγωγή καὶ εὐκοιλιότητα εἶναι δυὸ... εἶναι δυὸ ἔννοιες, εἶναι δυὸ ἀξίες ποῦ δὲ συμβιβάζονται ἢ μία μὲ τὴν ἄλλη... Διανοηθεῖτε ἓνα Κράτος ποῦ οἱ πολίτες του μαστίζονται ἀπὸ εὐκοιλιότητα λόγω τὰ μούσμουλα... Ὅλα αὐτὰ τὰ ἔλεγα στὸ γιό μου γιὰ νὰ τὸν κάνω νὰ μὴν τρώει πολλὰ μούσμουλα... Τοῦ τὰ ἔλεγα ὅλα αὐτά, πῶς ἡ Μαζικὴ Παραγωγή κινδυνεύει ἀπὸ τὰ μούσμουλα... Καὶ πῶς ὁ καλὸς πολίτης χρέος ἔχει νὰ μὴν τρώει πολλὰ μούσμουλα... Ἀλλὰ δὲ μ' ἄκουγε ὁ γιός μου... δὲ μ' ἄκουγε, καὶ δῶς' του κι ἔτρωγε μούσμουλα... Γελοῦσε κιόλας ὅταν τοῦ ἔλεγα ὅλα αὐτά γιὰ τὴ Μαζικὴ Παραγωγή καὶ τὴν εὐκοιλιότητα... Ἀλλὰ ὁ γιός μου εἶναι... ἦτανε ἓνα μικρὸ παιδί, ἓνα παιδί ἑφτά χρονῶν... Πρέπει ὅμως νὰ ἐπέμβει τὸ Κράτος! Ἀπευθύνομαι τώρα στὸ Μαζικὸ Ὑπεύθυνο γιὰ νὰ διαβιβάσει τὴν πρότασή μου

άρμοδιως... Πρέπει να επέμβει τὸ Κράτος... ἐπειγόντως νὰ ἐπέμβει, γιατί τώρα ἀκριβῶς εἶναι τὰ πολλά μούσμουλα... εἶναι ὁ καιρὸς ποῦ ἡ ἀγορὰ εἶναι γεμάτη μούσμουλα... Νὰ ἐπέμβει ἐπειγόντως τὸ Κράτος!.. Ὁ νόμος 11.113.303... ὁ μεγαλειώδης, ὁ καταπληκτικὸς Νόμος 11.113.303 ὑπήγαγε στὴν ἀρμοδιότητα καὶ τὸν ἔλεγχο τοῦ Κράτους τὸν «ἐσωτερικὸ κόσμο» τῶν πολιτῶν... Λοιπὸν, μ' ἕναν καινούριο μεγαλειώδη, καταπληκτικὸ Νόμο, τὸ Κράτος νὰ ὑπαγάγει στὴν ἀρμοδιότητά του καὶ στὸν ἔλεγχό του καὶ τὰ μούσμουλα καὶ τὴν εὐκοιλιότητα... Καὶ τότε... τότε ἡ Μαζικὴ Παραγωγή... τὸ ὕψιστο Ἰδεῶδες τῆς Μαζικῆς Ζωῆς μας, ἡ Μαζικὴ Παραγωγή... ἡ Μαζικὴ Παραγωγή... τὸ μοναδικὸ Ἰδεῶδες τῆς Μαζικῆς Ζωῆς μας, ἡ Μαζικὴ Παραγωγή... ἡ Μαζικὴ Παραγωγή...

Πρῶτος ἄρχισε τὸ χειροκρότημα ὁ Μαζικὸς Ὑπεύθυνος, ἀμέσως ἄρχισαν νὰ χειροκροτοῦν ὅλοι αὐτοὶ οἱ 3.306 στὴν Αἴθουσα καὶ ἀμέσως ἡ μπάντα ἄρχισε νὰ παίζει τὸ Ἐμβατήριο τοῦ Μαζικοῦ Ἐνθουσιασμοῦ...

Θύελλα τὰ χειροκροτήματα ἐξακολουθοῦσαν ὀλοένα, ὀλοένα καὶ ἀσταμάτητα, ἡ μπάντα ἔπαιζε ὀλοένα τὸ Ἐμβατήριο τοῦ Μαζικοῦ Ἐνθουσιασμοῦ, ὁ Μαζικὸς Ὑπεύθυνος χειροκροτοῦσε ὀλοένα καὶ τώρα τὸ πρόσωπό του δὲν ἦτανε σὰν πρωτύτερα ἀνέκφραστο, τώρα ἔλαμπε τὸ πρόσωπό του...

«Καλὰ πᾶμε!.. Τὰ εἶπα καλὰ!» σκέφτηκε... Ἀλλὰ τὴν ἴδια κιόλας στιγμὴ ἔπαψε νὰ σκέφτεται, ἐπέβαλε στὸν ἑαυτό του νὰ μὴ σκέφτεται, γιατί τὸν ἔπιασε φόβος πῶς μπορούσαν νὰ πιᾶσουν καὶ τὴ σκέψη του ἀκόμα μ' ἕνα μηχανήμα ποῦ ἦταν μυστικὸ, μὲ τίποτα ἄγνωστες σ' αὐτὸν ἀκτίνες...

Ἡ τεράστια Αἴθουσα ἀντιβούιζε συνέχεια ἀπὸ τὰ χειροκροτήματα καὶ τοὺς ἤχους τοῦ Ἐμβατηρίου τοῦ Μαζικοῦ Ἐνθουσιασμοῦ...

Ἄξαφνα ὁ Μαζικὸς Ὑπεύθυνος ἔκανε νόημα νὰ σωπάσουν, μιὰ κίνηση μὲ τὸ χέρι του ἔκανε καὶ τὸ ἴδιο κιόλας

δευτερόλεπτο κόπηκαν με τὸ μαχαίρι καὶ τὰ χειροκροτήματα καὶ τὸ Ἐμβατήριο τοῦ Μαζικοῦ Ἐνθουσιασμοῦ.

Ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος μίλησε τώρα:

—Νομίζω πὼς ὅλα πάνε καλά... Καὶ πὼς δὲ μένει τίποτ' ἄλλο... Ἡ περίπτωση ἑνὸς ἀπὸ τοὺς 3.307 ὑπαλλήλους τοῦ Ὑπουργείου Μαζικῆς Πρωτοβουλίας ἃς εἶναι γιὰ ὅλους δίδαγμα... δίδαγμα γιὰ νὰ βγάλουν τὰ δέοντα συμπεράσματα... Ἐγὼ δὲν ἔχω νὰ πῶ τίποτ' ἄλλο... δὲν ἔχω νὰ προσθέσω τίποτα... Ἐκτὸς ἂν ἐσεῖς θέλετε νὰ προσθέσετε κάτι ἀκόμα στὰ ὅσα πάρα πολὺ χρήσιμα καὶ πάρα πολὺ διαφωτιστικὰ μᾶς εἶπατε...

Τὰ μάτια τοῦ Μαζικοῦ Ὑπεύθυνου ἦτανε τώρα καρφωμένα πάνω του, τὸ στόμα του μισόκλειστο... Τὸν ἔπιασε καὶ πάλι ὁ φόβος πὼς ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος ἤθελε κι ἄλλα... κι ἄλλα!.. Ἐβλεπε αὐτὸ τὸ μισόκλειστο στόμα καὶ τὸν ἔπιασε ὁ φόβος πὼς τὸ στόμα αὐτὸ δὲν εἶχε ἀκόμα χορτάσει... ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος δὲν εἶχε ἀκόμα χορτάσει, ἤθελε κι ἄλλα... κι ἄλλα... κι ἄλλα!..

—Ναί... ἤθελα νὰ πῶ κάτι ἀκόμα... εἶπε. Ἦθελα νὰ πῶ...

Ἔψαχνε νὰ βρεῖ μιὰ ἔκφραση πολὺ ἐντυπωσιακὴ, μιὰ «κορόνα»... κάτι καὶ πάλι γιὰ τὸ Νόμο 11.113.303... κάτι καὶ πάλι γιὰ τὴ Μαζικὴ Παραγωγή...

—Λοιπόν;.. εἶπε ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος.

—Λοιπόν, ἤθελα νὰ πῶ...

Δὲν πρόφτασε νὰ προχωρήσει, ἐδῶ ἀκριβῶς ἦρθε τὸ κουδούνι... τὸ κουδούνι τοῦ πρώτου διαλείμματος... τὸ ρολοὶ στὸν τοῖχο πάνω ἀπὸ τὸ βῆμα ἔλεγε ἀκριβῶς 10.10... τὸ κουδούνι ἀκουγότανε καθαρὰ στὴν Αἴθουσα... πολὺ καθαρὰ καὶ πολὺ δυνατὰ σ' ὅλη τὴν Αἴθουσα... τὸ κουδούνι τοῦ πρώτου διαλείμματος, ποὺ κάθε πρωί, ὀχτῶ μῆνες τώρα, τὸν ἔκανε νὰ τρέχει μὲ λαχτάρια νὰ ξαναδεῖ τὸ γιό του... τὸ κουδούνι χτύπαγε ὀλοένα, ὀλοένα... δὲν ἔλεγε νὰ πάψει αὐτὸ τὸ κουδούνι, ὁ ἦχος του εἶχε μπεῖ στὴν Αἴθουσα ἀπὸ τὰ 20 μεγάλα διάπλατα ἀνοιχτὰ παράθυρα... ὁ ἦχος του εἶχε

μπεϊ στην καρδιά του και την έκανε άνω κάτω... «Προ-δό-τη!» έλεγε τὸ κουδούνι... «Προ-δό-τη!»... «Προ-δό-τη!»...

—Λοιπόν;.. εἶπε ὁ Μαζικός Ὑπεύθυνος.

—Λοιπόν, ἐμένα μου πέθανε τὸ παιδί μου... τὸ παιδί μου! φώναξε. Ἄκουτε; Ἐμένα μου πέθανε ὁ γιός μου... μου πέθανε τὸ παιδί μου!.. Καὶ δὲν μπορεῖ... δὲν ἔχει τὴ δύναμη κανένας Νόμος... νάι, κανένας Νόμος δὲν ἔχει τὴ δύναμη νὰ μου ἀπαγορεύσει νὰ πονῶ γιὰ τὸ παιδί μου... γιὰ τὸ θάνατο τοῦ παιδιοῦ μου!.. Τὸ παιδί μου σήμερα δὲν πῆγε σχολεῖο... Ἄκουτε;.. Καὶ δὲ θὰ ξαναπάει ἄλλη φορὰ σχολεῖο τὸ παιδί μου... Λοιπόν, στὸ διάολο ὁ Νόμος 11.113.303!.. Στὸ διάολο ὁ καταπληκτικός, ὁ μεγαλειώδης Νόμος 11.113.303!.. Στὸ διάολο τὸ ἄρθρο 3 παράγραφος 2!.. Στὸ διάολο ἡ Μαζικὴ Παραγωγή!.. Στὸ διάολο ἡ Μαζικὴ Ζωή!.. Στὸ διάολο!.. “Ὅλα τάχει ρεγουλάρει τὸ Κράτος... τὸ Κράτος μας... “Ὅλα εἶναι στὴν ἀρμοδιότητα καὶ στὸν ἔλεγχο τοῦ Κράτους... “Ὅλα στὴ ζωὴ μας... σὲ τούτη τὴ Μαζικὴ Ζωὴ μας... Ἡ Μαζικὴ Ζωὴ... ἡ Μαζικὴ Παραγωγή... ἡ Μαζικὴ Πρωτοβουλία... ὁ Μαζικός Ἐνθουσιασμός... ἡ Μαζικὴ Διασκέδαση... ἡ Μαζικὴ Σκέψη... “Ὅλα, ὅλα εἶναι Μαζικά... ὅλα εἶναι στὴν ἀρμοδιότητα καὶ στὸν ἔλεγχο τοῦ Κράτους... Ἄλλά... εἶναι κάτι... εἶναι κάτι, Μαζικὲ Ὑπεύθυνη, πού δὲν εἶναι ἐπιτέλους Μαζικὸ... ὁ θάνατος!.. Νάι, ὁ θάνατος δὲν εἶναι Μαζικός!.. Ὁ καθένας ἔχει τὸ δικό του, τὸν ἀτομικό του θάνατο, Μαζικὲ Ὑπεύθυνη... Σὰς τὴν ἔσκασε ὁ θάνατος, Μαζικὲ Ὑπεύθυνη!.. Σὰς ἔπαιξε ἄσχημο παιχνίδι ὁ θάνατος, Μαζικὲ Ὑπεύθυνη!.. Ὁ θάνατος ξέφυγε ἀπὸ τὴν τσιμπίδα τοῦ «Μαζικοῦ»... Σὰς ξέφυγε ὁ θάνατος, Μαζικὲ Ὑπεύθυνη!.. Ὁ καθένας ἔχει τὸ δικό του θάνατο... ὁ καθένας ἐδῶ μέσα ἔχει τὸ δικό του θάνατο... Τὸ παιδί μου εἶχε τὸ δικό του θάνατο... Ἐσεῖς, Μαζικὲ Ὑπεύθυνη, θάχετε τὸ δικό σας θάνατο... Κι ἐγὼ θάχω τὸ δικό μου θάνατο... Ἐπιτέλους μᾶς μένει ἀκόμα αὐτὴ ἡ ἐλευθερία... αὐτὴ ἡ τελευταία ἐλευθερία: ἡ Ἐλευθερία τοῦ Θανάτου... Ἴσως νάρθει ἕνας καιρὸς πού τὸ Κράτος

θά πάρει στην αρμοδιότητά του και στον έλεγχο του και τὸ θάνατο... πού δὲ θά ὑπάρχει οὔτε αὐτὴ ἢ Ἐλευθερία τοῦ Θανάτου... Ἄλλὰ γιὰ τὴν ὥρα ὑπάρχει αὐτὴ ἢ ἐλευθερία, Μαζικὴ Ὑπεύθυνη!.. Γιὰ τὴν ὥρα δὲ μοῦ χρειάζεται γιὰ τὸ θάνατο νάχω ἄδεια ἀπὸ τὴν ἀρμόδια κρατικὴ ὑπηρεσία... Σὰς τὴν ἔσκασε ὁ θάνατος!.. Naί, ἔχουμε ἀκόμα αὐτὴν τὴν ἐλευθερία... αὐτὴν τὴν τελευταία ἐλευθερία: τὴν Ἐλευθερία τοῦ Θανάτου... Λοιπόν, ὄχι, Μαζικὴ Ὑπεύθυνη!.. Δὲν αἰσθάνομαι σύμφωνα μὲ τὸ Νόμο 11.113.303!.. Δὲν αἰσθάνομαι σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο 3 παράγραφος 2 τοῦ Νόμου 11.113.303!.. Αἰσθάνομαι σύμφωνα μὲ τὴν καρδιά μου... Naί, εἶμαι παραβάτης τοῦ ἄρθρου 3 παράγραφος 2... εἶμαι παραβάτης τοῦ Νόμου 11.113.303, ἀλλὰ δὲν εἶμαι παραβάτης τοῦ Νόμου πού εἶναι ἐδῶ μέσα, Μαζικὴ Ὑπεύθυνη... τοῦ αἰώνιου Νόμου πού εἶναι μέσα στὴν καρδιά μου!.. Ὅχι, δὲν εἶμαι εὐτυχῆς, Μαζικὴ Ὑπεύθυνη!.. Δὲν εἶμαι εὐτυχῆς!.. Ἀπὸ τὴ Μαζικὴ Εὐτυχία σας προτιμῶ τὸν ἀτομικὸ μου πόνο... Καὶ ἀπὸ τὴ Μαζικὴ Ζωὴ σας προτιμῶ τὴν Ἐλευθερία τοῦ Θανάτου... τοῦ δικοῦ μου, τοῦ ἀτομικοῦ μου θανάτου... Naί, γιὰτὶ ἀκόμα ὑπάρχει... ὑπάρχει ἀκόμα αὐτὴ ἢ τελευταία ἐλευθερία στὴ ζωὴ μας: ἢ Ἐλευθερία τοῦ Θανάτου!

Ἐδῶ ὁ Μαζικὸς Ὑπεύθυνος σηκώθηκε ὄρθιος... Δὲν εἶπε τίποτα, οὔτε λέξη, μόνο σηκώθηκε ὄρθιος, ἀμέσως σηκώθηκαν ὄρθιοι ὅλοι στὴν Αἴθουσα, ὅλοι...

Εἶδε τὸ πρόσωπο τοῦ Μαζικοῦ Ὑπεύθυνου ἀνέκφραστο καὶ τώρα, παγωμένο, εἶδε τὰ χιλιάδες πρόσωπα στὴν Αἴθουσα πού εἶχαν ὅλα τὴν ἴδια μάσκα, πού ὅλα ἦταν ἓνα μόνο πρόσωπο, τὸ ἴδιο ὅλα πρόσωπο...

Ἐσφιξε τὴ σάκα τοῦ γιοῦ του στὸ δεξί του χέρι, ἄρχισε νὰ προχωρεῖ στὸ διάδρομο, στὸ μακρόστενο διάδρομο, προχωροῦσε ὀλοένα πισωπατώντας... δεξιὰ κι ἀριστερὰ ὅλα αὐτὰ τὰ πρόσωπα - μάσκες, στὸ βάθος ὁ Μαζικὸς Ὑπεύθυνος, ὄρθιος, σιωπηλός, παγωμένος, ἀνεκφραστος...

Προχωρώντας ὀλοένα ἔτσι, βγήκε στὸ χόλ τοῦ ὀρόφου,

δὲν πῆγε πρὸς τὰ ἀσανσέρ, πῆγε στὴ σκάλα κι ἄρχισε νὰ κατεβαίνει μ' ὄλη του τὴ δύναμη τὰ σκαλιά, ἔτρεχε, ἔτρεχε... πέρασε τρέχοντας τὴν κεντρικὴ εἴσοδο τοῦ ὑπουργείου, βγῆκε στὸ δρόμο, ἔτρεχε πάλι, ἔτρεχε σὰ νὰ μπορούσε τάχα νὰ ξεφύγει... ἄξαφνα στάθηκε...

—Γιατί τρέχω;.. εἶπε. Εἶναι μάταιο νὰ τρέχω... μάταιο...

Ἦτανε ἀκριβῶς στὴ διασταύρωση τῆς Λεωφόρου Μαζικῆς Παραγωγῆς μετὰ τῆς Λεωφόρου Μαζικῆς Πειθαρχίας, καθηλωμένος στὸ φαρδύ πεζοδρόμιο ἀπὸ τὸ σῆμα τῆς τροχαίας... Γύρω του, πλάι του, ἦτανε πολλοί... Κοίταξε τὰ χέρια τους... τὰ χέρια τους...

—Εἶναι μάταιο νὰ τρέχω.., εἶπε. Ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ θὰ ὑψωθεῖ ἓνα χέρι... ἓνα χέρι ποῦ θὰ ὑψωθεῖ εἰδικὰ γιὰ μένα, μόνο γιὰ μένα... Λοιπόν, πρὸς τί νὰ τρέχω; Πρὸς τί;.. Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἦρθαν τὰ μεγάφωνα:

**Βαδίζετε ἀκριβῶς ἐπάνω εἰς τὴν Γραμμὴν
τὴν ὁποῖαν ἔχει χαράξει ἡ τροχαία,
μόνον τότε εἰσθε ἐν ἀσφαλείᾳ...
Βαδίζετε ἀκριβῶς ἐπάνω εἰς τὴν Γραμμὴν
τὴν ὁποῖαν ἔχει χαράξει τὸ Κράτος,
μόνον τότε εἰσθε ἐν ἀσφαλείᾳ...**

Στὴν ἀσφαλτο ἔτρεχαν τ' αὐτοκίνητα, χιλιάδες αὐτοκίνητα ἔτρεχαν μετὰ 100 χιλιόμετρα τὴν ὥρα, τώρα ἡ ἀσφαλτος ἦτανε στὴν ἀπόλυτη διάθεση τῶν αὐτοκινήτων...

—Σφίξε τὸ χέρι σου στὸ δικό μου!.. εἶπε. Κράτα με καλά, κράτα με καλά!.. Στὸ διάολο ἡ Γραμμὴ τῆς τροχαίας!.. Στὸ διάολο ἡ Γραμμὴ τοῦ Κράτους!.. Κράτα με καλά, κράτα με καλά τώρα... τώρα καὶ γιὰ πάντα!..

Ἔσφιξε δυνατὰ τὴ σάκα τοῦ γιοῦ του στὸ δεξιὸ του χέρι καὶ χύθηκε στὴν ἀσφαλτο, τ' αὐτοκίνητα ἔτρεχαν ὀλοένα ἐκεῖ μετὰ 100 χιλιόμετρα τὴν ὥρα, χιλιάδες αὐτοκίνητα μετὰ 100 χιλιόμετρα τὴν ὥρα...

50 ΚΙΛΑ ΝΑΦΘΑΛΙΝΗ

Τὸ ἐκκρεμὲς στὸν τοῖχο χτύπησε ἔξι. Μέτρησε τοὺς ἔξι χτύπους, ἕναν ἕναν, σὰ νὰ μετροῦσε χάντρες κομπολογιοῦ.

Ὁ ἀπογευματινὸς ἥλιος ἔμπαινε στὸ δωμάτιο...

Μιὰ ὥρα ἀργότερα, τὸ ἐκκρεμὲς θὰ χτυποῦσε ἐφτά. Τότε ὅμως δὲ θὰ μετροῦσε μονάχα τοὺς ἐφτά χτύπους ἀλλὰ καὶ τὰ ἐφτά κίτρινα χάπια, ποὺ θὰ τὰ ἔπαιρνε ἀπανωτά. Κάθε χτύπος καὶ χάπι...

—Ἐξήντα λεπτὰ ἀκόμα, εἶπε δυνατά.

Πῆγε καὶ κλειδῶσε τὴν πόρτα.

—Ἡ τελευταία φορὰ ποὺ κλειδῶνω τὴν πόρτα! εἶπε καὶ πάλι δυνατά, χρωματίζοντας τὸ «τελευταία». Δὲν ἀνοίγω τώρα σὲ κανέναν. Σὲ κανέναν!

Κοίταξε τὸ ρολοῖ, ἀντίκρυ τοῦ στὸν τοῖχο. Ἔδειχνε 6.05.

—Πενηνταπέντε λεπτὰ ἀκόμα, συλλογίστηκε.

Ἔνωσε ἄξαφνα νὰ τοῦ δίνει στὰ νεῦρα τὸ μεγάλο ρολοῖ, τέσσερα μέτρα μακριά του, βιζαβί. Σηκώθηκε ἀπὸ τὸ γραφεῖο του, πήρε τὴν καρέκλα ποὺ ἦταν πλάι στὴν πόρτα, τὴν πήγε σύρριζα στὸν τοῖχο, ἀνέβηκε, βάλθηκε νὰ ξεκρεμάσει τὸ ρολοῖ. Τὰ κατάφερε τέλος. Πῆρε τὸ ρολοῖ ἀγκαλιὰ σὰ νὰ κρατοῦσε μωρό, κατέβηκε ἀπὸ τὴν καρέκλα.

—Ὦχ! Τὰ νεφρά μου! διαμαρτυρήθηκε.

Κάθισε στὴν πολυθρόνα.

—Ἔπρεπε νὰ πάω νὰ κοιταχτῶ τόσον καιρό. Νὰ δῶ τί ἔχω, εἶπε.

Σηκώθηκε.

—Δέν είμαστε καλά! φώναξε. Κάθομαι τώρα καί συζητώ γιά τὰ νεφρά μου, τῆ στιγμῆ πού σέ λιγότερο ἀπό μιὰ ὥρα...

Κοίταξε τὸ ρολοῖ πού τὸ κρατοῦσε ἀκόμα ἀγκαλιά.
"Ἐδειχνε 6.10.

—Πενήντα λεπτά, εἶπε σὰ νὰ κουβέντιαζε μὲ κάποιον.
Τοῦ ἔκανε κακὸ νὰ βλέπει ὀλοένα τὴν ὥρα.

"Ἐβαλε τὸ ρολοῖ στὴν πολυθρόνα καί τὸ κουκούλωσε μὲ τὰ μαξιλάρια. "Ἐτσι θὰ τὸ ἄκουγε μονάχα, χωρὶς νὰ τὸ βλέπει, χωρὶς νὰ τὸ κοιτάζει διαρκῶς καί νὰ ἐκνευρίζεται μετρώντας τὰ λεπτά καί τὰ δευτερόλεπτα. Σὲ λίγο θὰ τὸ ἄκουγε νὰ χτυπάει τέταρτο, ὕστερα μισή, ὕστερα τρία τέταρτα, ὕστερα...

"Ἐβγαλε καί τὸ ρολοῖ τοῦ χεριοῦ καί τὸ ἔκρυψε σὸ πᾶν ἀριστερὰ συρτάρι τοῦ γραφείου του.

"Ἦπτε μιὰ γουλιὰ καφέ.

—'Ο τελευταῖος καφῆς τῆς ζωῆς μου! συλλογίστηκε.

"Ἦπτε δεύτερη γουλιὰ.

—'Ἡ ὥρα περνάει καί πρέπει νὰ τελειώνω μὲ τὶς ἐκκρεμότητες, εἶπε δυνατά. Τὶς τελευταῖες ἐκκρεμότητες τῆς ζωῆς μου!

Κάθισε σὸ γραφεῖο του. Δέν ὑπῆρχαν τώρα ἐκεῖ τὰ ντοσιῆ καί τὰ λογιῆς λογιῆς ἔγγραφα πού ὑπῆρχαν ἄλλοτε. Οἱ παραγγελίες τῶν πελατῶν καί τὰ τιμολόγια καί οἱ φορτωτικές... Τὰ εἶχε σκίσει ὅλα πρὶν ἀπὸ λίγο καί τὸ καλάθι τῶν ἀχρήστων ἦταν γεμάτο χαρτιά καί δὲ χωροῦσε ἄλλα. Καί πολλὰ χαρτιά εἶχαν χυθεῖ σὸ πάτωμα.

Τὰ μόνα πού εἶχε κρατήσει ἦταν ἓνα μπλόκ καί κάτι φάκελοι ἀλληλογραφίας.

Πάνω σὸ γραφεῖο ἦταν τὰ δύο γράμματα πού εἶχε κιάλας γράψει κεῖνο τὸ ἀπόγεμα. Πῆρε τὸ ἓνα, πού ὁ φάκελος, ἀνοιχτὸς ἀκόμα, ἔγραφε:

Κύριον

Ἄστυνομικὸν Διευθυντὴν Ἀθηνῶν

Ἐνταῦθα

“Έβγαλε τὸ χαρτί ἀπὸ τὸ φάκελο καὶ τὸ διάβασε:

Ἵπεύθυνος Δήλωσις

Ὁ ὑπογεγραμμένος Ἀριστείδης Ἀρδαβάνης τοῦ Νικολάου, ἐμπορικός ἀντιπρόσωπος, δηλῶ ὑπευθύνως καὶ ἐν γνώσει τῶν συνεπειῶν τοῦ Νόμου περὶ ψευδοῦς δηλώσεως ὅτι σήμερον καὶ ὥραν 7 μ.μ., ἐξ ἰδίας βουλήσεως ἐνεργῶν, ἐτερμάτισα τὴν ζωὴν μου, λαβὼν πρὸς τοῦτο ἐπτά δισκία ἰσχυροῦ ὑπνωτικοῦ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5ῃ Αὐγούστου 1960

Ὁ Ἵπευθύνως Δηλῶν

Δὲν εἶχε ν’ ἀλλάξει τίποτα. Οὔτε νὰ δώσει ἐξηγήσεις στὴν ἀστυνομία γιὰ ποιό λόγο ἔκανε ὅ,τι ἔκανε. Μονάχα, κάτω ἀπὸ τὴν ὑπογραφή του πρόσθεσε καθαρὰ: Ἀριστείδης Ν. Ἀρδαβάνης.

—Πάει αὐτό! Τελειώσαμε μὲ τὴν ἀστυνομία, εἶπε.

Ἐβαλε τὸ χαρτί στὸ φάκελο καὶ τὸν ἔκλεισε. Πῆρε τὸ δεῦτερο γράμμα — τὸ γράμμα στὴ γυναίκα του. Δὲν τὸ εἶχε ἀκόμα κλείσει σὲ φάκελο.

Τὸ διάβασε:

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5ῃ Αὐγούστου 1960

Ἀγαπητὴ μου Καίτη,

Ὅταν λάβης τὴν παροῦσαν, θὰ εἶναι ἀργά. Ναί, πολὺ ἀργά!

Θὰ δοκιμάσης βεβαίως ζωηρὰν ἐκπληξιν πληροφορομένη ὅτι «ἐπροτίμησα τὴν ἐλευθερίαν», διὰ νὰ χρησιμοποιήσω μίαν ἐκφρασιν ἡ ὁποία εἶναι τοῦ συρμοῦ εἰς τὰς ἡμέρας μας.

Τώρα, πῶς καὶ διατί ἔφθασα εἰς αὐτὸ τὸ «ἀπονειοημένον διάβημα», ὡς χαρακτηρίζουν τὴν πρᾶξιν μου οἱ ἐγγύριοι δημοσιογράφοι, ἐπιπολαίως γράφοντες καὶ ἐν προκειμένῳ... Ὅσον ἀφορᾷ πῶς καὶ διατί, θὰ ἠμποροῦσα νὰ σοῦ δώσω ἐδῶ πλείστας ὄσας «ἐξηγήσεις», ἀλλὰ διερωτῶμαι ἂν ὄλαι

αὐταὶ αἱ «ἐξηγήσεις» θὰ εἶναι ἀραγε ἐπαρκεῖς καὶ ἱκαναὶ διὰ νὰ ἐξηγήσουν πράγματι τὰ οὐσιαστικὰ καὶ τὰ βαθύτερα αἷτια τῆς πράξεώς μου, ἢ ἂν δὲν θὰ περιπλέξουν, ἀντιθέτως, καὶ συσκοτίσουν μίαν κατάστασιν ἀρκετὰ ἤδη περιπεπλεγμένην καὶ σκοτεινὴν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, σιωπῶ — ἐπὶ τοῦ παρόντος —
καὶ
Σὲ φιλῶ
Ἀριστείδης

Υ.Γ. Ἰδιαιτέραν σοῦ διαβιβάζω παράκλησιν νὰ φροντίσης τὸ καναρίνι, ἦτοι: τὸ καναβούρι του τακτικά, νὰ τοῦ ἀλλάξης τὸ νερὸ τοῦλάχιστον δις τῆς ἡμέρας, καὶ κανένα μαρουλάκι πότε πότε. Εὐχαριστῶ.

Ὁ ἴδιος

Τὸ διάβασε μὲ προσοχὴ τὸ γράμμα, λέξη πρὸς λέξη. Πῆρε τὸ στυλὸ καί, προσεκτικὰ γιὰ νὰ μὴ φαίνεται πῶς γράφτηκε ἐκ τῶν ὑστέρων, ἐπειτ' ἀπὸ τὸ «Σὲ φιλῶ» πρόσθεσε «γλυκὰ γλυκὰ».

Ἔβαλε τὸ γράμμα σὲ φάκελο, τὸν ἐκλείσει καὶ ἔγραψε:

Κυρίαν Καίτη Ἄρ. Ἀρδαβάνη

Ἄναψε τσιγάρο, ἤπιε ἀκόμα μιὰ γουλιὰ καφέ, ποῦ εἶχε κιάλας κρυώσει.

Ἦπιε καὶ μιὰ γουλιὰ νερό. Δὲ θὰ ἔπινε ἄλλο νερό, τὸ ἤθελε γιὰ τὴν ὥρα ποῦ θὰ ἔπαιρνε τὰ ἑπτὰ κίτρινα χάπια...

Ἐγειρε πίσω στὴν πολυθρόνα τοῦ γραφείου καὶ προσπάθησε νὰ μὴ σκέφτεται τίποτα.

Ἄλλο βέβαια τί προσπάθησε ὁ Ἀριστείδης Ἀρδαβάνης καὶ ἄλλο τί κατάφερε τελικά. Τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατο νὰ διώξει τίς λογῆς λογῆς σκέψεις ποῦ τὸν τριγύριζαν ἐπίμονες σὰν ὀργισμένες σφῆκες.

Εἶχε κάποτε διαβάσει, δὲ θυμότανε ποῦ, πῶς οἱ μελλοθάνατοι, τὰ τελευταῖα λεπτὰ τῆς ζωῆς τους, βλέπουν νὰ περνάει ἐμπρὸς στὰ μάτια τους «σὰν ἓνα φιλμ», ἔτσι ἔγραφε τὸ ἄρθρο ποῦ εἶχε διαβάσει, νὰ περνάει ἡ ζωὴ τους, τὸ

παρελθόν... Καί τώρα, τὸ ἀπόγεμα τῆς 5 Αὐγούστου 1960, κλειδωμένος στὸ γραφεῖο του, ὁδὸς Σταδίου 44, 6ος ὄροφος, ἀριθμὸς δωματίου 617, ὁ Ἄριστείδης Ἀρδαβάνης ἔβλεπε πὼς ἦτανε σωστὰ ὅσα εἶχε διαβάσει τότε. Γιατὶ «σὰν ἓνα φιλμ» περνοῦσε ἐμπρὸς στὰ μάτια του, κείνη τὴν ὥρα, ἡ ζωὴ του, τὸ παρελθόν...

Ἦρθαν ἐμπρὸς στὰ μάτια του τὰ παιδικὰ του χρόνια, τὰ νιάτα του, οἱ πρῶτες ἀγάπες, ἡ Ἀνωτάτη Ἐμπορική, ὁ πόλεμος, ἡ Κατοχή, ἡ ἀπελευθέρωση, τὸ καλοκαίρι τοῦ 45 ποὺ ἄνοιξε τὸ γραφεῖο του «Ἐμπορικαὶ Ἀντιπροσωπείαι»...

Ἦρθε καὶ τὸ καλοκαίρι τοῦ 50 ποὺ γνώρισε τὴν Καίτη... Καὶ τὸ φθινόπωρο τοῦ 50 ποὺ παντρεύτηκαν, 20 Ὀκτωβρίου ἦτανε, στὴ Φιλοθέη...

Τὰ συλλογίστηκε ὅλα αὐτὰ κείνη τὴν ὥρα. Συλλογίστηκε ἀκόμα πὼς ἦτανε ἀτύχημα ποὺ δὲν εἶχαν παιδιὰ.

Οἱ σκέψεις ἐξακολουθοῦσαν νὰ τὸν τριγυρίζουν ἐπίμονες. Τὶς διέκοψε μονάχα ἡ μουσικὴ ποὺ ἦρθε ἀπὸ τὸ διπλανὸ δωμάτιο, ραφεῖο ἦτανε. Εἶχανε φέρει ἐκεῖ ἓνα τρανζίστορ, κείνες τὶς μέρες, καὶ κάθε τόσο τὸ βάζανε νὰ παιζεῖ καὶ μάλιστα πολὺ δυνατὰ:

*Ἀγάπη πούγινες
δίκικοπο μαχαίρι...*

Σηκώθηκε ἀπὸ τὸ γραφεῖο, πῆγε πάνω κάτω στὸ δωμάτιο.

Βέβαια, αὔριο θὰ ἔγραφαν τὴν εἴδηση οἱ ἐφημερίδες. Ἀναρωτήθηκε τί θὰ ἔγραφαν ἄραγε.

Κάθισε καὶ πάλι στὸ γραφεῖο, ἔκοψε ἓνα φύλλο ἀπὸ τὸ μπλόκ καὶ ἔγραψε:

*Χθὲς τὴν ἐσπέραν, εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου 44
γραφεῖοιόν του, ἠύτοκτόνησεν ὁ Ἄριστείδης Ἀρδαβάνης,
ἑτῶν 44, ἐμπορικὸς ἀντιπρόσωπος, λαβὼν ἰσχυρὰν δόσιν
ὕπνωτικοῦ. Οἱ λόγοι τοῦ ἀπονεννημένου διαβήματος παρα-*

μένουν άγνωστοι. Έν πάση περιπτώσει, αί άστυνομικαί άρχαί διεξάγουν άνακρίσεις.

Διάβασε τί είχε γράψει. Ναί, κάπως έτσι θά ήταν ή είδηση. Καί θά έγγραφαν όπωσδήποτε για «άπονενοημένον διάβημα». Του ήδινε στα νεύρα αύτή ή έκφραση. Ήκοψε ένα άλλο φύλλο καί έγγραψε:

Διά τας έφημερίδας

Παρακαλώ θερμότατα όπως ή πράξις μου μή χαρακτηρισθῆ, ως γενικώς συνηθίζεται, «άπονενοημένον διάβημα». Τουτο δε, διότι εις τήν ζωήν ενός ανθρώπου σηµβαίνουν ένίστε γεγονότα καί καταστάσεις τοιαύται, ώστε να καταντά πράγματι «άπονενοημένον διάβημα» τό να έπιμένη τις να ζη.

Έβαλε τή χρονολογία καί υπέγραψε.

Τό ρολόι, κουκουλωμένο με τα μαξιλάρια, χτύπησε τέταρτο. Ό ήχος έφτασε στ' αυτιά του χαμηλός, τρυφερός θά μπορούσε να πει.

Σε λίγο τό ρολόι θά χτυπούσε μισή, έπειτα τρία τέταρτα, τέλος...

Πάνω στο γραφείο ήταν τό σωληνάριο. Τό πήρε, διάβασε άλλη μιá φορά τήν οδηγία, τυπωμένη σε πράσινο χαρτί:

Προσοχή! Κίνδυνος!

Άνώτατον όριον: Δύο δισκία τό 24ωρον

Κι όμως αυτός θά πήγαινε κατευθείαν στα έφτά. Έφτά κίτρινα χάπια...

Τό πρωί, ξημερώματα, θά τον εύρισκε ή καθαρίστρια ξαπλωμένο στην πολυθρόνα. Θά νόμιζε πως τον είχε πάρει ό ύπνος. Ήσως καί να μάντευε άμέσως τί είχε συμβεί.

Ήπια μιá γουλιá καφέ. Θυμήθηκε τότε πως χρωστούσε δυό καφέδες από τό πρωί καί έναν τό άπόγεμα — αυτόν τον

καφέ πού έπινε τώρα, τόν τελευταίο του καφέ. Τό όλον τρεις καφέδες, ίσον έφτάμισι δραχμές.

“Έγραψε σ’ ένα φύλλο:

Χρέος μου έκ καταναλώσεως καφέδων

“Αφησε πάνω στο χαρτί ένα δεκάρικο.

“Υστερα σκέφτηκε κάτι, άνοιξε τό πάνω άριστερά συρτάρι τοϋ γραφείου του, πήρε τό ρολόι τοϋ χεριοϋ, τό κράτησε άνάποδα για νά μη δει την ώρα, και τό έβαλε, άνάποδα πάντα, πάνω στο χαρτί με τό δεκάρικο. Και έγραψε στο ίδιο χαρτί:

Τό ρολόγι μου τό δωρίζω εις τόν Νώντα

Νώντας ήτανε τό γκαρσόνι τοϋ καφενείου. Τοϋ ειπε όταν τοϋ έφερε πριν από λίγο τόν καφέ, νά μην έρθει για τό σερβίτσιο, γιατί ειχε κάτι επείγον νά γράψει και δέν ήθελε νά τόν διακόψουν. «Έντάξει, κύριε Άριστείδη μου. Τό παίρνω τό πρωί τό σερβίτσιο», ειπε ό Νώντας.

Πήρε τό χαρτί πού ειχε αφήσει τό δεκάρικο και κάτω από τή φράση «Τό ρολόγι μου τό δωρίζω εις τόν Νώντα» έβαλε τή χρονολογία και υπέγραψε. “Υστερα σηκώθηκε, πήγε στο μοναδικό, μεγάλο όμως, παράθυρο πού έβλεπε στην όδο Σταδίου, πήγε νά κοιτάξει κάτω, νά κοιτάξει μέσ’ από τό τζάμι χωρίς ν’ άνοιξει τό παράθυρο, αλλά στάθηκε.

—Γιά νά δοϋμε άν έχω πλήρη διαύγεια, ειπε δυνατά. Τί ειναί ή Σταδίου; Άνοδος; Κάθοδος; Πρέπει νά τό βρω άμέσως!

Και άμέσως έδωσε την άπάντηση:

—“Άνοδος.

Κοίταξε μέσ’ από τό τζάμι νά δει άν ειχε δώσει σωστή την άπάντηση. Είδε τ’ αυτοκίνητα ν’ ανεβαίνουν όλα προς τό Σύνταγμα.

—Έντάξει! ειπε ικανοποιημένος. Ποιός νά τόλεγε πως θα βλέπαμε και μονόδρομους στην Άθήνα. Και ποιός ξερει τί έχουμε νά δοϋμε άκόμα!

Κατάλαβε άμέσως τὸ λάθος του καὶ εἶπε:

—Ποιὸς ξέρει τί ἔχουν ἀκόμα νὰ δοῦν οἱ ἄλλοι!

Κόλλησε τὸ πρόσωπό του στὸ τζάμι καὶ ξανακοίταξε τὴν κίνηση στὸ δρόμο. Τὸ πλῆθος ποὺ κυκλοφοροῦσε στὰ πεζοδρόμια, τ' αὐτοκίνητα ποὺ ἔτρεχαν κύματα κύματα, εἶδε ἕνα τρόλεϋ, εἶδε ἕνα πούλμαν, εἶδε δύο πούλμαν...

Κάθισε ξανά στὸ γραφεῖο του.

—“Ὡρα νὰ τελειώνω μὲ τὴ διαθήκη καὶ μὲ τὸ ἄλλο ζήτημα, εἶπε.

Ἔκοψε ἕνα φύλλο καὶ ἔγραψε:

*Ἡ διαθήκη μου
καὶ ἡ τελευταία μου θέλησις*

Πᾶσαν κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν μου καταλείπω εἰς τὴν προσφιλεῖ καὶ ἀλησμόνητον σύζυγόν μου Καίτη

Στάθηκε «Αὐτὸ τὸ «ἀλησμόνητον» δὲν πολυπάει», συλλογίστηκε. «Δὲν πρόκειται βέβαια νὰ πάρει ἡ Καίτη τὰ ἑφτά κίτρινα χάπια...»

Ἔσκισε τὸ φύλλο, τὸ πέταξε στὸ πάτωμα. Ἔκοψε ἄλλο. Ἐγραψε:

Πᾶσαν κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν μου καταλείπω εἰς τὴν προσφιλεῖ μου σύζυγον Καίτη, ὑπὸ τὸν ἀπαράβατον ὄρον ὅτι θέλει αὐτὴ μεριμνήσει ὅπωςδήποτε διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ σώματός μου εἰς τὸ ἐξωτερικὸν πρὸς καῦσιν, ἢ δὲ σποδὸς νὰ διασκορπισθῇ εἰς τὴν θάλασσαν.

Διάβασε τί εἶχε γράψει. Καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ «θάλασσαν» πρόσθεσε: «ἀνοικτὴν».

Ἔστερα ἔγραψε συνέχεια:

Ἐὰν ἡ προσφιλεῖς μου σύζυγος ἤθελε τυχόν, τοῦθ' ὄπερ ἀδυνατῶ καὶ νὰ ὑποθέσω κἄν, ἀδιαφορήσει ἢ ἄλλως παραμελήσει, καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐὰν αὐτὴ δὲν ἤθελεν ἐκτελέσει τὴν τελευταίαν μου ταύτην θέλησιν, τότε ἅπασα ἡ περιουσία μου, κινητὴ τε καὶ ἀκίνητος, νὰ περιέλθῃ εἰς τὸ Βρεφοκομεῖον Ἀθηνῶν.

Διάβασε τὸ κείμενο καὶ ἔμεινε ἀπόλυτα ἱκανοποιημένος. Καὶ παρασυρμένος ἀπὸ ἐπαγγελματικὴ συνήθεια, πρόσθεσε:

Μὲ τὴν ρητὴν ἐπιφύλαξιν παντὸς νομίμου δικαιώματός μου.

Ἔβαλε χρονολογία καὶ ὑπογραφή. Καὶ μόλις εἶχε ὑπογράψει, χτύπησε τὸ τηλέφωνο. Εἶπε νὰ μὴ σηκώσει τὸ ἀκουστικό. Τὸ τηλέφωνο ὅμως χτυποῦσε συνέχεια. Δὲν μπόρεσε ν' ἀντέξει περισσότερο, πῆρε τὸ ἀκουστικό.

—Λέγετε..., εἶπε.

—Ἐμπρός!.. Τί εἶναι αὐτοῦ; (μιὰ χοντρή ἀντρικὴ φωνὴ ποὺ προσπαθοῦσε νὰ φανεῖ γλυκιά).

—Τί θέλετε;

—Φωνάζετε μου μιὰ στιγμούλα τὴν Ἀλίκη.

—Δὲν ὑπάρχει ἐδῶ καμιὰ Ἀλίκη! εἶπε νευριασμένος καὶ ἔκλεισε τὸ τηλέφωνο.

Σκέφτηκε πὼς δὲν ἔμενε τώρα ἄλλη ἐκκρεμότητα. Εἶχε τελειώσει καὶ μὲ τὴ διαθήκη καὶ μὲ τὸ ἄλλο ζήτημα, τὸν ὄρο, τὸν ἀπαράβατο ὄρο ποὺ ἔβαλε καὶ τακτοποίησε ἔτσι τὸ ζήτημα ποὺ ἀπὸ χρόνια τὸ σκεφτότανε καὶ τὸν ἀπασχολοῦσε πολὺ.

Τὸ ρολοὶ χτύπησε μισή.

—Κοντεύουμε! εἶπε.

Ἦτανε ἡσυχος τώρα. Γιατί εἶχε τακτοποιήσει αὐτὸ τὸ ζήτημα. Κάθε φορά, ἀρκετὰ χρόνια τώρα, ποὺ τύχαινε νὰ σκεφτεῖ τὸ θάνατο, μὲ ρίγος συλλογιζότανε πὼς ἦτανε δυνατὸν νὰ τὸν παραχώσουν. Δὲν μπορούσε νὰ τὴν ὑποφέρει αὐτὴν τὴ σκέψη. Τοῦ ἔφερνε ἀσφυξία.

Εἶχε καταλήξει στὴν ἀπόφαση νὰ ζητήσει, ὅταν θὰ ἔγραφε τὴ διαθήκη του, νὰ καεῖ τὸ σῶμα του. Νὰ τὸ βάλει τοῦτο ὄρο ἀπαράβατο. Καὶ νὰ ποὺ τώρα ἔγραψε τὴ διαθήκη του καὶ τακτοποίησε τὸ ζήτημα ποὺ τὸν βασάνιζε τόσα χρόνια.

—Αὐτὴ εἶναι ἡ τελευταία μου θέληση! εἶπε χρωματίζοντας πάλι τὸ «τελευταία».

“Υστερα συλλογίστηκε άλλα πράγματα. Συλλογίστηκε πού τὸ πρωί, στὴ διασταύρωση Αἰόλου καὶ Σοφοκλέους, εἶδε τὸν κύριο Καραθανάση, τὸν ἔμπορο ἀποικιακῶν, καὶ καθὼς ἐπῆγαινε πολὺ βιαστικός, δὲν τὸν χαιρέτησε. Καὶ κάτι τέτοια τὰ παρεξηγοῦσε ὁ κύριος Καραθανάσης.

Συλλογίστηκε καὶ πὼς εἶχε παραπαχύνει τελευταῖα.

—“Ἐπρεπε νὰ περιορίσω τὰ ἀμυλώδη καὶ τὰ πολλὰ νερά, εἶπε δυνατά. Τώρα πιά δὲ μὲ παίρνουν οἱ προθεσμίες.

Ξαναχτύπησε τὸ τηλέφωνο. Πῆρε ἀμέσως τὸ ἀκουστικό.

—Ψιλικά ἐκεῖ; (ἦταν ὁ ἴδιος πού εἶχε τηλεφωνήσει πρωτύτερα).

—Θέλετε τὴν Ἀλίκη..., εἶπε.

—Μάλιστα! Τὴν Ἀλίκη, ἔκανε ὁ ἄλλος σαστισμένος.

—Νὰ σᾶς τὴ φωνάξω μιὰ στιγμούλα...

—“Ὡ, μερσί!

—“Ἐ, λοιπόν, σᾶς εἶπα καὶ σᾶς ξαναλέω πὼς δὲν ὑπάρχει καμιά, κανενὸς εἶδους, Ἀλίκη! εἶπε καὶ ἔκλεισε τὸ τηλέφωνο.

Ἦπτε μιὰ γουλιὰ καφέ, ὅς ἦταν παγωμένος. Καὶ μὲ δυὸ ρουφηξιὲς τοιγάρο ἀπὸ πάνω, ἐκάλμαρε.

—“Ὅταν θὰ μὲ ζώνουν οἱ φλόγες..., συλλογίστηκε.

Τοῦ ἔδωσε μιὰ παράξενη ἱκανοποίηση ἢ σκέψη πὼς τὸ σῶμα του θὰ τὸ ἔζωναν οἱ φλόγες.

Ἐγειρε ἀπότομα πίσω στὴν πολυθρόνα.

—“Ὦχ! Τὰ νεφρά μου ! φώναξε.

Εἶχε νιώσει πάλι κείνη τὴ σουβλιὰ στὰ νεφρά.

Καθὼς ἦταν γειρμένος πίσω στὴν πολυθρόνα, ἀναρωτήθηκε:

—“Αραγε τὸ πρωί, ἡ καθαρίστρια θὰ μὲ βρεῖ ἔτσι; Ἡ θάχω γείρει πάνω στὸ γραφεῖο;

Καὶ ἦρθε ἀμέσως ἐμπρὸς γιὰ νὰ δοκιμάσει καὶ τούτῃ τῆ στάση. Ἦρθε ὅμως μὲ δύναμη καὶ χτύπησε στὸ ξύλο τὸ κούτελό του.

—“Ἐχει γοῦστο νὰ κάνει καρούμεπαλο, συλλογίστηκε καὶ

έτριψε με τὸ δάχτυλό του τὸ χτυπημένο μέρος. Δὲ θὰ μοῦ ἄρесе καθόλου νὰ μὲ βροῦν με καρούμεπαλο στὸ κούτελο!

Ἡ εἰκόνα μὲ τὶς φλόγες ποῦ θὰ κύκλωναν τὸ σῶμα του ξαναἤρθε ἐμπρὸς στὰ μάτια του καὶ ἔδωξε τὴν ἀνησυχία γιὰ τὸ καρούμεπαλο.

—“Ὅταν θὰ μὲ ζώνουν οἱ φλόγες..., συλλογίστηκε καὶ πάλι.

Ἄλλὰ τὴν περιπλάνησή του ἀνάμεσα στὶς φλόγες τὴ διέκοψε τὸ τηλέφωνο. “Ἀρπαξε τὸ ἀκουστικό, ἔξω φρενῶν.

—Δὲ μὲ παρατᾶς μὲ τὴν Ἄλικη σου! φώναξε.

—Ἐμπρός! Τί εἶπατε; Ἐμπρός! Ὁ κύριος Ἄρδαβάνης, παρακαλῶ;..

Εἶχε κάνει λάθος. Δὲν ἦταν αὐτὸς μὲ τὴν Ἄλικη.

Ἐπαιξε λίγο θέατρο:

—Ἐμπρός! Ἐμπρός! Naί... Δὲ σᾶς ἀκούω καλά... Naί, Ἄρδαβάνης ἐδῶ... Naί...

—Καλησπέρα σας, κύριε Ἄρδαβάνη! Παρασκευόπουλος ἐδῶ...

—Καλησπέρα, κύριε Παρασκευόπουλε!

—Μὲ ἀκοῦτε τώρα; Εἶχε φαίνεται πάθει ἐμπλοκὴ ἢ γραμμὴ.

—Naί, σίγουρα ἐμπλοκὴ... Σᾶς ἀκούω, κύριε Παρασκευόπουλε.

—Ἐχω μιὰ παραγγελία γιὰ σᾶς. Κρατᾶτε σημείωση, παρακαλῶ;

Δὲν ἦτανε βέβαια ὥρα γιὰ παραγγελίες. Ἐπρεπε ὅμως νὰ παίξει θέατρο ὡς τὸ τέλος. Ἐκοψε ἓνα φύλλο ἀπὸ τὸ μπλόκ.

—Σᾶς ἀκούω, κύριε Παρασκευόπουλε.

—Λοιπὸν, γράφετε: 50 κιλά ναφθαλίνη.

Ἐγραψε τὴν παραγγελία.

—Ἐντάξει, κύριε Παρασκευόπουλε.

—Θὰ τὰ ἔχω συντόμως;

—Βεβαίως. Αὔριο, πρῶι πρῶι, θὰ φροντίσω.

Τὸν εὐχαρίστησε ὁ κύριος Παρασκευόπουλος, καὶ ἡ συνδιάλεξη τελείωσε. Δίπλωσε στὰ τέσσερα τὸ χαρτί καὶ μηχανικὰ τὸ ἔβαλε στὴν ἀριστερὴ τσέπη τοῦ σακακιοῦ του.

Σηκώθηκε ἀπὸ τὸ γραφεῖο του καὶ ἔκανε βήματα στὸ δωμάτιο.

Τὸ ρολοὶ στὴν πολυθρόνα χτύπησε τρία τέταρτα.

—Τελειώνουμε! εἶπε.

Πῆγε στὸ γραφεῖο, πήρε τὸ σωληνάριο, ἔβγαλε ἑφτά κίτρινα χάπια καὶ τὰ ἔβαλε στὴ σειρά πάνω στὸ κρύσταλλο. Σὲ λίγο, ὅταν τὸ ρολοὶ θὰ χτυποῦσε ἑφτά, θὰ ἔπαιρνε σὲ κάθε χτύπο κι ἀπὸ ἓνα χάπι...

—Τελειώνουμε! Ξαναεἶπε.

Συλλογίστηκε πῶς ὅλα ἦταν τακτοποιημένα. Δὲν εἶχε ἀφήσει καμιὰ ἔκκρεμότητα. “Ὅλα ἦταν ἔτοιμα: τὸ γράμμα στὴν ἀστυνομία — τὸ γράμμα στὴ γυναίκα του — τὸ σημείωμα γιὰ τὶς ἐφημερίδες — τὸ σημείωμα γιὰ τὸν Νῶντα — καὶ ἡ διαθήκη του καὶ μαζί ἡ τελευταία του θέληση.

Πῆρε τὸ φύλλο ποῦ εἶχε γράψει τὴ διαθήκη καὶ ξαναδιάβασε:

*ὑπὸ τὸν ἀπαράβατον ὄρον ὅτι θέλει αὕτη μεριμνήσει ὅπως-
δήποτε διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ σώματός μου εἰς τὸ ἐξωτερικὸν
πρὸς καῦσιν*

“Ἐνιωθε μεγάλη ἱκανοποίηση ποῦ τὸ εἶχε τακτοποιήσει τὸ ζήτημα.

—Τελειώσαμε λοιπὸν μ’ αὐτὸ τὸ πράγματι φλέγον ζήτημα, εἶπε δυνατὰ.

Ἡ εἰκόνα μὲ τὶς φλόγες νὰ κυκλώνουν τὸ σῶμα του ξαναἤρθε ἔμπρὸς στὰ μάτια του.

—“Ὅταν θὰ μὲ ζῶνουν οἱ φλόγες..., εἶπε.

Σκέφτηκε τότε πῶς δὲ θὰ ὑπῆρχαν φλόγες ἐκεῖ. Μονάχα μιὰ πάρα πολὺ μεγάλη θερμότητα.

—Δὲν ἔχει σημασία. Ἐμένα μ’ ἀρέσει νὰ σκέφτομαι φλόγες... Εἶναι πιὸ παραστατικὸ ἔτσι.

“Επιασε τὸ μέτωπό του. Εἶχε κάνει καρούμεπαλο.

—Δὲν πειράζει, παρηγορήθηκε μόνος του. Καὶ μὲ καρούμεπαλο καὶ χωρὶς καρούμεπαλο, δὲν ἔχει μεγάλη διαφορά...

“Αναψε κι ἄλλο τσιγάρο. Ξανάπιασε τὸ καρούμεπαλο...

—Τὸ τελευταῖο μου καρούμεπαλο! εἶπε.

Πῆγε πρὸς τὸ παράθυρο. Στὸ κλειστὸ τζάμι ἔφτιαξε τὸν κόμπο τῆς γραβάτας του. “Υστερα ἔριξε μιὰ ματιὰ κάτω. Τοῦ φάνηκε σὰ νὰ εἶδε πολὺν κόσμο, ἀσυνήθιστα πολὺν κόσμο, στὸ ἀντικρινὸ πεζοδρόμιο. Πῆγε νὰ ξανακοιτάξει, ἀλλὰ φταρνίστηκε.

—Μὲ τίς ὑγείες σου! εἶπε τοῦ ἑαυτοῦ του.

Καὶ πρόσθεσε:

—Τὸ τελευταῖο μου φτάρνισμα!

‘Η εἰκόνα μὲ τίς φλόγες καὶ τὸ σῶμα του ἀνάμεσά τους ξαναἤρθε ἐμπρὸς στὰ μάτια του.

—“Οταν θὰ μὲ ζώνουν οἱ φλόγες..., συλλογίστηκε.

‘Απὸ στιγμή σὲ στιγμή, τὸ ρολοὶ θὰ χτυποῦσε ἐφτά.

“Ἦτανε ψύχραιμος. Δὲν εἶχε τὴν παραμικρὴ ταραχὴ.

Μέτρησε τὰ κίτρινα χάπια ποὺ τὰ εἶχε παρατάξει στὸ κρύσταλλο τοῦ γραφείου: ἐφτά.

Πῆγε καὶ πάλι στὸ παράθυρο...

—‘Η τελευταία φορά ποὺ βλέπω τὴν ὁδὸ Σταδίου! εἶπε.

Κοίταξε μέσ’ ἀπὸ τὸ τζάμι. Naί, ἦτανε πολὺς κόσμος στὸ ἀντικρινὸ πεζοδρόμιο, ἄντρες, γυναῖκες, παιδιά, καὶ χειρονομοῦσαν κοιτάζοντας πρὸς τὰ ἐκεῖ ποὺ ἦταν αὐτός.

—Τί συμβαίνει;.. ἀναρωτήθηκε.

“Ἀπλῶσε τὸ χέρι του ν’ ἀνοίξει τὸ παράθυρο... ‘Αλλὰ δὲν τὸ ἄνοιξε τὸ παράθυρο. Τὴν πόρτα ἄνοιξε...

Naί, τὴν πόρτα ἄνοιξε, ἄξαφνα κατάλαβε τί συμβαίνει, κατάλαβε χωρὶς νὰ χρειαστεῖ ν’ ἀνοίξει τὸ παράθυρο, κατάλαβε γιατί ἦταν στὸ ἀντικρινὸ πεζοδρόμιο ὅλοι αὐτοί, ἄντρες, γυναῖκες, παιδιά, κατάλαβε γιατί χειρονομοῦσαν

όλοι αὐτοὶ κοιτάζοντας πρὸς τὰ ἐκεῖ ποῦ ἦταν τὸ γραφεῖο του, τὴν ἴδια στιγμή ποῦ κατάλαβε τί συμβαίνει βρέθηκε ἀπὸ τὸ παράθυρο στὴν πόρτα, πότε βρέθηκε ἀπὸ τὸ παράθυρο στὴν πόρτα, πότε τὴν ἄνοιξε τὴν πόρτα, πότε χύθηκε στὸ διάδρομο, πότε βγῆκε ἀπὸ τὴν ἔξοδο κινδύνου, πότε χύθηκε στὴ στενὴ στριφτὴ σκάλα πηδώντας τὰ σκαλιὰ τέσσερα τέσσερα, πέντε πέντε, τὰ νεφρά του δὲν τὸν πόνεσαν τώρα καθόλου, περνώντας μέσ' ἀπὸ ἀπλωμένα ἐσώρουχα, σκοντάφτοντας σὲ τενεκέδες σκουπιδιῶν, οἱ ἀντλίες ἔφταναν ἢ μιὰ ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἄλλη, οἱ φλόγες τὸν ἔζωναν ξεμπουκάροντας ἀπὸ πόρτες καὶ παράθυρα, οἱ φλόγες τὸν ἔζωναν στὸν ἕκτο ὄροφο, οἱ φλόγες τὸν ἔζωναν στὸν πέμπτο ὄροφο, οἱ φλόγες τὸν ἔζωναν στὸν τέταρτο ὄροφο, οἱ φλόγες τὸν ἔζωναν στὸν τρίτο ὄροφο, οἱ φλόγες τὸν ἔζωναν στὸ δεύτερο ὄροφο, οἱ φλόγες τὸν ἔζωναν στὸν πρῶτο ὄροφο...

Στὴ φυγὴ του, βγῆκε στὴν ὁδὸ Σταδίου, πήρε τὴ Γεωργίου Σταύρου, βγῆκε στὴν πλατεία τοῦ Ταχυδρομείου καὶ τότε... τότε στάθηκε.

Τὸ βράδυ ἔπεφτε ὀλοένα, ὀλοένα, τὰ φῶτα εἶχαν ἀνάψει, κάτι ἀργοπορημένα ἀναβαν κείνη τὴν ὥρα, ἡ πλατεία εἶχε κόσμο, πολὺν κόσμο... "Ἄλλοι κάθονταν στὰ τραπεζάκια τῶν καφενείων καὶ ἔπιναν λεμονάδες καὶ πορτοκαλάδες καὶ οὔζα, ἄλλοι περνοῦσαν βιαστικοί, ἄλλοι περνοῦσαν ὄχι βιαστικοί, ἄλλοι χάζευαν, ἄλλοι χάζευαν τὸ σιντριβάνι, ἄλλοι χάζευαν τὸν Τάσο ποῦ τὸν ἔδεναν σφιχτὰ μὲ ἀλυσίδες καὶ σὲ δευτερόλεπτα μονάχα κατάφερνε νὰ βγαίνει ἀπὸ τὰ δεσμά του...

Εἶχε σταθεῖ, μούσκεμα στὸν ἰδρώτα, κοντὰ στὸ περίπτερο ποῦ εἶναι πλάι στ' ἀνθοπωλεῖα.

Ἦ πλατεία εἶχε κόσμο, πολὺν κόσμο...

—'Εδῶ ὁ μερακλής! Νὰ γυαλίσουμε, κύριος;

Τὸ παιδί, ἦταν δὲν ἦταν ἔντεκα χρονῶν, περίμενε ἓνα μέτρο μακριὰ του.

—“Ελα! είπε.

“Εβαλε τὸ ἀριστερό του πόδι στὸ κασελάκι.

—Νὰ δῶ τί μερακλῆς εἶσαι!

‘Η πλατεία εἶχε κόσμο, πολὺν κόσμο... “Ενας μὲ φαβορίτες εἶχε πάρει ἀπὸ κοντὰ μιὰ παχουλὴ καὶ τῆς ἔλεγε, τῆς ἔλεγε... “Ενας χωρὶς φαβορίτες εἶχε πάρει ἀπὸ κοντὰ κάτι Ἀμερικάνους ναῦτες καὶ τοὺς ἔλεγε, τοὺς ἔλεγε... “Ενας ψηλὸς πῆγαινε καμαρωτά, παρέα μὲ τὴ γυναῖκα του καὶ τὸ γιό του ποὺ τὸν εἶχε περάσει στὸ μπόι... “Ενας ὁμογενῆς πῆγαινε καμαρωτά, τραγουδώντας «‘Ο “Ελλην ξεσπαθώνει, ξεσπαθώνει...»

‘Η πλατεία εἶχε κόσμο, πολὺν κόσμο... ἡ πλατεία μύριζε ἰδρώτα... ἡ πλατεία μύριζε χνῶτα... ἡ πλατεία μύριζε ἔγνοιες... ἡ πλατεία μύριζε βάσανα... ἡ πλατεία μύριζε λογῆς λογῆς ἀθλιότητες... ἡ πλατεία μύριζε μικρὲς καὶ μεγάλες χαρὲς... ἡ πλατεία μύριζε ζωὴ... ζωὴ!

“Εβαλε τὸ χέρι του στὴν ἀριστερὴ τσέπη τοῦ σακακιοῦ νὰ πάρει ψιλὰ. “Επιασε ἕνα χαρτί. Παραξενεμένος, τὸ πήρε, τὸ διάβασε...

—‘Η πρώτη μου δουλειὰ αὔριο τὸ πρωί, εἶπε. Ναί, πρωὶ πρωί!

—Τὸ δεξί, κύριος!

“Αλλαξε πόδι.

Στὸ χέρι του εἶχε ἀκόμα τὸ χαρτί. Τὸ ξαναδιάβασε:

50 κιλά ναφθαλίνη

ΜΙΑ ΚΑΠΟΙΑ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ

”Επειτα προχώρησε Αϊόλου πρὸς τὴ Χρυσοσπηλιώτισσα...

«Προχώρησε» εἶναι ἔκφραση εἰδυλλιακῆ σχετικὰ μ’ αὐτὸ πού κείνη τὴ νύχτα, παραμονὴ Πρωτοχρονιάς, ἦταν ἡ πραγματικότητα: κάθε βῆμα καὶ τρακάρισμα μ’ ἓναν «πλησίον» πού ἀξαφνα ἐρχότανε πάρα πολὺ πλησίον, κάθε βῆμα καὶ νέα ἐξόρμηση γιὰ τὸ ἐπόμενο βῆμα...

Χιλιάδες χιλιάδων Ἀθηναῖοι στοὺς φωταγωγημένους δρόμους, φωταγωγημένοι κι αὐτοὶ γιὰ τὴν περίσταση καὶ φορτωμένοι δῶρα καὶ τὴν πατροπαράδοτη εὐχὴ «Εὐτυχισμένος ὁ καινούριος χρόνος!» Αὐτὲς οἱ τέσσερις λέξεις ἦταν παντοῦ κείνη τὴ νύχτα, κρέμονταν στὰ χεῖλη καὶ στὶς βιτρίνες ἀπὸ ἀνθοπωλεῖα μέχρι χασάπικα.

Προσπέρασε τὴν ὁδὸ Βύσσης καὶ παρατρίχα νὰ τὸν συνθλίψει ἓνας ψηλὸς χοντρὸς πού κουβαλοῦσε κάμποσους τόνους δῶρα καὶ λίπος.

Προχώρησε Αἰόλου... προχώρησε... Καὶ μπῆκε στὸ «1.000.000 Παιχνίδια».

”Ἦτανε τόσοσ κόσμος στὸ «1.000.000 Παιχνίδια» καὶ τέτοιο νταβατούρι, πού γιὰ ὥρα στάθηκε σὲ μιὰ γωνιά καὶ δὲν τολμοῦσε νὰ ξεμυτίσει. Τέλος πῆρε τὴν ἀπόφαση νὰ προελάσει, εἶχε κόψει ὁ πολὺς ὁ κόσμος, ἔκανε ἓνα βῆμα...

—Παρακαλῶ..., εἶπε στὴν πολὺ νέα, πολὺ χαριτωμένη, πολὺ μελαχρινὴ ὑπάλληλο. Παρακαλῶ, δεσποινίς...

—Κυρία, παρακαλῶ..., τοῦ εἶπε καὶ χαμογέλασε

—”Ω, μὲ συγχωρεῖτε...

—“Ένα μικρό λάθος... Πάει πέρασε! Λοιπόν; Παιχνίδια;
 —Ναί, ήθελα μερικά...
 —Μερικά;..
 —Ναί, μερικά...
 —Δηλαδή, σάν πόσα; Πόσα παιδιά έχετε;
 —Πέντε.
 —Πέντε! Έχετε κιόλας πέντε παιδιά;
 —Κιόλας; Τί πάει να πει κιόλας; Δε φαντάζομαι να θέλετε να πείτε πώς... πώς δε μου φαίνεται.
 —Έ, λοιπόν, ναί! Αυτό ακριβώς θέλω να πω: Δε σās φαίνεται καθόλου. Τόσο νέος και πέντε παιδιά!
 —Νέος!.. χαμογέλασε, και είχε μια μελαγχολία τὸ χαμόγελό του.
 “Έσκυψε πρὸς τὴν κοπέλα σὰ να ήθελε να τῆς ἐμπιστευθεῖ κάτι φοβερό:
 —Σαρανταδύο! Ναί, δὲν ἀστειεύομαι. Σαρανταδύο!
 —Δὲν ξέρω τίποτα... Δὲν πιστεύω τίποτα... Ἐγὼ ξέρω τι βλέπουν τὰ μάτια μου!
 —Ἄφοῦ ἐπιμένετε...
 —Καί τώρα, στὰ παιχνίδια μας. Ἐχουμε και λέμε: παιδιά πέντε... ἴσον παιχνίδια πέντε. Ἔτσι;
 —Ναί...
 —Ῥωαῖα! Ἦς ἀρχίσουμε ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ἐπ’ ἀριθμὸν 1: ἀγόρι...
 —Ἦχι δά! Τὸ μαντέψατε!
 —Ἐτῶν δώδεκα.
 —Ἦ, σās παρακαλῶ! Ἐσεῖς εἶστε ἐπικίνδυνη!
 —Ἐλάτε τώρα, ἀφήστε τις ὑπερβολές. Ἐχουμε τὰ δεδομένα τοῦ προβλήματος: ἀγόρι, ἐτῶν δώδεκα...
 Περιεργάστηκε τὰ παιχνίδια στὴν ἐταζέρα δεξιά της.
 —Νὰ σās βοηθήσω., τῆς εἶπε.
 —Γιατί ὄχι; Ἄλλωστε, ἐσεῖς ξέρετε τὰ γούστα του.
 —Νά, ἐκεῖνο τὸ αὐτοκίνητο...
 —Αὐτὸ ἐδῶ;

—“Όχι... Τὸ ἄλλο. Τὸ ἄλλο δεξιὰ σας. Τὸ μεγάλο, τὸ κόκκινο...

—“ὦ, λέτε τὴν ἀντλία!

—‘Αντλία;

—Ναί, ἀντλία εἶναι. Πυροσβεστικὴ ἀντλία.

—“Ὡστε εἶναι ἀντλία!.. Καὶ τί ἀκριβῶς κάνει;

—Νά, τρέχει μὲ ἰλιγγιώδη ταχύτητα, σφυρίζοντας σὰν ἀληθινὴ ἀντλία καὶ ἀναβοσβήνοντας κόκκινα φῶτα καὶ πετώντας νερὸ μόλις κάνει στόπ...

—Τί μοῦ λέτε! “Ὅλα αὐτά;

—‘Αμφιβάλλετε; ‘Ορίστε νὰ δεῖτε καὶ μόνος σας!

Ἡ κοπέλα πῆρε τὴν ἀντλία, τὴν ἐκούρντισε, τὴν ἔβαλε στὸ μωσαϊκὸ κι αὐτὴ ἄρχισε νὰ τρέχει μὲ ἰλιγγιώδη ταχύτητα, σφυρίζοντας σὰν ἀληθινὴ ἀντλία καὶ ἀναβοσβήνοντας κόκκινα φῶτα καὶ...

—‘Εντάξει! Πολὺ πολὺ ἐντάξει! εἶπε καὶ πῆρε τὴν ἀντλία στὰ χέρια του. Δὲ χρειάζεται, νομίζω, νὰ μᾶς κάνει καὶ μούσκεμα, πρόσθεσε καὶ γέλασε.

Γέλασε καὶ ἡ κοπέλα. Γέλασαν καὶ κάτι ἄλλοι, ὑποψήφιοι ἀγοραστὲς ποὺ περίμεναν τὴ σειρά τους.

Μιὰ κυρία παχουλούτσικη, δεξιὰ του, ἔβγαλε τὸ παπούτσι της ποὺ τὴν ἐστένευε καὶ βγάζοντάς το τοῦ ἔδωσε μιὰ στὸν ἀστράγαλο.

Δὲν τῆς εἶπε τίποτα, δὲ διαμαρτυρήθηκε, καὶ γιατί ἦταν παραμονὴ Πρωτοχρονιάς καὶ γιατί ἦταν πάρα πολὺ χαρούμενος ποὺ γιὰ πρῶτο δῶρο εἶχε διαλέξει αὐτὴν τὴν καταπληκτικὴ ἀντλία...

—Μοῦ ἀρέσει φοβερὰ..., εἶπε.

—Δηλαδή, θὰ τοῦ ἀρέσει φοβερὰ..., διόρθωσε ἡ κοπέλα. Ἐλπίζω νὰ τοῦ ἀρέσει. Ἀλήθεια, τὸν λέμε...

—‘Αλέξανδρος.

—‘Αλέξανδρος!

—Ναί, Ἀλέξανδρος. Προσέξτε ὅμως! Ἀλέξανδρος! “Όχι Ἀλεξ καὶ τὰ τοιαῦτα...

—Σύμφωνοι! Νετάραμε με τὸ ἕν πέμπτον.
—Νετάραμε!
—“Α, βλέπω σὰς ἔνοχλει ἡ δημοτική!
—Δὲ μ’ ἔνοχλει καθόλου. Ἄλλὰ «νετάραμε» παραπάει...
Γέλασε ἡ κοπέλα. Καὶ εἶπε:
—Πᾶμε στὸ δεῦτερο ἀγόρι...
—Καὶ πάλι τὸ μαντέψατε! Ναί, ἀγόρι, ἐτῶν δέκα καὶ τὸ
ὄνομα αὐτοῦ Δημήτρης.
—Ὠραῖα. Ἄγόρι καὶ τὸ δεῦτερο...
—Γιατί; Πειράζει;
—“Ω, ὄχι!
Καὶ σκύβοντας κοντά του:
—Ἐδῶ ποῦ τὰ λέμε, εἶναι τρεῖς μῆνες ποῦ παντρευτή-
καμε καὶ τώρα περιμένουμε... Καὶ ξέρετε κάτι; Νά, καὶ οἱ δυὸ
μας τὸ θέλουμε ἀγόρι!
Καὶ γύρισε στὰ παιχνίδια της.
Τοῦ ἔδειξε ἓνα πρᾶσινοκίτρινο τάνκ.
—Εἶναι περισσότερο ἀληθινὸ ἀπὸ τ’ ἀληθινά, τοῦ εἶπε.
Τὸ πυροβόλο του γυρίζει δεξιὰ, ἀριστερά, πάνω, κάτω. Καὶ
—“Ὅχι, ὄχι! τὴ διέκοψε. Τὰ παιδιὰ μου... Δὲ θέλω νὰ
μάθουν ἀπὸ τώρα τὰ παιδιὰ μου... Δὲ θέλω νὰ κάνουν
πόλεμο τὰ παιδιὰ μου...
Τὸν κοίταξε καὶ δὲν εἶπε τίποτα. Στὰ μάτια της ὅμως
πέρασε ἓνας ἴσκιος καὶ τὰ καστανὸ ἀνοιχτὸ χρῶμα τους γιὰ
μερικὰ δευτερόλεπτα ἔγινε καστανὸ σκοῦρο.
—Αὐτὸ ἐδῶ... Πῶς σὰς φαίνεται; τὸν ρώτησε δείχνοντας
ἓνα ἀεροπλάνο.
Καὶ πρόσθεσε:
—Ἐπιβατικὸ εἶναι!
Τὸ κούρντισε καὶ τὸ ἀεροπλάνο τροχοδρόμησε πρῶτα
στὸ μωσαϊκὸ καὶ ὕστερα πέταξε καὶ ἄρχισε νὰ κάνει γύ-
ρους...
—Ἐντάξει! Κατακυρώνεται καὶ τὸ ἀεροπλάνο, εἶπε καὶ
τὸ ἔπιασε ἕν πτήσει.

Ἡ κοπέλα τὸ ἔβαλε πλάι στὴν ἀντλία. Καὶ εἶπε:
—Τελειώσαμε μὲ τὰ δύο πέμπτα!
—Ναί... νετάραμε!
—Ἄ, σᾶς τσάκωσα! Τώρα τὸ εἶπατε σεῖς. Λοιπόν;
—Τὴν ἔπαθα. Νὰ μάθω νὰ μὴν κάνω τὸν ἔξυπνο ἄλλη
φορά!

—Πᾶμε στὸν ἀριθμὸ 3.
—Σᾶς ἐκούρασα, τῆς εἶπε.
—Μὲ κουράσατε; Τί λέτε! ἴσια ἴσια ποὺ μοιράζομαι κι
ἐγὼ τὴ χαρὰ σας. Ναί, ὅσο σκέφτομαι ποὺ σᾶς περιμένουν
στοὺ σπῖτι καὶ τὰ πέντε... Παραμονὴ Πρωτοχρονιάς!.. Πέντε
παιδιά, πέντε ὀλόκληρα παιδιά! Τὰ μάτια ὀλάνοιχτα, οἱ
καρδιᾶς ὀλάνοιχτες...

—Πᾶμε στοὺ τρίτο...
—Ἄγορι!
—Ἄ, ὄχι! Τώρα πέσατε ἔξω. Τώρα εἶναι τὸ κορίτσι μας.
Τὸ μονάκριβο. Ἡ Ἄρτεμη!

—Ἐτῶν;
—Ἐπτά.
—Ἐπτά!.. Πρωτοπῆγε σχολεῖο ἐφέτος...
—Ναί.

—Αὐτὴ ἐδῶ ἢ κούκλα... Τί σᾶς λέει ἐκ πρώτης ὄψεως;
Βέβαια, στὴ ζωὴ εἶναι κοῦκλες καὶ κοῦκλες, ὅπως εἶναι
ἄνθρωποι καὶ ἄνθρωποι... Κοιτάξτε ὅμως τί κούκλα διάλεξε
ἐγὼ γιὰ τὴ μικρὴ μας Ἄρτεμη ποὺ πάει ἐφέτος στὴν Πρῶτη
Μεγάλη...

Ἡ κούκλα ἄρχισε νὰ περπατᾶει, ν' ἀνοιγοκλείνει τὰ
μάτια, νὰ κάνει ὑπόκλιση, νὰ περπατᾶει καὶ πάλι, νὰ κάνει
δεύτερη ὑπόκλιση...

—Κρατῶ αὐτὴν τὴν κούκλα γιὰ τὴν Ἄρτεμη! εἶπε
δυνατά.

—Πολὺ χαίρομαι ποὺ σᾶς ἄρεσε.
—Καὶ τώρα οἱ δίδυμοι...
—Δίδυμοι;

—Μάλιστα. Πέντε ἐτῶν ἕκαστος!
—Καὶ τοὺς λέμε;
—Σταῦρος καὶ Λεωνίδα.
—Σταῦρος καὶ Λεωνίδας.., εἶπε ἡ κοπέλα ψάχνοντας
στὴν ἐταζέρα ἀριστερά.
—Κοιτάξτε... Νά, ἐκεῖ δεξιὰ σας... κείνο κεῖ τὸ μαῖμου-
δάκι.

Τοῦ ἔριξε μιὰ ματιὰ πού ἔδειχνε θυμωμένη:
—Σὰς παρακαλῶ!.. Νὰ προσέχετε πῶς μιλάτε!
—Δὲν καταλαβαίνω... Τί εἶπα;
—«Κεῖνο κεῖ τὸ μαῖμουδάκι»!
—Δὲν καταλαβαίνω... Μαῖμουδάκι δὲν εἶναι;
—“Ὁχι, κύριέ μου. Δὲν εἶναι μαῖμουδάκι! “Ἐνα κάποιον
μαῖμουδάκι... Εἶναι ὁ χιμπατζίκος μου!
—“Α, ἔτσι; Νὰ μὲ συγχωρεῖτε!
—Εἶναι ὁ χιμπατζίκος μου. Κοιτάξτε τον! Ἐλάτε πιὸ
κοντὰ καὶ κοιτάξτε τον!

Πῆρε ἡ κοπέλα τὸ χιμπατζικό καὶ τὸν ἔβαλε στὸν ὦμο
του κι ὁ χιμπατζίκος σκαρφάλωσε στὸ αὐτί του καὶ ἀπὸ κεῖ
ἄρχισε τίς τοῦμπες...

Γέλασε. Γέλασε καὶ ἡ κοπέλα. Γέλασαν καὶ οἱ ἄλλοι.
—Ἐντάξει κι ὁ χιμπατζίκος! Τὸν κρατῶ γιὰ τὸν Σταῦρο.
—Καὶ τώρα ὁ Λεωνίδα. Λοιπόν, γιὰ τὸν Λεωνίδα αὐτὴ
ἐδῶ ἡ σβούρα. Συνηθισμένο δῶρο, θὰ πεῖτε. Πάρα πολὺ
συνηθισμένο... Καὶ ὅμως! Ἡ σβούρα πού βλέπετε δὲν εἶναι
μιὰ ὅποιαδήποτε σβούρα, μιὰ χρυσὴ μετριότης... Ἡ σβούρα
πού βλέπετε εἶναι τὸ ἀεικίνητον! Μ’ ἓνα κούρντισμα τρέ-
χει... τρέχει σὰ σβούρα... ἓνα ὀλόκληρο τέταρτο!

Ἡ κοπέλα ἄρχισε νὰ κουρντίζει τὴ σβούρα.
—Δὲ χρειάζεται, τὴ διέκοψε. Μοῦ ἀρέσει καὶ τὴν παίρ-
νω. Ἄλλωστε, ἔχετε κιόλας κερδίσει τὴν ἐμπιστοσύνη μου.
—Εὐχαριστῶ πάρα πάρα πολύ!
—Κι ἔτσι τελειώσαμε!

—Ναί;

—Ναί. Πέντε παιδιά... πέντε δώρα.

—Και για τη γυναίκα σας..;

—Παιχνίδι; "Ω, όχι! Για την Άννα το καλύτερο δώρο είναι λουλούδια. Γαρύφαλα θα της πάρω. Κόκκινα... κατακόκκινα γαρύφαλα!

—Κόκκινα γαρύφαλα! Σα να είναι ακόμα ό καιρός που...

—Ναί, σα να είναι ακόμα ό καιρός που... που πρωτοαγαπηθήκαμε!

"Αξαφνα ή κοπέλα έμπηξε τη φωνή:

—"Α, ό κύριος τη βέρα του δέν τη φοράει! Βέβαια, όταν κυκλοφορεί μακριά από τό σπίτι του, τόν βαραίνει ή βέρα, τόν ένοχλεϊ...

—Τέλος πάντων έχετε φοβερό μάτι. Δέ σās ξεφεύγει τίποτα!

—"Εννοια σας και θα δείτε τί θα σās κάνω αν σās ξαναδω χωρίς βέρα. Έχετε χάρη που είναι χρονιάρα μέρα σήμερα!

—Σās δίνω τό λόγο μου πώς δέ θα τό ξανακάνω... έφέτος!

Γέλασε ή κοπέλα, τόν απείλησε με τό μπικ που κρατούσε στο χέρι για τό λογαριασμό, τέλος έκανε την πρόσθεση, έκοψε τό διπλότυπο...

—Εύτυχισμένος ό καινούριος χρόνος! του είπε.

—Εύτυχισμένος ό καινούριος χρόνος! της είπε.

Τυχερός ήταν και βρέθηκε ταξί, έβαλε πρώτα τά πακέτα με τά παιχνίδια, «Πατησίων» είπε του οδηγού, άναψε τσιγάρο, άνοιξε λίγο τό παράθυρο, ξγειρε στο κάθισμα...

—Πρωτοχρονιά αύριο! άνοιξε τη συζήτηση ό οδηγός, μεσόκοπος, με γυαλιά.

—Ναί... Πρωτοχρονιά..., είπε και τακτοποίησε τό πακέτο με την κούκλα...

—Πῶς πάει; ρώτησε τὸν ὁδηγό.
—”Ε, πῶς νά πάει; Κάτι γίνεται αὐτὲς τὶς μέρες...
Δηλαδή, ὄχι και μεγάλα πράματα.
—”Οχι;
—”Οχι βέβαια! Πολλὰ Γιώτα Χί. Χαλάει ὁ κόσμος ἀπὸ
δαῦτα. Δὲ βλέπετε πόσα βγήκανε; “Υστερα εἶναι καὶ οἱ
πειρατές...” Ἄλλη λαχτάρα καὶ τούτη! Καὶ νάχεις ἀπὸ πάνω
καὶ τὴν τροχαία πού λὲς κι ἔχει προσωπικά μὲ τοὺς ταξι-
τζήδες.
—”Ἐχεις δίκιο. Ἡ τροχαία... τὰ πρόστιμα...
—”Ἀφήστε τα! Παλιοδουλειά. Καὶ νάσαι καὶ νυχτερινός!
”Ὀλη τὴ νύχτα πάνω στὸ τιμόνι.
—Πολλὰ χρόνια;
—Πολλά; Πολλά δὲ λέει τίποτα. Τὸ Μάρτη κλείνω
τριανατρία!
—’Ολόκληρη ζωή!
—”Ἄς εἶναι! Τουλάχιστο νάχουμε τὴν ὑγεία μας. Καὶ
νάχουμε καὶ εἰρήνη!
—Ναί. Καὶ εἰρήνη!..
—Γιὰ τὰ παιδιά, ἔ; Παιχνίδια!
—Ναί.
—Πόσα παιδιά;
—Πέντε.
—Μπράβο!.. Νὰ σὰς ζήσουν!
—Εὐχαριστῶ.
—’Εμεῖς ἔχουμε δυό. Δυὸ ἀγόρια. Ὁ ἓνας ὑπηρετεῖ στὸ
ναυτικό. Ὁ ἄλλος...
Φρέναρε ἀπότομα, εἶχε δώσει σῆμα ὁ τροχονόμος
στάση Ἰαγγελοπούλου.
—’Αμερικῆς, κόβετε λίγο... Νὰ πάρω λουλούδια.
—Λουλούδια! Γιὰ τὸ σπίτι;
—Ναί. Γιὰ τὴ γυναίκα μου.
—Νὰ μῶ Τενέδου νὰ σὰς περιμένω. Στὴν πλατεία
ἀδύνατο νὰ μείνω.

—'Εντάξει. Τενέδου... Δὲ θ' ἀργήσω.

Κατέβηκε, ἔτρεξε στὸ ἀνθοπωλεῖο ἐπὶ τῆς Πατησίων, εἶπε νὰ βάλουν γαρύφαλα, κόκκινα γαρύφαλα...

Γυρνώντας στὸ ταξί, εἶδε μιὰ βιτρίνα μὲ κρασιά, μπῆκε καὶ πῆρε ἕνα μπρούσκο.

—Καὶ τώρα κατευθεῖαν σπίτι! εἶπε τοῦ ὁδηγοῦ.

—Κατευθεῖαν σπίτι! Ἄν ξέρετε πῶς σὰς νιώθω! Μὲ τί λαχτάρα σὰς περιμένουν σπίτι! Καὶ μὲ τί λαχτάρα καὶ σεῖς νὰ βρεθεῖτε κοντά τους!

Γιὰ τρία τέσσερα λεπτά ἔγινε σιωπή.

—Δεύτερος δρόμος δεξιά, τρίτη πόρτα δεξιά. Στὴ μονοκατοικία.

Τὸ ταξί ἔκανε στροφή πρὸς τὴν Πατησίων, ἔβγαλε τὰ κλειδιά, ἄνοιξε τὴν ἐξώθυρα.

Πῆρε τὰ πακέτα, τὰ πῆγε στὸ χόλ...

Ἄναψε τὰ φῶτα, τὰ φῶτα σὲ ὅλα τὰ δωμάτια. Πῆγε ἀπὸ δωμάτιο σὲ δωμάτιο καὶ ἄναψε τὰ φῶτα. Ὅλα τὰ φῶτα. Τὸ σπίτι πλημμύρισε φῶτα...

Ἄνοιξε τὸ ραδιόφωνο σὲ μεγάλη ἔνταση. Τὸ σπίτι πλημμύρισε ἤχους. Χαρούμενους ἤχους.

Μοίρασε τὰ γαρύφαλα, τὰ κόκκινα γαρύφαλα, σὲ δυὸ ἀνθοδοχεῖα, ἕνα στὸ τραπέζι, ἕνα στὸν μπουφέ. Τὸ σπίτι πλημμύρισε κόκκινα γαρύφαλα...

Πῆρε ἑπτὰ ποτήρια τοῦ κρασιοῦ, ἄνοιξε τὸ μπρούσκο, ἔβαλε κρασί καὶ στὰ ἑπτὰ ποτήρια...

—Ἔτσι εἶναι! εἶπε. Ἡ Ἄννα κι ἐγώ, δύο. Καὶ πέντε τὰ παιδιά, ἑπτὰ.

Κοῦρντισε τὴν ἀντλία ποῦ ἄρχισε νὰ τρέχει στὸ παρκὲ μὲ ἰλιγγιώδη ταχύτητα, σφυρίζοντας σὰν ἀληθινὴ ἀντλία καὶ ἀναβοσβήνοντας κόκκινα φῶτα...

Κοῦρντισε τὸ ἀεροπλάνο ποῦ τροχοδρόμησε πρῶτα στὸ παρκὲ καὶ ὕστερα πέταξε καὶ ἄρχισε νὰ κάνει γύρους...

Κούρντισε την κούκλα που άρχισε να περπατάει, ν' ανοιγοκλείνει τα μάτια, να κάνει υπόκλιση...

Κούρντισε τὸ χιμπατζίκo καὶ τὸν ἔβαλε στὸν ὦμο του κι ὁ χιμπατζίκος σκαρφάλωσε στὸν ὦμο του καὶ ἀπὸ κεῖ ἄρχισε τὶς τοῦμπες...

Κούρντισε τὴ σβούρα πού ἄρχισε νὰ τρέχει, νὰ τρέχει σὰ σβούρα...

—Δηλαδή, δὲν εἶναι ἀκριβῶς ἔτσι τὰ πράγματα, εἶπε. Θὰ ἦταν ἔτσι, ἂν ὅλα δὲν εἶχαν ἔρθει καθὼς ἦρθαν... Ναί, θὰ ἦμαστε ἐφτά... Ἡ Ἄννα κι ἐγώ, δύο. Καὶ πέντε τὰ παιδιὰ, ἐφτά. Βέβαια, τώρα δὲν εἶμαστε ἀκριβῶς ἐφτά. Τώρα εἶμαστε... ἕνας!

Πῆρε τὸ ποτήρι του, τὸ τσοῦγκρισε μὲ τ' ἄλλα τὰ ποτήρια, ἕνα ἕνα, «Εὐτυχισμένος ὁ καινούριος χρόνος!» εἶπε δυνατά, ἡ φωνή του ἤχησε παράξενα στὸ ἔρημο σπίτι, «Εὐτυχισμένος ὁ καινούριος χρόνος!» Ξαναεἶπε ἀκόμα πῶς δυνατά, ὕστερα δὲν εἶπε τίποτα, τίποτα, ἤπιε μονάχα μιὰ γουλιὰ μπροῦσκο, καταμεσῆς στὸ μεγάλο δωμάτιο, καταμεσῆς στὴ μεγάλη ψευδαίσθηση, τὸ δῶρο πού ἔκανε στὸν ἑαυτό του γιὰ τὴν Πρωτοχρονιά, αὐτὴν τὴν ψευδαίσθηση τῆς μῆ - ἐρημιᾶς, στεκότανε καταμεσῆς στὸ μεγάλο δωμάτιο, στεκότανε καταμεσῆς στὴ μεγάλη ψευδαίσθηση πού τὴ γευότανε γουλιὰ γουλιὰ σὰν καὶ τὸ μπροῦσκο πού τὸ γευότανε γουλιὰ γουλιὰ, στὸ τραπέζι καὶ στὸν μπουφὲ ἦταν ὀλοένα τὰ κόκκινα γαρύφαλα, στὸ τραπέζι ἦταν ὀλοένα τὸ μπροῦσκο καὶ τὰ ἔξι ποτήρια, στὸ ραδιόφωνο ἦταν ὁ σπῆκερ πού ἔλεγε πῶς ὀλοένα καὶ πλησιάζουν τὰ μεσάνυχτα, στὸ παρκὲ ἀριστερὰ του ἦταν ἡ ἀντλία πού ὀλοένα ἔτρεχε, δεξιὰ του ἦταν τὸ ἀεροπλάνο πού ὀλοένα ἔκανε γύρους, δεξιὰ του ἦταν καὶ ἡ κούκλα πού ὀλοένα περπατοῦσε, στὸν ὦμο του ἦταν ὁ χιμπατζίκος πού ὀλοένα ἔκανε τοῦμπες, γύρω γύρω ἦταν ἡ σβούρα πού ὀλοένα ἔτρεχε σὰ σβούρα, σὲ ὅλα τὰ δωμάτια ἦταν ὀλοένα ὅλα τὰ φῶτα, σὲ ὅλο τὸ σπίτι ἦταν φῶς, σὲ ὅλο τὸ σπίτι ἦταν φῶς, στὴν καρδιά του ὁμως...

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ 11 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Και με την 'Επανάσταση τῆς 11 'Απριλίου συνέβη αὐτὸ πού συμβαίνει γενικά στὶς περιπτώσεις 'Επαναστάσεων: ἓνα τυχαῖο, ἀσήμαντο καθ'αυτὸ, γεγονὸς ὑπῆρξε ἢ ἀφορμὴ γιὰ νὰ ἐκραγεῖ ἡ 'Επανάστασις τῆς 11 'Απριλίου.

Δηλαδή: τὸ πρωὶ τῆς 11 'Απριλίου, ἐκεῖ κατὰ τὶς 10, 10 καὶ κάτι, φύσηξε κάπως πιὸ δυνατὰ, καὶ τότε τὸ παράθυρο, τὸ μοναδικὸ παράθυρο τοῦ γραφείου 777 στὸν 7ο ὄροφο τοῦ ὑπουργείου Βιομηχανίας, ἄνοιξε διάπλατο. Ἴσαμε κείνη τῆ στιγμή τὸ παράθυρο αὐτὸ ἦτανε κλειστὸ, ἔτσι τουλάχιστο νόμιζε ὁ 'Αρχιεφύλαξ, ὁ μοναδικὸς ἔνοικος τοῦ γραφείου 777 ὅπου ἦτανε τὸ 'Αρχεῖον τοῦ ὑπουργείου, ἀλλὰ νὰ πὺ εἶχε πέσει ἔξω...

Βέβαια, ὁ 'Αρχιεφύλαξ, πὺ κείνη τὴν ὥρα ἔκανε ἀκριβῶς ὅ,τι ἔκανε καὶ ὅλες τὶς ἄλλες ὥρες, δηλαδή ἔβαζε κι ἔβγαζε στὸ 'Αρχεῖον φακέλους καὶ ἔγγραφα, ὁ 'Αρχιεφύλαξ ἄφησε ἀμέσως τοὺς φακέλους κι ἔτρεξε νὰ κλείσει τὸ παράθυρο, τὸ παράθυρο πὺ εἶχε τολμήσει νὰ παραβεῖ τὶς διαταγὲς τῆς ὑπηρεσίας!.. Γιατὶ ὁ κ. Ἰωάννης Καραπάνος, Γενικὸς Προσωπάρχης τοῦ ὑπουργείου Βιομηχανίας, εἶχε ἐκδώσει διαταγὴ πὺ ὑποχρέωνε τὸν 'Αρχιεφύλακα «... νὰ μεριμνᾷ, ὑπὸ ἴδιαν αὐτοῦ εὐθύνην, διὰ τὸ ἀσφαλὲς κλείσιμον τοῦ παραθύρου τοῦ 'Αρχείου, ἐπὶ τῷ τέλει ἀποφυγῆς ἀπευκταίου, ἤτοι τῆς διὰ τοῦ ἀνοίγματος τοῦ παραθύρου καὶ λόγῳ τοῦ ρεύματος ἀπωλείας ἐγγράφων τοῦ Δημοσίου».

Ἡ διαταγὴ ἦτανε διαταγὴ, ὁ 'Αρχιεφύλαξ εἶχε μάθει νὰ σέβεται τὶς διαταγὲς τῆς προϊσταμένης του 'Αρχῆς, ἐξάλλου ὁ κ. Ἰωάννης Καραπάνος, ὁ Γενικὸς Προσωπάρχης τοῦ

ύπουργείου Βιομηχανίας πού είχε εκδώσει τή διαταγή, ήτανε ό φόβος καί ό τρόμος του ύπουργείου, τόν έτρεμαν οί πάντες, αν τύχαινε νά διασταυρωθοῦν μαζί του υπάλληλοι σέ κανένα διάδρομο, τούς έπιανε ρίγος.

Είχε λοιπόν πολλούς καί πολύ σοβαρούς λόγους ό 'Αρχαιοφύλαξ γιά νά τρέξει άμέσως νά ξανακλείσει τó παράθυρο. Ούτε ένα δευτερόλεπτο δέν καθυστέρησε!... Πήγε τρέχοντας κι έπιασε τó πόμολο, έγειρε λίγο τó δεξι τζάμι καί... καί τότε άκριβώς έξερράγη ή 'Επανάσταση τής 11 'Απριλίου...

Τρείς φορές του είχε άπονεμηθει «Εύφημος μνεία» καί άλλες τρείς «Ευάρέσκεια» στα 27 ίσαμε τότε χρόνια τής δημοσιουπάλληλικής του ύπηρεσίας. Τρείς καί τρείς, τó όλον έξι φορές, έξι όλόκληρες φορές τόν είχανε μνημονεύσει επίσημα έγγραφα. 'Αποφάσεις έξι διαφόρων ύπουργών Βιομηχανίας πού άναγνώριζαν άπερίφραστα:

Έχοντες υπ' όψιν

Τήν προσήλωσιν εις τά ύπηρεσιακά αύτου καθήκοντα, τήν όποίαν άνέκαθεν έπιδεικνύει ως 'Αρχαιοφύλαξ του ύπουργείου Βιομηχανίας, καί δή τήν τακτικότητα, πειθαρχίαν καί εύσυνειδησίαν αί όποίαι τόν διακρίνουν κατά τήν εκτέλεσιν τής άνατεθειμένης αύτω νευραλγικής ύπηρεσίας του 'Αρχαιοφύλακος...

Τοιαύτα όργανα τής Κρατικής Μηχανής περιποιούν τιμήν εις αύτήν ταύτην τήν Κρατικήν Μηχανήν...

27 όλόκληρα χρόνια είχε δημόσιος υπάλληλος, καί όλα αυτά, από τήν πρώτη μέρα πού διορίστηκε καί άνέλαβε ύπηρεσία, στόν 'Αρχεϊον του ύπουργείου Βιομηχανίας. Για όλους ήτανε «ό 'Αρχαιοφύλαξ», τίποτα περισσότερο, τίποτα λιγότερο...

Ἐκ τούτου πού διορίστηκε στό ὑπουργεῖο Βιομηχανίας καί τήν πρώτη κιάλας μέρα τόν τοποθέτησαν Ἀρχαιοφύλακα, πρὶν ἀπό 27 χρόνια, 22 χρονῶν τότε, ἄρχισε σιγά σιγά νά χάνει τ' ὄνομά του, ὅλοι τόν ἔλεγαν «ὁ Ἀρχαιοφύλαξ», ἔμεινε λοιπόν ἔτσι: «ὁ Ἀρχαιοφύλαξ», τὸ συνήθισε κι ὁ ἴδιος, ἐνιωθε σά νά μὴν εἶχε ποτέ του ὄνομα καί ἐπώνυμο, σά νά τοῦ εἶχανε δώσει ὅταν τόν βαφτίσανε αὐτὸ ἐδῶ τὸ ὄνομα: «Ἀρχαιοφύλαξ».

Καὶ δὲν εἶχε ἀλλάξει θέση ἀπὸ τότε πού διορίστηκε, ἀπὸ τήν πρώτη μέρα τῆς ὑπηρεσίας του στό ὑπουργεῖο Βιομηχανίας πού τοποθετήθηκε Ἀρχαιοφύλαξ ἴσαμε τότε, 27 ὁλόκληρα χρόνια εἶχε μείνει στό Ἀρχεῖον, τὸ Ἀρχεῖον ἦταν τὸ βασιλεῖό του, τὸ δικό του βασιλεῖο...

27 χρόνια στό ὑπουργεῖο Βιομηχανίας καὶ δὲν εἶχε δώσει ποτέ τὴν παραμικρὴ ἀφορμὴ, δὲν εἶχε καθυστερήσει ποτέ, οὔτε κανονικὴ ἄδεια δὲν ἔπαιρνε... Καὶ τὶς Κυριακὲς ἀκόμα καὶ τὶς ἀργίες αὐτὸς πῆγαινε στό ὑπουργεῖο, στό γραφεῖο 777 τοῦ 7ου ὀρόφου, καὶ καθότανε μόνος, ὀλομόναχος, καὶ δούλευε... Ἐνας ἀλκοολικὸς τῆς ὑπηρεσίας...

Λοιπόν, ἔτρεξε ἀμέσως νά κλείσει τὸ παράθυρο, ἔπιασε τὸ πόμολο κι ἔγειρε λίγο τὸ δεξὶ τζάμι, ἀλλὰ τὸ παράθυρο δὲν τόκλεισε... Ὁχι, δὲν τόκλεισε!.. Ἐμεινε μπροστὰ στό ἀνοιχτὸ παράθυρο, τὸ χέρι γαντζωμένο στό πόμολο, ἀλλὰ τὸ παράθυρο δὲν τόκλεισε... Τὸν εἶχε καθηλώσει ἐκεῖ ἡ Ἀνοιξη...

Βέβαια, ἔξω ἀπὸ τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο τοῦ Ἀρχεῖου τοῦ ὑπουργεῖου Βιομηχανίας ἦταν τώρα ἡ Ἀνοιξη... ἡ Ἀνοιξη χωρὶς φακέλους ὑπηρεσιακούς καὶ Ἐπιστρεπτέα καὶ Εὐρετήρια καὶ Πρωτόκολλα...

Αὐτὸ τὸ δευτερόλεπτο, αὐτὴ ἡ στιγμή πού πῆγε καὶ στάθηκε μπροστὰ στό ἀνοιχτὸ παράθυρο, ἦταν ἡ στιγμή τῆς Μοίρας, ἡ ἀφορμὴ γιὰ νά ἐκραγεῖ ἡ Ἐπανάστασις τῆς 11 Ἀπριλίου.

Σὰ νὰ ἦταν ἡ πρώτη φορά στὴ ζωὴ του ποὺ ἔβλεπε ᾿Ανοιξη, ἔμεινε μὲ τὸ χέρι στὸ πόμολο... Φύσαγε ἕνα μικρὸ φιλικὸ ἀεράκι, ὁ οὐρανὸς εἶχε κάτι ἀχνὰ σύννεφα, στὴν αὐλὴ τοῦ ἀντικρινοῦ σπιτιοῦ εἶχαν ἀπλώσει ροῦχα νὰ στεγνώσουν, μιὰ μάνα χτένιζε τὸ κοριτσάκι τῆς κι αὐτὸ πόναγε ποὺ περνοῦσε ἡ χτένα στὰ μαλλιά του, κάτι γατιὰ εἶχανε ξαπλώσει στὸν ἥλιο, τὰ δέντρα τῆς αὐλῆς ἦταν ἀλλιῶτικα τώρα, ὅλα ἦταν ἀλλιῶτικα τώρα, ἡ ᾿Αθήνα ποὺ ἀπλωνότανε μπροστὰ στὰ μάτια του ἀπὸ τὸ Λυκαβηττὸ ὡς τὸ Φάληρο, ὅλα ἦταν ἀλλιῶτικα, ὁ ἥλιος τῆς ᾿Αθήνας, ἡ φασαρία τῆς ᾿Αθήνας, ἡ σκόνη τῆς ᾿Αθήνας...

᾿Ολα, ὅλα ἦταν ἀλλιῶτικα ἔξω ἀπὸ κεῖνο τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο, ἀκόμα κι ὁ τοῖχος στὸ μεγάλο κτίριο δεξιὰ ποὺ ἄλλοτε εἶχε πολλὲς καὶ διάφορες ἀφίσες διαφημιστικές, τώρα εἶχε μόνο μιὰ ἀφίσα, μιὰ πελώρια ἀφίσα ποὺ ἔπιανε τὸν τοῖχο σ' ὅλο του τὸ μῆκος:

ΠΡΟΤΙΜΑΤΕ ΤΑ ΕΜΠΛΑΣΤΡΑ «ΤΙΚ»

Αὐτὰ ὅλα, τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ χωριστὰ δὲν εἶχε ξεχωριστὸ νόημα, ὅλα ὅμως μαζὶ ἔφτιαχναν τὴν ᾿Ανοιξη... ὅλα αὐτὰ μαζὶ καὶ κάτι ἀκόμα: αὐτὴ ἡ αἴσθησις τῆς ᾿Ανοιξης, ἡ διάχυτη στὴν ἀτμόσφαιρα...

Σὰ νὰ ἦταν ἡ πρώτη φορά στὴ ζωὴ του ποὺ ἔβλεπε, ποὺ αἰσθανότανε ᾿Ανοιξη... Σὰ νὰ ἦταν ἡ πρώτη φορά, ἔμεινε κεῖ, μπροστὰ σ' ἀνοιχτὸ παράθυρο... εἶχε τὸ δεξί του χέρι στὸ πόμολο ἀλλὰ δὲν τόκλεινε τὸ τζάμι, δὲν μπορούσε τώρα νὰ τὸ κλείσει τὸ τζάμι... Καὶ τότε ἐξερράγη ἡ ᾿Επανάστασις τῆς 11 ᾿Απριλίου...

Λοιπὸν, τὰ παράτησε ὅλα σύξυλα στὸ ᾿Αρχεῖον, τοὺς ὑπηρεσιακοὺς φακέλους καὶ τὰ ᾿Επιστρεπτέα καὶ τὰ ἔγγραφα «Πρὸς συσχέτισιν»... Τὰ παράτησε ὅλα, παράτησε καὶ τὸ παράθυρο ἀνοιχτὸ, ὀλάνοιχτο, παραβαίνοντας τὴ διαταγὴ τοῦ κ. Ἰωάννου Καραπάνου, Γενικοῦ Προσωπάρχῃ τοῦ ὑπουργείου...

Τὰ παράτησε, τ' ἄφησε ὅλα ἔτσι καὶ τρέχοντας σχεδὸν βγήκε ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖον, τρέχοντας σχεδὸν σὰ νὰ εἶχε δεχτεῖ ἓνα μυστικὸ σύνθημα καὶ βιαζότανε νὰ προφτάσει, βγήκε στὸ διάδρομο, δὲν περίμενε οὔτε τὸ ἀσανσέρ, ἄρχισε νὰ κατεβαίνει τὶς σκάλες πηδώντας τὰ σκαλιά...

Ἔφτασε στὸ μεγάλο χὸλ τῆς εἰσόδου, ἔτρεξε στὴν ἐξώπορτα ποὺ μισάνοιχτη τὴν κρατοῦσε ὁ θυρωρὸς, τράβηξε μὲ δύναμη τὴν πόρτα καὶ μαζί καὶ τὸ χέρι τοῦ θυρωροῦ.

—Ποῦ πάτε ἔτσι;.. Ποῦ πάτε, κύριε Ἀρχαιοφύλαξ; φώναξε ὁ θυρωρὸς. Ἔχετε ἄδεια ἐξόδου;.. Τὸ ξέρετε πὼς ὁ κύριος Γενικὸς Προσωπάρχης ἀπαγορεύει αὐστηρῶς τὴν ἐξοδο χωρὶς ἄδεια δική του, χωρὶς σημεῖωμα δικό του...

Γύρισε καὶ τὸν κοίταξε τὸ θυρωρὸ σὰ ν' ἄκουγε κάτι ποὺ δὲν τὸ καταλάβαινε, κάτι ἀπίθανο...

—Θὰ σὰς ἀναφέρω, κύριε Ἀρχαιοφύλαξ! εἶπε δυνατὰ ὁ θυρωρὸς. Ἔχω ἐντολὴ τοῦ κυρίου Γενικοῦ...

Δὲν τοῦ εἶπε τίποτα, βγήκε ἔξω, βγήκε στὸ δρόμο, βγήκε σ' ὅλους τοὺς δρόμους τῆς πρωινῆς ἀνοιξιάτικης Ἀθήνας, τῆς Ἀθήνας τῆς 11 Ἀπριλίου...

Τὸ πρωινὸ ἦτανε ἀθηναϊκὸ ἀνοιξιάτικο πρωινὸ: κόσμος πολὺς, αὐτοκίνητα πολλὰ, φασαρία πολλή, σκόνη πολλή, καὶ πάνω ἀπ' ὅλα ἥλιος πολὺς... Καὶ τὸ σύνολο: μαγεία.

Καὶ μέσα σ' ὅλα αὐτὰ πῆγαινε αὐτός, ὁ Ἀρχαιοφύλαξ τοῦ ὑπουργείου Βιομηχανίας, ποὺ ἐνιωθε πὼς ἦταν ἡ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ του ποὺ ζοῦσε ἀληθινά.

Κοίταζε βαδίζοντας τὰ πάντα: τὶς βιτρίνες, τ' αὐτοκίνητα, τὶς γυναῖκες... Τὶς κοίταζε τὶς γυναῖκες μὲ τόσο ἐνδιαφέρον ποὺ ἄλλες τοῦ χαμογελοῦσαν κι ἄλλες παραλίγο νὰ τοῦ φέρουν τὴν τσάντα κατακέφαλα... Αὐτὸ ὅμως δὲν εἶχε καμιὰ σημασία, τώρα εἶχε ἐκραγεῖ ἡ Ἐπανάστασις, λοιπὸν Ἐπανάστασις δίχως ἔστω καὶ μιὰ τσαντιά κατακέφαλα δὲν ἔχει βέβαια γοῦστο...

Πέρασε την 'Ομόνοια και άργα άργα άρχισε ν' άνεβαίνει Σταδίου...

Κοιτάχτηκε στόν καθρέφτη ενός κουρείου, εκεί γωνία Σταδίου και Μπενάκη.

—Θέλω ξύρισμα, είπε.

'Η αλήθεια είναι πώς τó πρωί στο σπίτι, φεύγοντας για τó γραφείο, είχε ξυριστεί και δέν ήθελε καθόλου ξύρισμα... 'Αλλά τώρα ήταν ή 'Επανάστασις και δέν ίσχυε τίποτα άπ' ό,τι ίσχυε άλλοτε. Μιά και είπε «Θέλω ξύρισμα», ή πραγματικότητα ήτανε πώς ήθελε ξύρισμα.

Μπήκε στο κουρείο, κάθισε στη δεύτερη κατά σειρά πολυθρόνα.

—Παρακαλώ;.. είπε ό κουρέας βλέποντας πώς ούτε ακούρευτος ούτε άξύριστος ήτανε.

—Ξύρισμα! είπε παραξενεμένος για τήν έρώτηση.

—'Αλλά...

—Ξύρισμα! Ξαναείπε κοφτά και άποφασιστικά καθώς ταιριάζει σ' έναν 'Επαναστάτη.

Και πρόσθεσε:

—Κόντρα!..

Ποτέ δέν ξυριζότανε κόντρα, γιατί τó δέρμα του ήταν ευαίσθητο και κοβότανε, τώρα όμως ήταν ή 'Επανάστασις...

Βγαίνοντας άπό τó κουρείο, προχώρησε λίγο επί τής Σταδίου, ύστερα μπήκε σ' ένα κατάστημα νεωτερισμών.

—'Ο κύριος;.. είπε μία πολύ νόστιμη και πολύ μελαχρινή κοπέλα.

—Παρακαλώ, ήθελα ένα μαντιλάκι... ένα μαντιλάκι για τó τσεπάκι.

'Ισαμε τότε δέν είχε βάλει ποτέ μαντιλάκι στο τσεπάκι του σακακιού, τώρα είχε ξαφνικά τή διάθεση νά βάλει... αλλά τώρα ήταν ή 'Επανάστασις...

'Η κοπέλα του έφερε νά διαλέξει, τόν βοήθησε στην έκλογή, τó μαντίλι που διάλεξε του τόβαλε ή ίδια στο τσεπάκι...

Φεύγοντας από κεί. προχώρησε προς την πλατεία Κλαυθμώνος...

Στους τοίχους παντού ή ρεκλάμα:

ΠΡΟΤΙΜΑΤΕ ΤΑ ΕΜΠΛΑΣΤΡΑ «ΤΙΚ»

Στή διασταύρωση Σταδίου και Πεσμαζόγλου, έπεσε πάνω στον κ. Γεωργιάδη, παλιόσυνάδελφο στο ύπουργείο Βιομηχανίας και τελευταία, από δυο χρόνια, συνταξιούχο.

—Πολύ χαίρω που συναντώμεθα, του είπε ό κ. Γεωργιάδης και του έσφιξε τó χέρι.

Στό μαραμένο πρόσωπο του κ. Γεωργιάδη ήταν όλοφάνερη ή εύχαρίστηση. "Άξαφνα όμως τó πρόσωπο αυτό σκοτεινίασε.

—Πώς και είσθε εκτός ύπουργείου έν ώρα ύπηρεσίας; είπε ό κ. Γεωργιάδης.

—Έπανάστασις! του είπε στ' αúτι, αλλά άρκετά δυνατά γιατί ήτανε βαρήκοος ό κ. Γεωργιάδης. Έπανάστασις!

Τά μάτια του κ. Γεωργιάδη μεγάλωσαν, μεγάλωσαν... "Ενας που έμοιαζε άστυνομικός με πολιτικά, περνώντας λίγο πιό πέρα και άκούγοντας τή λέξη «Έπανάστασις!» πλησίασε, τάχα με τρόπο και άδιάφορος, και τούς περιεργάστηκε και τούς δυό καχύποπτα.

Τόν είδε, τόν κατάλαβε άμέσως που τούς κοίταζε έτσι, είχε όλη τή διάθεση νά του βγάλει τή γλώσσα, τελικά δέν πρόφτασε νά τó κάνει αυτό γιατί ό μυστικός έκανε στροφή κι έφυγε, λοιπόν χαιρέτησε τόν κ. Γεωργιάδη, που άκόμα τά μάτια του δέν είχαν ξαναβρει τó φυσικό τους μέγεθος, χαιρέτησε τόν κ. Γεωργιάδη και προχώρησε...

Στήν πλατεία Κλαυθμώνος, στάθηκε νά γυαλίσει τά παπούτσια του σ' ένα γεράκο λουστρο που όλο χασμουριότανε...

Τήν ώρα που άλλαζε πόδι, τó μάτι του έπεσε σέ κείνες πάλι τίς άφίσεις που είχανε ζώσει τήν πλατεία στους τοίχους τών πολυκατοικιών, στις τaráτσες:

ΠΡΟΤΙΜΑΤΕ ΤΑ ΕΜΠΛΑΣΤΡΑ «ΤΙΚ»

Κάνοντας να φύγει από το λουτρό, είδε, στη γωνία προς το υπουργείο Ναυτικών, κάμποσους γύρω σ' έναν που είχε στήσει ένα τραπεζάκι και κάτι έλεγε... Πήγε να δει τι ήτανε.

—Τὸ ὄγδοον θαῦμα τοῦ κόσμου!.. ἔλεγε ὁ ἄνθρωπος. Τὸ ἀνώτερον καθαριστικὸν τοῦ κόσμου! Μὲ δύο μόνον σταγόνες καθαρίζετε αὐτοστιγμὴ τὰ πάντα: λεκέδες μελάνης, λεκέδες ἐλαίου καὶ σπορελαίου, λεκέδες αἵματος... Τὰ πάντα!.. Μία δοκιμὴ πείθει!

Κοίταξε τὸ σακάκι του, δὲν εἶχε κανένα λεκέ, δὲν εἶχε ὅμως σημασία, σημασία εἶχε πὼς ἤθελε νὰ δοκιμάσει, σημασία εἶχε πὼς ἤθελε νὰ κάνει κάτι ποῦ δὲ θὰ τόκανε ἄλλοτε, τώρα ἦταν ἡ Ἐπανάστασις...

Πλησίασε πιὸ πολύ, πήγε δίπλα στὸν ἄνθρωπο μὲ τὸ καθαριστικὸ:

—Παρακαλῶ, αὐτὸς ἐδῶ ὁ λεκές..., εἶπε δείχνοντας στὸ δεξι μανίκι τὸν ἀνύπαρκτο λεκέ.

Ὁ ἄνθρωπος ἔσκυψε, εἶδε πὼς δὲν ὑπῆρχε ἐκεῖ κανένας λεκές, δὲν εἶπε τίποτα, πρὸς τὸ συμφέρον του ἦτανε νὰ κάνει πὼς εἶδε τάχα λεκέ...

—Δώστε ὀλίγην προσοχὴν, κύριοι... Δώστε ὀλίγην βάσιν, παρακαλῶ... Ἐδῶ, κύριοι, βλέπετε πὼς ἐπιδρᾷ ἡ ραδιενέργεια τοῦ καθαριστικοῦ εἰς τὸ δεξι μανίκι..., φώναξε ὁ ἄνθρωπος ρίχνοντας δυὸ σταγόνες ἀπὸ τὸ μπουκαλάκι ποῦ εἶχε καὶ τρίβοντας μὲ δύναμη τὸ ὕφασμα μὲ μιὰ μικρὴ ξεδοντιασμένη βούρτσα. Ἐδῶ βλέπετε τὴν ραδιενέργειαν εἰς τὸ δεξι μανίκι τοῦ κυρίου...

—Ἄλεξανδρίδης... Σωτήριος Ἄλεξανδρίδης, εἶπε δυνατὰ σὰ νὰ συσταινότανε.

Μερικοὶ χαμογέλασαν, δὲν ὑπῆρχε βέβαια κανένας λόγος νὰ δώσει τὰ στοιχεῖα του, νὰ πεῖ ἔτσι ὄνομα καὶ ἐπώνυμο, νὰ συστηθεῖ, τὸ ἤξερε κι αὐτὸς πὼς δὲν ὑπῆρχε

κανέναν λόγο, τόκανε όμως γιατί επιτέλους ένιωθε τώρα πώς δέν ήτανε πιά «ό Αρχαιοφύλαξ», τώρα δέν ήτανε τό «όργανον τής Κρατικής Μηχανής», τό γρανάζι τής Κρατικής Μηχανής, δέν ήτανε γρανάζι κείνη τήν ώρα, άνθρωπος ήτανε, άνθρωπος με όνομα και έπωνυμο, ή Έπανάσταση του είχε ξαναδώσει τήν προσωπικότητά του, τό άληθινό του πρόσωπο που τό είχε χάσει 27 όλόκληρα χρόνια, ή Έπανάσταση του είχε ξαναδώσει τ' όνομά του, είχε ξαναγίνει αυτός ό ίδιος, είχε ξαναγίνει ό έαυτός του...

—Δώστε βάσιν, κύριοι... Τό όγδοον θαύμα του κόσμου! φώναξε και πάλι ό άνθρωπος τρίβοντας όλοένα τό μανίκι. Τό άνώτερον καθαριστικόν του κόσμου... Δώστε βάσιν, κύριοι... 'Η ραδιενέργεια του καθαριστικού ήρχισε νά επιδρά εις τό δεξι μανίκι, τό όποϊον έντός όλίγου...

—'Αλεξανδρόπουλος είπατε; τόν ρώτησε ένας ψηλός που είχε ένα κομπολόι με κόκκινη φούντα και τόπαιζε όλοένα.

—'Αλεξανδρίδης... Σωτήριος 'Αλεξανδρίδης, είπε με έμφαση και δίχως νά προσέξει πώς ό άλλος εκκλεισε με νόημα τό δεξι μάτι στο δίπλανό του.

—'Ωραϊά!.. είπε ό ψηλός με τό κομπολόι. 'Αλεξανδρίδης... εκ Τριπόλεως;

—"Όχι. Γεννηθείς έν 'Αθήναις. 'Η καταγωγή εκ Καρδίτσης Θεσσαλίας.

—Τετέλεσται! έμπηξε μιά φωνή ό άνθρωπος με τό καθαριστικό. 'Ιδού, κύριοι... Τετέλεσται!.. Τό όγδοον θαύμα του κόσμου έκανε... έκανε τό θαύμα του... 'Ο λεκές έξηφανίσθη, κύριοι! Αυτόμάτως και ως διά μαγείας ό λεκές έξηφανίσθη...

Περιεργάστηκαν οι άλλοι τό μανίκι, όπου βέβαια δέν υπήρχε τώρα κανέναν λεκές γιατί ούτε και πρωτύτερα υπήρχε...

Πήρε δύο φακελάκια καθαριστικό και προχώρησε προς τό έσωτερικό τής πλατείας...

Περνώντας μπροστά από την τρίποδη μηχανή ενός πλανόδιου φωτογράφου, στάθηκε και κοίταξε τις διάφορες φωτογραφίες στο κουτί της μηχανής.

—Και για ταυτότητες... και κάρτ - ποστάλ..., είπε ο φωτογράφος ξύνοντας το δεξί του αυτί μ' ένα μολύβι.

—Κάρτ - ποστάλ;.. Μὲ πανώ για φόντο; ρώτησε.

—Βεβαίως μὲ πανώ! εἶπε δυνατὰ ὁ φωτογράφος.

—'Ορίστε!.. Δὲν ἔχετε παρὰ νὰ διαλέξετε... 'Ο,τι προτιμᾶτε...

Καὶ ξεδίπλωσε τρία πανώ πού τὰ εἶχε διπλωμένα σ' ἓνα κλαδί δέντρου πίσω ἀπὸ τὴ μηχανή.

Τὸ ἓνα πανώ ἦταν ἡ 'Ακρόπολη... Τὸ ἄλλο πανώ ἦταν οἱ πίδακες τῆς 'Ομονοίας... Τὸ τρίτο πανώ...

—Αὐτὸ θέλω! εἶπε τοῦ φωτογράφου δείχνοντας τὸ τρίτο πανώ πού παρίστανε ζούγκλα καὶ στὸ κέντρο μὴ πελώρια βασιλικὴ τίγρη σὲ στάση πολὺ δημοκρατικὴ: νεκρή.

—Λοιπόν, ἀναγνωρίζω πὼς ἔχετε πολὺ λεπτὸ γοῦστο, εἶπε ὁ φωτογράφος. Εἶναι τὸ καλύτερὸ μου πανώ... Εἶναι πρωτότυπο καὶ...

—'Επαναστατικὸ! εἶπε δυνατὰ.

'Ο φωτογράφος τὸν κοίταξε, δὲν καταλάβαινε γιατί τὸ πανώ μὲ τὴ σκοτωμένη τίγρη ἦταν ἐπαναστατικὸ, δὲν εἶπε ὅμως τίποτα...

—Αὐτὸ θέλω... αὐτὸ μὲ τὴ ζούγκλα καὶ τὴν τίγρη... τὸ ἐπαναστατικὸ!..

—'Ωραία!.. 'Ελάτε τώρα καὶ βάλτε τὸ πόδι σας... Βάλτε το ἔτσι πού νὰ πατάει τὸ κεφάλι τῆς τίγρεως... 'Εντάξει!.. Νὰ σᾶς δώσω καὶ τὸ ὄπλο!

Πῆγε καὶ ἄνοιξε ἓνα κιβώτιο ξύλινο καὶ τοῦ ἔφερε μὴ ἀρχαία καραμπίνα.

—'Ετσι... 'Ωραία!.. Στὸ δεξί τὴν καραμπίνα... ἐκτὸς ἂν εἴστε ζερβοχέρης.

—'Οχι, δὲν εἶμαι., εἶπε καὶ πῆρε στὸ δεξί χέρι τὴν καραμπίνα.

—'Ωραϊά!.. Σφιξτε τὸ ἀριστερὸ γροθιά... "Ἐτσι μπράβο!.. Μούρλια εἴσαστε... Μούρλια!

ἽΟ φωτογράφος πῆγε καὶ πέρασε στὴν ἀριστερῇ γωνία τοῦ πανῶ, λοξὰ κάπως, μιὰ κορδέλα θαλασσιὰ πού ἔγραφε:

ΕΝΘΥΜΙΟΝ 11 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

"Ὀλη αὐτὴν τὴν ὥρα εἶχανε συγκεντρωθεῖ γύρω κάμποσοι περίεργοι καὶ χάζευαν...

—Λοιπόν, ὀλίγη προσοχὴ τώρα! εἶπε ὁ φωτογράφος. Δὲ θὰ σᾶς κουράσω καθόλου.

—Παρακαλῶ, νὰ κάνετε ὅπως πρέπει τὸ ἔργον σας...

ἽΗ ἀλήθεια εἶναι πῶς τὸ πόδι του εἶχε μουδιάσει ἔτσι πού τὸ εἶχε τόση ὥρα ὑψωμένο, καὶ τὰ ἀρθριτικά του τὸν περόνιαζαν, ἀλλὰ δὲν ἔδειξε τίποτα, δὲν εἶπε τίποτα, ἽΕπανάστασις καὶ ἀρθριτικά δὲν ταιριάζανε βέβαια...

—ἽἘνα λεπτὸ καὶ τελειώσαμε! εἶπε ὁ φωτογράφος. Τὸ πόδι σας, παρακαλῶ, λίγο πιὸ δεξιά... "Ἐτσι μπράβο!.. ἽΩραϊά!.. Νὰ πατάει γερά... γερά καὶ ἀποφασιστικά στὸ κεφάλι τῆς τίγρεως... Μὴν ξεχνᾶτε πῶς εἶσθε ὁ φονεὺς τῆς τίγρεως!..

—Ναί, ἐγὼ εἶμαι ὁ φονεὺς τῆς τίγρεως!.. ἐπανελάβε καὶ πῆγε τὸ πόδι του δεξιότερα.

ἽἘπιτέλους τραβήχτηκε ἡ φωτογραφία, οἱ περίεργοι τώρα εἶχανε γίνει πιὸ πολλοί, δὲν τὸν ἔνοιαζε οὔτε γι' αὐτοὺς πού χάζευαν οὔτε γιὰ τίποτα, ἽΕπανάστασις θὰ πεί καὶ νὰ μὴ χαλᾶς τὴν καρδιά σου γιὰ τίποτα...

—ἽἘπιτυχία καταπληκτικὴ! φώναξε ὁ φωτογράφος κρατώντας τὴ φωτογραφία στὸν ἥλιο νὰ στεγνώσει. ἽἘπιτυχία καταπληκτικὴ! Καὶ οἱ δύο σας...

—Οἱ δύο μας...;

—Ναί, καὶ ἔσεῖς καὶ ἡ τίγρις... ἽἘπιτυχία καταπληκτικὴ καὶ οἱ δύο σας, ἔτσι πού δὲν ξέρει κανεὶς ποιὸς ἀπὸ τοὺς δύο εἶναι ὁ ἀληθινὸς καὶ ποιὸς ὁ ψεύτικος...

Δὲν τὸ πολυκατάλαβε αὐτὸ πού εἶπε ὁ φωτογράφος,

δὲν ἔδειξε ὅμως τίποτα, ὁ Ἐπαναστάτης τὰ καταλαβαίνει ὅλα... ὅλα!..

Περιμένοντας νὰ στεγνώσει ἡ φωτογραφία, ἔκανε κάτι βήματα στὴν πλατεία...

Ἕνα αὐτοκίνητο μὲ διαφημιστικά πανῶ κολλημένα πέρασε:

ΠΡΟΤΙΜΑΤΕ ΤΑ ΕΜΠΛΑΣΤΡΑ «ΤΙΚ»

12 παρά, βρέθηκε νάχει φτάσει στὸ Μοναστηράκι...

Πῆγε πρὸς τὸ σταθμὸ τοῦ ἠλεκτρικοῦ.

Μπροστά στὴ θυρίδα εἶχε ἔξι ἑφτά πού ἔβγαζαν εἰσιτήρια. Μπῆκε στὴ σειρά...

—Ἀλεξανδρίδης... Σωτήριος Ἀλεξανδρίδης, εἶπε στὸν ὑπάλληλο. Πειραιά, παρακαλῶ...

—Χαίρω πολὺ... Τσουρουκτσόγλου... Γεώργιος Τσουρουκτσόγλου, εἶπε ὁ ὑπάλληλος χαμογελώντας εἰρωνικά, δὲν μπορούσε νὰ ξέρει ὁ ὑπάλληλος τί ἐσήμαινε γι' αὐτὸν πῶς ἐπιτέλους τώρα εἶχε ὄνομα καὶ ἐπώνυμο, πῶς ἐπιτέλους τώρα δὲν ἦτανε τὸ ἀνώνυμο, σὰ νόθο τέκνο, γρανάζι τῆς Κρατικῆς Μηχανῆς...

Μία καὶ δέκα σηκώθηκε νὰ φύγει ἀπὸ τὸ ταβερνάκι στὸ Τουρκολίμανο πού εἶχε τοιμπήσει κάτι, καὶ βέβαια καὶ πιεῖ κάτι... τὸ κατάφερε τὸ μισὸ κιλὸ ρετσίνα.

Ἡ Ἄνοιξη ἦτανε ὅλη ἐκεῖ γύρω, στὴ θάλασσα ἀντίκρου, στὴν καρδιά του...

Ἔβγαλε τὴ φωτογραφία μὲ τὴν τίγρη καὶ καμάρωσε τὸν ἑαυτὸ του μὲ τὴν καραμπίνα στὸ δεξι χέρι...

Ἄδειασε τὸ τελευταῖο ποτηράκι, εἶπε γιὰ τὸ λογαριασμὸ, πλήρωσε, καὶ σεργιάνισε στὴν προκουμαία...

Ἦστερα ἀνέβηκε πρὸς τὸ Νέο Φάληρο... Ὅλα αὐτὰ πού τὸν ἐνδιέφεραν ἄλλοτε, τώρα ἦτανε δίχως σημασία... Ὅλα αὐτὰ εἶχανε πάρει τίς ἀληθινές τους διαστάσεις: μικροσκοπικά, μηδαμινά... Ὅλα! Καὶ τὸ Ἀρχεῖον τοῦ ὑπουργείου

Βιομηχανίας και οί υπηρεσιακοί φάκελοι και τὰ ἐξαιρετικῶς ἐπείγοντα ἔγγραφα και τὰ Ἐπιστρεπτά και ὁ κ. Ἰωάννης Καραπάνος, ὁ Γενικὸς Προσωπάρχης... Ἄ, ναί... Καί ὁ κύριος Γενικὸς Προσωπάρχης, προπάντων αὐτός!

Ἐκεῖ στοῦ «Ἀκταῖον», οἱ πελώριες ἀφίσες:

ΠΡΟΤΙΜΑΤΕ ΤΑ ΕΜΠΛΑΣΤΡΑ «ΤΙΚ»

Προχώρησε παράλληλα μετὴ θάλασσα... Περνώντας ἀντίκρου ἀπὸ τὸ τηλεγραφεῖο, στάθηκε... Καί στοὺν τοῖχο τοῦ τηλεγραφείου, στὴ γωνία, ἡ ἴδια ἀφίσα:

ΠΡΟΤΙΜΑΤΕ ΤΑ ΕΜΠΛΑΣΤΡΑ «ΤΙΚ»

Πέρασε βιαστικὰ τὴ λεωφόρο, πῆγε στοῦ τηλεγραφεῖο, ὁ ὑπάλληλος παραλαβῆς ὅ,τι τέλειωνε μετὴ μιὰ γυναῖκα ποῦ εἶχε σειρά.

—Ἀλεξανδρίδης... Σωτήριος Ἀλεξανδρίδης..., εἶπε. Λοιπόν, ἤθελα νὰ σὰς ἐρωτήσω... τηλεγράφημα ὑπερεπεῖγον, πόση ὥρα θέλει νὰ φτάσει στὴν Ἀθήνα;

—Δηλαδή..;

—Δηλαδή... σὲ μιὰ ὥρα θὰ τόχει λάβει ὁ ἀποδέκτης;

—Μία ὥρα;.. Σὲ σαράντα λεπτά θὰ τόχει λάβει ὅπως ὅποτε... Μάλιστα, ἂν τὸ στείλετε «Ἀμέσου Ἐπιδόσεως», τότε...

—Ἐντάξει!.. Θὰ τὸ στείλω ἔτσι, δὲ μ' ἐνδιαφέρει νὰ πληρώσω περισσότερα... Τὸ μόνο ποῦ θέλω εἶναι νὰ φτάσει στοὺν προορισμὸ του τὸ ταχύτερο!

Πῆρε τὸ ἔντυπο ποῦ τοῦ ἔδωσε ὁ ὑπάλληλος και ἔγραψε:

Ἐπερεπεῖγον — Ἀμέσου ἐπιδόσεως

Κύριον Ἰωάννην Καραπάνον

Γενικὸν Προσωπάρχην ὑπουργείου Βιομηχανίας

Ἀθήνας

ΠΡΟΤΙΜΑΤΕ ΤΑ ΕΜΠΛΑΣΤΡΑ «ΤΙΚ»

Σωτήριος Ἀλεξανδρίδης

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ

Βγαίνοντας από τὸν ἠλεκτρικὸ στὴν Ὀμόνοια, ἔπασε πάνω στὰ πολλὰ φῶτα καὶ στὴ θεία Μαριάνθη.

—Γιωργάκη! ἔβαλε τὴ φωνὴ ἡ θεία μόλις τὸν εἶδε ἔτσι ἄξαφνα. Ἄ, τώρα ποῦ σὲ βρῆκα, δὲ μοῦ γλιτώνεις!

Καὶ ἀμέσως τὸν ἔπασε ἀγκαζέ, ἀλλὰ τόσο ἀπότομα καὶ τόσο σφιχτὰ ποῦ ἤρθε στὸ νοῦ του κείνο τὸ βράδυ... Σεπτέμβρης ἦτανε καὶ τότε, τὸν περασμένο χρόνο, ἦταν ἀκόμα στὴν Ἀθήνα οἱ Γερμανοί... Ὅτι εἶχε περάσει τὴν πλατεία Βάθης κείνο τὸ βράδυ, πρῶτες μέρες τοῦ Σεπτεμβρίου, καὶ πήγαινε βιαστικά γιὰ τὸ σπίτι του, Μαιζῶνος καὶ Ἀκομινάτου γωνία βγῆκε ἀπὸ τὸ σκοτάδι ἕνας ἴσκιος... ἕνας ἴσκιος καὶ τὸν ἔπασε ἄξαφνα ἀγκαζέ... τοῦ ἔκανε λαβὴ στὸ δεξι χέρι, λαβὴ σιδερένια, ἐκεῖνος ὁ πράκτορας τῶν Γερμανῶν, ἕνα μοῦτρο πασίγνωστο στὴ συνοικία Ἀγίου Παύλου, ποῦ γλίστρησε πλάι του σὰν ἴσκιος...

Ἐκεῖ ποῦ τὸν τράβαγε γιὰ τὴν Κομματατοῦρ, τοῦ ξέφυγε τοῦ πράκτορα, τὰ κατάφερε καὶ τοῦ ξέφυγε... τῆς θείας Μαριάνθης ὅμως ποῦ νὰ τῆς ξεφύγει!..

—Δὲ μοῦ γλιτώνεις ἀπόψε! τοῦ σφύριξε στ' αὐτί.

Μύριζε ἄσχημα ἢ ἀνάσα τῆς καὶ ἀηδίασε.

—Θάχει κανὰ δόντι χαλασμένο, σκέφτηκε.

Εἶχανε σταθεῖ καταμεσῆς στὸ πεζοδρόμιο, δηλαδὴ ἡ θεία Μαριάνθη τὸν εἶχε καθηλώσει καταμεσῆς στὸ πεζοδρόμιο, κόσμος πολὺς γύρω τους, κόσμος πολὺς καὶ φασαρία, ἡ βραδινὴ κίνηση ὀλοένα καὶ φούντωνε.

—Δὲ μοῦ γλιτώνεις! Ξαναεἶπε ἡ θεία Μαριάνθη κι ἔσφιξε ἀκόμα πιὸ πολὺ τὴ λαβή.

Τὸν κοίταξε βαθιὰ στὰ μάτια, βαθιὰ καὶ λιγομένα.

—Τί στέκεσαι μὲς στὴ μέση σὰν μπάστακας! τοῦ φώναξε ἄγρια ἕνας ψηλὸς μ' ἕνα καλάθι στὸν ὦμο ποῦ ἔπεσε πάνω του, κι αὐτὸς μὲ τὴ σειρά του πάνω στὴ θεία Μαριάνθη.

Πρόσεξε τότε πὼς ἦτανε βαμμένη πολὺ χτυπητά. Καὶ εἶχε πάει ρούζ καὶ στὰ δόντια της.

Δεύτερη ἑξαδέλφη τῆς μάνας του ἡ θεία Μαριάνθη, ζωντοχήρα ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια, τὸν περνοῦσε τρία χρόνια: 42 αὐτὸς, 45 αὐτή. Ἔδειχνε 52 αὐτὸς, 25 αὐτή...

Τὸν ἔλεγε πάντα «Γιωργάκη», ἐπέμενε νὰ τὸν λέει «Γιωργάκη» σὰ νὰ ἦτανε ἀκόμα τὸ παιδὶ μὲ τὰ ναυτικὰ καὶ τὸ πηλήκιο ποῦ ἔγραφε ΝΑΥΚΡΑΤΟΥΣΑ.

—Δὲ μοῦ γλιτώνεις ἀπόψε, Γιωργάκη! Ξαναεἶπε.

Τὴν κοίταξε ἔτσι παχουλὴ παχουλὴ καὶ μυρωμένη ποῦ ἦτανε, καὶ ἄξαφνα μάντεψε τί σκοπὸ εἶχε κείνο τὸ βράδυ ἡ θεία Μαριάνθη.

—Ἄν μπορεῖς νὰ μαντέψεις τί θέλω ἀπόψε ἀπὸ σένα..., εἶπε καὶ δυνάμωσε τὴ λαβή.

Εἶδε τὸ στήθος της πολὺ τσιτωμένο καὶ πὼς φόραγε μαῦρο σουτιέν.

—Τέτοια λαχτάρια δὲν τὴν περίμενα!.. συλλογίστηκε.

—Λοιπὸν; εἶπε ἡ θεία Μαριάνθη καὶ τὸν κοίταξε καὶ πάλι στὰ μάτια βαθιὰ καὶ λιγομένα.

—Λοιπὸν... νά, δὲν μπορῶ νὰ μαντέψω..., τραύλισε καὶ τὸν εἶχε κόψει κρύος ἰδρώτας.

Δυὸ φαντάραι ποῦ περάσανε, ὁ ἕνας ἦτανε δεκανέας, τὸν κοίταξαν εἰρωνικά...

—Γιωργάκη! ἔμπηξε τὴ φωνὴ ἡ θεία Μαριάνθη σὰ νὰ ἦταν ἔτοιμη νὰ δώσει παράγγελμα. Θὰ σοῦ ἀποκαλύψω τί θέλω ἀπόψε ἀπὸ σένα...

Ἐγειρε πάνω του, κόλλησε πάνω του, ἡ ἀνάσα ἀπὸ τὸ χαλασμένο δόντι τοῦ ἔφερε ναυτία.

—Γιωργάκη, θέλω..., είπε ψιθυριστά και στάθηκε λίγο. Μιά νύχτα έρωτος...

Την κοίταξε και δέν μπόρεσε να πει ούτε α.

—Τουλάχιστο να μην είχε αυτό το χαλασμένο δόντι..., σκέφτηκε.

—Σινεμά! φώναξε ή θεία Μαριάνθη. Θα με πās σινεμά... 'Αλλά θα με πās εκεί που θέλω εγώ: στον «Κρόνο». Παίζει «Μιά νύχτα έρωτος» με τον Τζών Μπάτλερ. 'Ο Τζών Μπάτλερ είναι ή λατρεία μου... «Μιά νύχτα έρωτος»... Καουμπόυκο θαῦμα!.. Τό ξέρεις πώς τρελαίνουμαι για καουμπόυκα... τὰ καουμπόυκα είναι τὸ πάθος μου...

—'Εντάξει, θεία! είπε και άναστέναξε σα να είχε γλιτώσει από μεγάλο κίνδυνο.

—Κάτι ξέρω που σ' αγαπῶ εγώ, Γιωργάκη! ένθουσιάστηκε και τον φίλησε και στα δυο μάγουλα.

Οί δυο φαντάροι ξαναπέρασαν, ό ένας ήτανε δεκανέας, και τώρα έκαναν κάτι χειρονομίες με νόημα...

—'Εχω πάνω από μισή ώρα που κάνω βόλτες..., είπε ή θεία Μαριάνθη. Και λέω, δέ γίνεται, Μαριάνθη, δέ γίνεται, κάποιος γνωστός θα περάσει και θα τον μαγγώσεις για τή «Μιά νύχτα έρωτος»... Και να που ήρθες έσύ, Γιωργάκη... Είδες λοιπόν; 'Ο άνθρωπος δέν πρέπει ποτέ ν' άπογοητεύεται... ποτέ!

Τόν τράβηξε κατά τον «Κρόνο», τή λαβή όμως δέν έννοούσε να τή χαλαρώσει.

—Τρελαίνουμαι για καουμπόυκα... είναι τὸ πάθος μου, σου λέω! Και μάλιστα όταν παίζει ό Τζών Μπάτλερ... ό μεγάλος μου έρωτας... 'Εξηγημένει, Γιωργάκη! Τὰ έξοδα είναι δικά μου... "Όχι, όχι! Μή λές τίποτα! Τὰ έξοδα είναι δικά μου... 'Εντάξει!.. "Ελεγα λοιπόν, δέ γίνεται, Μαριάνθη, κάποιος γνωστός θα περάσει... Νά, ό «Κρόνος» είναι σινεμά... κάπως πολύ λαϊκό σινεμά... Μιά γυναίκα νέα... και νέα και έμφανίσιμη τέλος πάντων... 'Εννοείς, δέν έχει και πολλή ήσυχία άν δέν έχει συνοδό... Οί άντρες σ' αυτά τὰ λαϊκά

σινεμά έχουν κάτι χέρια... κάτι χέρια μακρύτερα από το κανονικό...

Είδε τα βιβλία που είχε στο άριστερό του χέρι, δέν τὰ είχε δεῖ πρωτύτερα:

—Τί βιβλία εἶν' αὐτά, Γιωργάκη;.. Ρομάντσα...

Τοῦ τὰ πήρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ διάβασε:

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΙΑ
ΤΟ ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ ΤΟΥ ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΟΥ
ΠΩΣ ΑΝΑΠΤΥΣΣΕΤΑΙ ΕΝΑ ΔΕΝΤΡΟ

Ἔκανε μιὰ γκριμάτσα ἀπογοήτευσης καὶ τοῦ τὰ γύρισε τὰ βιβλία:

—Πάλι τὸ δέντρο, Γιωργάκη!.. Τὸ δέντρο καὶ μόνο τὸ δέντρο... καὶ τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τὸ δέντρο!.. Κι ἐγὼ που ἔλεγα πὼς εἶναι αἰσθηματικὰ νὰ σοῦ πάρω κανένα που μ' ἀρέσουν τὰ ρομάντσα κι ἔχω καὶ ἀϋπνίες τῆ νύχτα...

Ἦχι μόνο ἡ θεία Μαριάνθη, καὶ οἱ ἄλλοι, ὅλοι οἱ ἄλλοι δέν μπορούσαν βέβαια νὰ καταλάβουν τί ἦτανε γι' αὐτὸν αὐτὸ τὸ δέντρο. Ὁμως, ἂν καταλάβαιναν ἢ ὄχι οἱ ἄλλοι, τοῦ ἦταν ἐντελῶς ἀδιάφορο.

Ἡ συνάντησή του μὲ τὸ δέντρο ἔγινε ὅπως γίνονται σχεδὸν πάντα οἱ συναντήσεις που εἶναι κρίσιμες στὴ ζωὴ ἐνὸς ἀνθρώπου: ἀπλὰ καὶ ξαφνικά.

Τὸν Αὐγουστο που πέρασε, μιὰ νύχτα ἀργά, εἶχε βγεῖ ἀπὸ τὸ σπίτι του νὰ πάει γιὰ τσιγάρα στὸ περίπτερο δυὸ τετράγωνα πιὸ κάτω. Γυρνώντας ἀπὸ τὸ περίπτερο, στὴ γωνία τοῦ σπιτιοῦ του ἦτανε, ὅταν πέρασε μὲ μεγάλη ταχύτητα ἓνα ἡμιφορτηγὸ. Μόλις που πρόφτασε νὰ πηδῆξει στὸ πεζοδρόμιο...

Στὸ σκοτάδι μέσα, πήρε τὸ μάτι του κάτι που ξέφυγε ἀπὸ τὸ ἡμιφορτηγὸ κι ἔπεσε στὸ δρόμο.

Πήγε να δει τί ήτανε, τὸ αὐτοκίνητο εἶχε κιόλας χαθεῖ
στο βᾶθος...

Ἔσκυψε στὴν ἄσφαλτο, πήρε στὰ χέρια του αὐτὸ ποὺ
εἶχε πιάσει: τὸ ἄγουρο σῶμα ἑνὸς δέντρου, ἓνα δενδρύλλιο.

Ὁ δρόμος ἦταν ἔρημος... Ἔμεινε γιὰ λίγο ἐκεῖ, κρα-
τώντας στὰ χέρια του τὸ μικρὸ σῶμα... Εἶχε τραυματιστεῖ
καθὼς ἔπεσε στὴν ἄσφαλτο, ὅμως ἦτανε μέσα του ζωὴ, ἡ
ζωή...

Δὲν μπορούσε νὰ τὸ ἐγκαταλείψει, ἔνιωσε κείνη τὴν
ῶρα πὼς δὲν μπορούσε νὰ τὸ ἐγκαταλείψει, στὰ χέρια του
εἶχε ἓνα πλάσμα ποὺ εἶχε μέσα του ζωὴ, ἂν τὸ ἄφηνε μόνο
στὴ νύχτα, θὰ ἦταν σὰ νὰ εἶχε ἐγκαταλείψει ἓναν τραυ-
ματία...

Καὶ τὸ πήρε σπίτι του, σὲ κείνο τὸ ἓνα μικρὸ δωμάτιο καὶ
κουζίνα ποὺ ἔμενε, στὸ ἰσόγειο τῆς πολυκατοικίας.

Τὸ πήρε σπίτι του, ἄνοιξε τὴν πόρτα τῆς κουζίνας πρὸς
τὴν αὐλή, δική του αὐλή, 3×3... Τὰ σπίτια γύρω του
ὕψωνονταν καταθλιπτικὰ μὲς στὴ νύχτα...

Ξήλωσε δυὸ πλάκες στὸ βᾶθος τῆς αὐλῆς, δούλεψε
πολλὴ ῶρα ἴσαμε νὰ τις ξηλώσει, πλήγωσε τὰ χέρια του, δὲν
τὸν ἔνοιαζε, ἔπρεπε νὰ κάνει γρήγορα, γρήγορα, τώρα ποὺ
τὸ δέντρο εἶχε ἀκόμα ζωὴ στὶς φλέβες του...

Ἐπιτέλους τέλειωσε μὲ τις πλάκες, πήρε τὸ μικρὸ σῶμα
καὶ τόβαλε μὲ πολλὴ προσοχὴ στὸ χῶμα, ἔριξε καὶ νερό...
Καὶ τὸ ἄφησε ἐκεῖ, στὴν κόχη τῆς μικρῆς αὐλῆς...

Τὴ νύχτα σκεφτότανε πὼς ἦτανε μάταια ὅλα αὐτά, τὸ
δέντρο εἶχε πληγωθεῖ πέφτοντας στὴν ἄσφαλτο, δὲ θάπια-
νε, τὸ δίχως ἄλλο δὲ θάπιανε, ἓνα τοῖς χιλίοις νὰ πιάσει.

Πρῶι πρῶι ἔτρεξε νὰ δει τί εἶχε γίνει... καὶ εἶχε γίνει τὸ
ἓνα τοῖς χιλίοις!

Ἔτσι μπήκε στὴ ζωὴ του τὸ δέντρο, σ' αὐτὴν τὴν ἔρημη,
μοναχικὴ ζωὴ. Τώρα εἶχε ἓνα φίλο, εἶχε ἓναν «δικό του».

Τὸ δέντρο ἔριξε βαθιὲς ρίζες στὸ χῶμα τῆς μικρῆς
αὐλῆς, ἔριξε βαθιὲς ρίζες στὴν καρδιά του.

Μια ζεστή χαρούμενη έκπληξη, ένα μικρό θαύμα ήταν αυτό το μικρό δέντρο σ' αυτήν τη μικρή αύλη, σ' αυτήν τη μικρή καρδιά...

Ούτε ήξερε τί δέντρο ήτανε, ρώτησε τη γυναίκα που έρχότανε Τρίτη, Πέμπτη, Σάββατο και συγύριζε, δέν ήξερε νά τοῦ πεῖ. Εἶπε τότε αὐτός πῶς θὰ ρωτοῦσε τὸ μανάβη ἀπέναντι, δέν τὸν εἶχε ἀκόμα ρωτήσει ἓνα μῆνα τώρα... Ἄλλὰ σημασία δέν εἶχε τί ἀκριβῶς δέντρο ήτανε, σημασία εἶχε πῶς αὐτός εἶχε τώρα ἓνα δέντρο - φίλο... ἓνα δέντρο ποῦ εἶχε δεθεῖ μὲ τὴ ζωὴ του καὶ ὀλοένα καὶ πιὸ σφιχτὰ δενότανε...

Τὸ ἔβλεπε νὰ μεγαλώνει, τὸ ἄκουγε, τὸ ἀφουγκραζότανε νὰ μεγαλώνει, τὸ αἰσθανότανε νὰ μεγαλώνει, νὰ ψηλώνει, νὰ δένει...

Ἡ μικρὴ στενόχωρη αύλη εἶχε ἄλλη ὄψη τώρα... ἡ μικρὴ στενόχωρη ζωὴ του εἶχε ἄλλη ὄψη τώρα... Τὸ δέντρο ήτανε κάτι καινούριο, κάτι ἀλλιώτικο, τὸ ἀλλιώτικο...

“Ὀλη τὴν ἡμέρα ήτανε μακριὰ ἀπὸ τὸ δέντρο, δέν μποροῦσε νὰ γίνει διαφορετικά, δούλευε γραφεὺς σ' ἓνα ἀρχαῖο συμβολαιογραφεῖο στὸν Πειραιά, τὸ μεσημέρι ἔμεινε στὸ γραφεῖο κι ἔτρωγε κάτι πρόχειρα, δέν τὸν ἔπαιρνε ἡ ὥρα ν' ἀνεβαίνει στὴν Ἀθήνα... Ὑστερα ήτανε καὶ τὰ διπλὰ ναῦλα.

“Ὅσο ήτανε μακριὰ ἀπὸ τὸ δέντρο, ἡ σκέψη του, ἡ ἔγνοια του ήτανε σ' αὐτό. Τὸν ἔκαιγε ἡ ἀνησυχία μὴν εἶχε πάθει τίποτα τὸ δέντρο, μὴν εἶχανε ρίξει στὴν αύλη τὴν μπάλα τὰ παιδιὰ τῆς γειτονιάς καὶ χτύπησαν τὸ δέντρο...

Τὸ βράδυ ποῦ γύριζε στὴν Ἀθήνα, ἔβγαινε μὲ τὸν ἠλεκτρικὸ στὴν Ὀμόνοια, ὕστερα πήγαινε κατευθεῖαν, κατευθεῖαν καὶ γρήγορα σπίτι, νὰ δεῖ τὸ δέντρο, τὸ δέντρο του... Μὲ λαχτάρᾳ ἄνοιγε τὴν πόρτα τῆς κουζίνας, στεκότανε στὸ κατώφλι πρῶτα καὶ τὸ κοίταζε, τὸ καμάρωνε ἀπὸ μακριὰ, τὸ δέντρο ήταν ἐκεῖ στὴ γωνιά τῆς μικρῆς αύλης, ήταν ἓνα φῶς μὲς στὴ νύχτα σὲ κείνη τὴν κόχη τῆς μικρῆς

αύλης... Ἐπειτα πήγαινε κοντά του, πλάι του, τὸ ἄγγιζε, τοῦ μιλοῦσε... Ὡρες ὀλόκληρες τοῦ κρατοῦσε συντροφιά τὶς νύχτες τὸ δέντρο...

Τώρα ἡ ζωὴ του δὲν ἦταν ἡ ἐρημιὰ ποὺ ἦταν ἄλλοτε. Τώρα ὄχι ἡ ἐρημιὰ! Τώρα στὴ ζωὴ του ἦτανε τὸ δέντρο...

Δὲν εἶδε καὶ πολλὰ πράγματα ἀπὸ τὴ «Νύχτα ἔρωτος», ἡ σκέψη του ἦτανε στὸ δέντρο, εἶχε μεγάλη ἀνησυχία ποὺ θ' ἀργοῦσε κεῖνο τὸ βράδυ...

Βέβαια, ἡ θεία Μαριάνθη βρισκότανε δυὸ ὀλόκληρες ὥρες σὲ μεγάλο ἐνθουσιασμό, ὀλοένα ἔβαζε τὴ φωνή:

—Ἄλα, Τζών!.. Ἄλα, Τζών!..

Ὅλοένα ἔβαζε τὴ φωνὴ καὶ ὀλοένα τοῦδινε ἀγκωνιές, δυνατὲς ἀγκωνιές πάνω στὸν ἐνθουσιασμό της, καὶ πότε πότε τοῦ ψιθύριζε «Παρντόν, Γιωργάκη... εἶμαι σὲ ὑπερδιέγερση!»

Ὅλα αὐτὰ τοῦ ἔδιναν στὰ νεῦρα, κάτι θεατὲς σχολίαζαν τὴ θεία Μαριάνθη, ὕστερα μύριζε καὶ ἰδρώτα...

Ἐπρεπε ὁμως νὰ κάνει κουράγιο, θάφτανε στὸ τέρμα αὐτὴ ἡ «Μιὰ νύχτα ἔρωτος» καὶ θὰ ξανάβρισκε τὴν ἐλευθερία του, τὸ ἔργο μὲν εἶχε ἀρχίσει ὅταν μπήκανε, τὰ «γράμματα» τῆς ἀρχῆς προβάλλονταν τὴν ὥρα ποὺ μπήκανε, διάλειμμα δὲν ἔγινε, τὸ ἔργο παίχτηκε συνέχεια, λοιπὸν μὲν τέλειωνε θὰ φεύγανε...

Ἄλλὰ τὴ στιγμή ποὺ εἶδε στὸ πανὶ THE END καὶ ἀμέσως σηκώθηκε, ἡ θεία Μαριάνθη τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ χέρι:

—Ποῦ πᾶς, Γιωργάκη; φώναξε. Τὸ ζουρνάλ; Πληρώσαμε, Γιωργάκη! Δὲν πληρώσαμε; Θὰ δοῦμε καὶ τὸ ζουρνάλ!.. Δὲ φεύγουμε ἀπὸ δῶ ἂν δὲ δοῦμε καὶ τὸ ζουρνάλ!

Δὲν μποροῦσε νὰ κάνει τίποτα, ἔπρεπε νὰ πιεῖ τὸ ποτήρι ὡς τὸ τέρμα...

—Ἐντάξει, θεία..., εἶπε.

Ἡ θεία Μαριάνθη ἔσκυψε κοντά του:

—Τώρα πού είναι τὸ διάλειμμα... τοῦ εἶπε, καὶ ἡ ἀνάσα της ἀπὸ τὸ χαλασμένο δόντι τὸν ξαναχτύπησε. Θέλω νὰ με συνοδεύσεις, Γιωργάκη...

—Δὲν καταλαβαίνω...

—Νά, συγκινήθηκα μ' αὐτὸν τὸν Τζὼν Μπάτλερ... Μ' ἐννοεῖς!.. Κάθε φορὰ πού συγκινοῦμαι, θέλω ὕστερα νὰ πάω «κάπου»... Λοιπὸν, νὰ με συνοδεύσεις, Γιωργάκη, γιατί τὸ σινεμά εἶναι λαϊκὸ καί...

Τὴν πῆγε καὶ στὸ «κάπου» τῆ θεία Μαριάνθη, στάθηκε σκοπὸς στὸ διάδρομο κρατώντας τὴν τσάντα της...

“Ὅ,τι ἔσβηναν τὰ φῶτα τὴν ὦρα πού γύρισαν στὴν αἴθουσα.

Τὸ ζουρνάλ εἶχε πολλὰ καὶ διάφορα: ὁ Ρουζβελτ, ὁ Τσώρτσιλ, κάτι ἄλλα... Καὶ τέλος: ἡ Χιροσίμα. Εἰκόνες ἀπὸ τὴ Χιροσίμα, ἀπὸ ἐκεῖ πού ἄλλοτε ἦταν ἡ Χιροσίμα, τώρα δὲν ἦταν παρὰ μιὰ ἐρημιά, μιὰ ἀπέραντη ἐρημιά...

Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ ὁμιλητῆ:

Τὸν περασμένο μῆνα, τὸν Αὐγουστο πού μᾶς πέρασε, 6 Αὐγούστου 1945, ἡμέρα Δευτέρα, 6 Αὐγούστου 1945, ἡ Χιροσίμα ἔπαψε νὰ ὑπάρχει... Σὲ δευτερόλεπτα μέσα ἡ Χιροσίμα ἔπαψε νὰ ὑπάρχει... Δὲν ὑπάρχει τώρα κανεὶς στὴ Χιροσίμα... κανεὶς καὶ τίποτα!.. Δὲν ἔμεινε τίποτα στὴ Χιροσίμα!.. Ἡ Χιροσίμα δὲν ἔχει τώρα τίποτα... τίποτα!.. Οὔτε ἓνα δέντρο δὲν ἔχει ἡ Χιροσίμα... οὔτε ἓνα δέντρο!..

Οὔτε κοίταζε μπροστά του, πῆγαινε γρήγορα γιὰ τὸ σπίτι, πῆγαινε τρέχοντας, ἓνα ταξὶ πέρασε ξυστά, ἄκουσε κάτι γέλια, γελοῦσαν εἰς βάρος του, δὲν εἶχε σημασία, τὸ μόνο πού εἶχε σημασία ἦταν νὰ βρεθεῖ κοντὰ στὸ δέντρο, τὸ ταχύτερο κοντὰ στὸ δέντρο...

—“Αργησα ἀπόψε... εἶπε. Αὐτὴ ἡ θεία Μαριάνθη μὲ τὰ καουμπόυκα...

Στὸ δεξί του χέρι εἶχε τὰ βιβλία πού εἶχε πάρει τὸ

ἀπόγεμα στὸν Πειραιά, σὲ κείνο τὸ εἰδικὸ κατάστημα στὴν πλατεία Δημοτικῆς Θεάτρου.

Πέρασε τὴ Βάθης, τώρα ἤθελε δὲν ἤθελε τέσσερα λεπτὰ νὰ φτάσει στὸ σπίτι, νὰ φτάσει στὸ δέντρο.

Μπαίνοντας, ἄφησε τὰ βιβλία στὸ τραπέζι, ἔτρεξε στὴν πόρτα τῆς κουζίνας, τὴν ἄνοιξε... Ἐπιτέλους! Τὸ δέντρο ἦταν ἐκεῖ, στὴν ἄκρη τῆς μικρῆς αὐλῆς.

Στάθηκε στὸ κατώφλι... Στὸ λίγο φῶς ποὺ ἔριχνε τὸ φεγγάρι μέσ' ἀπὸ τὰ σύννεφα, τὸ δέντρο, στὴν κόχη τῆς αὐλῆς, ἦτανε μιὰ παρουσία, μιὰ ζεστὴ φιλικὴ παρουσία.

—Ἐχω ἓνα δέντρο! εἶπε.

Τὸ κοίταξε ἀπὸ κεῖ ποὺ εἶχε σταθεῖ, τὸ κοίταξε, τὸ καμάρωνε, ἄκουγε τὴν ἀνάσα του, ἄκουγε τὴ ζωὴ ποὺ εἶχε στὶς φλέβες του τὸ δέντρο, ὁ φίλος του, ὁ «δικός του»...

Τότε ἤρθε ἡ φωνή... Ἐκεῖ, στὴ μικρὴ αὐλὴ 3×3, ἤρθε ἡ φωνή:

...Οὔτε ἓνα δέντρο δὲν ἔχει ἡ Χιροσίμα... οὔτε ἓνα δέντρο!..

Τὴν ἄκουγε καθαρά αὐτὴν τὴ φωνή, αὐτὴν τὴ βαθιὰ χαμηλὴ φωνή:

...Οὔτε ἓνα δέντρο δὲν ἔχει ἡ Χιροσίμα... οὔτε ἓνα δέντρο!..

Ἔκανε μιὰ κίνηση μὲ τὸ δεξιὸ χεῖρ σὰ νὰ ἤθελε νὰ διώξει τὴ φωνή... Ἄλλὰ ἡ φωνὴ ξαναἤρθε:

...Οὔτε ἓνα δέντρο δὲν ἔχει ἡ Χιροσίμα... οὔτε ἓνα δέντρο!..

—Ἐχω ἓνα δέντρο! εἶπε μὲ πάθος. Ἐχω ἓνα δέντρο!
Ἄλλος, ὁ ἄλλος του ἑαυτός, εἶπε:

...Οὔτε ἓνα δέντρο δὲν ἔχει ἡ Χιροσίμα... οὔτε ἓνα δέντρο!..

Πέρασε τὸ χεῖρ του στὸ πρόσωπό του, στὰ μαλλιά... Κοίταξε γύρω του στὴ μικρὴ αὐλή... τώρα δὲν ἦτανε ἡ μικρὴ 3×3 αὐλή... τώρα ἦτανε μιὰ Χιροσίμα... τώρα ἦτανε ἡ Χιροσίμα... ἡ Χιροσίμα ποὺ δὲν ἔχει οὔτε ἓνα δέντρο... οὔτε

ένα δέντρο!.. 'Αλλά εκεί στη γωνιά τί είναι;.. Τί είναι;.. "Ένα δέντρο!.. Πώς γίνεται να υπάρχει δέντρο στη Χιροσίμα!.. "Όχι, δέν είναι δέντρο αυτό!.. Δέν μπορεί νάναί δέντρο αυτό!.. "Ένας εφιάλτης είναι με τή μορφή ενός δέντρου... 'Η Χιροσίμα δέν έχει δέντρα... ή Χιροσίμα δέν έχει ούτε δέντρα... ή Χιροσίμα δέν έχει ούτε ένα δέντρο!.. Είναι έρημη ή Χιροσίμα... έρημη και από δέντρα... και από δέντρα... Είναι μιὰ βαθιά έρημιὰ ή Χιροσίμα... είναι ή 'Ερημιὰ ή Χιροσίμα...

'Η φωνή του άλλου ξαναήρθε:

...Ούτε ένα δέντρο δέν έχει ή Χιροσίμα... ούτε ένα δέντρο!..

Τώρα είπε:

—"Έχω ένα...

"Έμεινε σ' αυτές τις δυο λέξεις... δέν μπόρεσε νά πάει στην τρίτη... δέν μπορούσε νά πάει στην τρίτη... δέν μπορούσε νάχει αυτός ένα δέντρο τήν ώρα που ή Χιροσίμα δέν είχε ούτε ένα δέντρο... δέν μπορούσε νάχει αυτός τή χαρά ενός δέντρου τήν ώρα που ή Χιροσίμα ήτανε ό πόνος, όλόκληρος ό πόνος... δέν μπορούσε νάχει αυτός τή συντροφιά ενός δέντρου τήν ώρα που ή Χιροσίμα ήτανε ή 'Ερημιὰ, όλόκληρη ή 'Ερημιὰ... "Όχι, δέν μπορούσε, δέν είχε δικαίωμα νάχει ένα δέντρο τήν ώρα που...

...Ούτε ένα δέντρο δέν έχει ή Χιροσίμα... ούτε ένα δέντρο!..

'Η φωνή ήρθε και πάλι, δέν μπορούσε νά τή σβήσει αυτήν τή φωνή, ή φωνή ήτανε μέσα του τώρα, ή φωνή ήτανε αυτός ό ίδιος τώρα:

...Ούτε ένα δέντρο δέν έχει ή Χιροσίμα... ούτε ένα δέντρο!..

"Εσφιξε και τὰ δυό του χέρια γροθιές σά νά ήθελε νά πάρει δύναμη έτσι, νά κάνει κουράγιο...

—Δέν έχω δικαίωμα νάχω εγώ ένα δέντρο... "Όχι!.. 'Η Χιροσίμα δέν έχει ούτε ένα δέντρο... Δέν έχω δικαίωμα εγώ... δέν έχω δικαίωμα!.. Αυτό τό δέντρο είναι... είναι

«έκτος Νόμου»... Ναί, είναι «έκτος Νόμου»!.. 'Η Χιροσίμα δέν ἔχει οὔτε ἓνα δέντρο... 'Η Χιροσίμα εἶναι δική μου... εἴμαστε σφιχτά δεμένοι ἢ Χιροσίμα κι ἐγώ... 'Η Χιροσίμα εἶναι δική μας... εἴμαστε ὅλοι σφιχτά δεμένοι μέ τή Χιροσίμα... εἴμαστε ὅλοι ἔνοχοι γιά τή Χιροσίμα... εἴμαστε ὅλοι ἔνοχοι γιά τή Χιροσίμα!..

Πῆγε ἴσια στό δέντρο, ἐκεῖ στήν κόχη τῆς μικρῆς αὐλῆς πού πήγαινε κάθε νύχτα καί κουβέντιαζε μέ τὸ δέντρο, τώρα δέν τοῦ εἶπε τίποτα, τίποτα... μόνο πού τόπιασε δυνατά, πολύ δυνατά, μέ τὰ χέρια του... οἱ ρίζες εἶχανε πάει βαθιά, τὸ δέντρο ἔφερνε αντίσταση... καταμάτωσε, καταπλήγωσε τὰ χέρια του... μέ μιὰ καινούρια δύναμη, τόβγαλε ὀλόκληρο ἀπ' τὸ χῶμα...

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

Τὴν κοίταζε στά μάτια, τὸν κοίταζε στά μάτια, πιασμένοι χέρι χέρι...

‘Οδὸς Σταδίου, μεταξύ Πεσμαζόγλου καὶ πλατείας Κλαυθμώνος, στὸ δεξι πεζοδρόμιο ἀνεβαίνοντας γιὰ τὸ Σύνταγμα, πρωινό, πρωινό ἀνοιξιάτικο, ὥρα πρὸς τὸ μεσημέρι, 12 παρὰ 20, κάτι τέτοιο...

Βέβαια, κόσμος πολὺς αὐτὴν τὴν ὥρα σ’ αὐτὴν τὴν ὁδὸ Σταδίου... κόσμος πολὺς, πολλὰ αὐτοκίνητα, πολλὲς φωνές, πολλὴ φασαρία, πολλὴ σκόνη... καὶ πολλὴ ζωὴ, ζωὴ...

Καὶ μέσα σ’ ὅλα τοῦτα καὶ πάνω ἀπ’ ὅλα τοῦτα, οἱ δύο τῆς ὁδοῦ Σταδίου προχωροῦσαν, ἀργά, πολὺ ἀργά προχωροῦσαν, ἀλλὰ πάντως προχωροῦσαν... καὶ μὲ τὴν ἴδια πάντα μέθοδο: τὴν κοίταζε στά μάτια, τὸν κοίταζε στά μάτια, πιασμένοι χέρι χέρι...

—Τὸ μόνο ποὺ τοὺς νοιάζει εἶναι ἡ ἀγάπη τους... Γι’ αὐτοὺς τοὺς δύο δὲν ὑπάρχει τίποτ’ ἄλλο ἀπὸ τὴν ἀγάπη τους., εἶπε στὴ γυναίκα του, ποὺ τὴ συνόδευε γιὰ κάτι ψώνια, ὁ κ. Βασιλείου, συνταξιούχος καθηγητὴς φυσικομαθηματικῶν, κι ἔριξε ἄλλη μιὰ φιλικὴ ματιὰ στοὺς δύο τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ποὺ μόλις εἶχαν προσπεράσει...

‘Η γυναίκα του κάτι εἶπε ποὺ ὁ κ. Βασιλείου δὲν τὸ ἄκουσε, δηλαδή, γιὰ τὴν ἀκρίβεια, δὲν ἔδωσε καὶ προσοχὴ νὰ τὸ ἀκούσει...

—Καὶ παιδιά... παιδιά ἀκόμα., ἐξακολούθησε τὰ σχόλια ὁ κ. Βασιλείου. Ζήτημα ἂν ἔχουν πατήσει καὶ οἱ δυὸ τους...

Δὲν πρόφτασε νὰ κάνει τὸν ὑπολογισμό ποὺ ἤθελε, γιὰτὶ ἡ κυρία Βασιλείου τὸν τράβηξε, κάπως ἀπότομα εἶναι ἡ

ἀλήθεια... τὸν τράβηξε ἀπὸ τὸ μανίκι γιὰ νὰ τῆς σταθεῖ πρόχωμα μπροστὰ στὸ περίπτερο στῆ γωνία τοῦ ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν νὰ φτιάξει στὰ γρήγορα τὸν κορσέ της ποὺ εἶχε πάει στραβά.

—Λοιπόν, Ἀνδρομάχη... θὰ σοῦ δώσω τώρα ἐγὼ τὸν ὄρισμό τοῦ ἔρωτος..., τῆς εἶπε ὁ κ. Βασιλείου ἐνῶ φύλαγε πάντα σκοπός.

—Νὰ μοῦ λείπει! εἶπε δυνατὰ καὶ μὲ ξαφνικὸ πείσμα ἡ κυρία Βασιλείου, τελειώνοντας ἐπιτέλους μὲ τὸν κορσέ. Δὲν ἔχω καμιὰ διάθεση νὰ μοῦ δώσεις τὸν ὄρισμό τοῦ ἔρωτος... “Ὅταν μπορεῖ κανεὶς νὰ δίνει ὄρισμό γιὰ κάτι, πάει νὰ πεῖ πὼς δὲν μπορεῖ πιά νὰ δώσει αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ κάτι... Λοιπόν, παράτα με μὲ τὸν ὄρισμό τοῦ ἔρωτος!.. Τὸν ἔρωτα τὸν ἴδιο ἂν μπορεῖς νὰ μοῦ δώσεις, ἀλλὰ...

Αὐτὸ τὸ «ἀλλὰ...» ἄφηγε βέβαια πολλὲς προεκτάσεις, ἔτσι ποὺ ὁ κ. Βασιλείου μελαγχόλησε ξαφνικὰ καὶ δὲν εἶπε τίποτα, δὲν εἶχε τώρα διάθεση νὰ πεῖ τίποτα, οὔτε καὶ τὸν ὄρισμό τοῦ ἔρωτος...

Ἐν τῷ μεταξύ, οἱ δύο τῆς ὁδοῦ Σταδίου, χωρὶς νάχουν ἰδέα γιὰ τοῦτο τὸ μικρὸ ἢ μᾶλλον τὸ μεγάλο δρᾶμα ποὺ ἔγινε λίγα μόλις μέτρα μακριὰ τους, αὐτοὶ οἱ δύο προχωροῦσαν ὀλοένα μὲ τὸ ἴδιο σύστημα: τὴν κοίταζε στὰ μάτια, τὸν κοίταζε στὰ μάτια, πιασμένοι χέρι χέρι...

Καὶ στάθηκαν, λίγο πιὸ πάνω, μπροστὰ σὲ μιὰ βιτρίνα εἰδῶν οἰκιακῆς χρήσεως. Στάθηκαν καὶ κάνανε χάζι ἕνα ἀραπάκι ποὺ χτύπαγε τὸ τζάμι μὲ τὸ μαστοῦνι του...

Δὲν ἦταν βέβαια ἡ πρώτη φορὰ ποὺ βλέπανε αὐτὸ τὸ διαφημιστικὸ παιχνίδι, ἀλλὰ τοῦτο τὸ ἀνοιξιᾶτικο πρωινὸ αἰσθάνονταν πὼς τὰ ἔβλεπαν ὅλα γιὰ πρώτη φορὰ, πὼς τὰ ζοῦσαν ὅλα γιὰ πρώτη φορὰ.

Ἐκεῖ μπροστὰ στῆ βιτρίνα, κάνανε τέτοιο κέφι μὲ τὸ ἀραπάκι... τέτοιο κέφι ποὺ μόνο τὰ παιδιὰ μποροῦν νὰ κάνουν διασκεδάζοντας μ’ ἕνα τίποτα...

—Ἐδῶ θὰ ρθοῦμε νὰ πάρουμε γιὰ τὸ σπίτι μας, τῆς εἶπε.

—Ναί, αγάπη μου! Έδω...

—Και θα κάνουμε πολλά παιδιά, έτσι;

—Πολλά;.. Σάν πόσα;

—Νά σοῦ πῶ... δέκα...

Γέλασε καὶ τοῦ τσίμπησε τὸ δάχτυλο. Τότε κι αὐτός, ἐκεῖ μπροστὰ στὴ βιτρίνα, τῆς ἔδωσε στὸ μάγουλο ἓνα μικρὸ κλεφτὸ φιλί...

Τὸ ἀραπάκι σὰ νὰ χτύπησε τώρα πιὸ δυνατὰ στὸ τζάμι τῆ βέργα του.

—Εἶδες;.. Σὲ μαλώνει! τοῦ εἶπε καὶ τοῦ χαμογέλασε.

Καὶ προχώρησαν... Ἄλλὰ δὲν ἦτανε μόνο τὸ ἀραπάκι ποὺ πήρε εἶδηση τὸ μικρὸ κλεφτὸ φιλί, ἦτανε καὶ κεῖνες οἱ δυὸ κοπέλες στὴ γωνία ποὺ κοίταζαν νὰ πλασάρουν στοὺς διαβάτες ἓνα θρησκευτικὸ περιοδικό.

Οἱ δυὸ κοπέλες... Μανίκι μακρὺ ποὺ ἔκρυβε καὶ τὰ δάχτυλα... κάλτσες χοντρὲς μάλλινες γκρι σκουῖρο... γιακάδες κουμπωμένοι ὡς ἀπάνω σάν πρωτοετείς Εὐέλπιδες...

—Τὴ φίλησε!.. εἶπε ἡ πρώτη στὴ δεύτερη.

—Τσ!.. Τσ!.. Τσ!.. εἶπε ἡ δεύτερη στὴν πρώτη.

—Τὸν εἶδες ποὺ τῆς ἔδωσε ἓνα φιλί ἐμπρὸς στὴ βιτρίνα; εἶπε ἡ πρώτη στὴ δεύτερη.

—Τσ!.. Τσ!.. Τσ!.. εἶπε ἡ δεύτερη στὴν πρώτη.

—Ἄχ, καφερέ!.. Ἔτσι φιλᾶνε; Νὰ δεῖς ἐσὺ φιλί ποῦ... εἶπε ἡ πρώτη στὴ δεύτερη.

Τώρα ἡ δεύτερη δὲν εἶπε τίποτα στὴν πρώτη, μόνο κίνησε τὸ κεφάλι ἐπιδοκιμάζοντας ἀπόλυτα τὴν κριτικὴ γιὰ τὸ φιλί.

Καὶ ξανάρχισαν τὸ πλασάρισμα τοῦ θρησκευτικοῦ περιοικοῦ...

Βέβαια, οἱ δύο τῆς ὁδοῦ Σταδίου δὲν εἶχαν ἰδέα γιὰ ὅλα αὐτά, προχωροῦσαν ὀλοένα ἔτσι: τὴν κοίταζε στὰ μάτια, τὸν κοίταζε στὰ μάτια, πιασμένοι χέρι χέρι...

—Πόσα παιδιά εἶπες; τὸν ρώτησε μπροστὰ στὸ «Ἄττικόν».

—Καλά, είπα δέκα... "Ας είναι και λιγότερα... έννέα...
Τοῦ ξανασίμπησε τὸ δάχτυλο.

—Νὰ τακτοποιήσω κάπως τὰ οικονομικά, τὸ καλοκαίρι
ποῦ μᾶς ἔρχεται..., τῆς εἶπε. Καὶ τὸ Σεπτέμβριο, τὸ πολὺ
Ἰοκτώβριο, θὰ πρέπει ν' ἀπαντήσεις, ἐνώπιον μαρτύρων, ἂν
θὰ μὲ ὑπακούεις γιὰ πάντα...

Τώρα δὲν τοῦ σίμπησε τὸ δάχτυλο, μόνο σφίχτηκε
πάνω του...

"Υστερα εἶπανε νὰ πᾶνε στὸ καινούριο ξενοδοχεῖο στὴν
πλατεία Συντάγματος, ποῦ εἶχε 11 ὀρόφους καὶ στὴν ταρά-
τσα εἶχε μᾶρ μὲ σπουδαία θέα Ἀθήνα καὶ περὶχωρα...

"Ὅ,τι περνοῦσαν μπροστὰ στὴν Παλιὰ Βουλὴ καὶ ξεχύ-
θηκαν ἀπ' ὅλες τὶς γωνιὲς οἱ ἐφημεριδοπῶλες:

«Ἐπεισόδια στὸ Βερολίνο!.. Κίνδυνος πολέμου!..»
«Σοβαρὰ γεγονότα!.. Ἐπιστράτευσις ἡλικιωῶν!..»
«Ρωσικὰ στρατεύματα στὸ Βερολίνο!..»
«Ἀμερικανικὰ στρατεύματα στὸ Βερολίνο!..»
«Ἀνακοίνωσις τῆς Παθητικῆς Ἀεραμύνης!..»

"Αξαφνα, ὅλη αὐτὴ ἡ ἡμερὴ πρωινὴ ἀνοιξιὰτικὴ ὁδὸς
Σταδίου πῆρε κάτι τὸ ἄγριο, τὸ σκοτεινὸ, τὸ χειμωνιάτικο...

Οἱ διαβάτες ἔπαιρναν ὀλοένα ἐφημερίδες καὶ στέκον-
ταν καταμεσῆς στὸ πεζοδρόμιο νὰ δοῦν τὰ νέα... "Ὅσοι δὲν
εἶχαν ἐφημερίδα ἔκαναν κύκλο γύρω στοὺς ἄλλους καὶ
διάβαζαν πάνω ἀπὸ τοὺς ὤμους τους τί ἔγραφαν οἱ πελώριοι
τίτλοι...

Καὶ τώρα τὴν κοίταζε στὰ μάτια, καὶ τώρα τὸν κοίταζε
στὰ μάτια, πιασμένοι καὶ τώρα χέρι χέρι... Ἄλλὰ στὸν πρώτο
ἐφημεριδοπῶλῃ ποῦ βγῆκε στὸ δρόμο τους, τράβηξε τὸ
χέρι του ἀπὸ τὸ δικό της νὰ πάρει κι αὐτὸς ἐφημερίδα.

Τὴν πῆρε, δὲν τὴν ἄνοιξε, τὴν ἔβαλε στὴν τσέπη τοῦ
σακακιοῦ, καὶ ξαναπιάστηκαν χέρι χέρι...

—Πόλεμος...; εἶπε καὶ τὸν κοίταξε στὰ μάτια σὰ νὰ ἦταν
αὐτὸς νὰ πεῖ τὸ Ναὶ ἢ τὸ "Ὅχι τοῦ πολέμου.

Τὴν κοίταξε στὰ μάτια, αὐτὴν τὴ φορὰ πολὺ βαθιὰ καὶ ἀλλιώτικα, ἀλλιώτικα...

—Δὲν ἔχει μιὰ βεβαιότητα ἢ ζωὴ μας..., εἶπε καὶ τῆς ἔσφιξε τὸ χέρι σὰ νὰ ἤθελε νὰ τῆς δώσει κουράγιο ἢ σὰ νὰ γύρευε αὐτὸς κουράγιο. "Ὅλα εἶναι ἀβέβαια... ρευστά... ἀνύπαρκα... Μόνο ἡ ἀγάπη μας εἶναι μιὰ βεβαιότητα... 'Ἡ μόνη βεβαιότητα εἶναι ἡ ἀγάπη μας!..

—Κι ἐμεῖς ποὺ μόλις τώρα λέγαμε γιὰ τὸ σπίτι μας, γιὰ τὰ παιδιὰ μας...

Τσαλάκωσε τὴν ἐφημερίδα μὲ μανία σὰ νὰ ἤθελε νὰ τὴ λιώσει, νὰ τὴν ἐκδικηθεῖ. "Ὑστερα εἶπε:

—Δὲν μπορεῖς νὰ σκεφτεῖς τὸ αὔριο... νὰ κάνεις σχέδια γιὰ τὸ αὔριο... 'Ολοένα αὐτὴ ἡ ἀβεβαιότητα... ὄλοένα ὁ κίνδυνος τοῦ πολέμου... ὄλοένα ὁ πόλεμος!..

Τῆς ἔσφιξε ἀκόμα πιὸ πολὺ τὸ χέρι ἔτσι καθὼς τὸ εἶχε στὸ δικό του:

—Μιὰ ζωὴ χωρὶς μιὰ βεβαιότητα... Μόνο ἡ ἀγάπη μας... ἢ μόνη βεβαιότητα ποὺ ὑπάρχει εἶναι ἡ ἀγάπη μας!

Σφίχτηκε πάνω του:

—Ναί, τοῦ εἶπε. 'Ἡ ἀγάπη μας!..

Στὸ ξενοδοχεῖο, μπήκανε στὸ ἀσανσέρ χωρὶς πόρτες, αὐτὸ ποὺ ὄλοένα ἀνεβοκατεβαίνει, τὸ Πάτερ Νόστερ... Μπήκανε στὸ ἴδιο κουτί βέβαια καὶ οἱ δύο, κάθε κουτί ἔπαιρνε μόνο δύο ἄτομα.

'Ανεβαίνοντας γιὰ τὸν 11ο ὄροφο ποὺ ἦτανε τὸ μπάρ, τοῦ εἶπε:

—Λὲς νάχουμε πόλεμο;..

—Νὰ σοῦ πῶ... 'Ἡ κατάσταση ἔχει χειροτερέψει πάρα πολὺ... Καὶ κανεὶς δὲν ξέρει... 'Απὸ στιγμή σὲ στιγμή, ἓνα τίποτα... ἓνα λάθος... ἢ παράκρουση κάποιου... "Ὑστερα, γιὰ νὰ βγάλει ἀνακοίνωση ἢ 'Αεράμυνα, πάει νὰ πεῖ πῶς ὁ πόλεμος... πῶς εἶναι πάρα πολὺ κοντὰ μας ὁ πόλεμος...

—Σ' αγαπώ! είπε και άγκιστρώθηκε πάνω του. 'Η άγάπη μας δέ θ' αφήσει να γίνει πόλεμος... Θά τὸ δεῖς!..

'Εκείνη τὴ στιγμή τὸ άσανσέρ περνούσε άνάμεσα 6ο και 7ο ὄροφο... Φιλήθηκαν...

'Εκεί πού κάθισαν, στὴ γωνιά τοῦ μπάρ, εἶχανε τὴν 'Αθήνα πιάτο. 'Απὸ τὴν Πάρνηθα και τὴν Πεντέλη ὡς τὰ Φάληρα και τὴν Καστέλλα...

Δὲν ἦτανε βέβαια μόνοι στὴν ταρατσα τοῦ Ξενοδοχείου. Εἶχε άρκετὸ κόσμο, τὸ τραπεζάκι τους ἦτανε σὰν άπομονωμένο.

'Ἦρθε και τὸ γκαρσόνι, φοβερὰ άξιοπρεπές.

—Γιὰ τὴ δεσποινίδα, παγωτό... παγωτὸ φυστίκι, εἶπε. Και γιὰ μένα καφέ, μέτριο βαρὺ.

—Μόνο έσπρέσσο ἢ γαλλικό, εἶπε τὸ γκαρσόνι μὲ ὕφος σὰ νὰ τὸν εἶχανε θίξει σὲ καθαρὰ προσωπικό του ζήτημα.

—'Ετσι;.. Λοιπόν, έσπρέσσο.

"Υστερα άφέθηκαν στὴ θέα τῆς άνοιξιάτικης 'Αθήνας...

"Ἦτανε πολὺ ἡρεμη, πολὺ εἰρηνική αὐτὴ ἡ 'Αθήνα... Τῆς κρατοῦσε τὸ χέρι και ἤθελε νὰ μὴ σκέφτεται τίποτα, τίποτα... Τὸ «τίποτα» ἦτανε βέβαια ἢ έφημερίδα πού τὴν εἶχε άφήσει στὴν καρέκλα πλάι του, διπλωμένη στὰ τέσσερα.

... 'Εδῶ ἦρθε τὸ γκαρσόνι και διέκοψε, κάπως άπότομα, τὴ σιωπή.

—Νά ρίξω μιὰ ματιὰ στὴν έφημερίδα; τῆς εἶπε.

Τοῦ έκανε μὲ τὰ μάτια «Ναι» και τοῦ έδωσε μιὰ μπουκιά παγωτό.

—Δοκίμασε πρῶτα λίγο παγωτό, εἶπε και τὸν τάισε σὰ νὰ τάιζε μικρὸ παιδί.

Πῆρε κι αὐτὴ ἓνα μικρὸ κομμάτι παγωτό, έπειτα δεύτερο... έπειτα εἶπε:

—Εἶναι τὸ πρῶτο μου παγωτὸ έφέτος... Δὲ μοῦ διαβάζεις ν' άκούω κι έγώ;

Τὴν κοίταξε:

—Νὰ σοῦ διαβάσω;.. Ἄλλὰ δὲν εἶναι καθόλου εὐχάριστα τὰ νέα... Ἄν ἐπιμένεις...

Τίναξε τὴ στάχτη τοῦ τσιγάρου του, καὶ διάβασε:

Οὐάσιγκτον, 17. (Ἀσσόσειεϊτεντ Πρές). "Ἐγκυροὶ κύκλοι τῆς ἀμερικανικῆς πρωτευούσης, δυνάμενοι ὡς ἐκ τῆς θέσεως τῶν νὰ γνωρίζουν καλῶς τὰ διεθνή πράγματα, ἐξέφραζον σήμερον σαφῶς τὴν γνώμην ὅτι αἱ πιθανότητες πολέμου ἠϋξήθησαν κατὰ 50% τὰ τελευταῖα δύο 24ωρα. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, κατέληξαν οἱ αὐτοὶ κύκλοι, αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι εἶναι ἀπολύτως ἔτοιμοι διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον.

Τὴν κοίταξε:

—Ἐπιμένεις τώρα νὰ σοῦ διαβάσω κι ἄλλα;

Δὲν τοῦ εἶπε τίποτα.

—Ἐντάξει. Λοιπόν, διαβάζω παρακάτω...

"Ἐοβησε νευρικὰ τὸ τσιγάρο του καὶ διάβασε:

Μόσχα, 17. (Τάς). Ἐκπρόσωπος τοῦ Κρεμλίνου ἐδήλωσε σήμερον ὅτι αἱ τελευταῖαι ἐξελίξεις εἰς τὴν διεθνή κατάστασιν ἐμφανίζουν τὴν ἀνθρωπότητα ἐγγύτερον πρὸς ἕναν νέον πόλεμον ὅσον ποτὲ ἄλλοτε ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Δευτέρου παγκοσμίου πολέμου. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, κατέληξεν ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Κρεμλίνου, ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωσις δὲν πρόκειται νὰ καταληφθῇ ἐξ ἀπροόπτου διότι εἶναι ἐτοιμὴ διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον.

Στάθηκε... Ἄναψε ἄλλο τσιγάρο.

—Στὸ διάβολο! εἶπε δυνατὰ, ἔτσι πού μιὰ παχιά κυρία ἀπ' τὸ διπλανὸ τραπέζι γύρισε καὶ τὸν κοίταξε φανερὰ ἐνοχλημένη.

—Στὸ διάβολο! Ξαναεἶπε. Ζωὴ μὲ ψυχικὴ ὀδύνη... σὰ νὰ εἶναι πάνω ἀπὸ τὸν κόσμον μας μιὰ φριχτὴ δύναμη γεμάτη σαδισμό... σαδισμό!..

Τὸν ἄκουγε σιωπηλά. Τὰ μάτια τῆς μόνο εἶχανε τώρα πάρει ἕνα βαθὺ σκουρό χρῶμα. Τὸ πρόσεξε...

—Σὲ προειδοποίησα, τῆς εἶπε. Δὲ φταίω ἐγώ... Σοῦ εἶπα πῶς τὰ νέα δὲν εἶναι καθόλου εὐχάριστα... Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ εἶναι ἔτοιμοι «διὰ πᾶν ἔνδεχόμενον»... Καὶ τὸ «ἐνδεχόμενον» αὐτὸ νάναί ὁ πόλεμος... ὁ πόλεμος!..

Τὸν ἄκουγε πάντα σιωπηλῆ, τὰ μάτια τῆς εἶχαν ὀλοένα αὐτὸ τὸ βαθὺ σκοῦρο... Ἔπαιζε νευρικά μὲ τὸ κουταλάκι τοῦ παγωτοῦ.

—Θέλεις καὶ τὴ συνέχεια;.. Νά, ἐδῶ εἶναι καὶ ἡ συνέχεια.

Καὶ ξανάσκυψε στὴν ἔφημερίδα καὶ διάβασε:

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΠΑΘΗΤΙΚΗΣ ΑΕΡΑΜΥΝΗΣ ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ἡ Διοίκησης Παθητικῆς Ἀεραμύνης ἀνακοινοί:

1.—Ἐν περιπτώσει συναγερμοῦ, τὸ κοινὸν ὀφείλει, ἄνευ οὐδεμιᾶς καθυστερήσεως, νὰ σπεύσῃ πρὸς τὰ πλησιέστερα καταφύγια.

2.—Ἐν περιπτώσει συναγερμοῦ, θέλει διακοπὴ ἄνευ οὐδεμιᾶς προειδοποιήσεως τὸ ρεῦμα εἰς ὠρισμένας περιοχάς, πρὸς ἀποφυγὴν βραχυκυκλώματος δυναμένου νὰ προξενήσῃ γενικωτέρας ζημίας...

—Φτάνει! φώναξε καὶ τοῦ πήρε ἀπὸ τὰ χέρια τὴν ἔφημερίδα, τὴν πήρε καὶ τὴν τσαλάκωσε καὶ τὴν πέταξε σὲ μιὰ καρέκλα...

—Ἄς ποῦμε κάτι ἄλλο.., εἶπε καὶ τοῦ ἔδειξε τὴ θάλασσα στὸ βάθος. Εἶδες τί χρώματα πού ἔχει ἡ θάλασσα;

Ἄφησε τὴ ματιὰ του ὡς τὴ θάλασσα... Ἔγτερα εἶπε:

—Ναί, ἡ θάλασσα ἔχει χρώματα... ἔχει καὶ βεβαιότητα ἢ θάλασσα... εἶναι μιὰ βεβαιότητα ἢ θάλασσα... Αὐτὴ ἡ θάλασσα πού εἶναι ὄλο κίνηση, ὅμως εἶναι μιὰ βεβαιότητα μπροστὰ στὴ ζωὴ μας πού δὲν ἔχει οὔτε μιὰ βεβαιότητα... οὔτε μιὰ βεβαιότητα νὰ σταθεῖς, ν' ἀκουμπήσεις... Ἄκόμα κι ὁ

άνεμος είναι μιὰ βεβαιότητα... ‘Ο κόσμος μας δὲν ἔχει καμιὰ βεβαιότητα... Αὐτὸς ὁ πάρα πολὺ θετικός, ὁ πάρα πολὺ καλὰ μελετημένος κόσμος... Εἶναι ἕνας κόσμος δίχως μιὰ βεβαιότητα... γυμνὸς ἀπὸ βεβαιότητα... “Ὅλα εἶναι ρευστά, ὅλα παίζουσι στὴν κόψη τοῦ ξυραφιοῦ...

Τῆς ἔπιασε τὸ χέρι μὲ δύναμη ποὺ τὴν πόνεσε.

—Μπορεῖς νὰ τὸ φέρεις στὸ νοῦ σου αὐτό;.. ‘Ολόκληρο αὐτό!.. Νά, ἕνας κόσμος δίχως μιὰ βεβαιότητα, γυμνός, ὀλόγυμνος ἀπὸ βεβαιότητα...

Τὸν κοίταξε, ἔκανε «ντὶν» μὲ τὸ κουταλάκι στὴν ἄκρη τοῦ πιάτου.

—‘Η ἀγάπη μας;.. εἶπε καὶ τὸν κοίταξε ἴσια στὰ μάτια. ‘Η ἀγάπη μας δὲν εἶναι μιὰ βεβαιότητα;.. ‘Η μόνη βεβαιότητα;.. ‘Εσὺ τὸ εἶπες πρὶν ἀπὸ λίγο...

Δὲν πρόφτασε νὰ τῆς πεί τίποτα, ἦρθε τὸ γκαρσόνι κι ἄφησε ἕνα χαρτάκι μὲ τὸ λογαριασμό. “Υστερα, ἀμέσως ὕστερα, μπήκανε κάτι τουρίστες μὲ πολλὴ φασαρία, τέλος καθίσανε κάπου...

“Αναψε τρίτο τσιγάρο...

—“Ἔτσι εἶναι! εἶπε. ‘Η ἀγάπη μας εἶναι ἡ μόνη βεβαιότητα... ἡ μόνη!.. Τί νόμισες; Πῶς ἄλλαξα γνώμη;

Τοῦ χάιδεψε τὸ χέρι...

Τράβηξε μιὰ ρουφηξιὰ, ἔπειτα περιεργάστηκε ἕνα πουλὶ ποὺ ὀλοένα ἔκανε γύρους πάνω ἀπὸ τὴν ταρατσα...“Ὅταν σὲ λίγο γύρισε νὰ τὴ δεῖ, τὴν εἶδε νάχει πάρει τὴν ἐφημερίδα καὶ νὰ διαβάζει...

—Τί βρῆκες τώρα στὴν ἐφημερίδα;.. Εἶναι λοιπὸν τόσο πολὺ ἐνδιαφέρον αὐτὸ ποὺ βρῆκες; εἶπε κι ἔσκυψε νὰ δεῖ.

Καὶ τότε... τότε ἦρθε ἡ θύελλα:

—Τὸν Μάρλον Μπράντο! εἶπε δυνατὰ καὶ μὲ ξαφνικὸ πάθος. Σοῦ τόχω πεί τόσες φορές πῶς δὲ θέλω νὰ κοιτᾶς ἀστέρες... Καὶ μάλιστα αὐτόν... αὐτόν ποὺ μὲ κάνει ἄνω κάτω!.. Σοῦ τόχω πεί τόσες φορές!.. Λοιπὸν, ἔκανα λάθος, φοβερὸ λάθος!.. “Ὁχι, οὔτε ἡ ἀγάπη μας εἶναι βεβαιότητα...

ούτε!.. Δέν είναι... δέν είναι ή αγάπη μας βεβαιότητα!.. "Όχι, δέν είναι!..

Πήγε νά του πεί κάτι άλλα δέν πρόφτασε. Είχε κιόλας κάνει νόημα στο γκαρσόνι, είχε κιόλας πληρώσει, είχε κιόλας κάνει τò πρώτο βήμα...

—Φεύγουμε..., είπε και προχώρησε. Φεύγουμε... Δέ χρειάζεται συνέχεια... Δέ χρειάζεται καμιά συνέχεια!

Σηκώθηκε κι αυτή, τί άλλο νά κάνει;..

Οί τουρίστες τούς κοίταζαν με περιέργεια...

Σιωπηλοί και οί δύο πήγανε πρòς τò ασανσέρ. Βέβαια, τώρα ή κατάσταση ή δική τους είχε επιδεινωθεί άξαφνα σαν τή διεθνή... Λοιπόν, τώρα δέν μπήκανε στο ίδιο κουτί και οί δύο, μπήκε πρώτα αυτή σ' ένα που περνούσε άδειο, μόνη, έπειτα μπήκε αυτός στο άμέσως επόμενο, μόνος...

Δέ θά μπορούσε αυτός νά πεί ανάμεσα σε ποιούς όρόφους γίνηκε αυτό που γίνηκε, όπωσδήποτε τò ασανσέρ είχε κατεβεί αρκετά, όταν άξαφνα σταμάτησε, στο κενò μεταξύ δύο όρόφων...

—'Ο πόλεμος!.. σκέφτηκε. 'Ο πόλεμος!.. Συναγερμός... 'Εχθρικά άεροπλάνα... 'Η 'Αεράμυνα... "Εκοψαν τò ρεϋμα για νά μη γίνει βραχυκύκλωμα... 'Ο πόλεμος!.. 'Ο πόλεμος!..

"Όλα αυτά, οί είδησεις τής έφημερίδας, ή ανακοίνωση τής Παθητικής 'Αεραμύνης, όλα αυτά ήρθαν στο νοϋ του κείνη τή στιγμή.

—Μαρία!.. φώναξε μ' όλη του τή δύναμη. Μαρία!..

'Αφουγκράστηκε ν' άκούσει τή φωνή της, δέν τήν άκουσε... όχι, δέν τήν άκουσε τή φωνή της!.. Στο βαθύ σκοτάδι που ήτανε, άκουγε άλλες φωνές, συγκεχυμένες φωνές, έξαλλες φωνές, έναγώνιες φωνές... "Άκουγε νά τρέχουν, νά φωνάζουν, νά φωνάζουν...

—Μαρία!.. Μαρία!.. Ξαναφώναξε με λαχτάρα.

Και τώρα περίμενε μερικά δευτερόλεπτα ν' άκούσει τή

φωνή της, και τώρα δὲν τὴν ἄκουσε... τώρα δὲν ἄκουγε τίποτα, οὔτε τίς ἄλλες φωνές πού εἶχε πρωτύτερα ἀκούσει, οὔτε τοὺς ἄλλους θορύβους, τίποτα!.. Αὐτὴ ἡ ἀπόλυτη σιγή, αὐτὴ ἡ ἀπόλυτη ἡσυχία τὸν ἔκανε ἐκτὸς ἐαυτοῦ... "Ἐπῆσε στὸ δάπεδο τοῦ ἀσανσέρ κι ἄρχισε νὰ τὸ χτυπάει μὲ τίς γροθιές του, ὀλοένα νὰ τὸ χτυπάει...

—Μαρία!.. Μαρία, μ' ἀκοῦς;.. Θέλω νὰ ξέρεις, Μαρία... αὐτὴν τὴν κρίσιμη ὥρα, Μαρία, θέλω νὰ ξέρεις πὼς ἡ ἀγάπη μας... Ἦτανε μιὰ στιγμή ἐκνευρισμοῦ, Μαρία... Ἡ ἀγάπη μας, Μαρία, εἶναι ἡ μόνη βεβαιότητα πού ὑπάρχει!.. Μ' ἀκοῦς, Μαρία;.. Θέλω νὰ μ' ἀκούσεις, Μαρία!.. Ὁ πόλεμος, Μαρία... Τώρα πού ἦρθε ὁ πόλεμος... ὁ πόλεμος...

Στάθηκε... Καὶ πάλι ἡσυχία... Τίποτα, οὔτε φωνές οὔτε τίποτα...

Δάγκωσε τὸ δεξί του χέρι καὶ τὸ μάτωσε...

"Ἄξαφνα τὸ ἀσανσέρ ἀντιβούιξε ἀπὸ ἓνα φοβερὸ κρότο καὶ τινάχτηκε ὀλόκληρο σὰ νὰ ἦτανε δυνατὸς σεισμός...

—Ὁ πόλεμος!.. Κάπου ἐδῶ κοντὰ ἔπῆσε βόμβα... Ὁ πόλεμος!.. Μαρία, δὲν μπόρεσε ἡ ἀγάπη μας νὰ τὸν ἐμποδίσει τὸν πόλεμο... δὲν μπόρεσε!.. Ἄλλὰ μένει πάντα ἡ μόνη βεβαιότητα πού ἔχουμε... ἡ ἀγάπη μας!.. εἶπε σὰ νὰ ἦτανε πλάι του ἡ Μαρία καὶ νὰ τὸν ἄκουγε. Τώρα πού ὅλα γίνονται στάχτη, Μαρία, ἡ ἀγάπη μας εἶναι ἡ μόνη βεβαιότητα σ' αὐτὸν τὸν κόσμο... σ' αὐτὸν τὸν παράλογο κόσμο...

"Ἀκουγε φωνές, συγκεχυμένες φωνές, μακρινές φωνές, θορύβους μακρινούς πού δὲν μποροῦσε νὰ ξεχωρίσει...

—Τρέχουν στὰ καταφύγια, συλλογίστηκε. Ἡ ἀνακοίνωση τῆς Ἀεραμύνης... «Ἐν περιπτώσει συναγερμοῦ, τὸ κοινὸν ὀφείλει, ἄνευ οὐδεμιᾶς καθυστερήσεως, νὰ σπεύσῃ...» Λοιπόν, ἦρθε ὁ πόλεμος... τελειώνουν ὅλα τώρα... ὅλα!..

Καὶ μὲ καινούριο πάθος ἄρχισε νὰ χτυπάει καὶ πάλι μὲ τίς γροθιές του τὸ δάπεδο:

—Μαρία!.. Πού εἶσαι, Μαρία;.. Δὲ μ' ἀκοῦς;.. Γιατί δὲ μ' ἀκοῦς;.. Μαρία!.. Μαρία!..

“Εβγαλε τὸ δεξι παπούτσι καὶ μὲ τὸ τακούι ἀρχισε νὰ χτυπάει, νὰ χτυπάει μ’ ὅλη του τὴ δύναμη τὸ δάπεδο:

—Μαρία!.. Μαρία!.. Ἡ ἀγάπη μας, Μαρία... Θέλω νὰ τὸ ξέρεις τώρα, τώρα καὶ γιὰ πάντα, Μαρία, πὼς ἡ ἀγάπη μας... ἡ ἀγάπη μας εἶναι ἡ μόνη βεβαιότητα ποὺ ὑπάρχει... ἡ ἀγάπη μας... ἡ ἀγάπη μας, Μαρία!.. “Ὅσο ὑπάρχουν δυὸ ἄνθρωποι ποὺ ἀγαπιοῦνται, Μαρία, ὑπάρχει μιὰ βεβαιότητα στὸν κόσμο... σὲ τοῦτο τὸν παράλογο κόσμο...

Στάθηκε καὶ ἀφουγκράστηκε... “Έβαλε τὸ αὐτί του στὸ δάπεδο... κάτι ἦτανε κεὶ καὶ τὸν γαργάλησε... καὶ φταρνίστηκε... Καὶ δὲν ἀκούγε τίποτα, τίποτα ἀπὸ Μαρία, μόνο κείνες τὶς μακρινές, τὶς ἐναγώνιες, τὶς συγκεχυμένες φωνές... Μόνο κείνη τὴ μακρινή, τὴ συγκεχυμένη βουή τοῦ βομβαρδισμοῦ...

Ξανάρχισε νὰ χτυπάει μὲ τὸ τακούι τὸ δάπεδο... νὰ χτυπάει μ’ ὅλη του τὴ δύναμη, ὀλοένα νὰ χτυπάει μ’ ὅλη του τὴ δύναμη:

—Μαρία!.. Μ’ ἀκούς;.. Μ’ ἀκούς, Μαρία!.. Δὲν ἔχουμε ἄλλα περιθώρια, Μαρία, ἀλλὰ θέλω νὰ ξέρεις πὼς σ’ ἀγαπῶ, πάντα σ’ ἀγαπῶ... μόνο σ’ ἀγαπῶ, Μαρία!.. Καὶ πὼς ἡ ἀγάπη μας εἶναι ἡ μόνη βεβαιότητα, Μαρία... Ἡ ἀγάπη μας... ἡ ἀγάπη μας!..

...Ἀπὸ τὸ παντελόι τὸν ἄρπαξαν καὶ σηκωτὸς βρέθηκε ἔξω ἀπὸ τὸ ἀσανσέρ σὲ δευτερόλεπτα μέσα... Πότε τὸν ἄρπαξαν, πὼς τὸν ἄρπαξαν ἔτσι, δὲν κατάλαβε, τίποτα δὲν κατάλαβε, δὲν πρόφτασε νὰ καταλάβει... καὶ βρέθηκε ἀξάφνα ἔξω ἀπὸ τὸ ἀσανσέρ, στὸ χὸλ τοῦ ξενοδοχείου, καὶ γύρω του κόσμος, πολὺς κόσμος... Κι αὐτὸς, ἀναμαλλιασμένος, ἰδρωμένος, γεμάτος σκόνη, τὰ χάλια του... καὶ τὸ δεξι παπούτσι στὸ χέρι...

—“Ὁ πόλεμος!.. Ὁ πόλεμος... ἡ Μαρία..., τραύλισε.

Μερικοὶ χαμογέλασαν...

—Ἄρκετά, κύριε!.. Ἄρκετά!.. εἶπε ἔντονα ἕνας ψηλὸς μὲ στολή καὶ σιρίτια, ἄνθρωπος τοῦ ξενοδοχείου. Ἄρκετά!..

’Αναστατώσατε με τις φωνές σας τὸ ξενοδοχεῖο... Δὲν ἔγινε κανένας πόλεμος ἐδῶ!.. ’Ακοῦτε;.. Κανένας πόλεμος!.. ’Αλίμονο ἂν στὴν πρώτη βλάβη τοῦ ἀσανσέρ, ἄρχιζαν ὅλοι οἱ πελάτες νὰ φωνάζουν ἔτσι...

Τώρα κάποιος γέλασε δυνατά, ὕστερα ἑνας ἄλλος...

—’Η κοπέλα ψάχνει νὰ σᾶς βρεῖ ἔξω... τοῦ εἶπε σιγά, ψιθυριστὰ σχεδόν, μιὰ καμαριέρα πλάι του. Δὲν εἶναι μιὰ νόστιμη μελαχρινή με κόκκινο ἔμπριμέ;.. Λοιπόν, τὴ στιγμή πού ἔπαθε βλάβη τὸ ἀσανσέρ, τὸ δικό της ἀσανσέρ ἦτανε ἀκριβῶς στὸ χόλ... Μόλις βγήκε στὸ πεζοδρόμιο...

Δὲν περίμενε νὰ τελειώσει ἡ καμαριέρα, ἔτρεξε ἔξω, ἔτρεξε μὲς στὸ πλήθος.

—Μαρία!.. Μαρία!.. φώναξε τὴν ὥρα πού τὴν εἶδε νὰ διασχίζει τὴ λεωφόρο.

Τὴν πρόφτασε στὴ μέση τοῦ δρόμου, «Μαρία!..» εἶπε καὶ τὴν ἔσφιξε πάνω του, «’Επιτέλους, δὲν ἤξερα ποῦ ἦσουν, νόμισα πῶς εἶχες φύγει» εἶπε καὶ τὸν ἔσφιξε πάνω της, κόσμος πολὺς γύρω τους, χιλιάδες κόσμος, ἔμειναν ἐκεῖ, καταμεσῆς τῆς λεωφόρου, ὁ ἀστυφύλακας τῆς τροχαίας σφύριζε, ὀλοένα σφύριζε νὰ φύγουν ἀπὸ τὴ μέση, αὐτοὶ οἱ δύο τίποτα, τίποτα, τὴν ἔσφιξε ἀκόμα πιὸ πολὺ, τὸν ἔσφιξε ἀκόμα πιὸ πολὺ, στὸ δεξί του χέρι, περασμένο στὸν ὦμο της, εἶχε βέβαια τὸ δεξὶ παπούτσι...

ΑΡΝΟΥΜΑΙ

Πήρε μιὰ μικρή τρίγωνη πέτρα, τὴ ζύγιασε στὸ δεξί του χέρι, ὕστερα μὲ πολλὴ προσοχὴ τὴ σφεντόνισε στὰ νερά. Ἡ πέτρα βούλιαξε ἀμέσως χωρὶς νὰ κάνει οὔτε ἓνα γκέλ.

—Κι ὅμως ἐγὼ εἶμαι ποὺ δὲν ἔχανα οὔτε μιὰ φορά! εἶπε δυνατά.

Σὲ κείνη τὴν περιοχὴ τὸ ποτάμι ἦταν ἔρημο, ψυχὴ δὲ φαινότανε, μπορούσε λοιπὸν νὰ μιλάει δυνατά.

—Κάθε πέτρα ποὺ ἔριχνα στὸ ποτάμι ἔκανε καὶ τέσσερα καὶ πέντε γκέλ... ἄλλοτε.

Αὐτὴ ἡ λέξη «ἄλλοτε» τοῦ ἔδωσε μιὰ παράξενη συγκίνηση.

Ἔσκυψε καὶ πήρε μιὰ δεύτερη πέτρα, τὴ ζύγιασε καὶ τούτη στὸ χέρι του... δὲν τὴν ἔριξε ὅμως στὰ νερά, τὴν ἄφησε νὰ πέσει στὸν ἄμμο τῆς ὄχθης... Τὴν ὥρα ποὺ ἡ πέτρα ἔπεφτε, ποὺ ἀκόμα ἦτανε στὸν ἀέρα, τίναξε ἀξαφνα τὸ δεξί του πόδι σὰ νὰ ἦτανε νὰ σουτάρει μπάλα. Ἀστόχησε.

—Κι ὅμως ἔπαιζα καλὸ ποδόσφαιρο... σέντερ φὸρ ἔπαιζα... καὶ δὲν ἔχανα σουτ... ἄλλοτε...

Ἄναψε τὸ τσιγάρο ποὺ ἀπὸ ὥρα τὸ εἶχε δίχως νὰ τ' ἀνάβει, καὶ κοίταξε τὴν ἀντίπερα ὄχθη.

—Ἄλλοτε... ἄλλοτε, στὴν ὄχθη ἀντίκρου, ἐκεῖ πρὸς τὰ δεξιά, πρὸς τὴ γέφυρα 4, ἦτανε τὸ σπίτι μου... τὸ σπίτι ποὺ γεννήθηκα... τὸ σπίτι ποὺ ἔζησα τὰ παιδικὰ μου χρόνια...

Ἔνα ποταμόπλοιο ἀκούστηκε μακριὰ νὰ σφυρίζει.

—Ἄλλοτε, στὴν ἀντικρινὴ ὄχθη... ἐκεῖ ποὺ εἶναι οἱ καπναποθήκες... στοὺς τοίχους τῶν ἀποθηκῶν... ἔγραφα κι

έγώ, μαζί με τους συντρόφους μου της 'Αντίστασης, με μαύρη μπογιά... έγραφα σ' αυτούς αντίκρου τους τοίχους το σύνθημα της 'Αντίστασης:

ΑΡΝΟΥΜΑΙ

Βέβαια, όλα αυτά συνέβαιναν άλλοτε... άλλοτε... Και τώρα...

Και πάλι ήρθε το σφύριγμα ένδς ποταμόπλοιου. "Υστερα ένα δεύτερο, όξύτερο κάπως...

—Και τώρα, πρέπει να τελειώνω μ' αυτό το άλλο ζήτημα!

Κοίταξε τη γέφυρα 7 που ύψωνότανε κάπου δέκα μέτρα μακριά. Κοίταξε γύρω.

—'Ερημιά... Δέ χρειάζονται θεατές. Πρέπει να τελειώνω μ' αυτό το άλλο ζήτημα!

Δέν είχε πέσει έξω στους ύπολογισμούς που είχε κάνει όταν πήρε την απόφαση γι' αυτό το «άλλο ζήτημα». Το ήξερε πώς ή κίνηση στο ποτάμι ήτανε περιορισμένη ανάμεσα γέφυρα 1 και γέφυρα 4. 'Από κεί και πέρα ή κίνηση όσο πήγαινε κι έσβηνε... έσβηνε... τέλος έρχότανε ή έρημιά.

Τό ήξερε, τό είχε ύπολογίσει πώς ή περιοχή στη γέφυρα 7 θά ήταν έρημη... έπρεπε νάναι έρημη.

Την περασμένη βδομάδα, Τετάρτη ή Πέμπτη, δέν είχε τότε πάρει την απόφαση γι' αυτό το «άλλο ζήτημα», είχε δει στην «Πρωία» πώς για όλο τό μήνα ή γέφυρα 7 θά ήτανε κλειστή στην κυκλοφορία, και για πεζούς και γι' αυτοκίνητα, «λόγω έπισκευών».

"Ετσι, όταν πήρε την απόφαση κείνο τό απόγεμα, πριν από λίγο, να τελειώνει μ' αυτό τό «άλλο ζήτημα», σκέφτηκε άμέσως τό ποτάμι και τη γέφυρα 7 που θά ήτανε έρημιά. Γι' αυτό τό «άλλο ζήτημα» ήθελε έρημιά.

Είχε τώρα και δέκα λεπτά που είχε φτάσει στη γέφυρα 7 και είδε πώς δέν είχε πέσει έξω στους ύπολογισμούς του: ή περιοχή ήταν έρημη, δέν ήτανε κεί παρά μόνο τό ποτάμι, τό ποτάμι που κατέβαζε με δύναμη τά νερά του... τό ποτάμι κι αυτός που είχε πάρει την απόφαση γι' αυτό τό «άλλο ζήτημα».

Ὁ ἀπογευματινὸς ἥλιος τοῦ Νοεμβρίου ὀλοένα καὶ χαμήλωνε στὸ βάθος, εἶχε σχεδὸν ἀγγίξει τὶς καμινάδες τῆς Χαλυβουργίας.

Πῆγε πρὸς τὴ γέφυρα. Μιὰ πρόχειρη πινακίδα σὲ χοντρὸ ξύλο, εἰδοποιούσε:

ΓΕΦΥΡΑ 7
ΛΟΓΩ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ
ΠΡΟΣΩΡΙΝΩΣ ΚΛΕΙΣΤΗ
ΔΙΑ ΠΕΖΟΥΣ ΚΑΙ ΤΡΟΧΟΦΟΡΑ

Ἄναψε ἄλλο τσιγάρο. Ὕστερα πέρασε κάτω ἀπὸ τὸ τόξο τῆς γέφυρας, πέρασε στὴν ὄχθη κάπως δεξιά. Μιὰ δεύτερη πινακίδα, ὄχι τόσο κακοφτιαγμένη σὰν τὴν πρώτη:

ΕΙΣ ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥΤΟ
ΒΑΘΟΣ ΥΔΑΤΩΝ
7.10 ΜΕΤΡΑ

Εἶδε τὸν ἥλιο νάχει κατεβεῖ ἀκόμα πιὸ χαμηλά στὸν ὀρίζοντα. Τὰ νερὰ ἔπαιρναν διάφορες ἀποχρώσεις καθὼς ἔπεφτε πάνω τους αὐτὸς ὁ ἀπογευματινὸς ἥλιος τοῦ Νοεμβρίου.

—Ἄλλοτε, δὲ θὰ μπορούσα ποτὲ νὰ ὑποφιαστῶ πὼς θαρχότανε μιὰ ὥρα... μιὰ ὥρα ποὺ θάπαιρνα ἐγὼ τὴν ἀπόφαση γι' αὐτὸ τὸ «ἄλλο ζήτημα». Ναί, ὅμως ἄλλοτε δὲν ἤμουν σὰν τώρα: δίχως μιὰ βεβαιότητα στὴ ζωή... δίχως μιὰ βεβαιότητα!...

Τὸ ποτάμι δὲν ἦτανε γι' αὐτὸν ἓνα ποτάμι καὶ τίποτα παραπάνω. Ἐνας παιδικὸς του φίλος ἦτανε τοῦτο τὸ ποτάμι, ἓνας φίλος δεμένος μὲ κείνα τὰ χρόνια, τὰ μακρινὰ ἀγαπημένα χρόνια ποὺ ἦτανε παιδί.

—Ἐγὼ γεννήθηκα στὸ ποτάμι μέσα..., ἔλεγε κάθε φορὰ ποὺ τὸν ρωτοῦσαν ποῦ εἶχε γεννηθεῖ.

Ἐκεῖ εἶχε γεννηθεῖ, σὲ κείνο τὸ τριώροφο παλιὸ σπίτι
στὴν ἀντίπερα ὄχθη, τὸ σπίτι ποῦ δὲν ὑπῆρχε τώρα...

Ἐκεῖ εἶχε γεννηθεῖ πρὶν ἀπὸ 35 χρόνια, ἐκεῖ εἶχε ζήσει
ὄλα του τὰ χρόνια ἴσαμε τὸν πόλεμο καὶ τὴν Κατοχή, ἴσαμε
τότε ποῦ ἐξαφανίστηκε ἀπὸ τὸ σπίτι του κυνηγημένος ἀπὸ
τὸν Κατακτητῆ.

Εἶχε γίνει τὸ μεγάλο σαμποτάζ στὸ σιδηροδρομικὸ
σταθμὸ, τ' ὄνομά του ἔπεσε στὰ χέρια τοῦ Κατακτητῆ...
Ἦτανε ἓνας ἀπὸ τοὺς πέντε ποῦ κείνη τὴ νύχτα, Νοέμβρης
τοῦ 43 ἦτανε... Ἦτανε ἓνας ἀπὸ τοὺς πέντε ποῦ κείνη τὴ
νύχτα κρύφτηκαν στὸ σταθμὸ καί, περασμένα μεσάνυχτα,
τὸν τίναξαν στὸν ἀέρα... Ἦτανε τότε αὐτὴ ἡ μικρὴ λέξη:

ΑΠΝΟΥΜΑΙ

ποῦ τὴ γράφανε στοὺς τοίχους μὲ μαύρη μπογιὰ καὶ ποῦ δὲν
ἦτανε μονάχα μιὰ μικρὴ λέξη.

ΑΠΝΟΥΜΑΙ

ἦτανε ἡ Ἀντίσταση στὸν κόσμο τοῦ Κατακτητῆ.

ΑΠΝΟΥΜΑΙ

ἦτανε τὸ πάθος καὶ τὸ πείσμα τῆς ζωῆς ἐναντίον τοῦ
ρεύματος, ἐναντίον τῆς ἠττοπάθειας, ἐναντίον τῆς ὑποτα-
γῆς, ἐναντίον τοῦ θανάτου.

Ὁ σταθμὸς τινάχτηκε στὸν ἀέρα κείνη τὴ νύχτα καὶ ὁ
Κατακτητῆς τοὺς ἐπικήρυξε καὶ τοὺς πέντε... Τρεῖς μέρες
ἀργότερα ἔπιασαν τοὺς τρεῖς καὶ τοὺς τουφέκισαν, δὲν
μπόρεσαν νὰ τοὺς βγάλουν λέξη. Τοὺς ἄλλους δύο τοὺς
ἐπικήρυξαν μὲ διπλὴ τώρα ἀμοιβή, κίνησαν γῆ καὶ οὐρανὸ
νὰ τοὺς πιάσουν. Δὲν κατάφεραν τίποτα.

Καὶ τότε, γιὰ ἐκδίκηση, τοῦ κάψανε τὸ σπίτι, αὐτὸ τὸ
παλιὸ ἀγαπημένο σπίτι στὴν ἄλλη ὄχθη τοῦ ποταμιοῦ, τὸ
κάψανε μιὰ νύχτα σὰ λαμπάδα.

Ἦστερα ἦρθε τὸ τέλος τοῦ πολέμου, τώρα δὲν ἦτανε ὁ
πόλεμος, τώρα δὲν ἦτανε ἡ Κατοχή, τώρα θαρχότανε αὐτὸς

ὁ καινούριος κόσμος, αὐτὸς ὁ ἀλλιώτικος κόσμος ποὺ μὲ τὸ δικό του ὄραμα ἔζησαν ὅλα κείνα τὰ σκληρὰ χρόνια τοῦ πολέμου.

—Ναί, ὁ καινούριος κόσμος... ὁ ἀλλιώτικος... ἓνας κόσμος ποὺ θὰ δώσει σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐλευθερία καὶ εἰρήνη καὶ ψωμί..., εἶπε καὶ πῆγε κατὰ μῆκος τῆς ὄχθης.

Ἦ ματιὰ του καρφώθηκε σ' ἓνα σημεῖο στὴν ἀντικρινὴ ὄχθη, ἐκεῖ ποὺ ἡ ρίζα τῆς γέφυρας δευότανε μὲ τὴ γῆ.

—Ἄλλοτε, εἶχε ἠχώ τὸ ποτάμι σὲ κείνη τὴ γωνιά...

Εἶχε ἠχώ τὸ ποτάμι ἐκεῖ, πῆγαιναν, πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο ὅλα αὐτά... πῆγαιναν καὶ παίζανε μὲ τὴν ἠχώ. Φώναζε ἓνας:

—Ὁ Γιάννης εἶναι ἐρωτευμένος μὲ τὴ Μαίρη!

Ἦ ἠχώ τὴν ἐπαιρνε ἀμέσως τὴν ἀποκάλυψη καὶ τὴν πολλαπλασίαζε καὶ τὴ διοχέτευε σὰν Πρακτορεῖο Εἰδησῶν σ' ὅλη τὴν περιοχὴ...

—Ἄλλοτε, πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο, εἶχε ἠχώ τὸ ποτάμι ἐκεῖ. Ποιὸς ξέρει ἂν ἔχει ἀκόμα ἠχώ! Ἄλλαξαν τόσα πράγματα ὕστερ' ἀπὸ τὸν πόλεμο!.. Ἴσως νάχει ἀλλάξει καὶ ἡ ἠχώ. Ἴσως νὰ μὴν ἔχει τώρα ἠχώ...

Πῆρε τὰ σπῖρτα καὶ τράβηξε ἓνα, τὸ κράτησε ἔτσι ἀναμμένο στὸ χέρι, τὸ κράτησε ἴσαμε νὰ καεῖ ὀλόκληρο, ἡ φλόγα τοῦ ἔγλυψε τὰ δάχτυλα.

—Λοιπόν, ἦρθε ἡ ὥρα γι' αὐτὸ τὸ «ἄλλο ζήτημα»... Εἶναι τόσο ἀπλό! Δὲν ἔχω παρά νὰ μπῶ στὸ ποτάμι, νὰ μπῶ στὰ νερά... νὰ κάνω ἓνα δυὸ βήματα στὰ νερά... καὶ ὕστερα... ὕστερα ν' ἀφεθῶ... ν' ἀφεθῶ...

Κοίταξε τὸ ρολόι του:

—Πέντε καὶ δέκα! Νὰ τελειώνω μ' αὐτὸ τὸ «ἄλλο ζήτημα».

Πῆγε πρὸς τὴν ὄχθη, σύρριζα στὰ ὄχθη... Τὰ νερά ἦτανε κεῖ, πλάι του, τὸν περιμέναν.

—Ἄν τὸ περάσουν ἀτύχημα..., εἶπε σὰ νὰ σκέφτηκε

ἄξαφνα κάτι πού θάπρεπε νά τό εἶχε σκεφτεῖ πρωτύτερα. Γιά τούς ἄλλους, δέν ἔχω κανένα, ἀπολύτως κανένα, λόγο νά τό κάνω αὐτό. Θά εἶναι βέβαιοι πῶς ἔγινε κατὰ λάθος, πῶς γλίστρησα κι ἔπεσα στό ποτάμι. "Α, ὄχι! Θέλω νάμαι τίμιος καί σ' αὐτό τὸ «ἄλλο ζήτημα», ἀκριβῶς ὅπως καί στῆ ζωῇ προσπάθησα νάμαι τίμιος... Δὲ θέλω νά γίνει καμιὰ παρανόηση. Ναί, πρέπει νά γράψω δυὸ λόγια! Δὲ συμπαθῶ καθόλου τίς «ἐξηγήσεις». Ἄλλὰ μόνο δυὸ λόγια... Εἶναι ἡ περίπτωση τέτοια πού πρέπει νά γράψω δυὸ λόγια.

Πῆγε καὶ κάθισε στό πεζούλι τῆς γέφυρας, ἔβγαλε τὴν ἀτζέντα του, ἔσκισε ἓνα φύλλο... Πῆρε τὸ μπῆκ πού εἶχε στό τσεπάκι τοῦ σακακιοῦ, ἓνα μπῆκ μὲ μαῦρο μελάνι, ἔκανε στό χαρτί μιὰ τελεία.

"Ὑστερα ἄρχισε νά γράφει βιαστικὰ σὰ νά φοβότανε μὴ μετανιώσει:

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Δὲν πρόκειται γιὰ ἀτύχημα. Δὲ γλίστρησα στό ποτάμι... ἄλλωστε, ξέρω καλὸ κολύμπι καὶ δὲ θά ἦτανε καθόλου εὐκόλο νά συμβεῖ αὐτὸ πού συνέβη, ἂν δέν τὸ εἶχα ἀκριβῶς ἔτσι ἀποφασίσει καὶ ἐκτελέσει. Δηλαδή, μὲ δυὸ λόγια: Μὲ τὴ θέλησή μου μπῆκα στό ποτάμι καὶ

Στάθηκε. Διάβασε τί εἶχε γράψει.

—Παίρνει μάκρος! Δὲ χρειάζονται οἱ πολλὲς ἐξηγήσεις. Δυὸ λόγια ἀκόμα καὶ νά τελειώνω... νά τελειώνω!

Μὲ τὸ μπῆκ ἔκανε μιὰ τελεία. Καὶ ξανάρχισε νά γράφει, τώρα ἀκόμα πιὸ γρήγορα:

Θέλω νάμαι τίμιος. Ἔνωσα ἄξαφνα πῶς δέν ἔχω στῆ ζωῇ μου μιὰ βεβαιότητα. Πῶς δέν ἔχω ἓνα «σημεῖον στηρίξεως». Δέν ἔχω μιὰ βεβαιότητα πού νά δικαιώνει τὴ ζωῇ μου καὶ νά μπορῶ νά πατήσω πάνω, ν' ἀκουμπήσω καὶ νά πῶ στό θάνατο:

ΑΡΝΟΥΜΑΙ

Στάθηκε και πάλι... Καί διάβασε ολόκληρο τὸ κείμενο.

—'Ωραία! Καί τί θά καταλάβουν οἱ ἄλλοι; Δέν ἔχει σημασία! Πρέπει νά ξεκαθαρίσω τὸ θέμα...

Κοίταξε τὸν ἥλιο... Εἶχε ἀκουμπήσει στὴ στέγη τῆς Χαλυβουργίας.

—'Ἡ ὥρα περνάει... Νά τελειώνω... ἐπιτέλους νά τελειώνω!

"Αναψε τρίτο τσιγάρο... Καί συνέχεια ἔγραψε:

Τὸν καιρὸ τοῦ πολέμου εἶχα μιὰ βεβαιότητα: τὸν κόσμο πού θαρχότανε ὕστερ' ἀπὸ τὸν πόλεμο. Ἦτανε μιὰ βεβαιότητα αὐτὸς ὁ κόσμος, γιατί εἶχα κι ἐγώ — καί ποιός δέν εἶχε; — εἶχα κι ἐγώ πιστέψει πὼς θαρχότανε αὐτὸς ὁ κόσμος, ἓνας κόσμος καινούριος, ἀλλιώςτικος... ἓνας κόσμος πού θά ἔδινε σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐλευθερία καί εἰρήνη καί ψωμί... Ἄλλὰ δέν ἦρθε... δέν ἦρθε αὐτὸς ὁ κόσμος. Τὸ ξέρουμε ὅλοι, τὸ νιώθουμε ὅλοι πὼς δέν ἦρθε ὅ,τι εἶχαμε πιστέψει. Ἡ βεβαιότητα πού εἶχαμε, ἐγίνε σκόνη... Ἦρθε ἡ Διάψευση... Τώρα εἶμαι κι ἐγώ ἓνας Διαψευσμένος... Καί δέν ἔχω στὴ ζωὴ μιὰ βεβαιότητα, νά κρατηθῶ πάνω της, ν' ἀκουμπήσω πάνω της καί νά πῶ στὸ θάνατο:

ΑΡΝΟΥΜΑΙ

Αἰσθάνομαι νάχει φύγει τὸ χῶμα κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μου... Αἰσθάνομαι νάμαι μετέωρος... Νάχω πτωχεύσει κι ὅμως νά ἐξακολουθῶ νά συναλλάσσομαι... νά ἐξακολουθῶ νά συναλλάσσομαι σὰ νά μὴν ἔχει τίποτα συμβεῖ... Αἰσθάνομαι νάχω ἐπιζήσει τοῦ θανάτου μου. Ἄλλὰ δέν μπορῶ νά τὸ δεχτῶ!.. Δέν μπορῶ νά τὸ δεχτῶ!.. Εἶναι μιὰ προδοσία, μιὰ αἰσχρὴ προδοσία ἀντίκρου στοὺς συντρόφους μου πού ἔδωσαν τὴ ζωὴ τους ὅταν ἦταν ἐδῶ ὁ πόλεμος καί ἡ Κατοχή... Ἀντίκρου στὰ ἑκατομμύρια ἀνθρώπους πού ἔδωσαν τὴ ζωὴ τους γιὰ νάρθει ἓνας καινούριος, ἓνας ἀλλιώςτικος κόσμος... Προδοσία ἀντίκρου σ' ὅλους αὐτοὺς πού πίστεψαν σ' αὐτὸν τὸν κόσμο πού θαρχότανε ὕστερ' ἀπὸ τὸν πόλεμο... καί

πίστεψαν και αγωνίστηκαν και θυσιάστηκαν γι' αυτόν τον κόσμο... Νά συμβιβαστώ τώρα με τον κόσμο που ήρθε πράγματι ύστερ' από τον πόλεμο, με τον κόσμο που ζούμε σήμερα... είναι βέβαια κι αυτό μιὰ περίπτωση... 'Αλλά δὲν μπορῶ!.. "Όχι, δὲν μπορῶ νὰ συμβιβαστῶ!.. Δὲν μπορῶ νὰ ἐξακολουθῶ νάμαι μέσα σ' αὐτὸν τὸν κόσμο σὰ νὰ μὴν ἔχει συμβεῖ τίποτα, σὰ νὰ μὴ συμβαίνει τίποτα!.. "Αν εἶχα μιὰ βεβαιότητα, τότε θὰ εἶχα καὶ «λόγον ὑπάρξεως»... 'Αλλά δὲν ἔχω μιὰ βεβαιότητα, συνεπῶς...

Στάθηκε...

—Συνεπῶς, πρέπει νὰ τελειώνω... Πρέπει νὰ τὸ ἀφήσω κάπου ἐδῶ αὐτὸ τὸ σημείωμα, νὰ τὸ βρουν καὶ νὰ μὴν ἔχουν καμιά ψευδαίσθηση, πῶς ἦτανε τάχα ἀτύχημα...

Σηκώθηκε ἀπὸ τὸ πεζούλι... Κοίταξε γύρω του σὰ νὰ ἤθελε νὰ βρεῖ τόπο ν' ἀφήσει τὸ σημείωμα... "Υστερα τὸ διάβασε ἀπὸ τὴν ἀρχή...

—Τί νόημα ἔχουν ὅλα αὐτὰ ποὺ γράφω;.. "Όλες αὐτὲς οἱ ἐξηγήσεις;.. Εἶναι ὀρισμένες περιπτώσεις ποὺ δὲν ἐπιδέχονται ἐξηγήσεις... 'Η περίπτωση τοῦ ἔρωτα... ἡ περίπτωση τοῦ θανάτου... Λοιπόν, τί νὰ ἐξηγήσω;.. Ποιὸς μπορεῖ νὰ νιώσει τί σημαίνει γιὰ μένα αὐτὴ ἡ Διάψευση; Καὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ νιώσει πῶς με βασανίζει ἐμένα αὐτὴ ἡ αἴσθηση τῆς προδοσίας!.. 'Η αἴσθηση πῶς ἔχω προδώσει τοὺς συντρόφους μου... αὐτοὺς ποὺ πίστεψαν στὸν καινούριο κόσμο καὶ δώσανε τὴ ζωὴ τους γι' αὐτὸν τὸν καινούριο κόσμο... Ποιὸς μπορεῖ νὰ νιώσει!..

Πῆρε τὰ σπύρτα, τράβηξε ἓνα... τσαλάκωσε τὸ φύλλο γιὰ νὰ πάρει φωτιά καλύτερα... τὸ ἄναψε καὶ τὸ κράτησε στὸ χέρι του ἴσαμε ποὺ κᾶηκε ὀλόκληρο...

—Νὰ τελειώνω!.. Νὰ τελειώνω!..

Πῆγε πρὸς τὴν ὄχθη... Τὸ νερὸ ἦτανε κεῖ, σύρριζα στὰ πόδια του, κατέβαινε ὀλοένα με δύναμη πρὸς τὴ θάλασσα... τώρα ἦτανε πιὸ γκριζο, ὁ ἥλιος σὲ λίγο θὰ χανότανε κάτω ἀπ' τὴ στέγη τῆς Χαλυβουργίας...

“Εριξε άλλη μιὰ ματιὰ στὴν ἀντικρινὴ ὄχθη... ἄλλη μιὰ ματιὰ... Ἄριστερά, ἡ κόχη ἀνάμεσα στὴ γέφυρα 7 καὶ στὸ χῶμα, ἐκεῖ ποὺ ἄλλοτε ἦταν ἡ ἠχώ... Στὸ βάθος δεξιά, ἀνάμεσα στὴ γέφυρα 5 καὶ στὴ γέφυρα 4, ὁ τόπος ποὺ ἄλλοτε ὑψωνότανε τὸ σπίτι του, τὸ πατρικὸ του σπίτι, τὸ σπίτι ποὺ εἶχε γεννηθεῖ καὶ ποὺ εἶχε ζήσει τὰ παιδικὰ του χρόνια... Λίγο πρὸς τ’ ἀριστερά, πρὸς τὴ γέφυρα 6, οἱ καπναποθήκες... ἐκεῖ, στοὺς ψηλοὺς γκριζοὺς τοίχους, στὴν Κατοχή, ἔγραφε μὲ μαύρη μπογιὰ τὸ σύνθημα τῆς Ἀντίστασης:

ΑΡΝΟΥΜΑΙ

“Εριξε ἄλλη μιὰ ματιὰ, τὴν τελευταία ματιὰ, στὴν ἀντικρινὴ ὄχθη, ὕστερα ἔκανε μισὸ βῆμα πίσω σὰ νὰ ἤθελε νάχει μιὰ κάποια ἀπόσταση ἀπὸ τὰ νερά γιὰ νὰ πάρει φόρα.

—Αὐτὸ εἶναι τὸ τέλος.., εἶπε, ὕστερα δὲν εἶπε τίποτα, τίποτα...

...Μόλις ρίχτηκε στὰ νερά, τὴν ἴδια κιάλας στιγμή ποὺ ὁ ἄνθρωπος ρίχτηκε στὰ νερά, τὸν εἶδε τὸν ἄνθρωπο τὸ ἴδιο δευτερόλεπτο ποὺ ἄκουσε καὶ τὸ χτύπο ποὺ ἔκανε τὸ σῶμα πέφτοντας στὰ νερά, αὐτὸς ἦτανε ἀκόμα στὴν ὄχθη, σύρριζα στὴν ὄχθη, κείνη τὴ στιγμή ποὺ εἶπε: «Αὐτὸ εἶναι τὸ τέλος...» τὸν εἶδε, τὸν ἄκουσε τὸν ἄνθρωπο νὰ πέφτει ψηλὰ ἀπὸ τὴ γέφυρα 7 στὸ ποτάμι, τὸν ἄγνωστο αὐτὸν ἄνθρωπο νὰ κάνει βουτιά ἀπὸ τὴ γέφυρα 7 στὸ ποτάμι, ἐκεῖ πρὸς τὴν ἀντίπερα ὄχθη, τὸν ἄνθρωπο ποὺ τὸν εἶχε προφτάσει σ’ αὐτὸ τὸ πῆδημα στὰ νερά, τώρα ἦταν ἕνας ἄνθρωπος στὸ ποτάμι, ἕνας ἄλλος ἄνθρωπος, ἕνας ἄγνωστος ἄνθρωπος ποὺ εἶχε βουλιάξει στὰ μαύρα νερά...

“Ἐπese στὸ ποτάμι τὸ ἴδιο κιάλας δευτερόλεπτο μόλις εἶδε τὸν ἄνθρωπο, ἔπese καὶ μ’ ὅλη του τὴ δύναμη κολύμπησε πρὸς τὰ κεί ποὺ βυθιζότανε στὰ νερά ὁ ἄνθρωπος, αὐτὸς ὁ ἄγνωστος ἄνθρωπος, δὲ σκέφτηκε τίποτα, τίποτα κείνη τὴν ὥρα, δὲν ἦταν ἡ σκέψη ποὺ τὸν ὀδηγοῦσε, ἕνα ἔνστικτο

ήτανε, μιὰ φοβερή δύναμη πού ξεχύθηκε ἀπὸ τὴν καρδιά του, ἀπὸ τὸ στήθος του μέσα, ἀπὸ τὶς φλέβες του μέσα, ἀπὸ τὰ κόκαλά του μέσα, ἀπὸ τὸ μεδούλι του μέσα... μιὰ δύναμη πού τὸν ἔσπρωξε νὰ πέσει ἀμέσως στὰ νερὰ καὶ νάχει μιὰ μόνη λαχτάρα: νὰ προφτάσει!.. νὰ προφτάσει!..

...Τὸν ἄρπαξε ἀκριβῶς ἐκεῖ πού ἦτανε νὰ βυθιστεῖ, δὲν πρόφτασε ὁ ἄνθρωπος νὰ βυθιστεῖ, δὲν πρόφτασε γιὰτὶ τώρα ἦτανε αὐτὸς κοντὰ του, πλάι του, τὸν ἄρπαξε, πάλεψε ὁ ἄνθρωπος νὰ τοῦ ξεφύγει ἀλλὰ δὲν μπόρεσε, τὸν εἶχε πιάσει καλά, τὸν τράβηξε γρήγορα στὴν ὄχθη, στὴν ἀντίπερα ὄχθη...

Τὸν ξάπλωσε στὸν ἄμμο, νέος ἄνθρωπος ἦτανε, γύρω στὰ 25-26, θὰ εἶχε πιεῖ κάμποσο νερό, τὸν ξάπλωσε στὸν ἄμμο καὶ ἄρχισε νὰ τοῦ κάνει κινήσεις... Καὶ τὴν ἴδια στιγμή νὰ τοῦ λέει, νὰ τοῦ λέει τοῦ ἀνθρώπου πού τὸν κοίταζε μὲ κάτι μεγάλα σκοτεινὰ μάτια:

—Δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ τὸ κάνεις αὐτό!.. Δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ τὸ κάνεις αὐτό!.. Ἄκους;.. Καὶ τίποτ' ἄλλο νὰ μὴν ἔχεις στὴ ζωὴ, εἶναι ὅμως ἀκόμα... εἶναι ὅμως πάντα μιὰ βεβαιότητα πού ἔχεις: ποτὲ δὲν μπορεῖς νὰ πεῖς πὼς δὲν εἶναι οὔτε ἓνας ἄνθρωπος πού νὰ μὴν μπορεῖς ἐσὺ νὰ τὸν κάνεις λιγότερο δυστυχῆ, λιγότερο μόνο... Αὐτὴ εἶναι μιὰ βεβαιότητα πού δὲν μπορεῖς νὰ τὴν ἀγνοήσεις... πού δὲν μπορεῖ κανένας... κανένας καὶ τίποτα νὰ σοῦ τὴν πάρει!..

“Ὅλα αὐτὰ ἦρθαν ἐντελῶς αὐθόρμητα, σὰ νὰ εἶχε ἄξαφνα ἀνοίξει μιὰ μυστικὴ φλέβα στὸ στήθος του καὶ νὰ μὴν μποροῦσε τίποτα νὰ τὴ φράξει, νὰ τὴ στομώσει... Ὁ ἄνθρωπος τὸν κοίταζε μὲ κεῖνα τὰ μεγάλα μάτια πού ὀλοένα γίνονταν λιγότερο σκοτεινὰ, ὀλοένα κέρδιζαν φῶς... Ἦταν ὀλοφάνερο πὼς τὸν ἄκουγε, τὸν ἄκουγε καλά, δὲν μποροῦσε ἀκόμα νὰ μιλήσει, ὅμως τὸν ἄκουγε, τὸν ἄκουγε... Καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ πού τοῦ μίλησε τοῦ ἀνθρώπου, ἦρθε ἀμέσως ἡ ἠχώ... ναί, ἡ ἠχώ, ἡ ἀρχαία, ἡ αἰώνια ἠχώ, ἡ ἠχώ τῶν παιδικῶν του χρόνων... ἦρθε ἡ ἠχώ καὶ τὰ πῆρε τὰ λόγια του... τὰ πῆρε ἓνα ἓνα καὶ τὰ πολλαπλασίαζε στὴ στιγμή καὶ

του τὰ ξανάστελνε μεγεθυμένα τὰ λόγια του, ένα ένα...

—Δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ πᾶς μόνος σου στοὺς θάνατο!.. Αὐτὸς ὁ ἕνας ἄνθρωπος ποὺ ἐσὺ μπορεῖς νὰ τὸν κάνεις λιγότερο δυστυχῆ, λιγότερο μόνο... αὐτὸς ὁ ἕνας ἄνθρωπος σὲ δένει μὲ τὴ ζωὴ... μὲ τὴ ζωὴ καὶ μὲ τοὺς ἄλλους... αὐτὸς ὁ ἕνας ἄνθρωπος... αὐτὴ ἢ μιὰ βεβαιότητα ποὺ ἔχεις... ποὺ ὅπωςδήποτε ἔχεις... αὐτὸς ὁ ἕνας ἄνθρωπος, αὐτὴ ἢ μιὰ βεβαιότητα εἶναι ὁ ὀμφάλιος λῶρος ποὺ σὲ κρατᾷ δεμένο μὲ τὴ ζωὴ... μ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν καθημερινὴ ζωὴ μὲ τὰ βάσανά της καὶ τὶς μιζέριες της καὶ τὶς ἔγνοιες της καὶ τὶς λύπες της καὶ τὶς χαρὲς της... Ναί, δὲν μπορεῖς νὰ διαλέξεις τὸ θάνατο!.. Δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ διαλέξεις τὸ θάνατο!..

Ἐκεῖνος κίνησε τὰ χεῖλη του... κάτι πῆγε νὰ πεῖ, τὰ μάτια του ὀλοένα ἔπαιρναν καὶ πιὸ πολὺ φῶς...

—Ναί, δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ πᾶς στοὺς θάνατο!..

Ἡ ἡχώ ἔπαιρνε πάντα τὰ λόγια του καὶ τοῦ τὰ γύριζε μεγαλωμένα... ἦτανε τώρα σὰ νὰ τ' ἄκουγε ἀπὸ ἕναν τρίτο τὰ λόγια αὐτά...

—Δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ πᾶς στοὺς θάνατο!.. Δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ γίνεις λιποτάκτης!.. "Ἄν δὲν ὑπῆρχε αὐτὴ ἢ μιὰ βεβαιότητα... "Ἄν δὲν εἶχες αὐτὴν τὴ μιὰ βεβαιότητα, τότε ἴσως... Ἄλλὰ τώρα δὲν μπορεῖς... "Ὁχι, δὲν μπορεῖς!.. Αὐτὴ ἢ βεβαιότητα πῶς ἐσὺ μπορεῖς ἕναν τουλάχιστο ἄνθρωπο στὴ γῆ νὰ τὸν κάνεις λιγότερο δυστυχῆ, λιγότερο μόνο... Αὐτὴ ἢ βεβαιότητα σοῦ ἀφαιρεῖ τὸ δικαίωμα νὰ πᾶς στοὺς θάνατο... νὰ διαλέξεις τὸ θάνατο!..

Ἡ ἡχώ ἔφερνε ὀλοένα πίσω τὰ λόγια του... τὰ λόγια του ἔβγαιναν τώρα ἀπὸ μιὰ βαθιὰ μυστικὴ κόχη τοῦ ποταμιοῦ... ἀπὸ μιὰ βαθιὰ μυστικὴ κόχη τῆς Δημιουργίας...

Ἐκεῖνος ἔγειρε πίσω ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα... τὸ βράδυ ἔπεφτε ἀργά, ἔπεφτε...

Κεῖνὴ τὴν ὥρα, πάνω στοὺς δρόμους περνοῦσαν δυὸ ἐργάτες. Τὸν εἶδαν νὰ παλεῖ νὰ συνφέρει τὸν ἄνθρωπο... τρέξανε κάτω στὴν ὄχθη...

—Τί γίνεται; εἶπε ὁ ἕνας κι ἔσκυψε πάνω στὸν ἄνθρωπο. Δουλεύει στὴ Χαλυβουργία... Τὸν ξέρω... Δηλαδή, τὸν ἔχω δεῖ, δὲν ξέρω πῶς τὸν λένε... ἀλλὰ τὸν ἔχω δεῖ στὴ Χαλυβουργία...

—Νὰ τηλεφωνήσουμε στὸ Πρώτων Βοηθειῶν..., εἶπε ὁ ἄλλος.

—Δὲ χρειάζεται..., τοὺς εἶπε ἑξακολουθώντας τις κινήσεις. Τὸν εἶδα τὴ στιγμή ἀκριβῶς ποὺ ρίχτηκε ἀπὸ τὴ γέφυρα... Δὲν ἦπτε πολὺ νερό. Νά, συνέρχεται κιόλας...

Τὰ μάτια τοῦ ἀνθρώπου ἦτανε τώρα ὅλο φῶς, τὰ χεῖλη του εἶχαν τώρα χρῶμα... Ἦθελε νὰ μιλήσει:

—Γλίστρησα..., εἶπε σιγά. Δὲν ἤξερα πῶς ἡ γέφυρα... πῶς εἶναι ὅλο παγίδες... δὲν ἤξερα... πῆγα νὰ περάσω γιὰ πιὸ σύντομα... πῆγα νὰ κόψω δρόμο... καὶ γλίστρησα...

Τώρα εἶχε πέσει ἡ νύχτα, ὀλόκληρη ἡ νύχτα, καὶ στὴ γέφυρα 7 καὶ στὸ ποτάμι καὶ κάτω στὴν πόλη...

Τώρα ἦτανε αὐτὸς μόνος στὴν ὄχθη... οἱ ἄλλοι τρεῖς εἶχανε φύγει, οἱ δυὸ ἐργάτες καὶ ὁ τρίτος, ὁ ἄνθρωπος ποὺ εἶχε κατὰ λάθος γλιστρήσει στὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ...

Πῆρε τὸ σακάκι του... Τοῦ τὸ εἶχε φέρει, περνώντας ἀπὸ τὴ γέφυρα 6, ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δυὸ ἐργάτες.

Ναί, τώρα ἦτανε αὐτὸς μόνος στὴν ὄχθη... καὶ πάλι αὐτὸς μόνος στὴν ὄχθη... τώρα ὅμως δὲν ἦτανε στὴν ἄλλη ὄχθη, τώρα ἦτανε σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν ὄχθη... σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν ὄχθη ποὺ εἶχε ἴχνη ἀνθρώπων... τώρα εἶχε ξαναβρεῖ τὰ ἴχνη τῶν ἀνθρώπων...

Στὸ βάθος ξεχώριζαν οἱ ἐργάτες ποὺ σκόλαγαν ἀπὸ τὰ ἐργοστάσια καὶ πήγαιναν γιὰ τὰ σπίτια τους... πήγαιναν στὶς γυναῖκες τους, στὰ παιδιὰ τους... πήγαιναν στὴ ζωὴ... σὲ τούτη τὴν πολὺ βασανισμένη καὶ μολοντούτο — ἢ ἀκριβῶς γιὰ τούτο — σφιχτὰ δεμένη μὲ τοὺς ἀνθρώπους ζωὴ... σφιχτὰ καὶ ἀδιάσπαστα δεμένη μαζί τους ζωὴ...

Δέν ήτανε τώρα στην άλλη όχθη... είχε ξεφύγει από την άλλη όχθη, είχε ξεφύγει...

Μακριά ακούγονταν ποταμόπλοια να σφυρίζουν... 'Η πόλη ήτανε όλο φῶτα... οί άνθρωποι που περνούσαν άπάνω στο δρόμο γίνονταν όλοένα και πιό πολλοί... όλοένα και πιό πολλοί...

Προχώρησε κατά μήκος του ποταμιού.

—Τώρα έχω μιá βεβαιότητα!.. είπε. Τώρα έχω μιá βεβαιότητα!..

Κοίταξε κάτω στο βάθος τá φῶτα τῆς πόλης, ήτανε ή ζωή εκεί που ξεδιπλωνότανε όλοένα μές στη νύχτα, ή ζωή... αὐτή άκριβῶς, αὐτή ή ίδια πάντα ζωή, αὐτός ό ίδιος πάντα κόσμος, αὐτός ό ίδιος πάντα παράλογος κόσμος... 'Αλλά τώρα είχε μιá βεβαιότητα, τώρα είχε στην καρδιά του βαθιά μιá ρίζα βεβαιότητας, τώρα είχε κάπου ν' άκουμπήσει και νά μη δηλώσει ύποταγή στην άπελπισία... νά μη δηλώσει ύποταγή στο θάνατο...

—'Όσο υπάρχουν δυό άνθρωποι... ένας άνθρωπος κι ένας άλλος άνθρωπος... αὐτοί οί δυό άνθρωποι είναι μιá βεβαιότητα...

Είχε ξαναβγει μέσα του ή παλιá χαμένη δύναμη... εκείνη ή δύναμη τῆς 'Αντίστασης...

—Τό πρώτο είναι νά σταθῶ έναντίον του ρεύματος... Νά σταθῶ και νά πάω κόντρα... Νά παλέψω!..

'Αριστερά του ήτανε οί καπναποθήκες... οί ψηλοί γκρίζοι τοίχοι...

—Τό πρώτο είναι ή 'Αντίσταση... ή 'Αντίσταση σ' αὐτόν έδῶ τόν παράλογο κόσμο... ναι, τό πρώτο είναι νά πῶ **ΑΡΝΟΥΜΑΙ** σ' αὐτόν έδῶ τόν παράλογο κόσμο... αλλά και μαζί νά πῶ **ΑΡΝΟΥΜΑΙ** στο θάνατο... στην ύποταγή... στη φυγή... στη λιποταξία...

Μιá συγκεχυμένη βουή έρχότανε από τό βάθος... ή πόλη άνάσαινε μές στη νύχτα... ή ζωή κυκλοφορούσε στους μεγάλους δρόμους και στους μικρούς δρόμους... ή ζωή, ή

ζωή που άξιζε γι' αυτήν να σταθεί σαν Κυναίγειρος με τὰ δόντια και να πει **ΑΠΝΟΥΜΑΙ** στο θάνατο, να πει **ΑΠΝΟΥΜΑΙ** στην άρνηση τῆς ζωῆς... ἡ ζωή, που άξιζε γι' αυτήν να σταθεί πάνω στη βεβαιότητα που τώρα είχε... να σταθεί και να παλέσει για να γίνει αὐτὴ ἡ ζωὴ ἐπιτέλους λιγότερο άσχημη... λιγότερο άσφυκτικὴ... για να γίνει αὐτὸς ἐδῶ ὁ κόσμος ἕνας κόσμος καινούριος... ἕνας κόσμος ἀλλιῶτικος... ἕνας κόσμος που ἐπιτέλους θὰ δώσει σ' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους ἐλευθερία και εἰρήνη και ψωμί...

—“Ὅσο ὑπάρχουν δυὸ ἀνθρωποι... ὅσο ὑπάρχουν δυὸ ἀνθρωποι, ὑπάρχει μιὰ βεβαιότητα... ὅσο ὑπάρχουν δυὸ ἀνθρωποι, ὑπάρχει ἕνα **ΑΠΝΟΥΜΑΙ**, εἶπε και στάθηκε...”

Τὸ ποτάμι, δεξιὰ του, κατέβαινε ὀλοένα με δύναμη... τὸ ποτάμι, ὁ παιδικὸς του φίλος...

Πῆγε να πάρει τὰ τσιγάρα του και τραβώντας τὸ πακέτο, γλίστρησε ἀπὸ τὸ τσεπάκι τοῦ σακακιοῦ τὸ μπίκ, αὐτὸ τὸ μπίκ με μαῦρο μελάνι που πρὶν ἀπὸ λίγο εἶχε γράψει τὸ «Σημεῖωμα».

“Ἔσκυψε, τὸ πήρε... Ἄριστερά του, πλάι του, ὑψώνονταν οἱ ψηλοὶ γκρίζοι τοῖχοι... οἱ καπναποθήκες εἶχανε πάντα τοὺς ἴδιους ψηλοὺς γκρίζους τοίχους... αὐτὸς εἶχε πάντα τὴν ἴδια δύναμη για Ἄντίσταση...”

“Ἔσκυψε, πήρε τὸ μπίκ... πήγε πρὸς τὸν τοῖχο τῆς καπναποθήκης... με κεφαλαῖα νευρικὰ γράμματα, ἀκριβῶς σαν και τότε στὴν Κατοχή, ἔγραψε:

ΑΠΝΟΥΜΑΙ

‘Η κριτική γιά τα διηγήματα “‘Η κόντρα”

«**Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**» και «**ΠΟΡΦΥΡΑΣ**» Κερκυρας: «Ο ‘Αντώνης Σαμαράκης είναι ένας γνήσιος άμφιβητίας, ροκανίζει τά ίδια τά θεμέλια τής κακομοιρίας μιάς υπανάπτυξης πού κάνει τούς πολίτες βήτα κατηγορίας νά ζούν μέσα στήν ύποτελεια του “συστήματος”. Τά έργα του κοινοριοποίησαν τά ρεκόρ κάθε προηγούμενου στή χώρα μας μπέστ σέλλερ. Καί ή καθέρωση του Σαμαράκη επιτεύχθηκε από τή βήσα, όχι από τήν κορυφή. Καί όσο κι άν ό Σαμαράκης ύπήρξε, γενικός, όλιγογράφος, ή παρουσία του φαντάζει όγκολιθική. ‘Ο ‘Αντώνης Σαμαράκης έγινε άπ’ άρχής ό εύνοούμενος συγγραφέας τών στερημένων, τών ύποπρονοούμενων πού είδαν στά κείμενά του τόν δικό τους καμψό. Αυτό επικρότησαν. Δέν επρόκειτο γιά στρατευμένη λογοτεχνία. Μιλούσε άπλούστατα ένας δικός τους. Πού τούς έλεγε μέ τόν πιό άπλό τρόπο, δίχως περιτέχνες λέξεις, δίχως “λογοτεχνικά” πασπαλίσματα, άπλές καί κατανοήσιμες ιστορίες. Γιατί ό Σαμαράκης ξεκινάει από μιά άλλη άφετηρία από εκείνην πού οί περισσότεροι συγγραφείς, άκόμα καί οί πιό λαϊκότροποι, έχουν σχεδόν όλοι τους, έκκινούν από μιάν έπαρση, πού καταντά άρρωστα: τό ότι μέ τό νά είναι κανείς συγγραφέας, γίνεται αυτόματα κατί τό ξεχωριστό, τό διαφορετικό από τούς άλλους, τούς μή συγγραφείς, ανθρώπους. Είναι εκείνη ή άτιμη ή παγίδα πού περιγράφει ό Καβάφης μέ τό ποιήμά του γιά τό “Πρώτο σκαλί”. “Ε, λοιπόν, όχι: ό ‘Αντώνης Σαμαράκης θεωρεί τόν συγγραφέα ως έναν άπλό άνθρωπο, δίχως προνόμια καί δικαιώματα, έναν από τό πλήθος, πού ζει, ανασαινει, καί πεθαίνει όμοια μέ όλους. Δέν είναι όδηγός, μπροστάτης, προφήτης ή ταγός. Είναι ένας δουλετής, ένας γραφιάς πού ή δουλειά του είναι μιά όποιαδήποτε λειτουργία μόχθου, σάν ένας οικοδόμος, κηπουρός, σιδεράς ή βεριστής. Δέχεται τό έργο του συγγραφέα, πού ό ίδιος επιτελεί, μέ νηφαλιότητα, ταπεινοφροσύνη, δίχως φούμαρα καί σαχλαμάρες. Μια δουλειά σάν όλες τίς άλλες, πού δέν δημιουργεί αξιώσεις γιά τίτλους εύγενείας — ένας εργαζόμενος σάν όλους τούς άλλους.

‘Από ένα σφίξιμο άσφυξίας, στά έργα του απέδωσε τόν μικρό ανθρώπακό πού δέν ξέρει μήτε τό δικό του νά υπερασπισει, αλλά καί μήτε νά άρθώσει τόν πόνο του γιά τήν άδικία. ‘Η εικοσαετία 1955-1975 ήταν γεμάτη από τούτη τή βουβή καταπίεση, έμενε σάν καταφυγίο του παραπονούμενου ή περιθωριοποίησης καί ή άρνηση τής συμμετοχής. Μιά κοινωνική νηστεία, άν θέλετε. ‘Η εποχή τών ήρώων καί τών όνείρων δέν είχε πείσει κανέναν γιά τό έφικτό τών όραμάτων. Σέ τούτο τόν τόπο, άλλωστε, τό όνειρο πάντα τιμαωρήθηκε. ‘Αν λοιπόν τό κοινό άγκάλιαζε διαρκώς καί θερμότερα τόν ‘Αντώνη Σαμαράκη, ήταν επειδή άκριβώς αήτην τήν τιμαωρία του τόν όνειρου περιέγραφε. Μέ ιστορίες άπλές, άφρόνιστα άφημένες, πού ώστόσο ήλέκτριζαν τόν κόσμο, όπως άκριβώς στήν κατοχή, τό γράψιμο μιάς λέξης, μιάς φράσης, στόν τοίχο μέ μιογιά.

Τό έργο του ‘Αντώνη Σαμαράκη δίνει έλπίδα στους ταπεινούς καί καταφρονεμένους. “Όχι μέ τήν κατάχρηση τών μανιφέστων καί τών προκληρύσεων, πράγματα άλλωστε άναποτελεσματικά όσο καί μάταια. ‘Αλλά μέ τήν άπλότητα του παραδείγματος, τής παραβολής, τής άναλογίας. ‘Ο Σαμαράκης είναι εκείνος πού έδωσε στόν άπλό καί στερημένο κόσμο τήν άνάσα τής έλπίδας.

Τά διηγήματα στήν “Κόντρα” είναι όλα μέ μιά καταληκτικότητα ζηλευτή. Κοινές ιστορίες ταπεινών, ταπεινομένων, ταπεινόφρωνων ανθρώπων πού τούς πνίγει ό πόνος καί τούς ίσοπεδώνει ή άσφυξία. Τά πρόσωπα είναι οί διπλανοί μας, μπορεί καί έμεις. ‘Η αφήγηση είναι εύθυγραμμη αλλά σπασμοδική — όπως καί ή ζωή τους. ‘Ενα κουβάρι από φόβους, έλπίδα, ένοχές καί άποκαθλώσεις. ‘Ενδεικτική είναι ή πενιχρότητα του επίθετου, ό Σαμαράκης δέν εικονογραφεί — άφηγείται. ‘Αξεδιάλυτο μείγμα φαντασίας καί πραγματικότητας είναι όλα τά διηγήματα στήν “Κόντρα”, όπου ό φιλοπαίγμων καί ό άγριεμένος, ό διαμαρτυρούμενος καί εκείνος πού δέν διαμαρτύρεται, ό άποκαμωμένος καί ό μαχητής, συνυπάρχουν όλη τήν ώρα, ό πολυπρόσωπος ένας καί οί όμοιομορφοί πολλοί, μέσα στήν πιό άψιμυλωτή πρόζα πού έχει ποτέ γραφτεί σέ τούτο τόν τόπο τής φτιασιδωμένης, καμαρωτής, άνειλικρίνειας πού παρουσιάζεται τάχα έξομολόγηση. Είναι καιρός, άκόμα, νά παραδεχτούμε μέ τήν πρέπουσα κατανόηση: **“‘Η κόντρα είναι τό συνάξρι τών νέων καιρών”**.

‘Αν οί καιροί αύτοί είναι εκείνοι όπου οί τελευταίες αύταπάτες διαλύονται, όπου τά όράματα ξεφτισαν, όπου οί έλπίδες άποσυντέθηκαν σάν πτώματα άταφα, οί ανατόσεις τής καρδιάς θεωρούνται έγκλήματα ή άποδείξεις φρενοβλάβειας, ποιός θά μπορούσε νά διανοηθεί, γιά αυτό, νά κατηγορήσει τόν ‘Αντώνη Σαμαράκη; “Όταν ό θεώμενος στόν καθρέφτη είναι άποκρουστικός, φταίει τάχα τό κάτοπτρο; ‘Ο εικονιζόμενος φταίει. ‘Ιδού, συνάνθρωπε, ή πέτρα σου. Ρίχτηνε έσύ, ό πάντοτε άναμάρτητος, ρίξε τόν πρώτον λίθον. έσύ, ύποκριτή άναγνωστή, όμοιέ μου, άδερφέ μου. ‘Αλλά άπλως θά σπάσεις τόν καθρέφτη. Δέν θά άπαλλαγείς από τήν άσχήμια του άντικατοπτριζόμενου, γιατί αύτός είσαι έσύ, έγώ, όλοι μας. **Θ.Δ. Φραγκόπουλος**

‘Η κριτική γιά τά διηγήματα «‘Η κόντρα»

«ΔΙΑΒΑΖΩ»: «‘Ο ‘Αντώνης Σαμαράκης είναι ό εύνοημένος του μεγάλου κοινού — ό άλλεπάλληλες επανεκδόσεις τών έργων του τό πιστοποιούν. ‘Η επιτυχία του Σαμαράκη όφείλεται, έκτός τών άλλων, και στην επιλογή αὐτῶν τούτων τών ήρώων του: άπλοί, καθημερινοί άνθρωποι — “κανένα από τά πρόσωπα του Σαμαράκη δέν άνήκει στους ισχυρούς”, παρατηρεϊ στό δοκίμιό του γιά τόν συγγραφέα ό Δημήτρης Δασκαλόπουλος, *περιοδικό “Γιατί”, Σέρρες*. Μέ τούς ήρωές του αὐτούς ό Σαμαράκης διαλέγεται ισότιμα, πλάι πλάι, και όχι άπέναντι ή από καθέδρα. ‘Η γραφή του Σαμαράκη είναι άμεσα “κατανάλσιμη”.

‘Ως πολίτης και δημόσιο πρόσωπο πού έχει όξυμένη συνείδηση τής κοινωνικής του άποστολής — **“όρκισμένο σταυροφόρο πού χτυπάει μέχρι τελευταίας πνοής τούς μισητούς έχθρούς του ανθρώπου και τής ανθρωπιάς”**, τόν άποκαλει ό ‘Αλέξανδρος Κοτζιάς — δέν έπαψε νά ύψώνει στεντόρεια τή φωνή του κατά τών παντοειδών παρεμβάσεων τών εξουσιαστικών μηχανισμών. ‘Η σχέση του ανθρώπου πού έρχεται άντιμέτωπος μέ τίσ έχθρικές εξουσίες, όλοκληρωτικές και ύπό κοινοβουλευτικό μανδύα, είναι σταθερά θεματική του Σαμαράκη. ‘Ο ‘Αντώνης Σαμαράκης πιστεύει ότι **“ό συγγραφέας όφείλει νά είναι ή φωνή αὐτῶν πού δέν έχουν φωνή”**, *συνέντευξή του στό περιοδικό “Διαβάζω”*.

Τά διηγήματα στη συλλογή “‘Η κόντρα” κινούνται στους οικείους θεματικούς χώρους του Σαμαράκη: τό πρόβλημα τής διαφύλαξης τής παγκόσμιας ειρήνης, ό φόβος του πυρηνικού όλέθρου, ένώ άλλα άναπαράγουν τήν άτμόσφαιρα του πολυδιαβασμένου “‘Αθους”. ‘Ο ‘Αντώνης Σαμαράκης ύπήρξε και παραμένει ένας από τούς πιό αγαπημένους συγγραφείς τών νιάτων πού πάντα θά διψούν και θά ΖΗΤΑΝΕ ΕΛΠΙΔΑ και θα ΑΡΝΟΥΝΤΑΙ τόν κόσμο ώς έχει, όπως ό ίδιος πού ύπήρξε ή άγρυπνη συνείδηση τής ταραγμένης έποχής του (1954-1973) έξεγερμένη στις παντοειδείς όρατές και άόρατες εξουσίες, στρατευμένη σ’ έναν μαχόμενο ανθρωπισμό, ταγμένη φυλάττειν Θερμοπύλας». **Γιάννης Κουβαράς**

«‘Η ΑΥΓΗ»: “‘Η κόντρα”: κόντρα κατά του κατεστημένου, του συστήματος τής κοινωνίας γενικά. ‘Ο ‘Αντώνης Σαμαράκης συνεχίζει τήν καταγγελία του στο “‘Αρνούμαι” και στό “Διαβατήριο”, συνεχίζει νά τόν άπασχολει ό άνθρωπος και τά προβλήματά του. Πάλι ή οικουμενικότητα του ανθρώπου, τά προβλήματα όχι μόνο τά ελληνικά αλλά και τά παγκόσμια. ‘Ο πλανήτης γή και ή επιβίωσή του, ό θάνατος του άπλου ανθρώπακού, τό Πολυτεχνείο 1973 και οι νεκροί, και άλλα καθημερινά θέματα, είναι τό πλαίσιο τών διηγημάτων στην “Κόντρα”. Και, όπως πάντα συμβαίνει μέ τόν Σαμαράκη, ή άνησυχία του γιά τόν κόσμο και τά προβλήματά του, ή άγωνία του γιά τό αύριο του πλανήτη μας, ή άγωνία του και ή εύαισθησία του γιά τά ανθρώπινα δικαιώματα, είναι αυτά πού χαρακτηρίζουν τόν συγγραφέα.

‘Η γραφή του άμεση, οι διάλογοι ζωντανοί, ή εύρηματικότητα, οι έπινοήσεις, οι “κινηματογραφικές” εικόνες, ή πρωτοτυπία τών θεμάτων και τής έπεξεργασίας τους, οι σκόπιμες επαναλήψεις, είναι τά κύρια γνωρίσματα τής πεζογραφίας του Σαμαράκη. ‘Ανανέωση, συγχρονισμός θεματογραφίας και γραφής. ‘Ο ‘Αντώνης Σαμαράκης ξερι νά κρατά τό ένδιαφέρον του άναγνώστη και νά τόν κάνει κοινωό στην άνησυχία του και στην άγωνία του». **Κώστας Παππάς**

«ΕΘΝΟΣ»: “‘Κόντρα” στη ρουτίνα”. Προτείνω τό νέο δημιούργημα του ‘Αντώνη Σαμαράκη “‘Η Κόντρα”. Σίγουρα είναι ό καλύτερος τρόπος, διαβάζοντάς του, γιά νά γεμίσετε τό κενά, τίς ώρες πού ή ανάγκη γιά περισυλλογή και σιωπηλή συντροφία είναι έντονότερη από κάθε άλλη. “‘Η κόντρα”, λοιπόν, του περίφημου “Ελληνα συγγραφέα είναι πρόταση καρδιάς. Σπονδυλωτός αὐτήν τή φορά, ό άκούραστος σέ ζωντάνια και εύρηματικότητα ‘Αντώνης Σαμαράκης, μέ τά διηγήματα στην “Κόντρα” “πιάνει”, γι’ άλλη μιά φορά, μέ τόν δικό του αϊχημρά σεμνό και σεμνά αϊχημρό τρόπο, τήν καθημερινότητα». **Τόνια Μανιετά**